

วิทยานิพนธ์

ผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพ
ทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน

THE EFFECT OF RESTRUCTURING IN THAI
COMMERCIAL BANKS ON TECHNICAL
AND COST EFFICIENCY

นางสาววิลาวัณย์ แก้ววันเพ็ญ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2551

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์

สาขา

เศรษฐศาสตร์

ภาควิชา

เรื่อง ผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและ
ประสิทธิภาพทางต้นทุน

The Effect of Restructuring in Thai Commercial Banks on Technical and Cost
Efficiency

นามผู้วิจัย นางสาววิลาวัณย์ แก้ววันเพ็ญ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์บัณฑิต ชัยวิชญชาติ, ศ.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ดราวรรณ วิรุฬผล, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ชีระกุล, D.Agr.)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพ
ทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน

The Effect of Restructuring in Thai Commercial Banks on Technical and Cost Efficiency

โดย

นางสาววิลาวัณย์ แก้ววันเพ็ญ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
พ.ศ. 2551

วิลาวัณย์ แก้ววันเพ็ญ 2551: ผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน ปรินญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์บัณฑิต ชัยวิษณุชาติ, ศ.ศ. 239 หน้า

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลการดำเนินงานทางการเงิน และผลของการปรับ โครงสร้างที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยในทางเทคนิคและทางต้นทุน โดยใช้ข้อมูลธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2529-2549

ผลการศึกษาเชิงพรรณนาโดยวิธี CAMEL พบว่า การปรับโครงสร้างทำให้ผลดำเนินงานทางการเงินธนาคารพาณิชย์ไทย ด้านความมั่นคงของเงินกองทุน คุณภาพสินทรัพย์ คุณภาพในการบริหาร ความสามารถในการทำกำไร และสภาพคล่องเพิ่มขึ้น ยกเว้นการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐและการผ่อนคลายกฎระเบียบการถือหุ้นของต่างชาติในธนาคารที่ต้องปรับปรุงผลการดำเนินงาน ทำให้ความสามารถในการทำกำไรลดลง

ผลการศึกษาเชิงปริมาณโดยวิธี Stochastic Frontier Analysis พบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วงปี พ.ศ. 2529-2549 มีค่าเฉลี่ยสัดส่วนการใช้จ่ายเงินทุนสูงสุด แต่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ พ.ศ. 2529 ขณะที่สัดส่วนแรงงานและทุนเพิ่มขึ้น ด้านสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านเงินทุนต่อต้นทุนมีสัดส่วนสูงสุด และลดลงช่วง พ.ศ. 2529-2541 ด้านแรงงานลดลงช่วงพ.ศ. 2542-2547 และด้านทุนเพิ่มขึ้นชัดเจนหลังพ.ศ. 2540 สำหรับค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางเทคนิคเท่ากับ 0.8879 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเท่ากับ 0.7771 แสดงว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งไม่ได้ดำเนินงาน ณ จุดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งธนาคารมีศักยภาพที่จะเพิ่มผลผลิตได้อีกร้อยละ 11.21 และลดต้นทุนได้อีกร้อยละ 22.29 โดยค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคคงที่ช่วง พ.ศ. 2529-2540 และลดลงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ จากนั้นเพิ่มขึ้นช่วง พ.ศ. 2544-2548 และลดลงใน พ.ศ. 2549 ขณะที่ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นช่วง พ.ศ. 2529-2540 ลดลงในปี พ.ศ. 2541 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นช่วง พ.ศ. 2542-2549 ทั้งนี้ การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยด้วยการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการผ่อนคลายกฎระเบียบการถือหุ้นของต่างชาติในธนาคารที่ต้องปรับปรุงผลการดำเนินงาน ส่งผลให้ทั้งค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนลดลง ส่วนขนาดสินทรัพย์และการผูกขาดที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ทั้งประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนเพิ่มขึ้น

โดยสรุปการปรับโครงสร้างบางส่วนทำให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลง ดังนั้น ภาครัฐควรปรับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจโดยให้เอกชนถือหุ้นทั้งหมด เพิ่มสิทธิประโยชน์ให้กับธนาคารที่ควบรวมกิจการและนักลงทุนที่ซื้อกิจการธนาคารแทนการเข้าไปแทรกแซงกิจการด้วยตัวเอง

วิลาวัณย์ แก้ววันเพ็ญ
ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

20 / พ.ศ. / 2551

Wilawan Kaeowanpen 2008: The Effect of Restructuring in Thai Commercial Banks on Technical and Cost Efficiency. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics.
Thesis Advisor: Mr. Bundit Chaivichayachat, Ph.D. 239 pages.

The objectives of this research are (1) to study financial performance of Thai commercial banks and (2) to analyze effect of restructuring in Thai commercial banks on technical and cost efficiency by using panel data from 10 Thai commercial banks during 1986-2006.

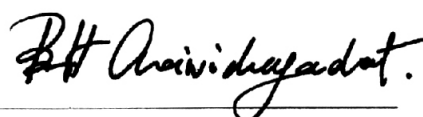
The results of the descriptive analysis indicate that banking restructures have improved capital adequacy, asset quality, management quality, earnings and liquidity. However, the nationalization and deregulation of foreign shareholding limit have decreased earnings.

For the quantitative analysis, based on stochastic frontier approach indicate that during 1986-2006, the largest proportion of Thai Commercial Banks input is loanable funds but it has been decreased since 1987 which contrast to the growth of the labor and physical capital. A funds expense is the major composition of total cost decreased during 1986-1998, labor expense decreased from 1999 to 2004 and physical capital expense increased after 1997. As a result of efficiency score of Thai commercial banks showed that the average technical efficiency score is 0.8879 and cost efficiency score is 0.7771. It implies that Thai commercial banks do not operate at the efficiency point, which can increase their potential output 11.21% and reduce total cost 22.29%. Moreover, The technical efficiency was stable from 1986 to 1997, lowered after crisis, and then increased from 2001-2005. The cost efficiency increased from 1986-1997, decreased in 1998 and trend to rise during 1999-2006. In addition, the banking restructures by nationalization, privatization and deregulation of foreign shareholding limit caused negative effects on both technical and cost efficiencies. Size and market's concentration brought in the positive effect on technical and cost efficiency.

In conclusion, some restructuring processes make negative effect on technical and cost efficiency of Thai commercial banks. Therefore, the government should accelerate fully privatization processes and increase privileges to the merged banks and the bank-buying investors instead of using direct governmental interventions.

Wilawan Kaeowanpen

Student's signature

Thesis Advisor's signature

20 / May / 2008

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของอาจารย์ ดร.บัณฑิต ชัยวิชญชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.คาราวรรณ วิรุพพผล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายอัครพงศ์ อ้นทอง อาจารย์ ดร.นิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์จนกระทั่งสำเร็จ Professor Tim Coelli และอาจารย์ ดร.กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย ให้ความช่วยเหลือเมื่อน้อยนิด แต่มีค่าต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ พันธุ์ ให้ความช่วยเหลือเรื่องบทความย่อ หนังสือพิมพ์ข่าวหุ้นที่ให้โอกาสในหลาย ๆ ด้าน ฝ่ายสื่อสารองค์กร และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดธนาคารทุกแห่ง สำหรับข้อมูลงบการเงิน เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ สำหรับข้อมูลการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

ขอขอบพระคุณแม่ผู้ที่สำคัญที่สุดในชีวิต พ่อที่หล่อหลอมความอดทน พี่สาวที่คอยรับฟังปัญหาของผู้เขียน ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนในยามที่ท้อแท้ อ่อนล้า หมดหวัง ให้กลับมามีกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จในวันนี้

คุณประโยชน์และความสำเร็จทั้งหลายอันพึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอบอบแด่ทุก ๆ ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิลาวัณย์ แก้ววันเพ็ญ

เมษายน 2551

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
นิยามศัพท์	9
ระเบียบวิธีวิจัย	10
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	12
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	12
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
สมมติฐานการวิจัย	49
บทที่ 3 การปรับโครงสร้างและผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย	50
การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทย	50
ผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย	88
บทที่ 4 แบบจำลองและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	133
แบบจำลองทั่วไปที่ใช้ในการศึกษา	133
การกำหนดลักษณะแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	137
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	137
แบบจำลองเฉพาะที่ใช้ในการศึกษา	142
วิธีการคาดประมาณค่าพารามิเตอร์	144

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	
บทที่ 5 ผลของการวิเคราะห์	145
ผลการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิค	145
ผลการศึกษาประสิทธิภาพทางด้านทุน	172
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	201
สรุป	201
ข้อเสนอแนะ	206
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	207
ภาคผนวก	213
ภาคผนวก ก ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณผลของการปรับปรุงที่มีต่อ ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางด้าน ต้นทุนในภาคธนาคารของประเทศไทย	214
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์	223
ภาคผนวก ค แบบจำลองเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นคู่	225
ภาคผนวก ง แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เกณฑ์ Basel II การเปิดเผยทางการเงิน และมาตรฐานบัญชี IAS 39	228
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	239

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	สินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2529 พ.ศ. 2539 และพ.ศ. 2549	3
1.2	รายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2549	4
1.3	เงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	6
2.1	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
3.1	สินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์ไทย ณ พฤษภาคม พ.ศ. 2540	52
3.2	ส่วนแบ่งการตลาดที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ไทย ณ 31 ธันวาคม 2549	55
3.3	ลำดับเหตุการณ์การแทรกแซงธนาคารพาณิชย์ไทย	57
3.4	การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นและโครงสร้างธนาคารหลังเกิดการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ	58
3.5	การแปรรูปธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2532-2549	65
3.6	การแปรรูปธนาคารพาณิชย์ของรัฐหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540	75
3.7	การควบรวมและการซื้อกิจการของธนาคารพาณิชย์หลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540	81
3.8	การเปลี่ยนแปลงของธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดใหญ่หลังวิกฤตเศรษฐกิจ	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.9 อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	91
3.10 อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	99
3.11 อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	105
3.12 อัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	111
3.13 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	117
3.14 อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	122
3.15 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	128
4.1 คำอธิบายตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	139
5.1 สรุปข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิค	146
5.2 การทดสอบสมมติฐานแบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่	147

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.3	ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่	148
5.4	ความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยการผลิตและผลได้ต่อขนาด	152
5.5	ค่าเฉลี่ยขนาดธนาคารพาณิชย์และค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค พ.ศ. 2529-2549	157
5.6	ส่วนแบ่งการตลาดเงินให้สินเชื่อสุทธิของธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2549	158
5.7	อัตราส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝากตั้งแต่ พ.ศ. 2533-2549	159
5.8	สรุปข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพทางต้นทุน	173
5.9	ผลการทดสอบแบบจำลองเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงพื้นที่	174
5.10	ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงพื้นที่	176
5.11	สัดส่วนต้นทุนปัจจัยการผลิตต่อต้นทุนรวมและการประหยัดจากขนาด	179
5.12	ค่าเฉลี่ยขนาดธนาคารพาณิชย์และค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปี พ.ศ. 2529-2549	183

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่	หน้า
ก 1	ตัวแปรที่ใช้ในการคาดประมาณฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้น ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้น และแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพ
	215

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 องค์ประกอบระบบการเงิน	7
2.1 เส้นพรมแดนการผลิตและประสิทธิภาพทางเทคนิค	13
2.2 ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางการจัดสรร	14
2.3 การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคด้านปัจจัยการผลิตและผลผลิต	15
2.4 ประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางการจัดสรรเมื่อพิจารณาด้านผลผลิต	16
2.5 ฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่	18
2.6 ฟังก์ชันเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงพื้นที่	19
3.1 ค่าเฉลี่ยอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540	90
3.2 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	98
3.3 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	104
3.4 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	110

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
3.5	ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	116
3.6	ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	121
3.7	ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549	127
5.1	การกระจายตัวของค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค	162
5.2	ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549	164
5.3	ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารพาณิชย์ไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549	165
5.4	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารกรุงไทย พ.ศ. 2529-2549	166
5.5	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารยูโอบี พ.ศ. 2529-2549	167
5.6	ประสิทธิภาพทางเทคนิค ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด พ.ศ. 2529-2549	167
5.7	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารไทยธนาคาร พ.ศ. 2529-2549	168
5.8	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารนครหลวงไทย พ.ศ. 2529-2549	169

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
5.9	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารทหารไทย พ.ศ. 2529-2549	169
5.10	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารกรุงเทพ พ.ศ. 2529-2549	170
5.11	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารกสิกรไทย พ.ศ. 2529-2549	171
5.12	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารไทยพาณิชย์ พ.ศ. 2529-2549	171
5.13	ประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2529-2549	172
5.14	สภาพการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549	184
5.15	การกระจายตัวของค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน	187
5.16	ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่ง	189
5.17	ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549	190
5.18	ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549	191
5.19	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารกรุงไทย พ.ศ. 2529-2549	191
5.20	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารยูโอบี พ.ศ. 2529-2549	192
5.21	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด พ.ศ. 2529-2549	193

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
5.22	ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารไทยธนาคาร พ.ศ. 2529-2549	193
5.23	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารนครหลวงไทย พ.ศ. 2529-2549	194
5.24	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารทหารไทย พ.ศ. 2529-2549	194
5.25	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารกรุงเทพ พ.ศ. 2529-2549	195
5.26	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารกสิกรไทย พ.ศ. 2529-2549	196
5.27	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารไทยพาณิชย์ พ.ศ. 2529-2549	196
5.28	ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2529-2549	197
ภาพผนวกที่		
ง 1	Basel II: 3 Pillars	234

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ธนาคารพาณิชย์ไทยเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างชัดเจนหลังประสบวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะลักษณะความเป็นเจ้าของจากเดิมที่เป็นธนาคารพาณิชย์ของกลุ่มทุนในประเทศ ซึ่งบริหารกิจการแบบธนาคารครอบครัวมาเป็นธนาคารพาณิชย์ที่บริหารจัดการตามมาตรฐานสากล โดยมีผู้ถือหุ้นใหญ่ 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ของรัฐจากการที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน (กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ) เข้าไปแทรกแซงกิจการธนาคารพาณิชย์ที่มีปัญหาในการดำเนินงานช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ และกลุ่มธนาคารพาณิชย์เอกชนที่มีสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติร้อยละ 33-100 ซึ่งต่างชาติเข้ามามีบทบาทในธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้นหลังจากประเทศไทยได้ผ่อนคลายกฎระเบียบการถือครองหุ้นของผู้ไม่มีสัญชาติไทยในธนาคารพาณิชย์ไทย โดยอนุญาตให้ผู้ไม่มีสัญชาติไทยถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีปัญหาการดำเนินงานได้ร้อยละ 100 จากเดิมที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 25 เพื่อฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ซึ่งการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน (พ.ศ. 2541-2546) และช่วงที่ 2 ช่วงแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน¹ (พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน) เน้นสร้างความแข็งแกร่งให้กับสถาบันการเงินเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการเงิน² การดำรงเงินกองทุนตามเกณฑ์ Basel II³ และมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 39 (IAS 39)⁴ เป็นต้น

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2540-2546) เกิดจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้เข้าไปแทรกแซงกิจการธนาคารพาณิชย์เอกชนที่ประสบปัญหาเงินกองทุนไม่เพียงพอ และสภาพคล่องต่ำด้วยการแปรรูปเป็นกิจการของรัฐ (Nationalization) ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ

¹ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก

²ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก

³ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก

⁴ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก

พาณิชย์การ ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารศรีนคร ธนาคารมหานคร ธนาคารแหลมทอง ธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารนครชน (Sophasienphong, 2541) ทาง การได้ควรวรรวมกิจการ ธนาคารพาณิชย์รัฐเข้าด้วยกัน (Merger) และทยอยแปรรูปธนาคารพาณิชย์ของรัฐ (Privatization) ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ด้วยวิธีการขายสินทรัพย์ และการกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ทำให้เกิดธนาคารพาณิชย์ลูกครึ่งไทย-ต่างชาติ ได้แก่ ธนาคารยูโอบีรัตนสิน และธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครชน และธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ถือหุ้นใหญ่ ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารไทยธนาคาร สำหรับธนาคารพาณิชย์เอกชนที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ไม่ได้เข้าไปแทรกแซงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินการเพิ่มทุนด้วยตัวเอง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา ซึ่งแม้จะรักษาอำนาจการบริหารเอาไว้ได้ แต่สัดส่วนการถือหุ้นของกลุ่มทุนเก่าลดลงมาก หลังจากเพิ่มทุนในปี พ.ศ. 2542 ขณะที่สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน และรายย่อยทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น กลุ่มที่ 2 กลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่ขายหุ้นให้กับนักลงทุนต่างชาติตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ได้แก่ ธนาคารไทยทุนซึ่งขายหุ้นให้ธนาคารดีบีเอส สิงคโปร์ และธนาคารเอเชียขายหุ้นให้กับธนาคารเอบีเอ็น แอมโร และกลุ่มที่ 3 กลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่ขอรับความช่วยเหลือจากกระทรวงการคลังในการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 และเพิ่มทุนด้วยตัวเองบางส่วน ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์และธนาคารทหารไทย ส่งผลให้ธนาคารทั้ง 2 แห่งมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน) เกิดขึ้นหลังธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2549) ซึ่งเปิดโอกาสให้บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ฐานะขึ้นเป็นธนาคารพาณิชย์หรือธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ทำให้เกิดธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น เมื่อบวกกับแรงกดดันจากการเปิดเสรีทางการเงินภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO) การเจรจาเปิดเสรีระหว่างประเทศ (FTA) เกณฑ์การดำรงเงินกองทุนตาม Basel II และมาตรฐานบัญชีใหม่ IAS 39 ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยหลายแห่งปรับโครงสร้างอีกครั้ง โดยธนาคารยูโอบี รัตนสินควบรวมกิจการกับธนาคารเอเชีย ธนาคารทหารไทยควบรวมกิจการกับธนาคารดีบีเอสไทยทุน และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครชนควบรวมกิจการกับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดสาขากรุงเทพ ฯ นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ไทยหลายแห่งได้ขายหุ้นให้พันธมิตรต่างชาติ เพื่อแก้ปัญหาเงินกองทุน ได้แก่ ธนาคารธนาชาธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารไทยธนาคารและธนาคารทหารไทย ทำให้สัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติในธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มเป็นร้อยละ 33-100

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยนอกจากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนของความเป็นเจ้าของแล้ว ยังส่งผลต่อการบริหารจัดการ และภาพรวมธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทย ทั้งในแง่ภาวะการแข่งขัน ดังตารางที่ 1.1 รวมทั้งส่วนแบ่งรายได้ค่าธรรมเนียมที่เพิ่มขึ้นดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.1 สินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่งปี พ.ศ. 2529 พ.ศ. 2539 และพ.ศ. 2549

ธนาคาร	พ.ศ. 2529		พ.ศ. 2539		พ.ศ. 2549	
	(ล้านบาท)	ร้อยละ	(ล้านบาท)	ร้อยละ	(ล้านบาท)	ร้อยละ
กรุงเทพ	277,636.38	35.75	1,155,109.05	20.20	1,485,883.21	18.06
กสิกรไทย	116,699.27	15.03	646,007.00	11.30	936,690.76	11.39
กรุงไทย	105,577.98	13.59	715,975.12	12.52	1,206,214.72	14.66
ไทยพาณิชย์	73,136.10	9.42	541,231.50	9.47	984,289.56	11.97
ทหารไทย	44,763.67	5.76	333,509.00	5.83	748,708.65	9.10
กรุงศรีอยุธยา	41,654.78	5.36	414,878.61	7.26	662,881.13	8.06
นครหลวงไทย	28,564.63	3.68	234,206.19	4.10	411,511.63	5.00
ไทยธนาคาร	13,808.08	1.78	64,614.10	1.13	217,495.51	2.64
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์(ไทย)	6,482.80	0.83	64,471.30	1.13	185,792.58	2.26
ยูโอบี	5,262.97	0.68	41,096.89	0.72	188,243.00	2.29
รวมธนาคาร 6 แห่ง*	659,468.19	84.91	3,806,710.28	66.58	6,024,668.03	73.24
รวมธนาคาร 10 แห่ง	713,586.67	91.88	4,211,098.76	73.66	7,027,710.75	85.43
รวม	776,691.20	100.00	5,717,253.50	100.00	8,226,320.10	100.00

หมายเหตุ: ธนาคาร 6 แห่ง คือ กรุงเทพ กสิกรไทย กรุงไทย ไทยพาณิชย์ ทหารไทย กรุงศรีอยุธยา
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2550) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2550)

จากตารางที่ 1.1 พบว่า ในปี พ.ศ. 2529 ส่วนแบ่งขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 6 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารทหารไทย อยู่ที่ร้อยละ 84.91 หลังจากนั้นลดลงเหลือร้อยละ 66.58 ในปี พ.ศ. 2539 และปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 73.24 ในปี พ.ศ. 2549 โดยธนาคารที่มีส่วนแบ่งสินทรัพย์ลดลงจากปี พ.ศ. 2529 ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพมีส่วนแบ่งสินทรัพย์ลดลงจากร้อยละ 35.75 ในปี พ.ศ. 2529 เหลือเพียงร้อยละ 18.06 ในปี พ.ศ. 2549 ธนาคารกสิกรไทยมีส่วนแบ่งสินทรัพย์ลดลงจากร้อยละ 15.03 เหลือเพียงร้อยละ 11.39 ขณะที่ธนาคารกรุงไทย ธนาคารทหารไทย ธนาคาร

ไทยพาณิชย์และธนาคารกรุงศรีอยุธยามีส่วนแบ่งสินทรัพย์เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2529 เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการควบรวมกิจการ ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารไทยธนาคาร ธนาคารยูโอบีและธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ส่งผลให้เกิดการแข่งขันเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันการแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์ไทย และสถาบันการเงินอื่นก็เพิ่มขึ้นทั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน และบริษัทหลักทรัพย์ เนื่องจากหลังวิกฤตเศรษฐกิจตลาดทุนเติบโตต่อเนื่อง แต่ Nakornthab (2007: 16-17) วิเคราะห์ว่าภาวะตลาดทุนที่ขยายตัวกลับส่งผลดีต่อธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากธนาคารส่วนใหญ่มีบริษัทลูกดำเนินธุรกิจในตลาดทุน ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 รายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2549

ปี พ.ศ.	รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล		รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย		รายได้รวม
	ล้านบาท	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	
2534	272,221.60	91.69	24,661.50	8.31	296,883.10
2535	277,851.40	91.13	27,034.30	8.87	304,885.70
2536	294,327.60	88.80	37,115.60	11.20	331,443.20
2537	347,084.50	87.93	47,649.80	12.07	394,734.30
2538	487,253.25	89.82	55,250.39	10.18	542,503.64
2539	562,695.01	91.21	54,212.10	8.79	616,907.11
2540	688,508.00	89.41	81,576.00	10.59	770,084.00
2541	660,406.00	90.83	66,703.00	9.17	727,109.00
2542	348,552.00	85.54	58,941.00	14.46	407,493.00
2543	314,279.00	81.71	70,339.00	18.29	384,618.00
2544	288,761.48	80.92	68,083.11	19.08	356,844.59
2545	261,240.84	76.80	78,920.20	23.20	340,161.04
2546	246,310.56	72.79	92,091.92	27.21	338,402.48
2547	228,876.45	74.77	77,250.00	25.23	306,126.45
2548	277,725.00	79.17	73,054.00	20.83	350,779.00
2549	407,996.00	82.11	88,870.00	17.89	496,866.00

ที่มา: จากการรวบรวม

ตารางที่ 1.2 พบว่าอัตราส่วนรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลปรับตัวลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 91.69 ในปี พ.ศ. 2534 ลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2546 ที่ร้อยละ 72.79 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 82.11 ในปี พ.ศ. 2549 ขณะที่รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย ซึ่งรวมถึงรายได้จากค่าธรรมเนียมปรับเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.31 ใน พ.ศ. 2534 มาอยู่ที่ร้อยละ 27.21 ใน พ.ศ. 2546 และลดลงเหลือร้อยละ 17.89 ใน พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นผลจากการเติบโตของตลาดทุน ทั้งตลาดหลักทรัพย์ ตลาดตราสารหนี้ และตลาดอนุพันธ์

การปรับโครงสร้างของธนาคารพาณิชย์ไทย ทั้งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเข้าซื้อและควบรวมกิจการ การหาผู้ร่วมทุนพันธมิตรต่างชาติ และการปรับตัวภายใต้การบริหารของผู้ถือหุ้นเดิม ล้วนแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้น และใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดผลผลิตสูงสุด ยกเว้นการปรับโครงสร้างด้วยการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐที่เกิดขึ้นเพื่อฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตามการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่ผ่านมาไม่ได้ทำให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นต่อเนื่อง โดยธนาคารพาณิชย์ที่ถูกแปรรูปเป็นกิจการของรัฐ เช่น ธนาคารกรุงไทย ประสบปัญหาการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ทำให้มีสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ขณะที่ธนาคารที่แปรรูปรัฐวิสาหกิจด้วยการกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เช่น ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารไทยธนาคารประสบปัญหาขาดทุนจากการตั้งสำรองตามเกณฑ์บัญชีใหม่ สะท้อนให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ที่มีหน่วยงานภาครัฐถือหุ้นใหญ่ไม่เข้มงวดในการตั้งสำรองสินทรัพย์ด้วยคุณภาพเท่ากับธนาคารพาณิชย์เอกชน ส่วนธนาคารพาณิชย์ไทยที่ขายหุ้นให้นักลงทุนต่างชาติหลายแห่งไม่สามารถแข่งขันได้ในภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ธนาคารต้องควบรวมกิจการกันเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่ง ผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดประเด็นคำถามว่าแท้จริงแล้วการปรับโครงสร้างส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยอย่างไร

ทั้งนี้ การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ส่งผลทั้งทางด้านบวกและด้านลบต่อค่าประสิทธิภาพ โดย Megginson (2005b: 315) และ Clarke, Cull and Shirley (2005) พบว่าการบริหารจัดการโดยภาครัฐ ทำให้ประสิทธิภาพลดลง และแม้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐจะดำเนินการแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนแล้ว แต่ภาครัฐยังคงถือหุ้นในธนาคาร ทำให้เกิดการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง และประสิทธิภาพของธนาคารลดลง การแปรรูปรัฐวิสาหกิจจึงไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเสมอไป และ Chen, Skilly and Brown (2005) พบว่าการผ่อนคลายกฎระเบียบส่งผลให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในระยะแรกเท่านั้น อย่างไรก็ตามการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่พบว่า การปรับโครงสร้างด้วยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การควบรวมกิจการ การขายหุ้นให้นักลงทุนต่างชาติส่งผลให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (Sophasitienphong (1999) Montreevat and Rajan

(2001) Bonin, Hasan and Wachtel (2005) Chirwa (2001) Pombo and Ramirez (2006) และ Fries and Taci (2004)) ดังนั้น การศึกษาถึงผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยจึงเป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญต้องทำการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายของภาครัฐ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นทั้งแหล่งระดมทุนและกระจายทุนที่มีความสำคัญต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ ดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 เงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

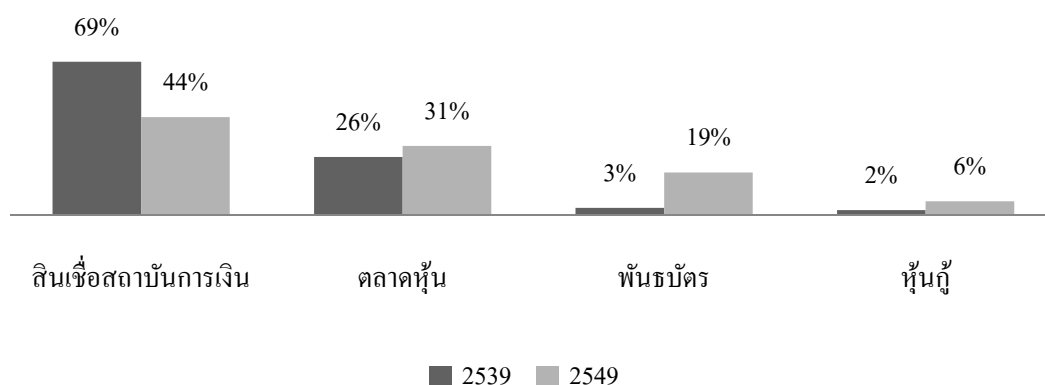
(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	เงินให้สินเชื่อ (ยอดคงค้าง)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)	เงินให้สินเชื่อต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (%)
2537	3,457,707.30	3,629,341	95.27
2538	4,250,824.51	4,186,212	101.54
2539	4,855,687.50	4,611,041	105.31
2540	6,059,956.00	4,732,610	128.05
2541	5,238,683.77	4,626,447	113.23
2542	5,132,804.50	4,637,079	110.69
2543	4,606,297.22	4,922,731	93.57
2544	4,309,360.30	5,133,502	83.95
2545	4,613,564.04	5,450,643	84.64
2546	4,746,808.66	5,928,975	80.06
2547	5,142,092.22	6,503,488	79.07
2548	5,142,092.22	7,104,228	72.38

หมายเหตุ: ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาตลาด

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2550)

จากตารางที่ 1.3 จะเห็นว่า สัดส่วนสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้ให้แก่ธุรกิจในสาขาต่างๆ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 128 ในปี พ.ศ. 2540 และลดลงเหลือร้อยละ 72 ในปี พ.ศ. 2548 สะท้อนให้เห็นว่าการขยายตัวของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจประเทศไทย แม้ว่าจะมีสัดส่วนลดลงก็ตาม นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนการระดมทุนทั้งระบบแล้วพบว่า การปล่อยสินเชื่อโดยสถาบันการเงินซึ่งหมายรวมถึงธนาคารพาณิชย์ยังคงมีสัดส่วนการระดมทุนที่ต่ำ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 องค์ประกอบระบบการเงิน

หมายเหตุ: สินเชื่อสถาบันการเงิน คัดจากเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
ที่มา: Nakornthab (2007)

จากภาพที่ 1.1 จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2549 การปล่อยสินเชื่อโดยสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ยังคงมีส่วนสูงสุทธ้อยู่ 44 แต่แนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ. 2539 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 69 เนื่องจากการระดมทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์และตลาดตราสารหนี้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31 และร้อยละ 25 (ตลาดพันธบัตรและหุ้นกู้)

ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับผลของการปรับโครงสร้างที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา เช่น Montreevat and Rajan (2001) ศึกษาเกี่ยวกับวิกฤตเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างธนาคาร และการเข้ามาของธนาคารต่างชาติ อุกฤษณ์ ปัทมานันท์ และรัตพงษ์ สอนสุภาพ (2549) ศึกษาพลวัต การปรับตัว และการแข่งขันใหม่ของธนาคารพาณิชย์ไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ Suehiro (2002) ศึกษาการปรับโครงสร้างของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณเป็นการศึกษาในประเด็นอื่น ๆ เช่น Leightner and Lovell (1998) ศึกษาผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการเงินต่อผลการดำเนินงานธนาคารไทย และ Yindeeyom (1998) ศึกษาการแปรรูปธนาคารกรุงไทย เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทยอย่างไร เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยในแต่ละรูปแบบ เช่น การแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การผ่อนคลายกฎระเบียบการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ รวมทั้งการควบรวมกิจการ เพื่อใช้เป็นแนวทางใน

พิจารณาประกอบการดำเนินนโยบายของภาครัฐในการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยให้รอบด้าน เพื่อให้การดำเนินนโยบายของภาครัฐก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบสถาบันการเงินไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย
2. เพื่อศึกษาผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน
3. เพื่อวัดค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารพาณิชย์ไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนจะศึกษาธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 10 แห่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครอบคลุมการปรับโครงสร้างของธนาคารแต่ละแห่ง และศึกษาเพียง 10 แห่ง เนื่องจากมีธนาคารที่ก่อตั้งก่อนปี พ.ศ. 2529 และยังคงดำเนินกิจการอยู่ในปัจจุบันมีเพียง 10 แห่ง ดังนี้

1. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
2. ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)
3. ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน)
4. ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน)
5. ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน)
6. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

7. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

8. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

9. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

10. ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ และธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งสามารถนำค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค และประสิทธิภาพทางต้นทุนเปรียบเทียบกับธนาคารอื่น เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพธนาคารต่อไป

นิยามศัพท์

1. ธนาคารพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 4 หมายถึง ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และหมายความรวมถึงสาขา ธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย ซึ่งการธนาคารพาณิชย์ หมายถึง ธนาคารที่ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้น ระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นในทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น การให้ กู้ยืม ซื้อขายหรือเก็บเงินตามตั๋วเงิน หรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้ จะประกอบธุรกิจอื่น ๆ อันเป็นประเพณีของธนาคารพาณิชย์ด้วยก็ได้

2. การแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ หมายถึง การที่รัฐบาลเข้าไปถือครองและควบคุมกิจการที่ แต่เดิมเป็นของเอกชนให้มาอยู่ภายใต้การดำเนินงานโดยรัฐ ซึ่งเหตุผลการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ มีหลายประการ เช่น เพื่อป้องกันการผูกขาดในธุรกิจขนาดใหญ่ของเอกชน หรือเข้าไป ครอบครองธุรกิจที่เอกชนดำเนินการแล้วล้มเหลวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้หรือเป็น นโยบายทางการเมืองที่ต้องการให้กิจการต่าง ๆ ตกมาเป็นของรัฐ เช่น นโยบายของรัฐบาลใน ประเทศที่เป็นสังคมนิยม (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550)

3. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หมายถึง มาตรการต่างๆ ในการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนที่รัฐวิสาหกิจดำเนินการอยู่ในปัจจุบันการแปรรูปรัฐวิสาหกิจหมายถึงการลดสัดส่วนภาครัฐในกิจการรัฐวิสาหกิจ หรือสินทรัพย์ที่รัฐเป็นเจ้าของ (การโอนความเป็นเจ้าของ) การให้สัมปทาน การร่วมทุน การทำสัญญาว่าจ้างบริหาร การให้เช่า การว่าจ้างบุคคลภายนอกดำเนินการแทน การทำสัญญากับภาคเอกชนในการให้บริการ การผ่อนคลायกฎระเบียบเพื่อเพิ่มการแข่งขัน จัดตั้งองค์กรกำกับดูแลและการส่งเสริมให้มีการแข่งขันจากคู่แข่งรายใหม่ (กระทรวงการคลัง, 2549)

4. การควบรวมกิจการ คือ การรวมบริษัท (amalgamation) หรือการรวมกันของสองบริษัทหรือมากกว่านั้นเป็นบริษัทที่มีอยู่แล้วหรือเกิดเป็นบริษัทใหม่ การควบรวมกิจการเป็นวิธีการซึ่งบริษัทอาจเพิ่มขนาดหรือขยายเข้าไปในตลาดที่มีอยู่แล้วหรือตลาดใหม่ อาจมีแรงจูงใจต่างๆ สำหรับการควบรวมกิจการ เช่นการเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อให้ได้อำนาจตลาด เพื่อกระจาย หรือขยายเข้าไปในตลาดภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินและการวิจัยและพัฒนา เป็นต้น (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550)

5. การซื้อกิจการ หมายถึง การที่บริษัทหนึ่งได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือเข้าควบคุมบริษัทอื่นบางส่วนหรือทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากการควบรวมธุรกิจ คือ การเข้าซื้อกิจการไม่จำเป็นต้องเป็นการรวมบริษัท หรือการควบรวมธุรกิจ แต่เป็นการรวมสินทรัพย์ของทุกบริษัทจัดตั้งเป็นบริษัทใหม่ (consolidation) แม้ว่าการเข้าซื้อกิจการจะมีการเปลี่ยนการเข้าควบคุมโดยสิ้นเชิง แต่บริษัทที่เกี่ยวข้องอาจยังคงดำเนินการเป็นอิสระอยู่ แม้กระนั้นการควบคุมบริษัทร่วมกันเพื่อแสวงหากำไรให้ได้มากที่สุดและเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงการแข่งขันให้ความสนใจ (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550)

ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิได้จากการรวบรวมข้อมูลที่เผยแพร่ของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่ง ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย ธนาคารยูโอบี ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) และหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) สำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

และธนาคารแห่งประเทศไทย ตลอดจนหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษาการปรับโครงสร้างของธนาคารพาณิชย์ไทย และผลการดำเนินงานทางการเงินตามหลัก CAMEL ได้แก่ ความมั่นคงเพียงพอของเงินกองทุน คุณภาพสินทรัพย์ คุณภาพในการจัดการหรือบริหาร ความสามารถในการทำกำไร และฐานะสภาพคล่อง เพื่อดูผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการศึกษาเพื่อวัดค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย และผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน โดยใช้การวิเคราะห์เส้นพรมแดนเชิงเส้นสุ่ม (Stochastic Frontier Analysis) ในการคาดประมาณฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิตเชิงเส้นสุ่ม (Stochastic Production Frontier) และเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นสุ่ม (Stochastic Cost Frontier) ด้วยวิธี Maximum Likelihood โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

บทที่ 2 แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีหัวข้อ ดังนี้ คือ ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ แนวคิดการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ วิธีการวัด ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์เส้นพรมแดนเชิงเส้น ซึ่งแบ่งย่อยเป็นการวัด ประสิทธิภาพทางเทคนิคและการวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีหัวข้อ ดังนี้ คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัด ประสิทธิภาพทางต้นทุน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างธนาคารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอื่น ๆ และส่วนที่ 3 สมมติฐานการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีหัวข้อ ดังนี้ คือ ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ แนวคิดการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ และวิธีการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์เส้นพรมแดนเชิงเส้น

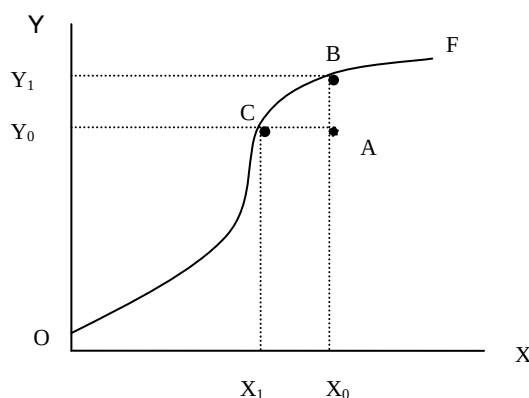
1. ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์

Coelli, Rao, and Battese (2004) กล่าวว่า ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ประสิทธิภาพทางเทคนิค หรือประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งพิจารณาด้านปริมาณทางกายภาพเพียงอย่างเดียวและประสิทธิภาพทางการจัดสรร ซึ่งมีราคาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้หน่วยผลิตบรรลุวัตถุประสงค์กำไรสูงสุดหรือต้นทุนต่ำสุด

1.1 ประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency)

ประสิทธิภาพทางเทคนิค คือ ระดับการผลิตที่อยู่บนเส้นพรมแดนการผลิต (Production Frontier) ซึ่งทำให้ผู้ผลิตสามารถทำการผลิตเพื่อให้ได้รับผลผลิตสูงสุด ภายใต้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดหรือผู้ผลิตใช้ปัจจัยการผลิตต่ำสุดเพื่อผลิตสินค้าในระดับที่กำหนด ซึ่งเส้นพรมแดนการ

ผลิตจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตและผลผลิต โดยใช้ให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ปัจจัยการผลิตในแต่ละระดับเพื่อให้ได้รับผลผลิตมากที่สุด ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 เส้นพรมแดนการผลิตและประสิทธิภาพทางเทคนิค

ที่มา: Coelli *et al.* (2004: 4)

ภาพที่ 2.1 เส้น OF คือเส้นพรมแดนการผลิตที่แสดงการผลิตอย่างง่าย โดยสมมติให้ผู้ผลิตใช้ปัจจัยการผลิต X ผลิตสินค้า Y ทุกจุดบนเส้นพรมแดน เป็นการผลิตที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค ดังเช่น จุด B และ C เป็นต้น หากต่ำกว่าเส้นพรมแดนแสดงว่าหน่วยผลิตนั้นไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค ดังเช่น จุด A เนื่องจาก ณ ระดับเทคโนโลยีที่มีอยู่นั้น ผู้ผลิตสามารถผลิตเพิ่มขึ้นจาก Y_0 มาอยู่ที่ Y_1 โดยใช้ปัจจัยการผลิต X เท่าเดิม ซึ่งก็คือการผลิตที่จุด B หรือผู้ผลิตสามารถผลิตที่จุด C ซึ่งได้ผลผลิตเท่าเดิม คือ Y_0 แต่ใช้ปัจจัยการผลิตน้อยลงจากเดิม X_0 เหลือเพียง X_1

1.2 ประสิทธิภาพทางการจัดสรร (Allocative Efficiency)

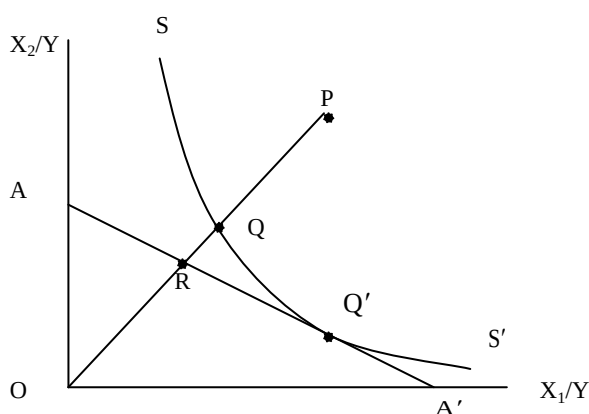
ประสิทธิภาพทางการจัดสรรจะพิจารณาเรื่องราคาด้วย ซึ่งหน่วยผลิตจะจัดสรรสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน และทุนเพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่กำหนด โดยใช้ต้นทุนการผลิตต่ำสุดหรือกำไรสูงสุด ซึ่งจุดที่มีประสิทธิภาพทางการจัดสรรเกิดจากเส้นผลผลิตเท่ากัน (Isoquant) สัมผัสกับเส้นต้นทุนเท่ากัน (Isocost) ซึ่งแสดงสัดส่วนของปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมที่สุดในการผลิตเพื่อบรรลุประโยชน์สูงสุด

2. แนวคิดการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์

แนวคิดการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์แบ่งเป็น 2 วิธี คือ การวัดประสิทธิภาพโดยพิจารณาด้านปัจจัยการผลิต และการวัดประสิทธิภาพโดยพิจารณาด้านผลผลิต ซึ่ง Farrell (1957) เป็นคนแรกที่คิดค้นการวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิต โดยมีพื้นฐานจากงานของ Debreu (1951) และ Koopmans (1951) เขาเสนอว่าการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์โดยรวมของหน่วยผลิตประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ประสิทธิภาพทางเทคนิค ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถของหน่วยผลิตในการได้มาซึ่งผลผลิตสูงสุด ภายใต้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่จำกัด และประสิทธิภาพทางการจัดสรร ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสามารถของหน่วยผลิตในการใช้สัดส่วนปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมที่สุด โดยกำหนดราคาและระดับเทคโนโลยีให้คงที่ ซึ่งงานในช่วงแรกของ Farrell เน้นเรื่องการลดปัจจัยการผลิตหรือที่เรียกว่า การวัดประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากปัจจัยการผลิตเป็นหลัก

2.1 การวัดประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากปัจจัยการผลิต (Input-Orientated Measure)

แนวคิดของ Farrell กำหนดให้หน่วยผลิตใช้ปัจจัยการผลิต 2 ชนิด คือ X_1 และ X_2 เพื่อผลิตสินค้า Y ภายใต้ข้อจำกัดผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ (Constant Returns to Scale) ซึ่งแต่ละหน่วยบนเส้นผลผลิตเท่ากัน (Isoquant) จะมีประสิทธิภาพทางเทคนิคแสดงโดยเส้น SS' ในภาพที่ 2.2

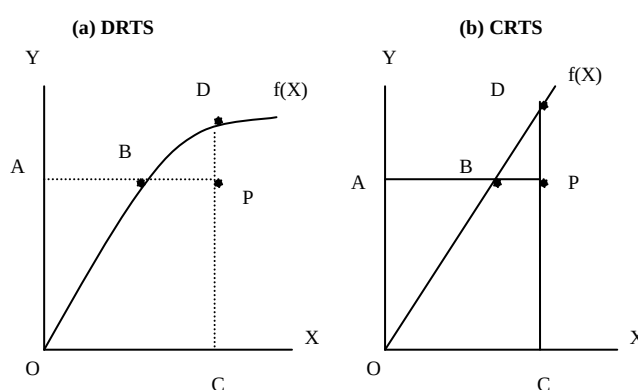
ภาพที่ 2.2 ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางการจัดสรร

ที่มา: Coelli *et al.* (2004: 135)

ภาพที่ 2.2 หน่วยผลิตจะใช้ปัจจัยการผลิตที่จุด P เพื่อผลิตสินค้า Y ทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคซึ่งมีระยะเท่ากับ QP โดยหน่วยผลิตสามารถลดการใช้ปัจจัยการผลิตลงได้อีกโดยไม่ทำให้ผลผลิต Y ลดลง ซึ่งสัดส่วนของปัจจัยการผลิตที่สามารถลดลงได้อีกเทียบกับปัจจัยการผลิตเดิมเท่ากับ QP/OP เพื่อให้หน่วยผลิตมีประสิทธิภาพทางเทคนิค โดยประสิทธิภาพทางเทคนิค (TE_i) ของหน่วยผลิตวัดได้จาก $TE_i = OQ/OP = 1 - (QP/OP)$ มีค่าระหว่าง 0-1 ซึ่งหน่วยผลิตที่มีค่า TE เท่ากับ 1 แสดงว่ามีประสิทธิภาพทางเทคนิคเต็มที่ (Fully Technical Efficiency) หากค่า TE ต่ำกว่า 1 แสดงถึงระดับความไม่มีประสิทธิภาพ (Technical Inefficiency) ของหน่วยผลิตสำหรับสัดส่วนราคาปัจจัยการผลิต ซึ่งแสดงโดยความชันของเส้นต้นทุนเท่ากัน (Isocost) AA' ในภาพที่ 2.2 ใช้วัดประสิทธิภาพทางการจัดสรร (AE_i) หากหน่วยผลิตทำการผลิตที่จุด P ประสิทธิภาพทางการจัดสรรหาได้จากสัดส่วน $AE_i = OR/OQ$ ซึ่ง RQ แสดงต้นทุนการผลิตที่หน่วยผลิตสามารถลดลงได้เพื่อให้หน่วยผลิตมีประสิทธิภาพทางการจัดสรร โดยไม่ทำให้ผลผลิตลดลง ทำให้ที่จุด Q' เป็นระดับการผลิตที่มีทั้งประสิทธิภาพทางการจัดสรรและทางเทคนิค แต่จุด Q แม้มีประสิทธิภาพทางเทคนิค แต่ไม่มีประสิทธิภาพทางการจัดสรร ซึ่งค่าประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ (EE_i) มีค่าระหว่าง 0-1 หาได้จาก $EE_i = TE_i \times AE_i = (OQ/OP) \times (OR/OQ) = (OR/OP)$

2.2 การวัดประสิทธิภาพโดยพิจารณาด้านผลผลิต (Output-Orientated Measure)

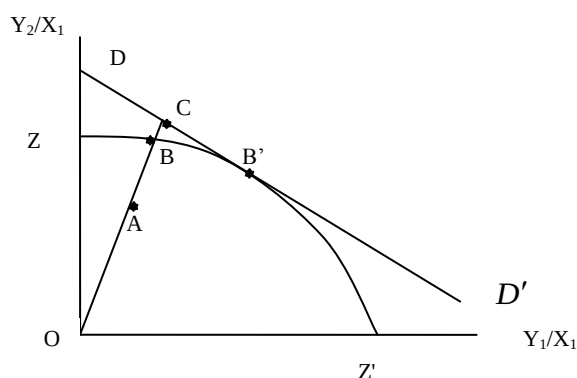
การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคด้านผลผลิตเกิดจากคำถามที่ว่าผลผลิตจำนวนเท่าใดที่สามารถขยายขึ้นได้ โดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม ซึ่งแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคด้านปัจจัยการผลิตและผลผลิต

ที่มา: Coelli *et al.* (2004: 137)

ภาพที่ 2.3 (a) ฟังก์ชันการผลิต $f(x)$ มีผลตอบแทนต่อขนาดลดลง (Decreasing Return to Scale: DRTS) โดยหน่วยผลิตทำการผลิตที่จุด P ซึ่งเป็นระดับที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค (TE) เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยการผลิต มีสัดส่วนเท่ากับ AB/AP หากพิจารณาด้านผลผลิตจะมีสัดส่วนเท่ากับ CP/CD ถ้าฟังก์ชันการผลิตมีผลตอบแทนต่อขนาดคงที่แล้ว (Constant Returns to Scale: CRTS) การวัดประสิทธิภาพทางด้านเทคนิคโดยพิจารณาด้านปัจจัยการผลิตจะมีค่าเท่ากับด้านผลผลิต โดยสัดส่วน AB/AP มีค่าเท่ากับ CP/CD หากพิจารณาการวัดประสิทธิภาพด้านผลผลิต กรณีที่ผลิตสินค้า 2 ชนิด คือ Y_1 และ Y_2 โดยใช้ปัจจัยการผลิต X_1 ถ้ากำหนดให้ปัจจัยการผลิตคงที่ในระดับที่กำหนดให้ สามารถแสดงระดับเทคโนโลยีโดยเส้นความเป็นไปได้ในการผลิต (Production Possibility Curve: PPC) ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 ประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางการจัดสรรเมื่อพิจารณาด้านผลผลิต

ที่มา: Coelli *et al.* (2004: 138)

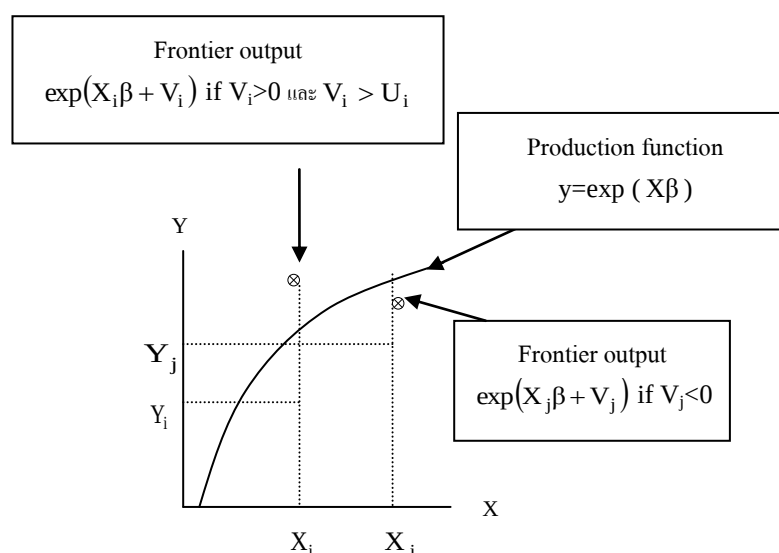
ภาพที่ 2.4 การวัดประสิทธิภาพด้านผลผลิตตามแนวคิดของ Farrell สามารถอธิบายได้จากเส้น ZZ' ซึ่งเป็นเส้นความเป็นไปได้ในการผลิต โดยหน่วยผลิตทำการผลิตที่จุด A ซึ่งไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นระดับที่ต่ำกว่าเส้น PPC ซึ่งเป็นเส้นขอบเขตการผลิต ระยะ AB แสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค เนื่องจากหน่วยผลิตสามารถเพิ่มผลผลิตมาที่จุด B โดยไม่ต้องเพิ่มปัจจัยการผลิต ซึ่งประสิทธิภาพทางเทคนิคเมื่อพิจารณาด้านผลผลิต $(TE_0) = OA/OB$ หากมีข้อมูลราคาสามารถเพิ่มเส้นรายรับเท่ากัน (Isorevenue) DD' เพื่อหาประสิทธิภาพทางการจัดสรรได้จากสัดส่วน $AE_0 = OB/OC$ โดยค่าประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ มีค่าตั้งแต่ 0-1 วัดได้จาก 2 ส่วน คือ $EE_0 = (OA/OC) = (OA/OB) \times (OB/OC) = TE_0 \times AE_0$

3. วิธีการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์เส้นพรมแดนเชิงฟรอนต์ (Stochastic Frontier Analysis)

วิธีการวัดประสิทธิภาพที่นิยมใช้ในการวัดผลการดำเนินงานเป็นการวัดประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบค่าประสิทธิภาพที่คำนวณได้ในแต่ละหน่วยผลิตกับค่ามาตรฐาน ซึ่งคือ เส้นพรมแดนการผลิตที่ได้จากการคำนวณหน่วยผลิตที่ดีที่สุด หากหน่วยผลิตใดมีระดับการผลิตต่ำกว่าเส้นพรมแดนถือว่าไม่มีประสิทธิภาพ การคาดประมาณเส้นพรมแดนที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน คือ Data Envelopment Analysis (DEA) ซึ่งเป็นวิธีการทางคณิตศาสตร์ และ Stochastic Frontier Analysis (SFA) ซึ่งเป็นวิธีการทางเศรษฐมิติ โดยการวัดประสิทธิภาพแบบ DEA พัฒนาขึ้นโดย Boles (1966), Afrait (1972), Charnes, Cooper and Rhodes (1978) และ Banker, Charnes and Cooper (1984) มีจุดเด่น คือ เป็นวิธีที่ไม่ต้องมีการกำหนดรูปแบบของฟังก์ชันหรือรูปแบบการกระจายของความคลาดเคลื่อนและสามารถวัดประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้ในกรณีที่มีปัจจัยการผลิตและผลผลิตหลายชนิด (อัครพงศ์, 2547: 3) ซึ่งวิธีการวัดประสิทธิภาพแบบ DEA ใช้ได้ดีเมื่อวัดประสิทธิภาพองค์กรที่ไม่ได้ต้องการกำไรสูงสุด หรือในกรณีที่ยากในการกำหนดว่าองค์กรต้องการกำไรสูงสุดหรือต้นทุนต่ำสุด เป็นต้น (Coelli *et al.* 2004: 219) นอกจากนี้ยังสามารถแยกค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางการจัดสรรออกจากประสิทธิภาพต้นทุนได้ง่าย แต่วิธีการนี้มีจุดด้อย คือ เป็นวิธีที่ไม่คำนึงถึงผลของปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ (noise) ทำให้เส้นพรมแดนที่คาดประมาณสูงกว่าความเป็นจริง เนื่องจากได้รวมปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้เข้าไปในเส้นพรมแดนด้วย และยังทำให้รูปร่างเส้นพรมแดนบิดเบี้ยวไป ทำให้ประสิทธิภาพทางการจัดสรรเลื่อนออกไปจากจุดที่ควรจะเป็น (Coelli *et al.* 2003: 1)

ส่วน Stochastic Frontier Analysis เป็นวิธีการที่คำนึงถึงผลของเหตุการณ์ภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ และสามารถทดสอบสมมติฐานเพื่อพิจารณาการมีอยู่ของความไม่มีประสิทธิภาพในฟังก์ชันได้ แต่ต้องกำหนดลักษณะการกระจายของความไม่มีประสิทธิภาพและฟังก์ชันการผลิตที่แน่นอน (ฟังก์ชันต้นทุนหรืออื่นๆ) (Coelli *et al.*, 2004: 246) ทั้งนี้ ข้อมูลที่มี noise เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเพื่อให้ค่าประสิทธิภาพไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสนใจวัดค่าประสิทธิภาพทางการจัดสรร (Coelli, 2003: 1) เนื่องจากให้ค่าประสิทธิภาพที่ไม่บิดเบือนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ Aigner, Lovell and Schmidt (1977) และ Meeusen and Van den Broeck (1977) เป็นกลุ่มแรกที่น่าเสนอแบบจำลองเส้นพรมแดนเชิงฟรอนต์พื้นฐานขึ้น โดยแยกค่าความคลาดเคลื่อนเป็น 2 ส่วน คือ ค่าความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม (V_i) ซึ่งเกิด

จากปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ เช่น วิกฤตการณ์น้ำมัน วิกฤตเศรษฐกิจ เป็นต้น และค่าความคลาดที่เกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพ (U_i) ทั้งนี้ เส้นพรมแดนการผลิตถูกเรียกว่าเชิงเส้นสัมพันธ์ เนื่องจากมูลค่าผลผลิต $\exp(X_i\beta + V_i)$ จะอยู่เหนือหรือต่ำกว่าระดับผลผลิตเพราะตัวแปรเชิงเส้นสัมพันธ์ โดยค่า V_i เป็นได้ทั้งค่าบวกและค่าลบ ดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 ฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิตเชิงเส้นสัมพันธ์

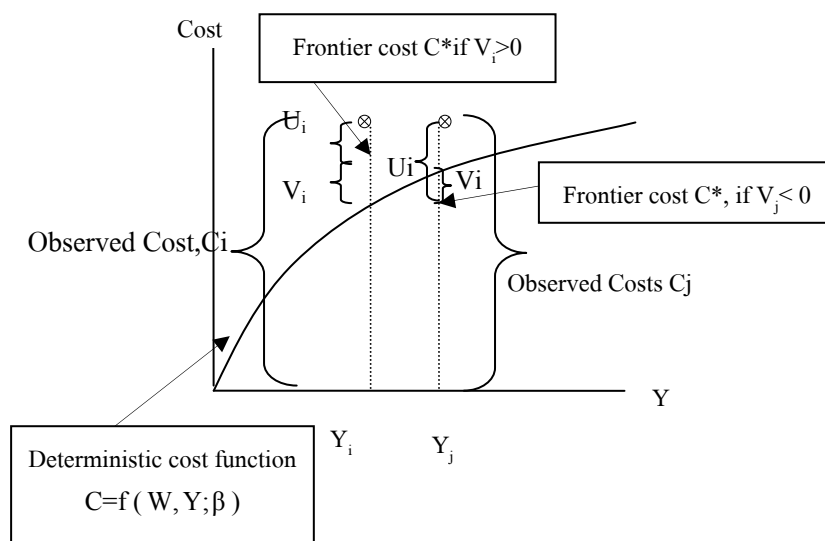
ที่มา: Coelli *et al.* (2004: 186)

ภาพที่ 2.5 ประสิทธิภาพทางเทคนิคเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างผลผลิตที่สามารถผลิตได้เทียบกับค่าผลผลิตที่สามารถผลิตได้สูงสุดเมื่อมีประสิทธิภาพในการผลิต ดังนี้

$$TE_i = \frac{Y_i}{Y_{\max}} = \frac{\exp[f(X_i;\beta) + V_i - U_i]}{\exp[f(X_i;\beta) + V_i]} = \exp(-U_i)$$

โดยที่ TE_i คือ ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเมื่อพิจารณาด้านผลผลิต Y_i คือ ผลผลิตที่ผลิตได้ และ $Y_{\max}$ คือ ผลผลิตสูงสุดที่สามารถผลิตได้เมื่อการผลิตมีประสิทธิภาพ X คือ ปัจจัยการผลิต

ประสิทธิภาพทางต้นทุนใช้หลักการเดียวกันกับประสิทธิภาพทางเทคนิค โดยเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นสัมพันธ์จะอยู่เหนือเส้น Deterministic cost เพราะตัวแปรเชิงเส้นสัมพันธ์ โดยค่า V_i เป็นได้ทั้งค่าบวกและค่าลบ ดังภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 ฟังก์ชันเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเส้น

ที่มา: KUENZLE (2005: 36)

ภาพที่ 2.6 นำไปใช้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพทางต้นทุน ซึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนต่ำสุดเมื่อการผลิตมีประสิทธิภาพกับต้นทุนที่หน่วยผลิตใช้จริง ดังนี้

$$CE_i = \frac{E_{\min}}{E_i} = \frac{\exp[C(Y_i, W_i; \beta) + V_i]}{\exp[C(Y_i, W_i; \beta) + V_i + U_i]} = \exp(-U_i)$$

โดยที่ CE_i คือ ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน Y_i คือ ผลผลิตที่ผลิตได้ W_i คือ ราคาปัจจัยการผลิต และ $E_{\min}$ คือ ต้นทุนต่ำสุดเมื่อหน่วยผลิตมีการผลิตที่มีประสิทธิภาพ E_i คือ ต้นทุนที่หน่วยผลิตผลิตได้จริง ซึ่งการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค

Kumbhakar and Lovell (2000) ได้ลำดับพัฒนาการของการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคไว้ว่า Aigner, Lovell, and Schmidt (1977) Meeusen and Van den Broeck (1977) เป็น 2 กลุ่มแรกที่น่าเสนอฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิตเชิงเส้นเพื่อวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคสำหรับข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional data) ดังนี้

$$\ln Y_i = \beta_0 + \sum_n \beta_n \ln X_{ni} + V_i - U_i, i=1, 2, \dots, N \quad (2.1)$$

กำหนดให้ $V_i \sim N(0, \sigma_v^2)$ และ $U_i \sim N^+(0, \sigma_u^2)$ โดย V_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อนตามปกติที่มีการกระจายไปได้ทั้งสองข้าง (two-sided noise) ทำให้เกิดการเคลื่อนแบบสุ่มของเส้นพรมแดนอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ภายนอกในเชิงบวกและเชิงลบต่อเส้นพรมแดน เช่น วิกฤตการณ์น้ำมัน วิกฤตเศรษฐกิจ ดินฟ้าอากาศ และการประท้วงหยุดงาน เป็นต้น และ U_i คือ ความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค ซึ่งหมายความว่าแต่ละค่าสังเกตจะอยู่บนเส้นพรมแดนหรือต่ำกว่าเส้นพรมแดนเสมอ โดย U_i จะมีลักษณะการแจกแจงแบบปกติตัดปลาย (truncated normal) ซึ่งเป็นการแจกแจงแบบกึ่งปกติ (half normal) โดย U_i และ V_i มีการแจกแจงเป็นอิสระต่อกัน

Jondrow, Lovell, Materov, and Schmidt (1982) ได้แสดงวิธีคำนวณค่าประมาณความไม่มีประสิทธิภาพของผู้ผลิตแต่ละราย โดยแสดงค่าคาดหวัง (expected value) ของ U สำหรับค่าสังเกตแต่ละค่าหาได้จากการแจกแจงแบบมีเงื่อนไขของ U โดยที่ V มีการแจกแจงแบบปกติและ U มีการแจกแจงแบบกึ่งปกติ ซึ่งค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค คือ $TE_i = \exp\left\{-\hat{U}_i\right\}$ โดยที่ค่า U_i คือ

$$U_i = E(u_i/\varepsilon_i) = \frac{\sigma_u \sigma_v}{\sigma} \left[\frac{\varphi(\varepsilon_i \lambda / \sigma)}{1 - \Phi(\varepsilon_i \lambda / \sigma)} - \frac{\varepsilon_i \lambda}{\sigma} \right] \quad (2.2)$$

ด้าน Battese and Coelli (1998) ได้เสนอวิธีประมาณค่า TE_i ของแต่ละราย ดังนี้

$$TE_i = \left(\exp\left\{-\hat{U}_i\right\} / \varepsilon_i \right) = \left[\frac{1 - \varphi(\sigma_* - \mu_*/\sigma_*)}{1 - \Phi(-\mu_*/\sigma_*)} \right] \exp\left\{-\mu_* + \frac{1}{2} \sigma_*^2\right\} \quad (2.3)$$

กำหนดให้ $\mu_* = -\varepsilon \sigma_u^2 / \sigma^2$, $\sigma_*^2 = \sigma_u^2 \sigma_v^2 / \sigma^2$, $\lambda = \sigma_u / \sigma_v$, $\varphi(\cdot)$ และ $\Phi(\cdot)$ คือ normal cumulative distribution และ density function

การวัดประสิทธิภาพทางด้านเทคนิคซึ่งใช้กับข้อมูลภาคตัดขวางได้พัฒนาออกไปอย่างกว้างขวาง โดยค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคจะขึ้นอยู่กับข้อสมมติเกี่ยวกับการกระจายของค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค เช่น Normal-exponential, Normal-Truncated Normal, Normal-Gamma เป็นต้น ต่อมาได้มีการพัฒนาการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคเพื่อใช้กับข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา (panel data) เช่น แบบจำลอง Time-Invariant Technical Efficiency ซึ่งหากคาดประมาณ

ค่าพารามิเตอร์แบบ Fixed –Effect กำหนดให้ค่า U_i คงที่ตลอดเวลาและ U_i มีความสัมพันธ์กับค่า V_i และสมการถดถอย ลักษณะแบบจำลองคล้ายกับข้อมูลภาคตัดขวางแต่มีเวลาเพิ่มเข้ามาในสมการ ดังนี้

$$\ln(Y_{it}) = \beta_{0i} + \sum_n \beta_n \ln X_{nit} + V_{it} - U_i \quad (2.3)$$

$\beta_0 = \max \{\hat{\beta}_{0i}\}$ โดยที่ $\hat{U}_i = \hat{\beta}_0 - \hat{\beta}_{0i}$ โดยที่ $\hat{U}_i \geq 0$ และสามารถหาค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค ได้ ดังนี้ $TE_i = \exp\{-\hat{U}_i\}$

หากคาดประมาณแบบ Random Effect กำหนดให้ U_i มีการกระจายแบบสุ่ม มีค่าเฉลี่ย และความแปรปรวนคงที่ แต่ U_i ไม่มีความสัมพันธ์กับค่า V_i และสมการถดถอย ได้สมการใหม่ ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln(Y_{it}) &= [\beta_0 - E(U_i)] + \sum_n \beta_n \ln X_{nit} + V_{it} - [U_i - E(U_i)] \\ &= \beta_0^* + \sum_n \beta_n \ln X_{nit} + V_{it} - U_i^* \end{aligned} \quad (2.4)$$

$\hat{U}_i^* = \max \{\hat{U}_i^*\} - \hat{U}_i^*$ โดยที่ $\hat{U}_i^* = \left[\frac{\hat{U}_i^2}{T\hat{\sigma}_U^2 + \hat{\sigma}_V^2} \right] \sum_t (\ln Y_{it} - \hat{\beta}_0^* - \sum_n \hat{\beta}_n \ln X_{nit})$ และสามารถหาค่า ประสิทธิภาพทางเทคนิคได้จาก $TE_i = \exp\{-\hat{U}_i^*\}$

หากคาดประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum likelihood โดยที่กำหนดให้ $V_{it} \sim N(0, \sigma_V^2)$, $U_{it} \sim N^+(0, \sigma_U^2)$ มีการแจกแจงเป็นอิสระต่อกัน และเป็นอิสระจากสมการถดถอย Kumbhakar (1987) และ Battese and Coelli (1988) ได้กำหนดให้ U_i มีการแจกแจงแบบภาคตัดปลายที่ศูนย์สามารถหาค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคได้ ดังนี้

$$E(U_i/\varepsilon) = \tilde{\mu}_i + \sigma^* \left[\frac{\phi(-\tilde{\mu}_i/\sigma^*)}{1 - \Phi(-\tilde{\mu}_i/\sigma^*)} \right] \quad (2.5)$$

$$\text{และ } M(u_i/\varepsilon_i) = \begin{cases} \mu_{*i} & \text{ถ้า } \varepsilon_i \geq 0 \\ 0 & \text{อื่นๆ} \end{cases} \quad (2.6)$$

$$\text{โดยที่ } \tilde{\mu}_i = \frac{\mu\sigma_V^2 - T\hat{\sigma}_U^2}{\sigma_V^2 + T\hat{\sigma}_U^2}$$

ต่อมาได้มีการพัฒนาแบบจำลองเป็น Time-Varying Technical Efficiency เนื่องจากเมื่อเวลา มีระยะยาวนานขึ้น การกำหนดให้ U_i มีค่าคงที่อาจไม่เป็นการเหมาะสม Cornwell Schmidt and sickles (CSS) (1990) และ Kumbhakar (1990) เป็นกลุ่มแรกที่คิดค้นฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้น สำหรับข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลาแบบ Time-Varying Technical Efficiency ที่คาดประมาณ แบบ Fixed Effect และ Random Effect ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\ln Y_{it} = \beta_{0i} + \sum_n \beta_n \ln X_{nit} + V_{it} - U_{it} \quad (2.7)$$

$$= \beta_{it} + \sum_n \beta_n \ln X_{nit} + V_{it} \quad \text{โดยที่ } \beta_{it} = \beta_{0i} - U_{it}$$

การหาค่าค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคแบบ Fixed Effect และ Random Effect ใช้วิธีเดียวกัน ดังนี้ คือ $U_{it} = \max\{\beta_i U_i\} - (\beta_i U_i)$ โดยที่ $TE_{it} = \exp\{U_{it}\}$

สำหรับการคาดประมาณ Maximum likelihood สามารถหาค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคได้ ดังนี้

$$E(U_i/\varepsilon) = \mu_{*i} + \sigma_* \left[\frac{\phi(-\mu_{*i}/\sigma_*)}{1 - \Phi(-\mu_{*i}/\sigma_*)} \right] \quad (2.8)$$

$$\text{และ } M(u_i/\varepsilon_i) = \begin{cases} \mu_{*i} & \text{ถ้า } \sum_t \beta_t \varepsilon_{it} \geq 0 \\ 0 & \text{อื่น ๆ} \end{cases} \quad (2.9)$$

โดยที่ $\mu_{*i} = \frac{(\sum_t \beta_t \varepsilon_{it}) \sigma_V^2}{\sigma_V^2 + \sigma_U^2 \sum_t \beta_t^2}$ $U_{it} = \beta(t) U_i$ และ $\beta_t = [1 + \exp\{\gamma t + \delta t^2\}]^{-1}$ หาค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคได้จากสมการ ดังนี้

$$E(\exp\{-U_{it}\}/\varepsilon_i) = \left[\frac{1 - \Phi(\beta_t \sigma_* - \mu_{*i}/\sigma_*)}{1 - \Phi(-\mu_{*i}/\sigma_*)} \right] \exp\left\{ -\beta_t \mu_{*i} + \frac{1}{2} \beta_t^2 \sigma_*^2 \right\} \quad (2.10)$$

Battese and Coelli (1992) ได้เสนอแนวทางการคาดประมาณค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค ซึ่งเขียนฟังก์ชันได้ดังสมการ 2.14 แต่กำหนดให้ $\beta_t = \exp\{-\gamma(t-T)\}$ และ $V_{it} \sim N(0, \sigma_v^2)$, $U_i \sim N(\mu, \sigma_u^2)$ โดยที่ V_{it} และ U_{it} เป็นอิสระต่อกัน และหาค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคได้ ดังนี้

$$E[(\exp(-U_{it})/\varepsilon_{it})] = \left[\frac{1 - \Phi(\beta(t)\sigma_* - \mu_{*i}/\sigma_*)}{1 - \Phi(-\mu_{*i}/\sigma_*)} \right] \exp\left\{ -\beta(t)\mu_{*i} + \frac{1}{2}\beta_t^2\sigma_*^2 \right\} \quad (2.11)$$

3.2 การวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน

การวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์มีหลายวิธี เช่น การวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน (Cost Efficiency) และประสิทธิภาพทางด้านกำไร (Profit Efficiency) แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะสนใจเพียงการวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน ซึ่งในการคาดประมาณประสิทธิภาพต้นทุน ซึ่งฟังก์ชันต้นทุนที่ใช้กับข้อมูลภาคตัดขวาง คือ

$$\ln E_i = \beta_0 + \beta_y \ln Y_i + \sum_n \beta_n \ln W_{ni} + V_i + U_i \quad (2.12)$$

$$CE_i = \frac{C(Y_i, W_i; \beta) \exp(V_i)}{E_i} = \exp\{-U_i\} \quad (2.13)$$

โดยที่ W_i คือ ราคาปัจจัยการผลิต V_i คือ Two-sided random-noise และ U_i คือ ความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุน หากลักษณะข้อมูลเป็นแบบภาคตัดขวางผสมเวลา แบบจำลอง คือ

$$\ln E_{it} = \beta_0 + \beta_y \ln Y_{it} + \sum_n \beta_n \ln W_{nit} + V_{it} + U_{it} \quad (2.14)$$

โดยที่ V_{it} คือ Random Statistical Noise มีการกระจายแบบแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 และค่าความแปรปรวนเท่ากับ σ_v^2 และ U_{it} คือ Time Invariant Cost Inefficiency โดยที่ $U_{it} \geq 0$ ส่วน $\sum_n \beta_n = 1$ เพื่อแสดงว่าฟังก์ชันต้นทุนจะต้องเป็น Homogeneous of degree one กับราคาปัจจัยการผลิต ถ้าสมมติให้ $V_{it} \sim N(0, \sigma_v^2)$, และไม่สัมพันธ์กับสมการถดถอย และ U_{it} เป็น Time-Invariant และไม่มีข้อสมมติการกระจายของ U_i คาดประมาณค่าเฉลี่ยด้วย Fixed -Effect Approach ดังนี้

$$\ln E_{it} = \beta_{0i} + \beta_y \ln Y_{it} + \sum_n \beta_n \ln W_{nit} + V_{it} \quad (2.15)$$

โดยที่กำหนดให้ $\beta_{0i} = \beta_0 + U_i$ คาดประมาณค่า Intercept ได้จาก $\hat{\beta}_0 = \min_i \{\hat{\beta}_{0i}\}$ ซึ่ง $\hat{U}_i = \hat{\beta}_{0i} - \hat{\beta}_0 \geq 0$ และประสิทธิภาพทางต้นทุนมีค่าเท่ากับ $CE_i = \exp\{-\hat{U}_i\}$

หากสมมติให้ U_i มีการกระจายแบบสุ่ม มีค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนคงที่ แต่ไม่สัมพันธ์กับ V_i ส่วน V_i มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ และค่าความแปรปรวนคงที่ และใช้ Random-Effect approach ในการคาดประมาณ ดังนี้

$$\ln E_{it} = \beta_0^* + \beta_Y \ln Y_{it} + \sum_n \beta_n \ln W_{nit} + V_{it} + U_i^* \quad (2.16)$$

$$\text{โดยที่ } \beta_0^* = [\beta_0 + E(U_i)] \text{ และ } E(U_i^*) = E[U_i - E(U_i)] = 0$$

$$\hat{U}_i^* = \frac{1}{T} \sum_t (\ln E_{it} - \hat{\beta}_0^* - \hat{\beta}_Y \ln Y_{it} - \sum_n \beta_n \ln W_{nit}) \quad (2.17)$$

$$\text{โดยที่ } \hat{U}_i = \hat{U}_i^* - \min_i \left\{ \hat{U}_i^* \right\} \geq 0 \text{ และ } CE_i = \exp \left\{ -\hat{U}_i \right\}$$

ทั้งนี้ หากคาดประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วย Maximum Likelihood ซึ่งกำหนดให้ $V_{it} \sim N(0, \sigma_v^2)$ $U_i \sim N(\mu, \sigma_u^2)$ โดยที่ V_{it} และ U_i เป็นอิสระต่อกัน และเป็นอิสระกับสมการถดถอย สามารถคาดประมาณประสิทธิภาพทางต้นทุนได้ ดังนี้

$$E(U/\varepsilon_i) = \mu_{*i} + \sigma_* \left[\frac{\varphi(-\mu_{*i}/\sigma_*)}{1 - \Phi(-\mu_{*i}/\sigma_*)} \right] \quad (2.18)$$

$$\text{และ } M(u_i/\varepsilon_i) = \begin{cases} \mu_{*i} & \text{ถ้า } \varepsilon_i \geq 0 \\ 0 & \text{อื่นๆ} \end{cases} \quad (2.19)$$

$$\text{โดยที่ } \mu_{*i} = T\sigma_u^2 \varepsilon_i / (\sigma_v^2 + T\sigma_u^2) \text{ และ } \sigma_*^2 = \sigma_u^2 \sigma_v^2 / (\sigma_v^2 + T\sigma_u^2)$$

$$CE_i = (\exp \left\{ -\hat{U}_i \right\} / \varepsilon_i) = \left[\frac{1 - \varphi(\sigma_* - \mu_{*i}/\sigma_*)}{1 - \Phi(-\mu_{*i}/\sigma_*)} \right] \exp \left\{ -\mu_{*i} + \frac{1}{2} \sigma_*^2 \right\} \quad (2.20)$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมี 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน ส่วนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างธนาคาร ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอื่น ๆ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค

งานวิจัยประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารพาณิชย์ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดประสิทธิภาพแบบ Data Envelopment Analysis ทำให้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพทางเทคนิคที่ใช้ Stochastic Frontier Analysis ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมอื่น มีรายละเอียด ดังนี้

อัจฉรา ประเสริฐบัญชาชัย (2544) ศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินงานธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ Data Envelopment Analysis ในการคำนวณค่าประสิทธิภาพธนาคาร ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวแปรตามแนวคิด Intermediation Approach ในการกำหนดตัวแปร โดยตัวแปรผลผลิตได้แก่ Y_1 คือ เงินให้สินเชื่อ หัก จำนวนเงินที่กักไว้สำหรับหนี้สงสัยจะสูญ Y_2 คือ เงินลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาล ส่วนที่เกินอัตราบังคับขั้นต่ำ หลักทรัพย์จดทะเบียน และหลักทรัพย์อื่น ๆ ส่วนที่เกินอัตราบังคับขั้นต่ำ หลักทรัพย์จดทะเบียน และหลักทรัพย์อื่น ๆ ส่วนที่เกินอัตราบังคับขั้นต่ำ หลักทรัพย์จดทะเบียน และหลักทรัพย์อื่น ๆ Y_3 คือ ภาระผูกพันของลูกค้านอกจากการที่ธนาคารพาณิชย์รับรองตัวเงินเพื่อลูกค้า รวมถึงการค้ำประกันการกู้ยืมและค้ำประกันอื่น ๆ ปัจจัยการผลิต ได้แก่ X_1 คือ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย X_2 คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน X_3 คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และเครื่องใช้สำนักงาน X_4 คือ ค่าธรรมเนียมและบริการ โดยข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2537-2542 แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนวิกฤตการณ์ทางการเงิน (พ.ศ. 2537-2539) กับช่วงเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน (พ.ศ. 2540-2542) และเพื่อจัดความได้เปรียบจากการประหยัดต่อขนาด ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มธนาคารออกเป็น 3 กลุ่มตามขนาดของสินทรัพย์

ผลการศึกษาธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบพบว่า พ.ศ. 2537-2539 ธนาคารที่มีประสิทธิภาพโดยเปรียบเทียบได้แก่ ธนาคารชาฮูระและธนาคารแห่งอเมริกาเนื่องจากธนาคารเหล่านี้มีฐานลูกค้าจากบริษัทที่ร่วมทุน จึงได้เปรียบเรื่องค่าใช้จ่ายพนักงาน ค่าธรรมเนียมและบริการ และต้นทุนทางการเงินต่ำกว่า และช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 ยังคงเป็นธนาคารชาฮูระ ส่วนกรณีศึกษาเฉพาะธนาคารพาณิชย์ไทยพบว่า ช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 ธนาคารที่มีประสิทธิภาพได้แก่ ธนาคารกรุงไทย และ

ธนาคารทหารไทย เป็นผลมาจากธนาคารกรุงไทยเป็นธนาคารของรัฐ และธนาคารทหารไทยมี กองทัพบกเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ธนาคารจึงมีฐานเงินรับฝากจากผู้ถือหุ้นนอกเหนือจากประชาชนทั่วไป ส่วนในปี พ.ศ. 2540-2542 ธนาคารที่มีประสิทธิภาพได้แก่ กรุงไทยและไทยพาณิชย์ เนื่องจาก กรุงไทยเป็นธนาคารรัฐมีต้นทุนการเงินต่ำ และมีสินทรัพย์เพิ่มจากการควบรวมกิจการ ขณะที่ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยไม่สูงมากเนื่องจากได้รับการแปลงหนี้เป็นทุนจากกรณีที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน ส่วนไทยพาณิชย์มีประสิทธิภาพเนื่องจากมีการใช้ปัจจัยการผลิตไปในการผลิตผลผลิตที่มีส่วนเพิ่มต่อค่าประสิทธิภาพมาก และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพ 2 ช่วงเวลาพบว่า ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพของระบบธนาคารพาณิชย์ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 มีค่าลดลง จากช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่มีการตั้งสำรองค่าเผื่อนี้สูงสลับ จะสูญน้อยกว่าค่าที่ควรจะเป็น และหลังปี พ.ศ. 2540 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับหลักเกณฑ์ และมาตรการต่าง ๆ ให้เป็นสากลมากขึ้น ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพธนาคารพาณิชย์ไทยลดลง แต่ สะท้อนค่าที่แท้จริงมากขึ้น ขณะที่สาขาธนาคารต่างประเทศดำเนินงานตามมาตรฐานสากลอยู่แล้ว

Yong and Huai-jing (2007) ศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคของอุตสาหกรรมโทรคมนาคม ในทวีปเอเชียจำนวน 28 ประเทศปี ค.ศ. 1994- 2003 เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของประสิทธิภาพ ทางเทคนิคตามลักษณะพื้นที่และรายได้ ซึ่งการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคใช้วิธี Stochastic Frontier Analysis ด้วยแบบจำลอง Battese & Coelli (1996) โดยใช้ Translog Production Frontier

$$\ln Y_{it} = \beta_0 + \sum \beta_j X_{jit} + \sum \sum \beta_{jk} X_{jit} X_{kit} + V_{it} - U_{it}$$

$$U_{it} = \beta(t) U_i, \beta(t) = e^{-\eta(t-T)} \text{ และ } \gamma = \frac{\sigma_U^2}{\sigma_U^2 + \sigma_V^2}$$

โดยที่ Y_{it} คือ รายได้ของอุตสาหกรรมโทรคมนาคมประเทศ i ในปี t X คือ ปริมาณปัจจัย การผลิตของประเทศ i ในเวลา t มี 3 ตัวแปรได้แก่ สถานีปลายทางโทรคมนาคม จำนวนพนักงาน และการลงทุนในแต่ละปีของอุตสาหกรรมโทรคมนาคม β คือ ค่าพารามิเตอร์ ค่าความคลาดเคลื่อน แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ค่า V_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม มีการแจกแจงแบบปกติ โดยที่ $V \sim N(0, \sigma_V^2)$ และเป็นอิสระ U คือค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค มีค่าไม่เป็นลบ กำหนดให้มีการแจกแจงแบบภาคตัดปลายที่ศูนย์โดยที่ $U \sim N(\mu, \sigma_U^2)$ ซึ่งทั้ง U_{it} และ V_{it} เป็นอิสระจากตัวแปร X ซึ่งค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสามารถหาได้จาก $TE_{it} = e^{-U_{it}}$ ทั้งนี้หากค่า η ไม่เท่ากับศูนย์ แสดงว่า เวลาเมื่อผลต่อค่า U_{it} ถ้าทดสอบสมมติฐานและยอมรับสมมติฐานหลัก $H_0 = \gamma = 0$ หมายความว่าไม่มีความไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในแบบจำลอง

ผลการศึกษารูปร่าง ค่าประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมโทรคมนาคมในประเทศเอเซียมีการพัฒนาที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ หากแบ่งตามลักษณะรายได้พบว่ากลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงกว่ากลุ่มประเทศอื่น ๆ หากแบ่งตามพื้นที่พบว่าประเทศในกลุ่มเอเซียตะวันออกมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงกว่าพื้นที่อื่น ทำให้ชี้ชัดได้ว่าสถานะทางเศรษฐกิจส่งผลด้านบวกต่อประสิทธิภาพทางเทคนิค ซึ่งไม่ใช่เพียงตำแหน่งพื้นที่ตั้งเท่านั้น แต่ภาวะแวดล้อมทางธุรกิจยังมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาด้านโทรคมนาคม

Battese and Coelli (1992) ศึกษาประสิทธิภาพการปลูกข้าวของเกษตรกรในประเทศอินเดีย ด้วย Time-Vary Model เพื่อทดสอบว่าประสิทธิภาพของหน่วยผลิตเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรจำนวน 15 คนที่ปลูกข้าวเพิ่มขึ้นเป็นเวลา 4-10 ปีตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1975-1976 กระทั่งถึงช่วงปี ค.ศ. 1984-1985 รวมเวลา 10 ปี คิดเป็นจำนวนตัวอย่าง 129 ตัวอย่าง เนื่องจากมีข้อมูลขาดหายจำนวน 21 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ stochastic frontier productions function สำหรับข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา และใช้แบบจำลอง Time-varying model คือ

$$\log(Y_{it}) = \beta_0 + \beta_1 \log(Land_{it}) + \beta_2 (IL_{it}/Land_{it}) + \beta_3 \log(Labor_{it}) + \beta_4 \log(Bullock_{it}) \\ + \beta_5 \log(Cost_{it}) + V_{it} - U_{it}$$

โดยที่ i และ t หมายถึง เกษตรกรรายที่ i และตัวอย่างที่ t Y คือ มูลค่าผลผลิตทั้งหมด (รูปี) $Land$ คือ พื้นที่ทั้งหมด (เฮกตาร์) IL คือ พื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรน้ำ $Labor$ คือ จำนวนชั่วโมงของแรงงานมนุษย์ซึ่งรวมทั้งแรงงานในครอบครัวและแรงงานที่จ้าง (วัดในหน่วยเทียบเท่าแรงงานชาย) $Bullock$ คือ จำนวนชั่วโมงของแรงงานวัวหนุ่มทั้งที่เป็นเจ้าของเองและวัวที่จ้าง (คู่) $Cost$ คือ มูลค่าต้นทุนปัจจัยการผลิตอื่นๆ (ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก ยาฆ่าแมลง เครื่องจักร เป็นต้น) V คือ ความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม มีการแจกแจงแบบปกติ $N(0, \sigma_v^2)$ สมมติให้มีอิสระ U คือ ความคลาดเคลื่อนที่มีค่าไม่เป็นลบ มีการแจกแจงแบบภาคตัดปลายที่ศูนย์ $N(\mu, \sigma_v^2)$ สมมติให้มีอิสระ โดย U_{it} มีค่าเท่ากับ $\{\exp[-\eta(t-T)]\}U_i$ ทั้งนี้ ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคหาได้จาก $TE_{it} = E[\exp(-\eta U_i)]$ โดยที่ $\eta_i = \exp[-\eta(t-T)]$ ซึ่งในการคาดประมาณค่าพารามิเตอร์ Stochastic frontier production function จะใช้วิธีการคาดประมาณแบบ Maximum Likelihood

ผลการศึกษาสรุพบว่า การเอาตัวแปร Year ออกจากฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่ไม่ทำให้ค่าประสิทธิภาพเป็นแบบ Time invariant แต่การนำตัวแปร Year เพิ่มเข้าไปในสมการ ทำให้ค่าประสิทธิภาพเป็นแบบ Time invariant แสดงว่าเมื่อรวมตัวแปรเทคโนโลยีของเกษตรกรเข้าในฟังก์ชัน ความไม่มีประสิทธิภาพไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค

Battese and Coelli (1995) ศึกษาแบบจำลองผลของความไม่มีประสิทธิภาพใน Stochastic Frontier Production Function สำหรับข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา เพื่อนำเสนอแบบจำลองขั้นตอนเดียว ซึ่งสามารถคาดประมาณผลของความไม่มีประสิทธิภาพในฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่ได้ในขั้นตอนเดียว ซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีแบบ 2 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการหาค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค หลังจากนั้นนำค่าดังกล่าวไปสร้างสมการถดถอยกับตัวแปรที่ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งแบบจำลองใหม่ที่น่าสนใจนี้ทำให้สามารถคาดประมาณได้ทั้ง technical change และ time-varying technical inefficiencies สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลเดียวกับการศึกษาประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในอินเดีย ซึ่งทำการศึกษาในปี ค.ศ. 1992 ซึ่งใช้ข้อมูลเกษตรกรจำนวน 14 คนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975-1976 กระทั่งถึงปี ค.ศ. 1984-1985 รวมเวลา 10 ปี คิดเป็นจำนวนตัวอย่าง 125 ตัวอย่างซึ่งแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ

$$\ln(Y_{it}) = \beta_0 + \beta_1 \ln(Land_{it}) + \beta_2 \ln(PLLand_{it}) + \beta_3 \ln(Labor_{it}) + \beta_4 \ln(Bullock_{it}) \\ + \beta_5 \ln[\text{Max}(\text{Costs}_{it}, 1 - D_{it})] + \beta_6 (\text{Year}_{it}) + V_{it} - U_{it}$$

ส่วนสมการอธิบายความไม่มีประสิทธิภาพ คือ

$$U_{it} = \delta_0 + \delta_1 (\text{Age}_{it}) + \delta_2 (\text{Schooling}_{it}) + \delta_3 (\text{Year}_{it}) + W_{it}$$

โดยที่ Y คือ มูลค่าผลผลิตทั้งหมด (รูปี) Land คือ พื้นที่ทั้งหมด (เฮกตาร์) PL คือ สัดส่วนพื้นที่ซึ่งมีการทำการผลิตต่อพื้นที่ซึ่งได้รับการจัดสรรน้ำ Labor คือ จำนวนชั่วโมงของแรงงานมนุษย์ซึ่งรวมทั้งแรงงานในครอบครัวและแรงงานที่จ้าง Bullock คือ จำนวนชั่วโมงของแรงงานวัวหนุ่มที่ใช้ในการผลิต Costs คือ มูลค่าต้นทุนปัจจัยการผลิตอื่นๆ (ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก ยาฆ่าแมลง เครื่องจักร เป็นต้น) D คือตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 หากต้นทุนเป็นบวก และมีค่าเท่ากับศูนย์ในกรณีอื่น ๆ Age คือ อายุของผู้ตัดสินใจในการผลิต Schooling คือ การศึกษาของผู้ตัดสินใจในการผลิต และ Year คือ ปีของกลุ่มตัวอย่าง V_{it} คือ ความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม มีการแจกแจงแบบปกติ $N(0, \sigma_v^2)$ สมมติให้เป็นอิสระจาก U_{it} โดยที่ U_{it} คือ ตัวแปรสุ่มที่มีค่าไม่เป็นลบ แสดงถึงความไม่มี

ประสิทธิภาพทางเทคนิค สมมติให้มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $Z_{it}\delta$ และมีค่าความแปรปรวนเท่ากับ σ_u^2 และ W_{it} คือ ตัวแปรสุ่ม มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ และเป็นอิสระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ มีความแปรปรวนเท่ากับ σ_w^2 เมื่อค่า U_{it} ไม่เป็นลบ จุดตัดช่วงมีค่า $-Z_{it}\delta$ หรือเขียนได้ว่า $W_{it} \geq -Z_{it}\delta$

ผลการศึกษารูปร่าง แบบจำลอง Technical inefficiency effect ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรค่าคงที่ อายุ การศึกษาของผู้ผลิตและปีของกลุ่มตัวอย่าง เป็นส่วนประกอบที่มีนัยสำคัญในฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิตเชิงเส้นสุ่ม ซึ่งแบบจำลองนี้สามารถคาดประมาณได้ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคและ time vary technical inefficiency ทั้งนี้ คนที่มีอายุมากกว่ามีความไม่มีประสิทธิภาพมากกว่าคนที่อายุน้อยกว่า ผู้ผลิตที่มีการศึกษาสูงมีความไม่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าผู้ผลิตที่มีการศึกษาน้อยกว่า และค่าความไม่มีประสิทธิภาพลดลงในช่วง 10 ปีที่ทำการศึกษา

Suraratdecha and Okunade (2005) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการให้บริการด้านสุขภาพของประเทศไทย เพื่อพิสูจน์ว่าการให้บริการสุขภาพมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพื่อนำไปปรับปรุงการใช้ทรัพยากรในการวางแผนสุขภาพแห่งชาติ โดยในการศึกษาใช้ข้อมูลหน่วยให้บริการสุขภาพในพื้นที่ 5 ภาคของประเทศไทยได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคกลาง และปริมณฑล ปี ค.ศ. 1982-1997 ใช้แบบจำลอง Translog production ดังนี้

$$\ln Q_{i,t} = \alpha_0 + \sum_i \alpha_i \ln X_{i,t} + \delta_t T + \frac{1}{2} \sum_i \sum_j \beta_{ij} \ln X_{i,t} \ln X_{j,t} + \sum_i \beta_{it} \ln X_{i,t} T + \frac{1}{2} \delta_{tt} T^2 + u$$

โดยที่ Q คือ จำนวนคนที่มีชีวิต X คือ ปัจจัยการผลิต ได้แก่ จำนวนแพทย์ (M) จำนวนเภสัชกร (P) จำนวนพยาบาล (N) และจำนวนเตียง (B) T คือ ดัชนีเวลาเป็นตัวแปรแทนการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค POP คือ จำนวนประชากรเพื่อจำกัดผลของจำนวนประชากรต่อผลผลิตสุขภาพ และจำนวนโรงพยาบาลและคลินิกที่มีเตียงนอน (H) เพื่อวัดความสามารถในการผลิตผู้ป่วยใน

การศึกษาได้ข้อสรุปว่า ผลผลิตภาพส่วนเพิ่มของแพทย์และเภสัชกรมีค่าเป็นลบ ซึ่งขัดแย้งกับแผน 5 ปีของการพัฒนาสุขภาพของรัฐที่มีต้องการเพิ่มจำนวนบุคลากรด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มจำนวนแพทย์ในคลินิกที่ไม่มีความชำนาญ และการเพิ่มขึ้นของการฝึกเภสัชกรเพื่อเป็นพนักงานขายของบริษัทขายยา ส่งผลให้ผลผลิตภาพของแพทย์และเภสัชกรเป็นลบ ส่วนผลผลิตภาพส่วนเพิ่มของพยาบาลมีค่าเป็นบวก และมีขนาดใหญ่ ชี้ให้เห็นว่าพยาบาลจะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ หากถูกฝึกอบรมให้มากกว่าแพทย์และเภสัชกร แต่ที่ผ่านมามีต้นทุนทางการเงินแรงงานพยาบาลต่ำ

กว่าแพทย์และเภสัชกรอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้จะต้องเพิ่มสัดส่วนของพยาบาลให้มากขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนแพทย์และเภสัชกร เพื่อเพิ่มผลิตภาพโดยรวมของการให้บริการสุขภาพ การเพิ่มปัจจัยทุนทำให้ผลิตภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้นการเพิ่มจำนวนเตียงทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนผลของการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคต้องระมัดระวังเรื่องการลงทุนในบุคลากรแต่ละประเภทและเทคโนโลยีทางการแพทย์ ดังนั้นการจัดสรรทรัพยากรอย่างถูกต้องช่วยเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยบริการสุขภาพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน

Lensink, Meesters, and Naaborg (2007) ได้ศึกษาผลของสถาบันที่มีต่อประสิทธิภาพของธนาคารจากการถือหุ้นของต่างชาติ โดยใช้ Stochastic Frontier Analysis กลุ่มตัวอย่างเป็นธนาคารพาณิชย์จำนวน 2,095 แห่ง ใน 105 ประเทศ ปี ค.ศ. 1998-2003 เพื่อหาคำตอบว่า (1) ผลกระทบของผู้ถือหุ้นต่างชาติต่อประสิทธิภาพของธนาคารคืออะไร (2) ผลของคุณภาพของสถาบันในประเทศที่เป็นที่ตั้งของธนาคารมีผลต่อความสัมพัทธ์ข้างต้นหรือไม่ (3) ผลความแตกต่างของสถาบันซึ่งเป็นเจ้าของธนาคารและประเทศที่เป็นที่ตั้งของธนาคารต่อประสิทธิภาพของธนาคารต่างชาติ (4) ผลของคุณภาพของสถาบันในประเทศเจ้าของกิจการต่อประสิทธิภาพของธนาคารต่างชาติคืออะไร โดยมีสมมติฐาน คือ ผู้ถือหุ้นต่างชาติทำให้ประสิทธิภาพธนาคารลดลง และประเทศที่มีกฎระเบียบที่ดี มีธรรมาภิบาลจะช่วยลดผลของความไม่มีประสิทธิภาพที่เกิดจากการถือหุ้นของต่างชาติ นอกจากนี้ ในกรณีที่ประเทศซึ่งเป็นเจ้าของกิจการธนาคารมีธรรมาภิบาล มีคุณภาพสูงจะช่วยลดความไม่มีประสิทธิภาพของธนาคารต่างชาติ และหากระยะทางของสถาบันซึ่งเป็นเจ้าของธนาคารและประเทศที่เป็นที่ตั้งธนาคารน้อยลงจะส่งผลให้ความไม่มีประสิทธิภาพของธนาคารต่างชาติลดลงด้วย แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบ Transcendental logarithmic (translog) cost พัฒนาโดย Christensen *et al.* (1973) ซึ่งฟังก์ชันแบบ Translog เหมาะสมกับฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนมากกว่าฟังก์ชันแบบ Cobb-Douglas โดยผู้วิจัยได้เพิ่มตัวแปร Time Trend เข้าไปในสมการเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln \left(\frac{TC}{PL} \right) = & \beta_0 + \beta_1 \ln \left(\frac{PF}{PL} \right) + \beta_2 \ln(\text{loan}) + \beta_3 \ln(\text{securities}) + \beta_4 \frac{1}{2} \left[\ln \left(\frac{PF}{PL} \right) \right]^2 \\ & + \beta_5 \frac{1}{2} (\ln(\text{loan}))^2 + \beta_6 \frac{1}{2} (\ln(\text{securities}))^2 + \beta_7 \ln \left(\frac{PF}{PL} \right) \ln(\text{loan}) \\ & + \beta_8 \ln \left(\frac{PF}{PL} \right) \ln(\text{securities}) + \beta_9 \ln \left(\frac{PF}{PL} \right) \text{Year} + \beta_{10} \ln(\text{loan}) \times \ln(\text{securities}) \\ & + \beta_{11} \ln(\text{loan}) \text{Year} + \beta_{12} \ln(\text{securities}) \times \text{Year} + \beta_{13} \text{Year} + \frac{1}{2} \beta_{14} \text{Year}^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& +\beta_{15}GDPPC+\beta_{16}r+\beta_{17}concentration\ rate+\beta_{18}\frac{private\ credit}{GDP}+\beta_{19}\frac{LLR}{gross\ loan} \\
& +\beta_{20}\frac{other\ operating\ income}{total\ assets}+U_{it}+V_{it}
\end{aligned}
\tag{1}$$

ส่วนสมการอธิบายความไม่มีประสิทธิภาพ คือ

$$\begin{aligned}
m_{it} &= \delta_0 + \delta_1 \frac{Equity}{Total\ Asset} + \delta_2 ROAA + \delta_3 STATE + \delta_4 FOREIGN \\
m_{it} &= \delta_0 + \delta_1 \frac{Equity}{Total\ Asset} + \delta_2 ROAA + \delta_3 STATE + \delta_4 FOREIGN + \delta_{j=5...11} FOREIGN \times INSTITUTION_{host,j} \\
m_{it} &= \delta_0 + \delta_1 \frac{Equity}{Total\ Asset} + \delta_2 ROAA + \delta_3 STATE + \delta_4 SIMILARITY + \delta_{j=5...11} INSTITUTION_{home,j} \\
m_{it} &= \delta_0 + \delta_1 \frac{Equity}{Total\ Asset} + \delta_2 ROAA + \delta_3 STATE + \delta_4 SIMILARITY \\
& + \delta_{j=5...11} INSTITUTION_{home,j} + \delta_{j=12...18} INSTITUTION_{host,j}
\end{aligned}$$

โดยที่ TC คือ ต้นทุนทั้งหมด ได้แก่ ต้นทุนด้านแรงงาน ดอกเบี้ย และต้นทุนอื่น ๆ PF คือ ราคาเงินทุน (อัตราส่วนของต้นทุนดอกเบี้ยต่อผลรวมของเงินฝากและเงินที่ได้รับดอกเบี้ยอื่น ๆ) PL คือ ราคาแรงงาน (อัตราส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุคคลต่อสินทรัพย์ทั้งหมด) ซึ่งสัมพันธ์ของราคาปัจจัยการผลิต รวมกันเท่ากับ 1 ผลผลิตมี 2 ชนิด ได้แก่ loan คือ เงินให้สินเชื่อ securities คือ เงินลงทุนในหลักทรัพย์ และตัวแปรลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ ได้แก่ GDPPC คือ ผลผลิตขั้นต้นมวลรวมภายในประเทศต่อหัว concentration rate คือ อัตราการกระจุกตัวธุรกิจธนาคาร Private Credit/GDP คือ อัตราส่วนสินเชื่อภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และเพิ่มตัวแปรความเสี่ยงและคุณภาพของผลผลิตเพื่อควบคุมความแตกต่างของคุณภาพผลผลิต ได้แก่ LLR/gross loans คือ อัตราส่วนของเงินสำรองหนี้เสียต่อเงินให้สินเชื่อทั้งหมด other operating income/total assets คือ อัตราส่วนรายได้จากการดำเนินงานอื่น ๆ ต่อสินทรัพย์ทั้งหมด ตัวแปรลักษณะเฉพาะของธนาคาร ได้แก่ FOREIGN คือ ตัวแปรหุ่น มีค่าเท่ากับ 1 ในกรณีที่ต่างชาติถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 และอื่น ๆ มีค่าเท่ากับ 0 ROAA คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เฉลี่ย Equity/Total Assets คือ ดัชนีชี้วัดความแข็งแกร่งของทุนของธนาคาร STATE คือ ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อรัฐถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 INSTITUTION host คือ เวกเตอร์สถาบันของประเทศที่เป็นที่ตั้งธนาคาร ซึ่งมีดัชนีชี้วัดจำนวน 6 ตัว SIMILARITY คือ ระยะห่างระหว่างประเทศซึ่งเป็นเจ้าของกิจการธนาคาร และประเทศซึ่งเป็นที่ตั้งธนาคาร INSTITUTION home คือ เวกเตอร์สถาบันซึ่งเป็นเจ้าของธนาคาร

การศึกษาได้ข้อสรุปว่า โดยเฉลี่ยธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพน้อยกว่าธนาคารท้องถิ่น ซึ่งระดับความมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับคุณภาพของสถาบันทั้งประเทศที่เป็นเจ้าของกิจการและ

ประเทศที่เป็นที่ตั้งของธนาคาร ซึ่งจะช่วยให้ธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และหาก ระยะห่างระหว่างสถาบันซึ่งเป็นเจ้าของกิจการธนาคารและสถาบันซึ่งเป็นที่ตั้งของธนาคารมีระยะ น้อยลง จะทำให้ธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่าสถาบันที่พัฒนา แล้วจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารต่างชาติ

Okuda and Rungsomboon (2006) ได้เปรียบเทียบต้นทุนของธนาคารสาขาต่างประเทศและ ธนาคารท้องถิ่นในประเทศไทยระหว่างปี ค.ศ. 1990-2002 เพื่อศึกษาว่า 1.ความแตกต่างของ ลักษณะเทคโนโลยีของธนาคารท้องถิ่นและธนาคารสาขาต่างประเทศส่งผลกระทบต่อต้นทุนการ ดำเนินงานหรือไม่ 2.ความแตกต่างของระดับเทคโนโลยีการผลิตของธนาคารที่มีต่างชาติเข้ามาถือ หุ้นใหญ่หลังวิกฤตเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997 และธนาคารท้องถิ่น 3.กฎระเบียบที่เข้มงวดมากขึ้นหลัง วิกฤตเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 ส่งผลกระทบต่อธนาคารท้องถิ่นและธนาคารสาขาต่างประเทศ อย่างไร โดยใช้ข้อมูลธนาคารพาณิชย์ 28 แห่ง ระหว่างค.ศ. 1990-2002 และใช้ The intermediation approach ในการกำหนดปัจจัยการผลิตได้แก่ เงินทุน แรงงาน สินทรัพย์ถาวร และผลผลิตได้แก่ รายได้ดอกเบี้ย และรายได้ที่มิใช่ดอกเบี้ย ส่วนราคาปัจจัยการผลิต ได้แก่ ราคาจำนองแรงงานเฉลี่ย ราคาดอกเบี้ยเฉลี่ยในการกู้ยืม และอัตราค่าเช่าของสินทรัพย์ถาวร แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาคือ

$$\begin{aligned} \ln C = & \alpha_0 + \sum_{j=1}^2 (\alpha_j + \varsigma_{Y_j} D_H + \phi_{Y_j} D_F) \ln Y_{jit} \\ & + \frac{1}{2} \sum_{j=1}^2 \sum_{k=1}^2 (\alpha_{jk} + \varsigma_{Y_{jk}} D_H + \phi_{Y_{jk}} D_F) \ln Y_{jit} \ln Y_{kit} \\ & + \sum_{j=1}^3 (\beta_j + \varsigma_{p_j} D_H + \phi_{p_j} D_F) \ln P_{jit} \\ & + \frac{1}{2} \sum_{j=1}^3 \sum_{k=1}^3 (\beta_{jk} + \varsigma_{p_{jk}} D_H + \phi_{p_{jk}} D_F) \ln P_{jit} \ln P_{kit} \\ & + \frac{1}{2} \sum_{j=1}^3 \sum_{k=1}^3 (\gamma_{jk} + \varsigma_{Y_{p_{jk}}} D_H + \phi_{Y_{p_{jk}}} D_F) \ln Y_{jit} \ln P_{kit} + \varsigma_{Y_j} D_H + \phi_{Y_j} D_F \\ & + (\eta_{POLICY} + \phi_{POLICY} D_F + \varsigma_{POLICY} D_H) POLICY + \varsigma_{RESTRA} D_H RESTRA + \sum_{t=1} \eta_T T_t + v_{it} \end{aligned}$$

โดยที่ DF คือ ตัวแปรหุ่นลักษณะของธนาคารสาขาต่างประเทศ DH คือ ตัวแปรหุ่นลักษณะ ของธนาคารที่มีต่างชาติถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 POLICY คือ ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 ในช่วงปี ค.ศ. 1998-2002 RESTRA คือ ตัวแปรหุ่นการปรับโครงสร้างธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นมากกว่า ร้อยละ 50 ที่มีค่าเท่ากับ 3 ในปี ค.ศ. 1992 เท่ากับ 2 ในปี ค.ศ. 2000 และเท่ากับ 1 ในปี ค.ศ. 2001Y1

คือ รายได้ดอกเบี้ย Y2 คือ รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย P1 คือ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย/หนี้สินทั้งหมด P2 คือ ค่าใช้จ่ายแรงงาน/จำนวนพนักงาน P3 คือ ค่าเช่าอาคาร สถานที่และอุปกรณ์/สินทรัพย์ถาวร C คือ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย+ค่าใช้จ่ายแรงงาน+ค่าเช่าอาคาร สถานที่และอุปกรณ์

การศึกษาได้ข้อสรุปว่า 1.ธนาคารสาขาต่างประเทศเน้นทุนมนุษย์และทุนกายภาพ ทำให้ธนาคารต้องการแรงงานที่ทักษะสูง และลงทุนในเทคโนโลยีที่ทันสมัย เน้นขายผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ซับซ้อน เช่น ที่ปรึกษาการลงทุน และการลงทุนส่วนบุคคล เป็นต้น ขณะที่ธนาคารท้องถิ่นเน้นเรื่องเงินทุนเป็นหลัก ทำให้เน้นธุรกิจพื้นฐาน เช่น บริการรายย่อยแบบดั้งเดิม เช่น เงินฝากและสินเชื่อ เป็นต้น 2.ผลของนโยบายปฏิรูปทางการเงินหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ต้นทุนธนาคารท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ขณะที่ต้นทุนของธนาคารสาขาต่างประเทศกลับลดลง เนื่องจากธนาคารท้องถิ่นต้องเพิ่มต้นทุนทางด้านการควบคุมการกู้ยืมและการบริหารจัดการด้านความเสี่ยง 3.ธนาคารท้องถิ่นที่มีต่างชาติเข้ามาถือหุ้นใหญ่หลังวิกฤตเศรษฐกิจประกอบธุรกิจในลักษณะเดียวกับธนาคารสาขาต่างประเทศ ทำให้ตลาดธนาคารท้องถิ่นปรับตัวดีขึ้น ส่งผลบวกต่อลูกค้า 4.มีผลตอบแทนต่อขนาดในกลุ่มธนาคารท้องถิ่น ธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นใหญ่ และธนาคารสาขาต่างประเทศ ทำให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น ส่วนผลตอบแทนต่อขอบเขตนั้นเกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นใหญ่เท่านั้น

Lin (2005) ใช้ Stochastic Frontier Analysis ในการวัดค่าประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไต้หวัน เพื่อศึกษาว่าการควบรวมกิจการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพธนาคารอย่างไร โดยใช้ข้อมูลธนาคารพาณิชย์จำนวน 46 แห่ง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997-1999 โดยมีสมมติฐานว่าธนาคารที่ควบรวมกันจะทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่อมีวัฒนธรรมองค์กรที่ต่างกันเท่านั้น โดยในการศึกษาจะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนโดยเริ่มต้นจากใช้รูปแบบฟังก์ชันเส้นพรมแดนเชิงสุ่ม ของ Battese and Coelli (1995) เพื่อประมาณค่าความไม่มีประสิทธิภาพหลังจากนั้นจะนำค่าความไม่มีประสิทธิภาพที่ได้ไปหาความสัมพันธ์กับตัวแปรที่สนใจต่อไป โดยแบบจำลองที่ใช้ศึกษามี 2 แบบจำลอง คือ แบบจำลองที่ 1 แสดงฟังก์ชันเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นสุ่ม

$$\ln(C/P_L)_{nt} = \beta_0 + \beta_1 \ln Q_{nt} + \beta_2 \ln(P_K/P_L)_{nt} + \beta_3 \ln(P_F/P_L)_{nt} + V_{nt} + U_{nt}$$

โดยที่ C_{nt} คือ ต้นทุนของธนาคาร n ณ เวลา t P_L^L คือ ราคาของแรงงานของธนาคาร n เวลา t Q_{nt} คือ สินเชื่อของธนาคาร n ณ เวลา t P_K^K คือราคาของทุนของธนาคาร n ณ เวลา t P_F^F คือ ราคาของการระดมทุนของธนาคาร n ณ เวลา t $V_{nt} \sim N(0, \sigma_v^2)$ และ $U_{nt} \sim N(0, \sigma_u^2)$

แบบจำลองที่ 2 แสดงฟังก์ชันความไม่มีประสิทธิภาพ

$$CIEF_{nt}^M = c_0 + c_1 X_{nt}^1 + c_2 X_{nt}^2 + c_3 X_{nt}^3 + c_4 X_{nt}^4 + c_5 X_{nt}^5 + c_6 X_{nt}^6 + \mu_{nt}$$

โดยที่ $CIEF_{nt}^M$ คือ ดัชนีความไม่มีประสิทธิภาพของธนาคารหลังการควบรวมกิจการ X_{nt}^1 คืออัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคาร ณ ช่วงเวลา t X_{nt}^2 คือ อัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝาก X_{nt}^3 คือ การควบรวมระหว่างธนาคารพาณิชย์ทั่วไปและcredit cooperative X_{nt}^4 คือ การควบรวมระหว่าง credit cooperative และcredit cooperative X_{nt}^5 คือ สินทรัพย์ทั้งหมดของธนาคารและ X_{nt}^6 คือ สัดส่วนของเงินฝาก against net value of bank การศึกษาได้ผลสรุปว่า การควบรวมกิจการธนาคารพาณิชย์ทั่วไปกับ Credit cooperative ส่งผลให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารเพิ่มขึ้นแต่ไม่มีนัยสำคัญ ส่วนการควบรวมกิจการระหว่าง Credit cooperative ด้วยกัน ทำให้ประสิทธิภาพต้นทุนลดลง เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ที่ก่อตั้งขึ้นในลักษณะเดียวกัน เมื่อควบรวมกิจการกันแล้วไม่ได้ส่งผลให้ประสิทธิภาพดีขึ้นเพราะมีข้อจำกัดในการเพิ่มประสิทธิภาพ หรือกล่าวได้ว่าการควบรวมกิจการธนาคารในได้หวั่นที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมต่างกันทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

Fries and Taci (2004) ศึกษาประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารในประเทศที่เคยปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ ในยุโรปตะวันออก 15 ประเทศจำนวน 289 ธนาคาร ช่วงปี ค.ศ. 1994-2001 เพื่อทดสอบว่าปัจจัยลักษณะเฉพาะของประเทศและธนาคารแต่ละแห่งส่งผลต่อค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน โดยแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ Stochastic Cost Frontier เนื่องจากมีตัวแปรความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม (Random error) ที่สามารถเกิดขึ้นได้จากความผิดพลาดในการวัด และกำหนดลักษณะของฟังก์ชันเป็นแบบ translog cost function ซึ่งในการคาดประมาณเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นจะใช้วิธี Maximum Likelihood ของ Battese and Coelli (1993,1995) ที่เป็นการคาดประมาณค่าพารามิเตอร์ฟังก์ชันต้นทุนแบบขั้นตอนเดียวที่สามารถวัดความไม่มีประสิทธิภาพและความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีประสิทธิภาพ และลักษณะเฉพาะของธนาคาร เนื่องจาก การคาดประมาณแบบ 2 ขั้นตอนอาจมีปัญหาเรื่องข้อสมมติของลักษณะการกระจายของความคลาดเคลื่อนระหว่างการคาดประมาณฟังก์ชันต้นทุน และการสร้างสมการถดถอยกับลักษณะเฉพาะของธนาคารได้ ซึ่งแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา คือ

$$\ln TC_{ijt} = \alpha_0 + \sum_m \alpha_m \ln P_{m,ijt} + \sum_s \beta_s \ln Q_{s,ijt} + \frac{1}{2} \sum_m \sum_n \alpha_{m,n} \ln P_{m,ijt} \ln P_{n,ijt} + \frac{1}{2} \sum_s \sum_t \beta_{s,t} \ln Q_{s,ijt} \ln Q_{t,ijt} + \sum_m \sum_s \phi_{m,s} \ln P_{m,ijt} \ln Q_{s,ijt} + V_{ijt} + U_{ijt}$$

โดยที่ TC_{ijt} คือ ต้นทุนรวมของธนาคาร i ประเทศ j ในเวลา t ซึ่งคิดจากผลรวมค่าใช้จ่าย ดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน P_m และ P_n คือ ราคาปัจจัยการผลิต ซึ่งคิดจากราคาของ แรงงานและราคาของทุนทางกายภาพ Q_s และ Q_t คือ ปริมาณการผลิตได้แก่ เงินให้สินเชื่อและเงิน ฝาก ตามลำดับ และกำหนดให้มีคุณสมบัติการเท่ากัน $\alpha_{m,n} = \alpha_{n,m}$, $\beta_{s,t} = \beta_{t,s}$ คุณสมบัติ Homogeneity in prices $\sum_m \alpha_m = 1$ คุณสมบัติ adding-up $\sum_m \alpha_{m,n} = \sum_n \alpha_{n,m} = \sum_s \phi_{m,s} = 0$, V_{ijt} คือ ความคลาดเคลื่อนที่เป็น ตัวแปรสุ่มมีการแจกแจงแบบปกติ $N(0, \sigma_v^2)$ U_{ijt} คือ ความคลาดเคลื่อนซึ่งแสดงถึงความไม่มี ประสิทธิภาพของธนาคาร มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ และมีค่าเป็นบวก

ส่วนสมการความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารสามารถเขียนได้ ดังนี้

$$U_{it} = Z_{ijt}\phi + W_{ijt}$$

โดยที่ W_{ijt} มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 และมีความแปรปรวน เท่ากับ σ_u^2 และ $U_{it} > 0$ ซึ่ง Z_{ijt} ได้แก่ ความเป็นเจ้าของ โครงสร้างของธนาคาร เช่น ธนาคารที่แปรรูป ของต่างชาติ และท้องถิ่น ธนาคารที่ก่อตั้งใหม่ซึ่งเป็นของต่างชาติ และคนที่ท้องถิ่น ขนาดธนาคาร และลักษณะเฉพาะของประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว อัตราดอกเบี้ยทั่วไป ลักษณะของตลาด สัดส่วนของการถือหุ้นของต่างชาติต่อสินทรัพย์ทั้งหมด สัดส่วนสินเชื่อต่อเงิน ฝาก ส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์ ดัชนีการปรับโครงสร้างธนาคาร เป็นต้น

การศึกษาได้ผลสรุปว่า ปัจจัยลักษณะเฉพาะระดับประเทศที่ทำให้ประสิทธิภาพทางต้นทุน เพิ่มขึ้น ได้แก่ การลดลงของอัตราดอกเบี้ยทั่วไป การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติ การเพิ่มขึ้นของความมีเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจมหภาค และการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากการเข้ามา ของต่างชาติ ส่วนปัจจัยลักษณะเฉพาะระดับธนาคาร พบว่า ธนาคารเอกชนมีประสิทธิภาพทาง ต้นทุนมากกว่าธนาคารของรัฐ ซึ่งในบรรดาธนาคารเอกชนพบว่าธนาคารที่แปรรูปและมีต่างชาติถือ หุ้นใหญ่มีประสิทธิภาพสูงสุด รองลงมาเป็นธนาคารเอกชนซึ่งก่อตั้งใหม่ ทั้งที่เป็นธนาคารต่างชาติ และธนาคารท้องถิ่น และธนาคารที่แปรรูปโดยมีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นคนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพต่ำสุด

Sensarma (2006) ศึกษาว่าธนาคารต่างชาติดีที่สุดหรือไม่เมื่อเทียบกับธนาคารรัฐและ ธนาคารเอกชน โดยใช้ข้อมูลธนาคารพาณิชย์ในประเทศอินเดียระหว่างปี ค.ศ. 1986-2000 แบ่งเป็น ธนาคารรัฐ 27 แห่ง ธนาคารเอกชนท้องถิ่น 25 แห่งและธนาคารต่างชาติจำนวน 22 แห่ง และ ธนาคารเอกชนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นใหม่ในปี ค.ศ. 1996 จำนวน 9 แห่งโดยแบบจำลอง คือ

$$\begin{aligned} \ln C_{it} = & a_0 + \sum_m a_m \ln y_{mit} + \sum_j b_j \ln w_{jit} + b_t t + 0.5 \sum_m \sum_l a_{ml} \ln y_{mit} \ln y_{lit} \\ & + 0.5 \sum_j \sum_k b_{jk} \ln w_{jit} \ln w_{kit} + 0.5 b_{tt} t^2 + \sum_m \sum_j a_{mj} \ln y_{mit} \ln w_{jit} + \sum_m a_{mt} \ln y_{mit} t \\ & + \sum_j b_{jt} \ln w_{jit} t + V_{it} + U_{it} \end{aligned}$$

ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นมีคุณสมบัติการเท่ากัน $a_{ml}=a_{lm}, b_{jk}=b_{kj}$ มีคุณสมบัติ Homogeneity in prices $\sum_j b_j = 1, \sum_j b_{jk} = 0, \sum_j a_{mj} = 0, \sum_j b_{jt} = 0$ เพื่อให้เป็นไปตามคุณสมบัติ linear input price homogeneity จะต้องปรับราคาต้นทุนและราคาปัจจัยการผลิตด้วยราคาทุนก่อนจะใส่ฟังก์ชันลอการิทึม สำหรับตัวแปรใช้หลัก Value Added Approach ที่กำหนดให้ทั้งเงินฝากและเงินให้สินเชื่อเป็นผลผลิต โดยที่ C คือ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแรงงานและทุน ไม่รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย Y คือ ตัวแปรผลผลิต ได้แก่ เงินฝากประจำ (FD) เงินฝากออมทรัพย์ (SD) เงินฝากกระแสรายวัน (CD) เงินลงทุน (INV) และ สินเชื่อและ advances (ADV) W คือ ราคาปัจจัยการผลิต ได้แก่ ราคาแรงงาน (W_L) ซึ่งคิดจากค่าจ้าง/จำนวนพนักงาน ราคาทุน (W_K) คิดจากค่าจ้างเกี่ยวกับทุน/จำนวนสินทรัพย์ถาวร ซึ่งทุกตัวแปรทำให้อยู่ในรูปค่าที่แท้จริง

สำหรับแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพ คือ

$$U_{it} = \delta_0 + \sum_k \delta_k Z_{kit} + 0.5 \sum_k \sum_r \delta_{kr} Z_{kit} Z_{rit} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่ $Z'_{it} = (T, \text{DEREG}, \text{SIZE}, \text{PUB}, \text{PVT}, \text{NEWPVT}, L, K)$ ตัวแปร T คือ ปีซึ่งชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของความไม่มีประสิทธิภาพ DEREG คือ ตัวแปรหุ่นการผ่อนคลายกฎระเบียบ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 สำหรับปี ค.ศ. 1993 และมากกว่านั้น และเท่ากับ 0 ในกรณีที่เป็นอย่างอื่น ซึ่งการผ่อนคลายกฎระเบียบถูกคาดหวังว่าจะทำให้ความไม่มีประสิทธิภาพลดลงในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ SIZE คือ ค่า ลอการิทึมของสินทรัพย์ (ผลบวกของ INV และ ADV) ซึ่งสัมพันธ์ของ SIZE ชี้วัดผลของขนาดธนาคารต่อความไม่มีประสิทธิภาพ ส่วน PUB PVT และ NEWVT เป็นตัวแปรหุ่นที่แสดงความเป็นเจ้าของมีค่าเท่ากับ 1 หากธนาคารเป็นกลุ่มธนาคารรัฐ กลุ่มธนาคารเอกชน และกลุ่มธนาคารเอกชนเกิดใหม่ ส่วนกลุ่มอื่นที่เหลือ คือ กลุ่มธนาคารต่างชาติ ซึ่งค่าความไม่มีประสิทธิภาพถูกคาดหวังว่าจะแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มธนาคาร เนื่องจากความแตกต่างด้านโครงสร้างภาครัฐ

ผลการศึกษาสรุปว่าหลังจากมีการผ่อนคลายกฎระเบียบทำให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนและผลิตภาพปัจจัยการผลิตโดยรวม (TFP) ในภาคธนาคารของอินเดียเพิ่มขึ้น เนื่องจากการผ่อนคลายกฎระเบียบส่งผลให้ต้นทุนลดลง ผลิตภาพเพิ่มขึ้น ธนาคารรัฐมีผลการดำเนินงานเช่นเดียวกับ

ธนาคารเอกชน และดีกว่าในหลายธนาคาร เนื่องจากการผ่อนคลายกฎระเบียบทำให้เกิดการแข่งขันเพิ่มขึ้น ทำให้ธนาคารรัฐมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ซึ่งผลการศึกษานี้ก็คล้ายกับงานวิจัยของ Bhaumik and Dimova (2004) ซึ่งสรุปว่าการแข่งขันมีความสำคัญมากกว่าความเป็นเจ้าของ ธนาคารที่มีรัฐเป็นเจ้าของก็มีประสิทธิภาพได้หากไม่มีกฎระเบียบที่แตกต่าง นอกจากนี้ผลการศึกษายังสรุปได้ว่าธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพและTFPโดยรวมต่ำสุดเมื่อเทียบกับธนาคารรัฐและธนาคารเอกชนเกิดใหม่ เนื่องจากอัตราส่วนเงินฝากต่อหนี้สินรวมต่ำ ทำให้ค่า TFP ต่ำ ขณะที่ธนาคารเอกชนเกิดใหม่มีประสิทธิภาพและTFP สูงสุดในอุตสาหกรรม เนื่องจากไม่ต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องต้นทุนเก่า และเรื่องจำนวนพนักงานมากเกินไป แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าเจ้าของภาครัฐดีกว่าเอกชน เนื่องจากการใช้ต้นทุนต่ำของธนาคารภาครัฐ อาจนำมาซึ่งความสามารถในการทำกำไรที่ต่ำ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างธนาคาร

Bonin, Hasan, and Wachtel (2005) ได้ศึกษาผลกระทบจากการแปรรูปธนาคารในกลุ่ม transition countries เพื่อทดสอบว่า ธนาคารที่แปรรูปมีผลการดำเนินงานดีขึ้น และธนาคารเอกชนมีประสิทธิภาพดีกว่าธนาคารรัฐ ซึ่งในการศึกษาจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกศึกษาโดยใช้ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินซึ่งเป็นข้อมูลทางด้านบัญชี และส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาโดยการวัดค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนและกำไร โดยใช้วิธี Stochastic Frontier Analysis แบบ 2 ขั้นตอนเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของธนาคารที่มีเจ้าของแตกต่างกัน 4 ประเภท คือ ธนาคารที่แปรรูป ธนาคารต่างชาติ ธนาคารท้องถิ่นและธนาคารรัฐ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 451 ตัวอย่างจากธนาคาร 67 แห่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994-2002 ใน 6 ประเทศได้แก่ ประเทศบัลแกเรีย สาธารณรัฐเช็ก โครเอเชีย ฮังการี โปแลนด์ และโรมาเนีย

แบบจำลองที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน คือ

$$Y_{it} = f(X_{it}, P_{it}, Z_{it}) + V_{it} + U_{it}$$

โดยกำหนดให้ Y คือ ต้นทุนรวม คัดจากค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายที่มีใช้ดอกเบี้ย X คือ ผลผลิต ได้แก่ สินเชื่อรวม และเงินฝาก สินทรัพย์สภาพคล่อง และการลงทุนนอกเหนือจากสินเชื่อและสินทรัพย์สภาพคล่อง P คือราคาของปัจจัยการผลิต ได้แก่ ราคาทุน คัดจากอัตราส่วนค่าใช้จ่ายที่มีใช้ดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์ถาวร ราคาเงินทุน คัดจาก อัตราส่วนรายได้ดอกเบี้ยต่อเงินฝาก Z คือ ตัวแปรที่เป็น Fixed Effect สำหรับปีและประเทศ V คือ เป็นความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถ

ควบคุมได้ มีการแจกแจงแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 และความแปรปรวนเท่ากับ $\sigma^2_{U_i}$ คือ ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและความไม่มีประสิทธิภาพทางการจัดสรร มีการแจกแจงแบบภาคตัดปลายที่ศูนย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ μ มีค่าความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และลักษณะของแต่ละประเทศ ($\sigma^2_{U_{it}} = Z_{it}\delta$)

ส่วนแบบจำลองที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพทางด้านกำไร คือ $Y_{it} = f(X_{it}, P_{it}, Z_{it}) + V_{it} - U_{it}$ กำหนดให้ Y คือ กำไรทั้งหมด คิดจากกำไรสุทธิ ผลผลิตและราคาปัจจัยการผลิตใช้ตัวแปรเดียวกันกับฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรม LIMDEP ในการคาดประมาณเส้นพรมแดนเชิงเส้น ผลการศึกษา 2 ส่วนได้ผลสรุปว่า ธนาคารที่มีต่างชาติเป็นเจ้าของจะมีค่าประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อเทียบกับธนาคารประเภทอื่น ๆ และการเข้ามาของธนาคารต่างชาติ ทำให้ธนาคารในกลุ่มที่ศึกษามีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ส่วนวิธีการแปรรูปธนาคารของรัฐ โดยขายให้นักลงทุนต่างชาติ ทำให้อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สูญต่อสินเชื่อ และสินทรัพย์สภาพคล่องเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ธนาคารท้องถิ่นประสบความสำเร็จด้านรายได้จากค่าธรรมเนียมมากกว่าธนาคารต่างชาติ และธนาคารที่แปรรูปมีอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์สูงกว่าธนาคารต่างชาติ และเน้นเพิ่มรายได้จากค่าธรรมเนียมหลังจากแปรรูปกิจการ ทำให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้นเนื่องจากต้องปรับปรุงเรื่องเทคโนโลยี และบุคลากรเพื่อให้มีกำไรจากค่าธรรมเนียมการบริการ ซึ่งกระทบต่อประสิทธิภาพทางต้นทุน และการศึกษาพบว่า ธนาคารที่แปรรูปก่อนจะมีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารที่แปรรูปที่แปรรูปในเวลาต่อมา ซึ่งสามารถเป็นดัชนีชี้วัดได้ว่าธนาคารที่มีฐานะทางการเงินดีกว่าจะถูกดำเนินการแปรรูปกิจการก่อน

Yindeeyom (1998) ได้ศึกษาการแปรรูปรัฐวิสาหกิจและการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพกรณีศึกษา ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในช่วงปี ค.ศ. 1976-1995 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้ คือ 1.คาดประมาณและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของธนาคารที่มีรัฐเป็นเจ้าของ คือ ธนาคารกรุงไทย กับธนาคารที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ ซึ่งได้แก่ ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา 2.ค้นหาว่าการแปรรูปทำให้ประสิทธิภาพของธนาคารกรุงไทยเพิ่มขึ้นได้อย่างไร ส่วนทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีความเป็นเจ้าของและประสิทธิภาพ ทฤษฎี property right และทฤษฎี The Principal-Agent Approach แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาเป็น Cost Model ซึ่งมีลักษณะเป็น Translog cost function ซึ่งมีความยืดหยุ่นและให้ค่าที่ตรงกับความเป็นจริง ดังนี้

$$\text{LnC} = \alpha_0 + \alpha_1 \ln Y_1 + \alpha_2 \ln Y_2 + \frac{1}{2} \delta_{11} (\ln Y_1)^2 + \frac{1}{2} \delta_{22} (\ln Y_2)^2 + \delta_{12} \ln Y_1 \ln Y_2 + \beta_1 \ln P_1$$

$$\begin{aligned}
& + \beta_2 \ln P_2 + \beta_3 \ln P_3 + \frac{1}{2} \gamma_{11} (\ln P_1)^2 + \frac{1}{2} \gamma_{22} (\ln P_2)^2 + \frac{1}{2} \gamma_{33} (\ln P_3)^2 + \gamma_{12} \ln P_1 \ln P_2 \\
& + \gamma_{13} \ln P_1 \ln P_3 + \gamma_{23} \ln P_2 \ln P_3 + \rho_{11} \ln Y_1 \ln P_1 + \rho_{12} \ln Y_1 \ln P_2 + \rho_{13} \ln Y_1 \ln P_3 \\
& + \rho_{21} \ln Y_2 \ln P_1 + \rho_{22} \ln Y_2 \ln P_2 + \rho_{23} \ln Y_2 \ln P_3
\end{aligned}$$

กำหนดให้ C คือ ต้นทุนจากการดำเนินงานและต้นทุนดอกเบี้ยจ่าย Y_1 คือ สินเชื่อสุทธิ Y_2 คือ การลงทุนในหลักทรัพย์ P_1 คือ ราคาแรงงาน P_2 คือ ราคาทุน และ P_3 คือ ราคาของเงินทุนที่สามารถให้ยืม ซึ่งปัจจัยการผลิตและผลผลิตของธนาคารตามแนวคิด Intermediation Approach โดยต้นทุนทั้งหมดของธนาคารประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย โดยค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยคิดเป็นร้อยละ 77.4 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนผลผลิตนั้น สินเชื่อและเงินลงทุนในหลักทรัพย์คิดเป็นร้อยละ 85 ของผลผลิตทั้งหมด ส่วนราคาปัจจัยการผลิต ซึ่งแบ่งเป็นราคาแรงงาน คาดประมาณจาก ค่าใช้จ่ายพนักงาน/จำนวนพนักงาน ราคาทุน คาดประมาณจาก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคาร สถานที่และอุปกรณ์/ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ ราคาเงินทุนที่สามารถให้ยืม คาดประมาณจาก ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย/จำนวนเงินทุนที่สามารถให้ยืม

การศึกษาได้ผลสรุปว่า ธนาคารที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ คือ ธนาคารกสิกรไทยและธนาคารกรุงศรีอยุธยา มีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารที่มีรัฐเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นการยืนยันความถูกต้องของทฤษฎีที่กิจการเอกชนมีประสิทธิภาพมากกว่ากิจการของรัฐ อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพธนาคารกรุงไทยไม่ได้ดีขึ้นหลังจากแปรรูป แต่กลับลดลงกว่าเดิม เนื่องจากธนาคารกรุงไทยแปรรูปบางส่วน ทำให้รัฐบาลยังคงถือหุ้นส่วนใหญ่ในธนาคาร และสามารถเข้ามาควบคุมการบริหารงานได้ ทำให้ธนาคารกรุงไทยไม่ได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นหลังจากแปรรูป

Chen, Skilly, and Brown (2005) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของธนาคาร 43 แห่งในประเทศจีน ก่อนและหลังการลดระเบียบข้อบังคับระหว่างปี ค.ศ. 1993-2000 เพื่อทดสอบผลกระทบของการผ่อนคลายกฎระเบียบในปี ค.ศ. 1995 ต่อประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารจีน โดยคณะวิจัยได้ทดสอบสมมติฐานจำนวน 3 ข้อ คือ (1) ประสิทธิภาพของธนาคารส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นหลังจากที่มีการผ่อนคลายกฎระเบียบ (2) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนระหว่างก่อน (1993-1994) และหลัง (1996-2000) ลดกฎระเบียบ (3) ธนาคารขนาดกลางมีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารขนาดใหญ่และขนาดเล็ก วิธีการศึกษาจะวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน ซึ่งกำหนดให้สมการต้นทุนคือ $C = C(P, Y, Z, V, \varepsilon)$ โดยที่ C คือ ต้นทุนของธนาคาร P คือ เวกเตอร์ของราคาปัจจัยการผลิต ได้แก่ ราคาเงินฝาก (ต้นทุนเงินฝากถือเป็นปัจจัยการผลิต) และราคาทุน Y คือ เวกเตอร์ของผลผลิต ได้แก่

สินเชื่อ เงินฝาก(มูลค่าสต็อกเงินฝากถือเป็นผลผลิต) และรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย z คือเวกเตอร์ของค่าพารามิเตอร์คงที่ของธนาคาร (ทุน, สินทรัพย์คงที่) และใช้แบบจำลอง Variable returns to scale DEA ในการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคาร คือ $\min_{\theta, \lambda} \theta$, Subject to:

$-y_i + Y\lambda \geq 0, \theta x_i - X\lambda \geq 0, \lambda \geq 0$ โดยที่ θ คือ ค่าสเกลาร์ λ คือเวกเตอร์คงที่ $N \times 1$ Y คือ ข้อมูลผลผลิตและปัจจัยการผลิต สำหรับ N หน่วยผลิต X_i คือ ปัจจัยการผลิตแต่ละตัว y_i คือ ผลผลิตของหน่วยผลิต i ส่วนประสิทธิภาพทางต้นทุน คือ $\min_{\lambda, x_i^*} w_i' x_i^*$ Subject to: $-y_i + Y\lambda \geq 0$, $x_i^* - X\lambda \geq 0, N1'\lambda = 1, \lambda \geq 0$ โดยที่ w_i เวกเตอร์ของราคาปัจจัยการผลิต และ x_i^* คือ ปริมาณปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมที่สุดที่มีการใช้ต้นทุนต่ำที่สุด

ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารในประเทศจีนมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคมากกว่าประสิทธิภาพทางการจัดสรรและประสิทธิภาพทางต้นทุน โดยค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคมีค่าสูงสุดร้อยละ 85 ในปี ค.ศ. 1995-1996 และปรับตัวลดลง เนื่องจากธนาคารจีนไม่สามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุปกรณ์และระบบได้ ส่วนค่าประสิทธิภาพการจัดสรรเพิ่มขึ้นจนกระทั่งปี ค.ศ. 1997 และปรับตัวลดลงเนื่องจากธนาคารกลางกดดันเรื่องการปล่อยสินเชื่อของธนาคาร โดยกิจการต่าง ๆ ไม่สามารถกู้เงินได้ ยกเว้นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้ธนาคารขาดอิสระในการจัดสรรเงินทุน และต้องขยายสินเชื่อให้กับลูกค้าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายเก่า ส่วนค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนมีรูปแบบคล้ายกับประสิทธิภาพทางเทคนิค แต่มีขนาดการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า ด้านผลกระทบของการผ่อนคลายกฎระเบียบทางการเงินในปี ค.ศ. 1995 พบว่า การผ่อนคลายกฎระเบียบส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพธนาคารจีนเพิ่มขึ้นในระยะแรก และลดลงในปีที่ 3-4 ทำให้สรุปได้ว่า การผ่อนคลายกฎระเบียบทำให้ประสิทธิภาพธนาคารเพิ่มขึ้นในระยะแรกเท่านั้น เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพตามลักษณะธนาคารพบว่า ธนาคารพาณิชย์รัฐมีค่าประสิทธิภาพสูงสุด และหากพิจารณาจากขนาดธนาคารพบว่า ธนาคารขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนธนาคารขนาดกลางมีค่าประสิทธิภาพต่ำสุด เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพโดยรวมพบว่าเพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993-1996 แต่หลังจากนั้นลดลง เนื่องจากปัจจัยภายในประเทศและต่างประเทศ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอื่น ๆ

Bozec, Dia, and Breton (2006) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเจ้าของและประสิทธิภาพและความเป็นเชิงเบนจากการเลือกวิธีการวัดประสิทธิภาพ โดยทำการศึกษารัฐวิสาหกิจที่แปรสภาพเป็นเชิงพาณิชย์และ/หรือแปรรูปในประเทศแคนาดาจำนวน 13 แห่ง ปี ค.ศ. 1976-2001

เพื่อพิสูจน์ว่ารัฐวิสาหกิจที่แปรสภาพเป็นเชิงพาณิชย์ และ/หรือการแปรรูปรัฐวิสาหกิจทำให้กำไรเพิ่มขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจเพิ่มขึ้น วิธีการศึกษาแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การหาค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานก่อนและหลังแปรรูปของตัวแปรที่สนใจศึกษาในแต่ละบริษัทและทดสอบด้วย Wilcoxon rank test และ Z-statistic โดยตัวแปรตามที่น่าสนใจศึกษา ได้แก่ 1) ตัวแปรกำไร ซึ่งวัดจากตัวแปร 3 ตัว คือ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อยอดขาย (ROS) ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และประสิทธิภาพของรายได้สุทธิ 2) ตัวแปรประสิทธิภาพ ซึ่งวัดจากตัวแปร 3 ตัว คือ ประสิทธิภาพทางเทคนิค (DEA Ratio) การส่งเสริมของแรงงานต่อประสิทธิภาพทางเทคนิค และการเติบโตของผลิตภาพแรงงาน ทั้งนี้ ค่า DEA Ratio มาจากการคำนวณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของรัฐวิสาหกิจทั้ง 13 แห่ง โดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ส่วนรูปแบบที่ 2 การศึกษาตัวแปรควบคุมอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจได้แก่ ข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ ระดับการแข่งขันของตลาด ขนาดของธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยมีแบบจำลอง คือ

$$P_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Reform}_{it} + \beta_2 \text{Size}_{it} + \beta_3 \text{Competition}_{it} + \beta_4 \text{GIP}_t + \beta_5 \text{Industry}_i + e_{it}$$

โดยที่ P คือ ผลการดำเนินงาน (กำไรและค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค) Reform คือ ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นรัฐวิสาหกิจแปรสภาพเป็นรัฐวิสาหกิจเชิงพาณิชย์และ/หรือแปรรูป รัฐวิสาหกิจ Size คือ ขนาดของหน่วยผลิต วัดยอดขายในรูปแบบ ln Competition คือ ตัวแปรหุ่นการแข่งขันเท่ากับ 1 ถ้าอยู่ในตลาดที่มีการแข่งขันและเท่ากับ 0 เมื่ออยู่ในตลาดผูกขาด GIP คือ การเติบโตของ real gross interior product และ Industry คือ ตัวแปรหุ่นในแต่ละอุตสาหกรรม ซึ่งการศึกษาได้ผลสรุปว่า การแปรสภาพรัฐวิสาหกิจไปเป็นเชิงพาณิชย์ไม่ได้ส่งผลต่อกำไรของรัฐวิสาหกิจอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากรัฐวิสาหกิจมีปัจจัยเรื่องการเมืองซึ่งเป็นจุดประสงค์ทางด้านสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ส่งผลให้จำนวนพนักงานลดลงในช่วงก่อนแปรสภาพ 4 ช่วงเวลา และประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้นแต่ไม่ได้กระทบต่อการเติบโตของผลิตภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและการเติบโตของประสิทธิภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ แต่ทำให้กำไรและรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นและแรงงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

Pombo and Ramirez (2003) ศึกษาการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในโคลัมเบีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดผลการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงไปของหน่วยผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรมและกลุ่มพลังงาน หลังการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และวัดผลกระทบจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจต่อตัวแปรด้านประสิทธิภาพทางเทคนิคและกำไร การศึกษาแบ่งเป็น 3 วิธี คือ วิธีที่ 1 เป็นแบบนอนพารามетริกซ์

เพื่อศึกษาว่าตัวแปรตามที่สนใจจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ก่อนและหลังแปรรูป โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานตัวแปรที่สนใจของตัวอย่างทั้งหมดช่วงก่อน (ค.ศ. 1974-1989) และ หลังแปรรูป (ค.ศ. 1990-1998) มาทดสอบด้วยค่าเฉลี่ย Mann-Whitney (1947) โดยแยกเป็นหมวดอุตสาหกรรมและพลังงาน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูล Unbalanced panel ค.ศ. 1974-1998 จำนวน 30 ตัวอย่าง ตัวแปรตามที่ศึกษาได้แก่ ประสิทธิภาพ กำไร แรงงาน สินทรัพย์การลงทุน และ ผลผลิต วิธีที่ 2 เป็นการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิครัฐวิสาหกิจ 33 ตัวอย่างก่อนการแปรรูป ค.ศ. 1988-1994 และหลังจากแปรรูป 32 ตัวอย่าง ค.ศ. 1995-2000 โดยใช้ Data Envelopment Analysis (DEA) ในการวัดประสิทธิภาพเพื่อพิสูจน์ว่า ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นหรือลดลงหลังการดำเนินการแปรรูป สำหรับวิธีที่ 3 คือ วิธีการทางเศรษฐมิติ โดยแบ่งการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มอุตสาหกรรมโรงงาน 28 บริษัท ค.ศ. 1974-1998 ซึ่งตัวแปรตามที่สนใจศึกษา ได้แก่ กำไรสุทธิและการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผลผลิตภาพแรงงาน ผลผลิตภาพทุน การเติบโตของอุปสงค์ ขนาดธุรกิจ จำนวนนักเทคนิค และสัดส่วนทุนต่อแรงงานสัมพัทธ์ เป็นต้น กลุ่มที่ 2 คือ หมวดพลังงาน จะนำค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคที่ได้จากการวัดด้วยวิธี DEA มาเป็นตัวแปรตาม โดยค่าประสิทธิภาพด้านการผลิต (y_{it}) มีค่า 0-1 ส่วนตัวแปรอิสระได้แก่ การปรับเปลี่ยนกำลังการผลิต อายุ อายุยกกำลังสอง น้ำหนัก น้ำหนักยกกำลังสอง ทุนต่อแรงงาน และ ตัวแปรหุ่นซึ่งได้แก่ ก๊าซ วัฏจักรการรวมกันทางเคมี เจ้าของเอกชน เจ้าของภาครัฐ ตลาดในประเทศและนโยบายกำกับ

ผลการศึกษาสรุปว่า การแปรรูปรัฐวิสาหกิจทำให้ผลผลิตภาพการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับโครงสร้างรัฐวิสาหกิจ และการปรับลดกฎระเบียบข้อบังคับ ส่งผลให้การแข่งขันในตลาดเพิ่มขึ้นและทำให้ระบบมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีผู้ผลิตที่ไม่ใช่ผู้ผูกขาดเข้ามาแข่งขันในตลาดมากขึ้น และลดการสูญเสียจากการกระจายไฟฟ้า แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าความเป็นเจ้าของส่งผลให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

Chirwa (2001) ทำการศึกษาหน่วยผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม (Manufacturing Sector) ของประเทศ Malawi 15 แห่ง แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ รัฐวิสาหกิจที่แปรรูปแล้ว 6 แห่ง รัฐวิสาหกิจ 3 แห่ง และธุรกิจภาคเอกชน 6 แห่ง ค.ศ. 1970-1997 เพื่อทดสอบว่า 1) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจทำให้รัฐวิสาหกิจที่แปรรูปมีประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น 2) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจส่งผลให้ทุกหน่วยผลิตในอุตสาหกรรมเดียวกันมีประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น และ 3) ประสิทธิภาพทางเทคนิคมีผลมาจากปัจจัยหลายประการ ไม่ใช่มีเพียงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพียงอย่างเดียว ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ Property right Principle agent Public choice และ Organizational theory ผู้วิจัยใช้

วิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ในการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค (TE) จากนั้นนำค่า TE ที่ได้มาวิเคราะห์ 2 รูปแบบ ได้แก่ Analysis of Variances เพื่อทดสอบว่า การแปรรูปมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพหรือไม่ โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางเทคนิคก่อนและหลังแปรรูปของทั้ง 3 กลุ่ม และ การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ ซึ่งแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา คือ

$$TE_{jt} = \beta_0 + \beta_1 PRIV_{jt} + \sum_{k=1}^m \alpha_k X_{kt} + \varepsilon_{jt}$$

กำหนดให้ TE_{jt} คือ ประสิทธิภาพทางเทคนิคของหน่วยผลิตที่ j ณ เวลา t $PRIV$ คือ ตัวแปรหุ่นของการแปรรูป X คือ เวกเตอร์ของการถือหุ้นโดยรัฐ การแข่งขันในประเทศ การแข่งขันนอกประเทศ สัดส่วนการใช้ทุน และตัวแปรควบคุม α, β คือ ค่าพารามิเตอร์ และ ε คือ ความคลาดเคลื่อน คาดประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี fixed effect และ random effects

ผลการศึกษาในระดับอุตสาหกรรมพบว่า การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพทางเทคนิคไม่ได้เกิดจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเท่านั้น ขณะที่การศึกษาเฉพาะหน่วยผลิตกลุ่มที่แปรรูปพบว่า การแปรรูปส่งผลให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นมากในกลุ่มที่มีการแข่งขัน มีสัดส่วนการใช้ทุนสูง และมีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นร่วมด้วย ขณะที่การถือหุ้นโดยรัฐกลับส่งผลให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง

ทั้งนี้ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค การวัดประสิทธิภาพทางต้นทุน การปรับโครงสร้างธนาคารและอุตสาหกรรมอื่น ๆ สามารถสรุปดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย	แบบจำลอง	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพทางเทคนิค</u>			
อจธรา ประเสริฐ บุญราชัย (2544)	DEA	ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย พ.ศ. 2537-2542	ผู้ถือหุ้น และกฎระเบียบส่งผลต่อค่าประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งธนาคารที่มี ประสิทธิภาพ คือ ธนาคารชากรุงและธนาคารแห่งอเมริกาซึ่งเป็นธนาคารสาขาต่างชาติ และ มาตรการการตั้งสำรองค่าเผื่อนี้ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของระบบ. ทำให้ค่าประสิทธิภาพ ธนาคารพาณิชย์ไทยลดลง
Yong and Huai- jing (2007)	Translog production function (SFA)	อุตสาหกรรมโทรคมนาคมใน ทวีปเอเชีย 28 ประเทศ ปี ค.ศ. 1994- 2003	ปัจจัยที่ตั้งและรายได้ของประเทศส่งผลบวกต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคของอุตสาหกรรม โทรคมนาคมในทวีปเอเชีย โดยประเทศกลุ่มเอเชียตะวันออกมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสูง กว่าพื้นที่อื่น
Battese and Coelli (1992)	Cobb Douglas function (SFA)	เกษตรกร 15 คนในอินเดียปี ค.ศ. 1975-1976จนถึงช่วงปี ค.ศ. 1984-1985	เมื่อรวมตัวแปรทางด้านเทคโนโลยีของเกษตรกรเข้ามาในแบบจำลอง ความไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค
Battese and Coelli (1995)	Cobb-Douglas production function (SFA)	เกษตรกร 15 คนในอินเดียปี ค.ศ. 1975-1976จนถึงช่วงปี ค.ศ. 1984-1985	แบบจำลอง Technical inefficiency effect ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรค่าคงที่ อายุ การศึกษาของ ผู้ผลิตและปีของกลุ่มตัวอย่าง เป็นส่วนประกอบที่มีนัยสำคัญในฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิต เชิงเส้น ซึ่งแบบจำลองสามารถคาดประมาณได้ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคและความไม่ มีประสิทธิภาพทางเทคนิคซึ่งเปลี่ยนแปลงตามเวลา

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	แบบจำลอง	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
Suraratdecha and Okunade (2005)	Translog production function	หน่วยให้บริการสุขภาพในประเทศไทยได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคกลาง และ ปริมณฑล ปี ค.ศ. 1982-1997	แผนการพัฒนาสุขภาพที่ผ่านมาเพิ่มจำนวนแพทย์และเภสัชกร ซึ่งแรงงานดังกล่าวมีผลิตภาพส่วนเพิ่มเป็นลบ ขณะที่พยาบาลมีผลิตภาพส่วนเพิ่มเป็นบวก แต่หน่วยงานรัฐให้งบในการฝึกอบรมต่ำ และมีการลงทุนในการเรียน การสอนน้อยกว่านักเรียนแพทย์และเภสัชกร ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับแรงงานพยาบาลมากขึ้น และเพิ่มสัดส่วนแรงงานพยาบาล เพื่อเพิ่มผลิตภาพโดยรวมของหน่วยให้บริการสุขภาพ การเพิ่มจำนวนเตียงก็มีส่วนในการเพิ่มผลิตภาพ
<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพทางต้นทุน</u>			
Lensink, Meesters, and Naaborg (2007)	Translog cost function (SFA)	ธนาคารพาณิชย์ 2095 แห่ง จาก 105 ประเทศ ระหว่างปี ค.ศ. 1998-2003	ธนาคารต่างชาติมีประสิทธิภาพทางต้นทุนน้อยกว่าธนาคารท้องถิ่น ซึ่งระดับความมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับคุณภาพสถาบันของประเทศที่เป็นเจ้าของกิจการและประเทศที่เป็นที่ตั้งธนาคาร และระยะห่างระหว่างสถาบันซึ่งเป็นเจ้าของธนาคารและสถาบันซึ่งเป็นที่ตั้งธนาคาร ส่งผลทางลบต่อประสิทธิภาพธนาคารต่างชาติ
Okuda and Rungsomboon (2006)	Translog cost function	ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ระหว่างปี ค.ศ. 1990-2002	1.ธนาคารสาขาต่างประเทศเน้นเรื่องทุนมนุษย์และทุนกายภาพ ขาดผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ซับซ้อน ธนาคารท้องถิ่นเน้นเรื่องเงินทุน มุ่งทำธุรกิจเงินฝากและสินเชื่อ 2.ผลของนโยบายปฏิรูปทางการเงินหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ต้นทุนธนาคารท้องถิ่นเพิ่มขึ้นจากต้นทุนบริหารความเสี่ยง 3.ธนาคารท้องถิ่นที่มีต่างชาติเข้ามาถือหุ้นใหญ่หลังวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ตลาดธนาคารท้องถิ่นปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะผลบวกต่อลูกค้า 4.ธนาคารทุกประเภทมีผลตอบแทนต่อขนาด ทำให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	แบบจำลอง	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
Lin (2005)	Cobb-Douglas function (SFA)	ธนาคารพาณิชย์ 46 แห่งใน ประเทศไต้หวัน ระหว่าง ปี ค.ศ. 1997- 1999	การควบรวมกิจการระหว่างธนาคารพาณิชย์ทั่วไปกับ Credit cooperative ส่งผลให้ ประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีนัยสำคัญ ส่วนการควบรวมกิจการระหว่าง Credit cooperative ด้วยกัน ทำให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลง ซึ่งเป็นผลจากธนาคารพาณิชย์ที่ ก่อตั้งขึ้นในลักษณะเดียวกันมีข้อจำกัดในการเพิ่มประสิทธิภาพ
Fries and Taci (2004)	Translog cost function (SFA)	ประเทศที่เคยปกครองในระบอบ คอมมิวนิสต์ ในยุโรปตะวันออก 15 ประเทศ จำนวน 289 ธนาคาร ระหว่างปี ค.ศ. 1994-2001	ปัจจัยระดับประเทศที่ทำให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น คือ การลดลงของอัตราดอกเบี้ย ทั่วไป การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติ การเพิ่มขึ้นของเสถียรภาพทางด้าน เศรษฐกิจมหภาค และการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากการเข้ามาของต่างชาติ ส่วนปัจจัยระดับธนาคาร พบว่า ธนาคารเอกชนมีประสิทธิภาพทางต้นทุนมากกว่าธนาคารรัฐ ซึ่งในกลุ่มธนาคารเอกชน นั้นธนาคารที่แปรรูปและมีต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่จะมีประสิทธิภาพสูงสุด และธนาคารที่ แปรรูปโดยมีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นคนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพต่ำสุด
Sensarma (2006)	Translog cost function (SFA)	ธนาคารพาณิชย์ในประเทศอินเดีย ระหว่างปี ค.ศ. 1986-2000 จำนวน 74 แห่งและธนาคาร เอกชนเกิดใหม่ปี ค.ศ. 1996 จำนวน 9 แห่ง	ธนาคารเอกชนเกิดใหม่มีประสิทธิภาพและTFP สูงสุด เนื่องจากไม่ต้องเผชิญกับปัญหาเรื่อง ต้นทุนและจำนวนพนักงานที่มีมากเกินไป รองลงมาเป็นธนาคารรัฐ เนื่องจากหลังลด กฎระเบียบ ทำให้มีการแข่งขันเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ธนาคารรัฐมีการดำเนินงานเช่นเดียวกับ ธนาคารเอกชน และบางส่วนคิดว่า ธนาคารต่างชาติต่ำสุด เนื่องจากอัตราส่วนเงินฝากต่อ หนี้สินรวมต่ำ แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าเจ้าของที่เป็นภาครัฐดีกว่าเอกชน เพราะธนาคารภาครัฐ มีต้นทุนต่ำอาจนำมาซึ่งความสามารถในการทำกำไรที่ต่ำด้วย

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	แบบจำลอง	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างธนาคาร</u>			
Bonin, Hasan, and Wachtel (2005)	Translog cost (profit) function (SFA)	ธนาคาร 67 แห่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994-2002 ในบัลแกเรีย โครเอเชียสาธารณรัฐเชค ฮังการี โปรแลนด์ โรมาเนีย	ธนาคารต่างชาติจะมีค่าประสิทธิภาพสูงสุด และการเข้ามาของธนาคารต่างชาติ ทำให้ธนาคารอื่นๆ มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยธนาคารท้องถิ่นจะเน้นเพิ่มรายได้จากค่าธรรมเนียมหลังแปรรูป ทำให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงเทคโนโลยีและบุคลากร ซึ่งกระทบต่อประสิทธิภาพต้นทุน นอกจากนี้หลังแปรรูปธนาคารที่มีพันธมิตรต่างชาติจะมีกำไรเพิ่มขึ้น แต่ไม่ทำให้มีประสิทธิภาพทางต้นทุนและกำไรเพิ่มขึ้น
Yindeeyom (1998)	Translog cost function	ธนาคารกรุงไทย กสิกรไทย และ กรุงศรีอยุธยา ระหว่างปี ค.ศ. 1976-1995	ธนาคารเอกชน คือ ธนาคารกสิกรไทยและธนาคารกรุงศรีอยุธยามีประสิทธิภาพมากกว่า ธนาคารที่มีรัฐเป็นเจ้าของ และประสิทธิภาพธนาคารกรุงไทยลดลงหลังจากแปรรูป เนื่องจากธนาคารกรุงไทยแปรรูปบางส่วน ทำให้รัฐบาลยังคงถือหุ้นส่วนใหญ่ในธนาคาร และสามารถเข้ามาควบคุมการบริหารงานได้
Chen, Skilly, and Brown (2005)	DEA	ธนาคารในประเทศจีน 43 แห่ง ระหว่างปี ค.ศ. 1993-2000	การผ่อนคลายกฎระเบียบส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพธนาคารจีนเพิ่มขึ้นในระยะแรก และลดลงในปีที่ 3-4 ทำให้สรุปได้ว่าการผ่อนคลายกฎระเบียบทำให้ประสิทธิภาพของธนาคารเพิ่มขึ้นในระยะแรกเท่านั้น เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพตามลักษณะธนาคารพบว่า ธนาคารพาณิชย์รัฐมีค่าประสิทธิภาพสูงสุด หากพิจารณาจากขนาดธนาคารพบว่า ธนาคารขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีประสิทธิภาพสูงสุด และธนาคารขนาดกลางมีค่าประสิทธิภาพต่ำสุด

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	แบบจำลอง	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอื่น ๆ			
Bozec, Dia and Breton (2006)	DEA	รัฐวิสาหกิจที่แปรรูปเป็นเชิงพาณิชย์และ/หรือแปรรูปในแคนาดา 13 แห่ง ปี ค.ศ. 1976-2001	การแปรรูปรัฐวิสาหกิจไปสู่กิจการเชิงพาณิชย์ไม่ได้ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากมีปัจจัยการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ส่งผลให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น ส่วนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและการเติบโตของประสิทธิภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ แต่ทำให้กำไร รายได้สุทธิเพิ่มขึ้นและจำนวนแรงงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
Pombo and Ramirez (2003)	DEA	รัฐวิสาหกิจโคลัมเบียระหว่างปี ค.ศ. 1974-1998 และระหว่างปี ค.ศ. 1988-2000	การแปรรูปรัฐวิสาหกิจทำให้ผลิตภาพการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับโครงสร้างรัฐวิสาหกิจ และการปรับลดกฎระเบียบข้อบังคับส่งผลให้การแข่งขันในตลาดเพิ่มขึ้น ทำให้ระบบมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีผู้ผลิตที่ไม่ใช่ผู้ผูกขาดเข้ามาแข่งขันในตลาดมากขึ้น ลดการสูญเสียจากการกระจายไฟฟ้า
Chirwa (2001)	DEA	กลุ่มอุตสาหกรรมในมาลาวีจำนวน 15 แห่งระหว่างปี ค.ศ. 1970-1997	ผลการศึกษาในระดับอุตสาหกรรมพบว่า การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพทางเทคนิคไม่ได้เกิดจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเท่านั้น ขณะที่การศึกษาเฉพาะหน่วยผลิตกลุ่มที่แปรรูปพบว่าการแปรรูปส่งผลให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นมากในกลุ่มที่มีการแข่งขัน มีสัดส่วนการใช้ทุนสูงและมีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นขณะที่การถือหุ้นโดยรัฐส่งผลให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง

หมายเหตุ: SFA คือ Stochastic Frontier Analysis DEA คือ Data Envelopment Analysis

ที่มา: จากการรวบรวม

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้สมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ขนาดธนาคาร (Size) ซึ่งวัดจากสินทรัพย์ธนาคารส่งผลทางบวกต่อค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน เนื่องจากธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่มีการประหยัดจากขนาด เมื่อเพิ่มขยายการผลิตจะทำให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลง
2. สัดส่วนการถือหุ้นภาครัฐ (State) ส่งผลทางลบต่อค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน เนื่องจากรัฐมีจุดประสงค์ทางด้านสังคมนอกเหนือจากด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ มีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง การบริหารจัดการภาครัฐไม่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ทำให้ไม่ได้ทำการผลิต ณ จุดต้นทุนต่ำสุด
3. สภาพการแข่งขัน (HHI) ซึ่งในที่นี้วัดจากดัชนี HHI ซึ่งสะท้อนระดับการผูกขาดของอุตสาหกรรมธนาคารพาณิชย์ไทย ส่งผลทางลบต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนเนื่องจากการผูกขาด ทำให้หน่วยผลิตสามารถตั้งราคาขายสินค้าได้ตามความต้องการของหน่วยผลิตที่เป็นเจ้าตลาด ทำให้ไม่จำเป็นต้องทำการผลิตที่ต้นทุนต่ำสุด
4. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) ซึ่งในที่นี้หมายถึงการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์โดยการลดสัดส่วนการถือหุ้นภาครัฐ ส่งผลทางบวกต่อค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน เนื่องจากการเปลี่ยนผู้ถือหุ้นจากภาครัฐไปสู่ภาคเอกชน ทำให้เกิดการผลิตและจัดสรรทรัพยากร ณ ระดับที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต้นทุนต่ำสุด ส่งผลให้หน่วยผลิตมีประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น
5. การผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation) ซึ่งในที่นี้หมายถึงการผ่อนคลายกฎระเบียบข้อจำกัดการถือหุ้นของต่างชาติให้สามารถถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยที่ต้องการปรับปรุงผลการดำเนินงานได้ร้อยละ 100 จากเดิมที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 25 ส่งผลทางบวกต่อค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนเนื่องจากการเข้ามาของต่างชาติ ทำให้มีการแข่งขันเพิ่มขึ้น ธนาคารมีการใช้เทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ทักษะด้านการตลาดและการจัดการรูปแบบใหม่ และมีบรรษัทภิบาล ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

บทที่ 3

การปรับโครงสร้างและผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย

บทที่ 3 เนื้อหาเกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทย และผลการดำเนินงานทางการเงินแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทย ได้แก่ การแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การควบรวมและเข้าซื้อกิจการ และการคงสภาพเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงด้านสัดส่วนการถือหุ้นของกลุ่มทุนเดิมที่ลดลงและแทนที่ด้วยกลุ่มนักลงทุนสถาบัน และนักลงทุนรายย่อยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทย

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยเกิดขึ้นต่อเนื่อง ทั้งการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ การควบรวมกิจการ โดยภาครัฐเข้าไปแทรกแซงธนาคารพาณิชย์เอกชนที่มีปัญหา และถูกแปรรูปเป็นกิจการของรัฐ หลังจากนั้นนำมาควบรวมกิจการกับธนาคารพาณิชย์ของรัฐ แต่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่ชัดเจนเกิดขึ้นหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เนื่องจากทางการได้แก้ไขเพดานการถือครองหุ้นของต่างชาติเป็นร้อยละ 100 จากเดิมที่กำหนดไว้ร้อยละ 25 ส่งผลให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารงาน การดำเนินธุรกิจ การแข่งขันในธุรกิจธนาคารเพิ่มขึ้น ทำให้ธนาคารพาณิชย์เร่งปรับตัวเพื่อรักษาความสามารถในการทำกำไร ซึ่ง Montreevat and Rajan (2001: 15) พบว่า การเข้ามาของทุนต่างชาติในธนาคารพาณิชย์ไทย ส่งผลให้ต้นทุนธนาคารพาณิชย์ลดลง เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีการใช้เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ทักษะด้านการตลาดและการจัดการรูปแบบใหม่ และมีบรรษัทภิบาล ขณะที่ลูกค้าธนาคารพาณิชย์ได้รับบริการที่ดีขึ้น

1. ภาพรวมธนาคารพาณิชย์ไทยก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540

ธนาคารไทยพาณิชย์เป็นธนาคารพาณิชย์ไทยแห่งแรกก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2447 โดยกลุ่มพระราชวงศ์ ต่อมาธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ก่อตั้งโดยชาวจีน เนื่องจากชาวจีนประกอบอาชีพทางการค้า และเป็นชนชั้นที่กล้าเสี่ยงในการประกอบธุรกิจการค้า ทำให้ชาวจีนมีบทบาทสำคัญในธุรกิจธนาคาร

พาณิชย์ของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ชาวจีนที่ก่อตั้งในระยะแรกขาดความชำนาญและฐานการดำเนินงานที่มั่นคง ทำให้ธนาคารหลายแห่งต้องปิดกิจการลง โดยธนาคารพาณิชย์ไทยที่ก่อตั้งก่อนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้แก่ ธนาคารนครธน ธนาคารเอเชีย ธนาคารมหานคร ธนาคารนครหลวงไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2485-2488 ธนาคารพาณิชย์ไทยเปิดดำเนินการเพิ่มอีก 5 แห่ง คือ ธนาคารมณฑล ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยกรรม ธนาคารกรุงเทพ พาณิชยกรรม ธนาคารกรุงเทพฯ ศรีอยุธยา ธนาคารกสิกรไทย และในปี พ.ศ. 2491-2493 ธนาคารพาณิชย์เปิดเพิ่มขึ้นอีก 5 แห่ง คือ ธนาคารแหลมทอง ธนาคารเกษตร ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารศรีนครและธนาคารไทยทุน ปี พ.ศ. 2500 มีธนาคารพาณิชย์เปิดดำเนินการเพิ่ม 1 แห่ง คือ ธนาคารทหารไทย และในปี พ.ศ. 2505 มีพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เกิดขึ้น ทำให้มีการจำกัดการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์เอกชน โดยสิ้นปี พ.ศ. 2505 มีธนาคารพาณิชย์ไทยเปิดดำเนินการทั้งสิ้น 14 แห่ง ช่วงปี พ.ศ. 2505-2540 มีธนาคารพาณิชย์ไทยเกิดขึ้นใหม่แห่งเดียว คือ ธนาคารเอเชียทรัสต์ ส่วนธนาคารกรุงไทย ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2509 จากการควบรวมกิจการของธนาคารเกษตรและธนาคารมณฑล ต่อมาธนาคารเอเชียทรัสต์ ประสบปัญหาในการดำเนินงาน ทางกรมได้เข้าไปแก้ไขเพื่อฟื้นฟูกิจการ ทำให้มีสถานภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสยาม และควบรวมกับธนาคารกรุงไทยในปี พ.ศ. 2530 (พรนพ พุกกะพันธ์, 2548: 29-34, 284-286) ธุรกิจธนาคารพาณิชย์มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะยุคที่รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค กระทรวงการคลังจึงอนุญาตให้สถาบันการเงินที่ความพร้อมจัดตั้งกิจการวิเทศธนกิจขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 แต่การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทยไม่มั่นคง ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ธนาคารขึ้นในปี พ.ศ. 2539-2541 ส่งผลให้เกิดการปรับโครงสร้างครั้งใหญ่

ธนาคารพาณิชย์ไทย พ.ศ. 2539 มีจำนวน 15 แห่ง ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นธนาคารครอบครัวบริหารจัดการโดยกลุ่มทุนเชื้อสายจีน เช่น ตระกูลโสภณพนิชในธนาคารกรุงเทพ ตระกูลลำซำในธนาคารกสิกรไทย ตระกูลรัตนรักษ์ในธนาคารกรุงเทพฯ ศรีอยุธยา ตระกูลเดชะไพบูรณ์ในธนาคารศรีนคร และธนาคารมหานครซึ่งต่อมา นายเจริญ สิริวัฒนภักดี เข้ามาซื้อกิจการ ตระกูลนันทาภิวัฒน์ และตระกูลจันทร์ศรีชวลาในธนาคารแหลมทอง ตระกูลหวังหลีในธนาคารนครธน เป็นต้น มีเพียงธนาคารที่บริหารจัดการโดยหน่วยงานภาครัฐ และสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ได้แก่ ธนาคารกรุงไทยถือหุ้นใหญ่โดยกระทรวงการคลัง ธนาคารทหารไทยซึ่งถือหุ้นใหญ่โดยกองทัพ ธนาคารไทยพาณิชย์ถือหุ้นใหญ่โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยมีธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ 5 แห่งผูกขาดการดำเนินงานมีส่วนแบ่งสินทรัพย์ร้อยละ 68.05 ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 สินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์ไทย ณ พฤษภาคม พ.ศ. 2540

ธนาคาร	สินทรัพย์	
	จำนวน พันล้านบาท	ส่วนแบ่งการตลาด (ร้อยละ)
กรุงเทพ	1,216	22.70
กรุงไทย	729	13.61
กสิกรไทย	704	13.14
ไทยพาณิชย์	564	10.53
กรุงศรีอยุธยา	432	8.07
ทหารไทย	350	6.53
สหธนาคาร	275	5.13
นครหลวงไทย	265	4.95
มหานคร	203	3.79
กรุงเทพพาณิชย์การ	162	3.02
เอเชีย	138	2.58
ไทยทุน	129	2.41
นครธน	72	1.34
ศรีนคร	71	1.33
แหลมทอง	46	0.86
รวม 5 แห่ง*	3,645	68.05
รวม	5,356	100.00

หมายเหตุ: * หมายถึง ธนาคารกรุงเทพ กรุงไทย กสิกรไทย ไทยพาณิชย์ และกรุงศรีอยุธยา

ที่มา: ดัดแปลงจาก Nakornthab (2007: 3)

2. ภาพรวมการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนทั้งในส่วนของผู้ถือหุ้น ลักษณะการบริหาร และการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นผลจากการเข้ามาของทุนต่างชาติหลังจากภาครัฐได้แก้ไขกฎหมายให้ต่างชาติสามารถถือหุ้นธนาคารพาณิชย์ไทยที่ต้องการปรับปรุงผลการดำเนินงานได้ในสัดส่วนร้อยละ 100 จากเดิมที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 25 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของผู้ถือหุ้นจากเดิมที่มีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นกลุ่มทุนในประเทศเพียงไม่กี่กลุ่มเป็นกลุ่มนักลงทุนต่างประเทศ ทั้งจากเข้ามาซื้อหุ้นเพิ่มทุน และการเข้าซื้อกิจการ ส่งผลให้เกิดธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีการบริหารงานในลักษณะธนาคารสากลมากขึ้น

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน (พ.ศ. 2541-2546) และช่วงแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน) เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับสถาบันการเงินเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการเงิน และมาตรการทางการเงิน เช่น การดำรงเงินกองทุนตามเกณฑ์ Basel II และมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 39 (IAS 39) เป็นต้น การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยช่วงแรก เป็นการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ เกิดจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้แทรกแซงกิจการธนาคารพาณิชย์ไทยที่ประสบปัญหาเงินกองทุนไม่เพียงพอ และสภาพคล่องต่ำ ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ ธนาคารมหานคร ธนาคารแหลมทอง ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารศรีนคร ธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารนครธน ต่อมาทางการได้รวบรวมกิจการธนาคารพาณิชย์ของรัฐเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่ง และง่ายต่อการดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ โดยธนาคารกรุงไทยได้รวบรวมกิจการกับธนาคารมหานคร ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (เฉพาะสินทรัพย์ดี) ธนาคารสหธนาคารรวบรวมกิจการกับบริษัทเงินทุน 12 แห่ง และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจเข้าด้วยกัน และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยธนาคารธนาคารศรีนครรวบรวมกิจการกับธนาคารนครหลวงไทย (ศสปป., 2547ก)

ทางการได้ดำเนินการการแปรรูปธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เนื่องจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ไม่มีนโยบายลงทุนในธนาคารพาณิชย์นอกเหนือจากธนาคารกรุงไทย ซึ่งผลจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในปี พ.ศ. 2542-2546 ทำให้เกิดธนาคารพาณิชย์ลูกครึ่งไทย-ต่างชาติ 2 แห่ง คือ ธนาคารยูโอบีรีตันสิน และธนาคารแอสตันคาร์คาร์ทัวร์นครธน และธนาคารพาณิชย์ที่

⁵ กลุ่มทุนเดิม เช่น โสภณพนิช ลำชา หวังหิรัญธนรักษ์ เตชะไพฑูริย์ และชลวิจารณ์ เป็นต้น

กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ถือหุ้นใหญ่ คือ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารไทย
 ธนาคาร สำหรับธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ไม่ได้แทรกแซงหลังเกิดวิกฤต
 เศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินการเพิ่มทุนด้วย
 ตัวเอง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ กสิกรไทย และกรุงศรีอยุธยา ซึ่งธนาคารกลุ่มนี้สัดส่วนการถือหุ้น
 ของกลุ่มทุนเก่าลดลงมาก ขณะที่สัดส่วนนักลงทุนสถาบัน และรายย่อยทั้งในและต่างประเทศ
 เพิ่มขึ้น กลุ่มที่ 2 กลุ่มธนาคารที่ขายหุ้นให้นักลงทุนต่างชาติตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ได้แก่
 ธนาคารไทยทนุ และธนาคารเอเชีย โดยธนาคารไทยทนุขายหุ้นให้ธนาคารดีบีเอส สิงคโปร์และ
 เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารดีบีเอสไทยทนุ ธนาคารเอเชียขายหุ้นให้กับธนาคารเอบีเอ็น แอมโร ส่งผลให้
 เกิดธนาคารพาณิชย์ลูกครึ่งไทย-ต่างประเทศอีก 2 แห่ง และกลุ่มที่ 3 กลุ่มธนาคารที่ขอรับความ
 ช่วยเหลือจากกระทรวงการคลังในการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์และ
 ธนาคารทหารไทย

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน) เกิดขึ้นหลังจากธนาคาร
 แห่งประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2549) บวก
 กับแรงกดดันจากการเปิดเสรีทางการเงินภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก การเจรจาเปิดเสรี
 ระหว่างประเทศ และการดำรงเงินกองทุนตามเกณฑ์ Basel II ในปี พ.ศ. 2552 รวมทั้งมาตรฐาน
 บัญชี IAS 39 ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยให้ธนาคารพาณิชย์เริ่มใช้ใน พ.ศ. 2549 ทั้งนี้ แผนพัฒนา
 ระบบสถาบันการเงินได้จัดระเบียบสถาบันการเงินไทยเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ (ธพ.)
 และธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย (ธย.) และเปิดโอกาสให้บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ยก
 ฐานะขึ้นเป็นธพ. หรือ ธย. ทำให้เกิดธนาคารใหม่ 6 แห่ง⁶ และเปิดโอกาสให้สถาบันการเงิน
 ต่างประเทศมีบทบาทมากขึ้น ผลจากแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน และมาตรการของธนาคาร
 แห่งประเทศไทย รวมทั้งแรงกดดันจากปัจจัยภายนอก ทำให้เกิดการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์
 อีกครั้ง โดยธนาคารยูโอบีปริตตินสควบรวมกิจการกับธนาคารเอเชีย และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารยูโอ
 บี ธนาคารทหารไทยควบรวมกิจการกับธนาคารดีบีเอสไทยทนุ และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม
 แห่งประเทศไทย ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครควบรวมกิจการกับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์
 เตอร์ด สาขากรุงเทพ ฯ และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ทำให้มีธนาคาร
 พาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย 16 แห่ง ดังตารางที่ 3.2

⁶ ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2549 ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ 4 แห่ง คือ ธนาคารทีสโก้ ธนาคารสินเอเชีย ธนาคารเกียรตินาคิน
 และธนาคารธนชาติ ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย 2 แห่ง คือ ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพื่อรายย่อย และธนาคารจี
 อี มั่นนี้ เพื่อรายย่อย

ตารางที่ 3.2 ส่วนแบ่งการตลาดที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ไทย ณ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549

ธนาคาร	สินทรัพย์		สินเชื่อ		เงินฝาก	
	จำนวน	ส่วนแบ่ง	จำนวน	ส่วนแบ่ง	จำนวน	ส่วนแบ่ง
	(ล้านบาท)	(ร้อยละ) การตลาด	(ล้านบาท)	(ร้อยละ) การตลาด	(ล้านบาท)	(ร้อยละ) การตลาด
กรุงเทพ	1,485,883	19.7	886,913	18.0	1,221,733	20.6
กรุงไทย	1,206,215	16.0	886,751	18.0	968,281	16.3
ไทยพาณิชย์	984,290	13.1	647,144	13.1	789,227	13.3
กสิกรไทย	936,691	12.5	645,918	13.1	752,053	12.6
รวมธนาคารขนาดใหญ่	4,613,079	61.3	3,066,726	62.2	3,731,294	62.8
ทหารไทย	748,677	10.0	512,722	10.4	568,674	9.6
กรุงศรีอยุธยา	662,881	8.8	434,864	8.8	562,242	9.5
นครหลวงไทย	411,512	5.5	224,296	4.6	353,961	5.9
ธนาชาติ	257,473	3.4	197,556	4.0	198,981	3.3
รวมธนาคารขนาดกลาง	2,080,543	27.7	1,369,438	27.8	1,683,858	28.3
ไทยธนาคาร	218,063	2.9	99,060	2.0	182,262	3.1
ยูโอบี	188,270	2.5	144,944	2.9	149,637	2.5
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	185,789	2.5	80,848	1.6	72,441	1.2
ทีสโก้	80,924	1.1	66,395	1.4	40,668	0.7
เกียรตินาคิน	80,212	1.0	47,822	1.0	42,103	0.7
สินเอเชีย	40,416	0.5	24,089	0.5	26,148	0.4
รวมธนาคารขนาดเล็ก	793,674	10.5	463,158	9.4	513,259	8.6
แลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพื่อรายย่อย	22,630	0.3	15,015	0.3	15,351	0.3
จีอี มั่นนิ่ เพื่อรายย่อย	16,994	0.2	15,005	0.3	1,043	0.0
รวมธนาคารเพื่อรายย่อย	39,624	0.5	30,020	0.6	16,394	0.3
รวม	7,526,919	100.0	4,929,342	100.0	5,944,805	100.0

หมายเหตุ: 1. ธพ.ขนาดใหญ่ ได้แก่ธนาคารที่มีส่วนแบ่งการตลาด สินทรัพย์มากกว่าร้อยละ 10

2. ธพ.ขนาดกลาง ได้แก่ธนาคารที่มีส่วนแบ่งการตลาด สินทรัพย์ตั้งแต่ร้อยละ 3-10

3. ธพ.ขนาดเล็ก ได้แก่ธนาคารที่มีส่วนแบ่งการตลาด สินทรัพย์น้อยกว่าร้อยละ 3

ที่มา: ธนาคารกรุงไทย (2549)

จากตารางที่ 3.2 พบว่า ส่วนแบ่งสินทรัพย์ สินเชื่อและเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ 4 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารกสิกรไทย มีส่วนแบ่งสินทรัพย์ร้อยละ 61.3 สินเชื่อร้อยละ 62.2 และเงินฝากร้อยละ 62.8 ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง 4 แห่ง ได้แก่ ธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารชนชาติ มีส่วนแบ่งสินทรัพย์ร้อยละ 27.7 สินเชื่อร้อยละ 27.8 และเงินฝากร้อยละ 28.3 ส่วนธนาคารขนาดเล็ก ได้แก่ ธนาคารไทยธนาคาร ธนาคารยูโอบี ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ธนาคารทีสโก้ ธนาคารเกียรตินาคิน และธนาคารสินเอเซียมีส่วนแบ่งสินทรัพย์ร้อยละ 10.5 สินเชื่อร้อยละ 9.4 และเงินฝากร้อยละ 8.6

3. รูปแบบการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทย

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยมี 4 รูปแบบ ได้แก่ การแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเข้าซื้อและควบรวมกิจการ และการคงสภาพเดิมแต่เปลี่ยนแปลงสัดส่วนการถือหุ้นของกลุ่มทุนเดิมเป็นกลุ่มนักลงทุนสถาบัน และนักลงทุนรายย่อยทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

3.1 การแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ (Nationalization)

การแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ หมายถึง การที่รัฐบาลเข้าไปถือครองและควบคุมกิจการที่แต่เดิมเป็นของเอกชนให้มาอยู่ภายใต้การดำเนินงานโดยรัฐ ซึ่งเหตุการณ์แปรรูปกิจการเป็นของรัฐมีหลายประการ เช่น เพื่อป้องกันการผูกขาดในธุรกิจขนาดใหญ่ของเอกชน หรือเข้าไปประคับประคองธุรกิจที่เอกชนดำเนินการแล้วล้มเหลวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้หรือเป็นนโยบายทางการเมืองที่ต้องการให้กิจการต่างๆตกมาเป็นของรัฐ เช่น นโยบายของรัฐบาลในประเทศไทยที่เป็นสังคมนิยม (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550)

สำหรับการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐในธุรกิจธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยเกิดจากการที่รัฐจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงกิจการที่มีปัญหา ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในแวดวงธุรกิจธนาคารพาณิชย์มาตั้งแต่ยุคก่อตั้งธนาคารกรุงไทย ในปี พ.ศ. 2509 โดยธนาคารเกษตรซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนมีปัญหาในการดำเนินงาน รัฐได้เข้าไปแทรกแซง และได้ควบรวมกิจการกับธนาคารมณฑล จำกัด ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารกรุงไทย มีสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ส่วนธนาคารเอเชียทรัสต์ จำกัด ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน ต่อมาเกิดปัญหาทุจริต ทำให้รัฐต้องเข้าไปแทรกแซง แปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และ

เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสยาม ต่อมารัฐบาลควมรวมนาคารสยามกับธนาคารกรุงไทยในปี พ.ศ. 2530 อย่างไรก็ตามช่วงที่ธนาคารพาณิชย์แปรรูปเป็นกิจการของรัฐสูงสุด คือ ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2539-2540 เนื่องจากธนาคารหลายแห่งมีฐานะทางการเงินอ่อนแอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง และความไม่เพียงพอของเงินกองทุนตามกฎหมาย แม้ว่าธนาคารพาณิชย์เหล่านั้นได้พยายามเพิ่มทุนหรือหาผู้ร่วมทุน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงกิจการเริ่มจากธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การในปี พ.ศ. 2539 และธนาคารพาณิชย์อีก 6 แห่งระหว่างปี พ.ศ. 2541-2542 ได้แก่ ธนาคารศรีนคร นครหลวงไทย มหานคร สหธนาคาร แผลมทอง และนครชน ดังรายละเอียดตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ลำดับเหตุการณ์การแทรกแซงธนาคารพาณิชย์ไทย

วันที่	มาตรการ
มีนาคม พ.ศ. 2539	ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งให้ธนาคารกรุงเทพฯพาณิชย์การเพิ่มทุน โดยกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เข้าซื้อหุ้นทั้งหมดเป็นเงิน 5,400 ล้านบาท
พฤษภาคม พ.ศ. 2539	กระทรวงการคลังมีคำสั่งเข้าควบคุมธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541	-ลดทุนธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 1 หมื่นล้านบาท -ลดทุนธนาคารศรีนครและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 2.5 หมื่นล้านบาท -ลดทุนธนาคารนครหลวงไทยและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 2 หมื่นล้านบาท -ลดทุนธนาคารมหานครและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 3.2 หมื่นล้านบาท
สิงหาคม พ.ศ. 2541	-ลดทุนธนาคารสหธนาคารและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 12,322 ล้านบาท -ลดทุนธนาคารแผลมทองและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 15,065 ล้านบาท -ลดทุนธนาคารนครหลวงไทยและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 31,400 ล้านบาท -ลดทุนธนาคารศรีนครและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 39,190 ล้านบาท
มิถุนายน พ.ศ. 2542	-ลดทุนธนาคารนครชนและให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯเข้าเพิ่มทุน 7,001 ล้านบาท

ที่มา: ศสปป. (2547ก: 1)

ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ที่ถูกรัฐเข้าแทรกแซงกิจการส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ขาดการเพิ่มทุนอย่างจริงจัง ผู้ถือหุ้นใหญ่มีหลายกลุ่ม เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทุนเพื่อแย่งชิงอำนาจการบริหารจัดการธนาคาร และมุ่งเน้นปล่อยสินเชื่อให้กับธุรกิจครอบครัวเป็นหลัก ทำให้ธนาคารขาดการบริหารจัดการที่ดี และถูกแปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์รัฐในที่สุด ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นและ โครงสร้างธนาคารหลังเกิดการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ

ธนาคาร	ผู้ถือหุ้นใหญ่	สภาพปัญหาภายในธนาคารก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540	หมายเหตุ
กรุงเทพฯ พาณิชยการ	ชาติจันทร์	-ผู้ถือหุ้นใหญ่ไม่ยอมเพิ่มทุน เกรงสัดส่วนการถือหุ้นลดลง -ฝ่ายบริหารและพนักงานขาดความรู้ด้านการธนาคาร -ตกแต่งบัญชี ปล่อยสินเชื่อแก่บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้บริหารระดับสูง -การต่อสู้แย่งชิงอำนาจการบริหารธนาคาร	ปิดกิจการ ควบรวมกับ ธนาคารกรุงไทย
มหานคร	สิริวัฒนภักดี	-ปล่อยกู้ให้ธุรกิจของผู้ถือหุ้น -นำเงินสดไปซื้อที่ดิน ลงทุนในตลาดหุ้นซึ่งเสื่อมค่าลงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ -ขาดความต่อเนื่องในการบริหาร มีการเปลี่ยนกลุ่มทุนใหม่	ปิดกิจการ ควบ รวมกับ ธนาคารกรุงไทย
ศรีนคร	เดชะไพบูลย์	-ปล่อยกู้ให้ธุรกิจครอบครัวในสัดส่วนสูง -ธนาคารผูกติดกับธุรกิจครอบครัว	ควบรวมกิจการกับ ธนาคารนครหลวงไทย
นครหลวงไทย	มหาดำรงกุล	-ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหาร -ปล่อยสินเชื่อให้ธุรกิจครอบครัว -ขาดความต่อเนื่องในการบริหาร มีการเปลี่ยนกลุ่มทุนใหม่	เป็นแกนในการ ควบรวมกิจการกับ ธนาคารศรีนคร
สหธนาคาร	ชลวิจารณ์	-การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับธุรกิจค้าเงินผิดกฎหมาย ทำให้เกิดความผิดพลาดและเป็นสาเหตุให้ธนาคารเติบโตช้า -การแย่งชิงอำนาจการบริหารระหว่างตระกูลชลวิจารณ์และเพ็ญชาติ-อศวินวิจิตร	ควบรวมกิจการกับ บริษัทเงินทุน12 แห่ง และบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ กรุงเทพธนกิจ เปลี่ยนชื่อเป็นไทย ธนาคาร
นครธน	หวังหลี	-ผู้ถือหุ้นใหญ่ขาดความมุ่งมั่นในการเพิ่มทุนหลังธนาคารประสบวิกฤตเศรษฐกิจ	-

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

ธนาคาร	ผู้ถือหุ้นใหญ่	สภาพปัญหาภายในธนาคารก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540	หมายเหตุ
แหลมทอง	จันทร์ศรี ชวาลา	-การบริหารแบบอนุรักษนิยมในยุคแรก -ความขัดแย้งในตระกูล การแย่งชิงอำนาจการบริหารกิจการ ธนาคารระหว่างนนทาทิวัฒน์ และจันทร์ศรีชวาลา -การปล่อยสินเชื่อให้ธุรกิจของเจ้าของธนาคาร	ควมรวมกิจการกับ ธนาคารรัตนสิน (1998) เปลี่ยนชื่อ เป็นธนาคารรัตน สิน

ที่มา: สรุปจากวิรัตน์ แสงทองคำ (2548)

สำหรับการแปรรูปเป็นกิจการของรัฐในแต่ละธนาคารมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ และธนาคารมหานคร

ธนาคารแห่งประเทศไทยให้เหตุผลในการเข้าแทรกแซงกิจการธนาคารกรุงเทพ ฯ พาณิชยการว่า ธนาคารประสบปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ และผลประกอบการย่ำแย่ นอกจากนี้ ธนาคารยังปล่อยสินเชื่อให้แก่บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้บริหารระดับสูงของธนาคาร โดย กองทุนเพื่อการฟื้นฟู ฯ ได้เข้าไปเพิ่มทุนให้ธนาคารคิดเป็นมูลค่า 3.79 หมื่นล้านบาท แต่ธนาคารยังมีฐานะทางการเงินอ่อนแอ และสินทรัพย์ด้อยคุณภาพจำนวนมาก ทำให้ทางการมองว่าไม่สามารถ ดำเนินธุรกิจต่อไปได้ รัฐบาลจึงโอนสินทรัพย์ดี เงินฝาก และหนี้สินอื่น ๆ ไปยังธนาคารกรุงไทย และจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชยการ ขึ้นมารับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพจาก ธนาคารไปบริหาร โดยธนาคารกรุงเทพฯพาณิชยการได้ปิดกิจการลง และคืนใบอนุญาตประกอบ กิจการธนาคารพาณิชยให้แก่ทางการ ส่วนธนาคารมหานคร กองทุนเพื่อการฟื้นฟู ฯ ได้ให้ธนาคาร มหานครกู้ยืมเพื่อเสริมสภาพคล่อง โดยขอดเงินกู้ยืมจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯของธนาคาร ณ สิ้นปี พ.ศ. 2540 สูงถึง 9 หมื่นล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 31 ของหนี้สินรวมของธนาคารมหานคร ขณะที่คุณภาพสินทรัพย์ของธนาคารได้เสื่อมลงอย่างรวดเร็ว และธนาคารไม่สามารถเพิ่มทุนได้ด้วย ตัวเอง กองทุนเพื่อการฟื้นฟู ฯ จึงได้เข้าแทรกแซงโดยการเพิ่มทุนให้แก่ธนาคารมหานครเป็น จำนวนเงิน 3.2 หมื่นล้านบาท หลังจากนั้นได้ควมรวมกิจการธนาคารมหานครกับธนาคารกรุงไทย เนื่องจากสาขาของธนาคารมหานครมีจำนวนมากในเขตกรุงเทพมหานครจะช่วยขยายเครือข่ายของ

ธนาคารกรุงไทย ซึ่งในขณะนั้นมีสาขาส่วนใหญ่อยู่ในต่างจังหวัด โดยทางการได้ดำเนินการโอนสินทรัพย์ดี 1.1 แสนล้านบาท สินทรัพย์ด้อยคุณภาพ 2.3 แสนล้านบาท รวมทั้งรวบรวมเงินฝากและหนี้สินทั้งหมด 3.2 แสนล้านบาทของธนาคารมหานครเข้ากับธนาคารกรุงไทยในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 และธนาคารมหานครได้ปิดกิจการ

ผลจากการรวบรวมกิจการทั้งหมดเข้าด้วยกันทำให้ธนาคารกรุงไทยมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นจาก 7.91 แสนล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2540 เป็น 1.07 ล้านล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2541 ขณะที่ยอดสินเชื่อเพิ่มขึ้นจาก 6.88 แสนล้านบาทเป็น 9.57 แสนล้านบาท เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.04 เป็นร้อยละ 10.74 ขณะที่หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.08 เป็นร้อยละ 53.48 ดังนั้น เพื่อช่วยให้ธนาคารกรุงไทยมีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพียงพอในการรองรับสินทรัพย์ใหม่ที่โอนจากธนาคารทั้ง 2 แห่ง กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ จึงได้เพิ่มทุนให้ธนาคารกรุงไทย 2 ครั้ง คือ พ.ศ. 2541 จำนวน 9.7 หมื่นล้านบาท และพ.ศ. 2542 จำนวน 1.08 แสนล้านบาท มีผลให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ระดับร้อยละ 15.04 ณ สิ้นปี พ.ศ. 2542 ซึ่งหลังจากรวบรวมกิจการเสร็จสิ้น กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้เร่งปรับโครงสร้างองค์กร และแก้ไขปัญหานี้ด้วยคุณภาพ เพื่อให้รัฐบาลสามารถดำเนินการแปรรูปธนาคารกรุงไทยได้อย่างสะดวก ซึ่งธนาคารกรุงไทยได้ปรับโครงสร้างองค์กร โดยการจัดตั้งคณะกรรมการสินเชื่อเพื่อควบคุมความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อ มีการแบ่งสายงานออกเป็น 6 สายงานตามธุรกิจเฉพาะด้าน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ มีการว่าจ้างผู้บริหารระดับสูง ได้แก่ กรรมการผู้จัดการใหญ่ และกรรมการผู้จัดการใหญ่มืออาชีพเข้ามาบริหารงาน แต่การแก้ปัญหานี้ด้วยคุณภาพเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจาก ธนาคารกรุงไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ปัญหาความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล และเอกสารในการให้สินเชื่อ กฎหมายพนักงานรัฐวิสาหกิจทำให้ไม่คล่องตัว ธนาคารจึงต้องตั้งสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญจำนวนมาก และเป็นอุปสรรคต่อแผนการแปรรูปธนาคารกรุงไทยในอนาคตของรัฐบาล กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ จึงได้จัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิทเพื่อรับลูกหนี้ด้อยคุณภาพมาบริหาร (ศสปป., 2547ก: 55-62)

3.1.2 ธนาคารศรีนคร และธนาคารนครหลวงไทย

เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารศรีนครมีฐานะทางการเงินอ่อนแอ และขาดสภาพคล่อง ไม่สามารถเพิ่มทุนได้ด้วยตัวเอง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สั่งเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการของธนาคาร และให้ธนาคารลดทุนจดทะเบียนชำระแล้ว จากนั้นเพิ่มทุนโดยกองทุน

เพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นจำนวน 2.5 หมื่นล้านบาท โดยการแปลงหนี้เป็นทุน และได้ลดทุนเหลือ 25 ล้านบาท หลังจากนั้นกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เพิ่มทุนเป็นครั้งที่ 2 มูลค่า 3.9 หมื่นล้านบาท ทำให้ธนาคารศรีนครมีสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ส่วนธนาคารนครหลวงไทยขาดทุน 1.4 หมื่นล้านบาท เนื่องจากธนาคารต้องตั้งสำรองสูงถึง 1.77 หมื่นล้านบาท หลังจากแผนเพิ่มทุนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้เปลี่ยนผู้บริหารและลดทุนธนาคารนครหลวงไทย โดยการลดมูลค่าหุ้นลงจากหุ้นละ 10 บาท เหลือหุ้นละ 1 สตางค์ รวมทั้งเพิ่มทุน 2 ครั้ง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 จำนวน 20,000 ล้านบาท และวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2541 จำนวน 31,400 ล้านบาท ส่งผลให้ธนาคารมีกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศแนวทางในการจำหน่ายธนาคารทั้ง 2 แห่ง แต่ไม่สามารถเจรจาตกลงราคากับผู้ร่วมทุนได้ ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยนำธนาคารศรีนครและธนาคารนครหลวงไทยควบรวมกิจการกันในวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2545 เนื่องจากทำให้สินทรัพย์มีขนาดเหมาะสม ส่งเสริมธุรกิจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเรื่องสาขา เพราะธนาคารนครหลวงไทยมีสาขาคู่แข่งต่างจังหวัด ขณะที่ธนาคารศรีนครมีสาขาในกรุงเทพฯ ธนาคารแห่งใหม่จะเกิดการประหยัดต่อขนาด และมีอำนาจต่อรองในการขายกิจการธนาคาร เนื่องจากกิจการมีขนาดใหญ่ขึ้น โดยหลังควบรวมกิจการธนาคารนครหลวงไทยมีสินเชื่อเพิ่มขึ้นจาก 2.98 แสนล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2544 เป็น 4.86 แสนล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2545 ขณะที่ยอดสินเชื่อเพิ่มขึ้นจาก 2.1 แสนล้านบาท เป็น 3.27 แสนล้านบาท มีฐานะเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงแข็งแกร่งที่ระดับร้อยละ 15

3.1.3 ธนาคารสหธนาคาร

วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้าแทรกแซงกิจการธนาคารสหธนาคาร โดยสั่งให้ลดทุน และให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เพิ่มทุนโดยการแปลงหนี้เป็นทุน ถอดถอนกรรมการชุดเดิม และแต่งตั้งกรรมการชุดใหม่เข้ามาบริหารกิจการธนาคาร เนื่องจากธนาคารไม่สามารถเพิ่มทุนด้วยตัวเองได้ และรัฐบาลได้ประกาศแผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน โดยการควบรวมกิจการธนาคารสหธนาคาร และบริษัทเงินทุน 12 แห่งที่ทางการแทรกแซง ได้แก่ บริษัทเงินทุน นวชนกิจ จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุน ร่วมเสริมกิจ จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุน มหาทุน จำกัด บริษัทเงินทุน บางกอกเอเชีย จำกัด บริษัทเงินทุน เคสิท จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุน เอราวิณทรัสต์ จำกัด บริษัทเงินทุน เสริมฐการ จำกัด บริษัทเงินทุน ชนสยาม จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุน เฟิสท์ ซิตี้ อินเวสเมนต์ จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุน วชิระชนทุน จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยซัมมิท จำกัด บริษัทเงินทุน ไอเอฟซีที ไฟแนนซ์ จำกัด (มหาชน) และ

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ (บงล.) กรุงไทยธนกิจ ทำให้การควบรวมกิจการมีสถาบันการเงินทั้งสิ้น 14 แห่งเพื่อจัดตั้งธนาคารพาณิชย์แห่งใหม่ ต่อมาวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ธนาคารสหธนาคาร ได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยธนาคาร และรับโอนสินทรัพย์และหนี้สินทางบัญชีของบงล.กรุงไทยธนกิจ (ซึ่งควบรวมกิจการกับบริษัทเงินทุนทั้ง 12 แห่งแล้ว) เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 โดยมี ยอดรับโอนเป็นสินทรัพย์ 159,080 ล้านบาท ยอดหนี้สิน 188,598 ล้านบาท ต่อมาในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2542 ธนาคารเพิ่มทุน 4 หมื่นล้านบาท โดยการออกหุ้นบุริมสิทธิชนิดไม่สะสมเงินปันผล จำนวน 4,000 ล้านหุ้น จัดสรรแบบเฉพาะเจาะจงให้แก่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ทั้งจำนวน เพื่อรองรับการโอนสินทรัพย์ และกระบวนการแลกหุ้นระหว่างบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ และธนาคารไทยธนาคาร ซึ่งเสร็จสิ้นในเดือน มกราคม พ.ศ. 2544 (ศสปป., 2547ก: 69) ภายหลังจากการควบรวมกิจการ ธนาคารมีเป้าหมายในการเป็นผู้นำ Wholesale and Investment Bank โดยเน้นการดำเนินธุรกิจกับลูกค้าขนาดกลางและขนาดใหญ่ และการให้บริการ Trade Finance เพื่อสามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้อย่างครบวงจร และลดการแข่งขันทางด้าน Retail Banking ลง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับธนาคารอื่นได้ ธนาคารยังมีเป้าหมายในการปล่อยกู้ร่วมกับสถาบันการเงินอื่นๆ ในโครงการเงินกู้ใหญ่ๆ และสนับสนุนธุรกิจอื่น ๆ ของธนาคารและสนับสนุนธุรกิจของบริษัทในเครือ เช่น ธุรกิจที่ปรึกษาทางการเงิน และการบริหารกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ธุรกิจประกันภัย และธุรกิจหลักทรัพย์อีกด้วย (ธนาคารไทยธนาคาร, 2543)

3.1.4 ธนาคารแหลมทอง

วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงานของธนาคารแหลมทอง โดยได้มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการและผู้บริหารของธนาคาร และลดทุนจดทะเบียนลงจาก 5,000 ล้านบาท เหลือ 2.14 ล้านบาท โดยตัดทุนจดทะเบียนที่ยังไม่ได้ชำระทั้งจำนวน และลดมูลค่าหุ้นจากหุ้นละ 10 บาท เหลือหุ้นละ 0.01 บาท และให้เพิ่มทุนอีกจำนวน 15,065,000,000 บาท โดยออกหุ้นสามัญเพิ่มทุนใหม่ขายให้กับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ทั้งจำนวน ซึ่งทำให้ทุนจดทะเบียนและทุนชำระแล้วของธนาคารเพิ่มขึ้นเป็น 15,067,134,826.01 บาท และธนาคารเปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ขณะเดียวกันธนาคารแห่งประเทศไทยได้ควบรวมกิจการธนาคารแหลมทองกับธนาคารรัตนสิน (1998) ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 เพื่อรับโอนสินทรัพย์ดีของบริษัทเงินทุน 56 แห่งที่ถูกปิดกิจการมาบริหารต่อ แต่สินทรัพย์ของบริษัทเงินทุน 56 แห่งที่อยู่สำนักงานปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) ได้ค่อยๆ คุณภาพลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องนำไปประมูลขายทอดตลาดในที่สุด ธนาคารรัตนสินจึงไม่ได้ดำเนิน

กิจกรรมใด ๆ ทั้งนี้หลังจากรวบรวมกิจการแล้วเสร็จ ธนาคารได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารรัตนสิน ซึ่งการรวบรวมกิจการทำให้ธนาคารมีโครงสร้างผู้ถือหุ้นที่แข็งแกร่ง โดยกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ช่วยให้ธนาคารได้รับความเชื่อมั่นจากลูกค้าและเจ้าหนี้ (ธนาคารรัตนสิน, 2541)

3.1.5 ธนาคารนครธน

หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ธนาคารนครธนมีผลการดำเนินงานขาดทุนเนื่องจากคุณภาพสินทรัพย์ด้อยลง ธนาคารต้องตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นจาก 118 ล้านบาท เป็น 1,053 ล้านบาท หลังจากนั้นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 ธนาคารได้เพิ่มทุนโดยจัดสรรให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิม แต่ไม่เพียงพอสำหรับการจัดชั้นสินทรัพย์และการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญตามเกณฑ์ใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย ส่งผลให้ธนาคารนครธนต้องเพิ่มทุนอีกครั้งประมาณ 5 พันล้านบาท แต่ผู้ถือหุ้นเดิมไม่ต้องการลงทุนเพิ่ม ธนาคารจึงต้องหาผู้ร่วมทุนใหม่ ซึ่งมีผู้สนใจร่วมลงทุนหลายราย แต่การเจรจาใช้ระยะเวลานาน การหาผู้ร่วมทุนได้ล่วงหน้าจนกระทั่ง พ.ศ. 2542 ทำให้ธนาคารเกิดปัญหาในการรักษาสถานภาพเงินกองทุน ขณะที่เงินฝากและส่วนของผู้ถือหุ้นของธนาคารลดลงต่อเนื่อง โดยฐานะทางการเงินของธนาคารนครธน ณ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2542 เงินกองทุนของธนาคารติดลบ 3 พันล้านบาท ส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบประมาณ 4 พันล้านบาท และธนาคารนครธนมีสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ประมาณ 3.5 หมื่นล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ของเงินให้สินเชื่อ ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องเข้าแทรกแซงกิจการของธนาคาร โดยมีคำสั่งให้ธนาคารลดทุนจดทะเบียน และล้างผลการขาดทุนสะสมออกไปส่วนหนึ่ง หลังจากนั้นให้เพิ่มทุนโดยการออกหุ้นใหม่ขายให้กับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ทำให้ธนาคารนครธนกลายเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และธนาคารแห่งประเทศไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร 5 คน เข้าไปดูแลกิจการธนาคารนครธน เพื่อควบคุมการดำเนินงาน โดยเฉพาะการรักษาคุณภาพลูกหนี้ และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ลงทุนที่แสดงความสนใจซื้อหุ้นธนาคาร (ศสปป., 2547ก: 97-99)

3.2 การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization)

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หมายถึง มาตรการต่างๆ ในการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนที่รัฐวิสาหกิจดำเนินการอยู่ ในปัจจุบันการแปรรูปรัฐวิสาหกิจหมายถึงการลดสัดส่วนภาครัฐในกิจการรัฐวิสาหกิจ หรือสินทรัพย์ที่รัฐเป็นเจ้าของ (การโอนความเป็นเจ้าของ) การให้สัมปทาน การร่วมทุน การทำสัญญาว่าจ้างบริหาร การให้เช่า การว่าจ้างบุคคลภายนอกดำเนินการแทน การทำ

สัญญากับภาคเอกชนในการให้บริการ การผ่อนคลायกฎระเบียบเพื่อเพิ่มการแข่งขัน จัดตั้งองค์กรกำกับดูแลและการส่งเสริมให้มีการแข่งขันจากคู่แข่งรายใหม่ (กระทรวงการคลัง, 2549)

ในอดีตนาคารพาณิชย์ประเทศต่าง ๆ มีรัฐเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ เนื่องจากแนวคิดที่ว่าหากรัฐบาลเข้ามาบริหารนาคารพาณิชย์ทำให้บรรล่วัตถุประสงค์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจไปพร้อมกัน และเป็นการแก้ปัญหาเรื่องความล้มเหลวของภาวะตลาด โดยรวมแล้วแนวคิดนี้เชื่อว่า การที่รัฐเข้ามาบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจทำให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รัฐเข้ามาถือหุ้นในธนาคารเพิ่มขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากความไม่เพียงพอของเงินทุนต่อความต้องการสินเชื่อที่ขยายตัวขึ้น การระดมทุนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ให้ผลตอบแทนทางการเงินต่ำ แต่ให้ผลตอบแทนด้านสังคมสูง ความต้องการเร่งพัฒนาประเทศและอุตสาหกรรม ทำให้รัฐเข้าไปควบคุมระบบการเงินของประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา แต่หลังจากทศวรรษ 1980 ธนาคารที่ถือหุ้นโดยรัฐลดน้อยลง มีการแปรรูปธนาคารเกิดขึ้นทั่วโลก ซึ่ง 15 ปีที่ผ่านมาธนาคารพาณิชย์ถูกแปรรูปมากกว่า 250 แห่ง โดยรัฐบาล 59 ประเทศ (Megginson, 2005b: 311-312) ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ให้เหตุผล 4 ประการที่ประเทศต่าง ๆ ควรแปรรูปธนาคารพาณิชย์ คือ ประการแรก การบริหารจัดการโดยรัฐด้อยกว่าและให้ผลตอบแทนแก่ผู้บริหารน้อยกว่าเอกชน ทำให้ผู้บริหารไม่มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้บริษัทมีรายได้สูงสุด หรือต้นทุนต่ำสุด โดยผู้บริหารจะต้องแบกรับต้นทุนในการดำเนินงานทุกอย่าง แต่ไม่จำเป็นว่าจะได้ผลตอบแทนที่ดี ประการที่ 2 กิจการของรัฐมีข้อจำกัดเรื่องการควบคุมที่เข้มงวดจากเจ้าของ ประการที่ 3 นักการเมืองผู้ดูแลรัฐวิสาหกิจไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่แย่ ทำให้รัฐวิสาหกิจเผชิญกับข้อจำกัดเรื่องงบประมาณน้อยมาก ประการสุดท้าย นักการเมืองสามารถใช้รัฐวิสาหกิจเพื่อประโยชน์ของผู้ที่ให้การสนับสนุน ไม่ใช่เพื่อสังคมโดยรวม ทำให้ขาดประสิทธิภาพ (Megginson, 2005b: 315)

ประเทศยุโรปเริ่มแปรรูปธนาคารช่วง ค.ศ. 1985-1990 ต่อมาในช่วงทศวรรษ 1990 เป็นการแปรรูปธนาคารในประเทศเกิดใหม่ในกลุ่มประเทศยุโรปกลางและตะวันออก แต่การแปรรูปธนาคารในปี ค.ศ. 1995 ด้วยวิธี vouchers ล้มเหลว โดยสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ส่วนใหญ่เกิดจากธนาคารที่ถูกแปรรูป ทำให้ธนาคารเหล่านี้ต้องเพิ่มทุนหลายรอบ ส่งผลให้รัฐบาลมีค่าใช้จ่ายสูง ธนาคารจึงถูกขายให้นักลงทุนต่างชาติ ซึ่งจากการศึกษาของ Bonin, Hasanand and Wachtel (2003) พบว่า สินทรัพย์ของธนาคารมากกว่าร้อยละ 75 ในประเทศโปแลนด์ ฮังการี สาธารณรัฐเชค สโลวาเนีย และโครเอเชียถูกควบคุมโดยนักลงทุนต่างชาติตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 ส่วนประเทศกลุ่มละตินอเมริกาก็แปรรูปธนาคารด้วยวิธีการขายสินทรัพย์ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 แต่นั่นขายให้นักลงทุน

ในประเทศมากกว่านักลงทุนต่างชาติ ทำให้การแปรรูปในช่วงแรกประสบความสำเร็จสูง ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ก็มีการแปรรูปธนาคารพาณิชย์เช่นเดียวกัน เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย ปากีสถาน ใต้หวัน ประเทศไทย ชูกันดาและอิสราเอล เป็นต้น (Megginson, 2005b: 329-331) ซึ่งการศึกษาการแปรรูปธนาคารในประเทศกำลังพัฒนาของ Clarke, Cull and Shirley (2005) พบว่า ประสิทธิภาพของธนาคารในประเทศกำลังพัฒนาจะเพิ่มขึ้นหลังแปรรูป แต่จะเป็นผลดียิ่งขึ้นหาก รัฐไม่เข้าไปควบคุมการดำเนินงานของธนาคาร ธนาคารขายหุ้นให้กับนักลงทุนเชิงกลยุทธ์ ธนาคารต่างชาติมีส่วนร่วมในการดำเนินการแปรรูป และรัฐบาลไม่เข้าไปควบคุมเรื่องการแข่งขันในธุรกิจธนาคาร โดยธนาคารรัฐมีผลการดำเนินงานแย่กว่าภาคเอกชนและกิจการที่แปรรูปแล้ว เนื่องจาก มีปัญหาการเมืองแทรกแซง ปัญหาธรรมาภิบาล และปัญหาการแข่งขัน

การแปรรูปธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่ถูกธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าแทรกแซงกิจการในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เนื่องจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ไม่มีนโยบายลงทุนในธนาคารพาณิชย์ของรัฐนอกจากธนาคารกรุงไทย และนำไปสู่ความเสี่ยงที่รัฐบาลอาจใช้ธนาคารเป็นเครื่องมือในการปฏิบัตินโยบายเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกลไกตลาดธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ และเป็นผลเสียในระยะยาว โดยลักษณะการแปรรูปแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ การขายสินทรัพย์ และกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 การแปรรูปธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2532-2549

ธนาคาร	ปีที่แปรรูป	การขายหุ้น (ร้อยละ)	วิธีการแปรรูป
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	2532	12.56	SIP
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	2536	9.74	Asset sale
ธนาคารนครธน จำกัด (มหาชน)	2542	75.00	Asset sale
ธนาคารรัตนสิน จำกัด (มหาชน)	2542	75.02	Asset sale
ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน)	2545	50.92	SIP
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	2546	30.86	SIP
ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)	2546	31.77*	SIP

หมายเหตุ: SIP คือ การเสนอขายให้กับประชาชนทั่วไป Asset sale คือ การขายสินทรัพย์

* รวมใบสำคัญแสดงสิทธิตราสารอนุพันธ์

ที่มา: ธนาคารโลก (2007) Megginson (2005) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2550)

3.2.1 การแปรรูปธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

ธนาคารกรุงไทยดำเนินการแปรรูปกิจการทั้งสิ้น จำนวน 3 ครั้ง คือ การแปรรูปครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2532 ซึ่งเป็นการเสนอขายให้กับประชาชนทั่วไปมูลค่า 85 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2536 เป็นการขายหุ้นให้กับกลุ่มบริษัทมหาชนกิจ จำนวน 129,157,190 หุ้น ในราคาหุ้นละ 52.55 บาท คิดเป็นมูลค่า 6,787.21 ล้านบาท (ธนาคารโลก, 2550) ซึ่งการแปรรูปครั้งแรกส่งผลให้สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐลดลงเหลือร้อยละ 69.60 จากเดิมที่ร้อยละ 82.16 และการแปรรูปธนาคารครั้งที่ 2 ทำให้สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐลดลงเหลือร้อยละ 59.84 การแปรรูปในครั้งนี้ส่งผลให้ธนาคารทำกำไรเพิ่มขึ้น แต่ธนาคารกรุงไทยยังคงมีปัญหาเรื่องการปล่อยสินเชื่อ หละหลวมให้กับกลุ่มพวกพ้องกรรมการของธนาคาร โดย พ.ศ. 2542 PricewaterhouseCooper FAS Ltd. (PwC) ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินและกฎหมายชั้นนำของโลก ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการสอบทานหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารกรุงไทย และขั้นตอนการให้สินเชื่อของธนาคารกรุงไทย พบว่า สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 84 และเป็นผลมาจากการให้สินเชื่อที่มีความบกพร่อง (สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2542) และรายงานผลการพิจารณาปัญหาการดำเนินงานธนาคารกรุงไทยของคณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงินสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2543 ดังนี้

(1) ปัญหาความแตกต่างของข้อมูลจากรายงานการตรวจสอบสินทรัพย์ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) โดยฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบของแต่ละฝ่ายนั้นเป็นเหตุให้ประชาชนเกิดความสับสนในข้อมูลหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการสอบถามข้อมูลตัวเลข NPL จากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กลับพบว่าสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินไม่ได้ทำการตรวจสอบ NPL ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) แต่อย่างใด สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเพียงแต่ตรวจสอบเฉพาะด้านการเงินและการบัญชีว่าเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่ยอมรับกันทั่วไปหรือไม่เท่านั้น สำหรับรายงานฉบับของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ (นายกำจร สติรกุล) นั้น พบว่าเนื้อหาในรายงานส่วนใหญ่มุ่งไปที่การหักล้างประเด็นที่ PwC ตรวจพบก่อนหน้านี้

(2) ปัญหาการปล่อยสินเชื่อของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ระบบการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น เกณฑ์การปล่อย

สินเชื่อไม่รัดกุม ระบบข้อมูลที่ใช้ในการติดตามและควบคุมสินเชื่อไม่มีประสิทธิภาพ จนเป็นเหตุให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ (NPL) จำนวนมาก

(3) การที่รัฐบาลได้มีข้อผูกพันกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ที่จะแปรรูปธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จากรัฐวิสาหกิจเป็นเอกชน ภายในปี พ.ศ. 2543 โดยจะขายหุ้นที่ทางการถืออยู่ให้เอกชนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ได้มีการว่าจ้างบริษัท Credit Lyonnais Securities (Asia) Ltd. เข้ามาดูแลในการปรับโครงสร้างองค์กร เป็นที่ปรึกษาด้านการเงินการแปรรูปและขายหุ้นธนาคาร รวมทั้งการคัดเลือกและสรรหาผู้เข้าร่วมทุน (Strategic Partner) จึงต้องพิจารณาความเหมาะสมอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันมิให้มีการประมาณราคาสินทรัพย์ของธนาคารกรุงไทย ไปในทิศทางที่เอื้อประโยชน์ให้กับ Strategic Partner เพราะอาจมีการประมาณการลูกหนี้จัดชั้น โดยเฉพาะสินเชื่อด้อยคุณภาพให้สูงเกินความเป็นจริง

(4) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สมควรมีการปรับปรุงและพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อจะได้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังควรปรับปรุงระเบียบวิธีการ หลักเกณฑ์ และขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อให้ได้มาตรฐานสากลอย่างเร่งด่วน

หลังจากธนาคารกรุงไทย ควบรวมกิจการกับธนาคารมหานคร และสินทรัพย์ดีของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ทำให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในธนาคารกรุงไทย ส่งผลให้ธนาคารมีรัฐถือหุ้นสูงถึงร้อยละ 91.77 ต่อมากองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ต้องการลดสัดส่วนการถือหุ้นลง ส่งผลให้เกิดการแปรรูปธนาคารกรุงไทยเป็นครั้งที่ 3 ด้วยวิธีการเสนอขายให้กับนักลงทุนทั่วไป ทั้งนี้ ธนาคารกรุงไทยได้เตรียมการสำหรับการแปรรูปธนาคารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยมีบริษัทหลักทรัพย์ภัทร เป็นที่ปรึกษาทางการเงินซึ่งขณะนั้นธนาคารกรุงไทยมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่ำหลังจากโอนหนี้ออกไปให้บริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท และบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย แต่มีปัญหาเรื่องเงินกองทุนที่แข็งแกร่งมากเกินไป ซึ่งไม่จำเป็นในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจชะงัก และยังมีใบสำคัญแสดงสิทธิที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ถืออยู่อีกจำนวน 10,800 ล้านหุ้น ซึ่งเป็นภาระในสายตานักลงทุนต่างประเทศ ดังนั้นก่อนการแปรรูปที่ปรึกษาทางการเงินได้ให้ธนาคารกรุงไทยปรับโครงสร้างเงินทุน ด้วยการซื้อใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นบุริมสิทธิคืนจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ จำนวน 6,588 ล้านบาท เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 และล้างขาดทุนสะสมจำนวน 76,988 ล้านบาท โดยโอนสำรองต่าง ๆ และลดมูลค่าหุ้นที่ตราไว้จากเดิม 10 บาทเป็น 5.15 บาท เพื่อให้จ่ายเงินปันผลได้ นอกจากนี้ธนาคารได้ปรับองค์กรใหม่ เพื่อปรับลดขนาดองค์กรหรือหน่วยงานที่

ซ้ำซ้อนลง แยกประเภทความรับผิดชอบ ให้ความสำคัญในเรื่องการควบคุมความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง รวมทั้งก่อให้เกิดความถ่วงดุลภายในสายงานและระหว่างหน่วยงาน ซึ่งการปรับโครงสร้างองค์กรครั้งนี้เป็นไปเพื่อมุ่งเน้นให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ สามารถลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ให้กับธนาคาร โดยโครงสร้างองค์กรใหม่แบ่งเป็น 13 สายงาน ในแต่ละสายงานแบ่งออกเป็นกลุ่ม ฝ่ายหรือสำนักงาน และศูนย์ ตามลำดับ ธนาคารยังได้พัฒนานวัตกรรม โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดทำดัชนีชี้วัดผลงาน เพื่อเป็นฐานในการประเมินผลงาน และการให้ค่าตอบแทนตามผลงานอย่างเป็นรูปธรรม จัดฝึกอบรมและพัฒนาพนักงานในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง และได้นำระบบ New Core Banking มาใช้ เพื่อให้ธนาคารมีระบบงานหลักที่เชื่อมโยงข้อมูลจากระบบต่าง ๆ เช่น ระบบเงินฝาก ระบบสินเชื่อ ระบบงานบัญชี ระบบข้อมูลลูกค้าเข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งเป็นระบบที่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการทางการเงินที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า จัดทำระบบ Contact Center ขึ้นเพื่อให้ระบบการให้บริการแก่ลูกค้าเป็นระบบ One – Stop Service และเพิ่มช่องทางการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างครบวงจร เพิ่มศักยภาพในการให้บริการแก่ลูกค้าด้าน E-Business และ Self Service Banking สามารถทำรายการต่าง ๆ ที่ต้องการด้วยตนเองผ่านช่องทาง เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น (ธนาคารกรุงไทย, 2545: 16-36)

พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้แปรรูปธนาคารกรุงไทย โดยการนำหุ้นที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ถืออยู่จำนวน 3,000 ล้านหุ้น ออกจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไป ในวันที่ 9-10 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งได้รับความสนใจจากนักลงทุนเป็นอย่างมาก ส่งผลให้มีการจัดสรรหุ้นเพิ่มอีก 450 ล้านหุ้น รวมจำนวนหุ้นที่ออกจำหน่ายทั้งสิ้น 3,450 ล้านหุ้น โดยจำนวนนี้เป็นนักลงทุนในประเทศ 1,693 ล้านหุ้น จำแนกเป็นนักลงทุนรายย่อย 987 ล้านหุ้น และนักลงทุนสถาบันในประเทศ 706 ล้านหุ้น คิดเป็น ร้อยละ 28.6 และ 20.5 ของจำนวนหุ้นที่เสนอขายทั้งหมด หุ้นส่วนที่เหลือขายให้แก่นักลงทุนในต่างประเทศ 1,757 ล้านหุ้น คิดเป็น ร้อยละ 50.9 ของจำนวนหุ้นที่เสนอขาย ราคาเสนอขายหุ้นละ 8.50 บาท (ราคาพาร์หุ้นละ 5.15 บาท) ซึ่งภายหลังการจำหน่ายหุ้นดังกล่าวแล้ว กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ยังคงมีสถานะเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของธนาคาร โดยถือหุ้นจำนวน 6,306,635,967 หุ้น คิดเป็นร้อยละ 56.38 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของธนาคาร (ธนาคารกรุงไทย, 2547)

ผลจากการแปรรูปธนาคารในปี พ.ศ. 2546 ทำให้สัดส่วนการถือหุ้นของรัฐบาลลดลงเหลือร้อยละ 60.91 จากเดิมที่ร้อยละ 91.77 แม้ว่าธนาคารกรุงไทยจะแปรรูปเป็นครั้งที่ 3 แต่ธนาคารยังคงมีฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ธนาคารจึงเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการธนาคารไปตามอายุราชการ ทำให้ทิศทางการดำเนินงานของธนาคารเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และคณะกรรมการมี

ส่วนรับผิดชอบกับความเสียหายของธนาคารน้อย เนื่องจากไม่ได้เป็นเจ้าของธนาคารอย่างแท้จริง ส่งผลให้หลังแปรรูปธนาคารครั้งที่ 3 ธนาคารกรุงไทยยังคงมีปัญหาเรื่องความบกพร่องในการปล่อยสินเชื่อ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้าตรวจสอบคุณภาพลูกหนี้ของธนาคารกรุงไทยในไตรมาส 2 ปี พ.ศ. 2547 พบว่าหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นถึง 4.6 หมื่นล้านบาท ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตั้งสำรองหนี้เพิ่มขึ้นอีกในช่วง 6 เดือนแรกจำนวน 3.25 พันล้านบาท ส่งผลให้กำไรหลังหักสำรองลดลงเหลือ 6.8 พันล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2547) ทั้งนี้ คณะกรรมการและผู้บริหารธนาคารกรุงไทยมีความบกพร่องหลายประการ เช่น การฝ่าฝืนนโยบายสินเชื่อของคณะกรรมการธนาคารกรุงไทย ตามคำสั่งที่ ธ.222/2545 ลงวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2545 โดยวิเคราะห์งบการเงินไม่ถูกต้อง และใช้ข้อมูลที่ได้รับจากลูกหนี้เพียงด้านเดียว ไม่มีเอกสารสนับสนุน มีเพียงผังโครงการว่าจะดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้เท่านั้น คณะกรรมการสินเชื่อไม่สามารถทำหน้าที่กลั่นกรองสินเชื่อเพื่อให้เกิดความรอบคอบ ไม่มีระบบ check and balance ตามหลักการที่ธนาคารกำหนด และคณะกรรมการบริหารอนุมัติสินเชื่อตามคำขอของลูกค้าที่มีหนังสือขอเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในวันเดียวกันนั้น โดยมีได้นำกลับไปพิจารณาตามลำดับสายงานก่อน รวมทั้งให้คณะกรรมการสินเชื่อพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง ทั้งยังเกิดความผิดพลาด บกพร่อง ในด้านการวิเคราะห์โครงการ (ประชาชาติธุรกิจ, 2548)

3.2.2 การแปรรูปธนาคารรัตนสิน จำกัด (มหาชน)

ในวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบแนวทางการขายธนาคารรัตนสิน ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ เพื่อให้ผู้สนใจซื้อกิจการใช้เป็นแนวทางในการเสนอราคา รวม 2 แนวทาง คือ การจำหน่ายกิจการด้วยวิธีแยกลูกหนี้ด้วยคุณภาพออกขายให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ และการจำหน่ายกิจการโดยคงลูกหนี้ด้วยคุณภาพไว้ในธนาคารรัตนสิน โดยการเปิดให้ผู้สนใจยื่นเสนอประมูลธนาคารรัตนสิน ได้มีผู้สนใจเข้าประมูลทั้งสิ้น 58 ราย เป็นนักลงทุนต่างประเทศ 57 ราย และนักลงทุนไทย 1 ราย ในวันปิดรับคำเสนอซื้อรอบสุดท้ายเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 มีผู้สนใจร่วมลงทุนยื่นคำเสนอซื้อรอบสุดท้าย 2 ราย คือ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด และธนาคารยูไนเต็ดโอเวอร์ซีส์ ซึ่งทั้ง 2 รายต้องการซื้อกิจการธนาคารรัตนสิน ซึ่งวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2542 คณะกรรมการคัดเลือกผู้ร่วมทุนในธนาคารรัตนสินได้ตัดสินใจเลือกธนาคารยูไนเต็ดโอเวอร์ซีส์ (ยูโอบี) จากประเทศสิงคโปร์ เป็นผู้ชนะการประมูล โดยให้มีการเซ็นสัญญาซื้อขายหุ้นร้อยละ 75.02 ของธนาคารรัตนสินในราคา 1.5089 หมื่นล้านบาท ภายหลังจากธนาคารยูไนเต็ด โอเวอร์ซีส์เข้ามาบริหารงาน จะดำเนินการปรับโครงสร้างเงินทุนให้เหมาะสม

โดยคืนเงินทุนจำนวน 1,448 หมื่นล้านบาทแก่ผู้ถือหุ้นตามสัดส่วน ซึ่งทำให้เงินกองทุนภายหลังการคืนทุนเป็น 6 พันล้านบาท จึงทำให้จำนวนเงินสุทธิที่ธนาคารยูโอบี โอเวอร์ชีส์ จ่ายเป็น 6,501 พันล้านบาท หลังการแปรรูปธนาคารรัตนสิน เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารยูโอบี รัตนสิน จำกัด (มหาชน) ส่งผลให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ลดสัดส่วนการถือหุ้นในธนาคารลงเหลือเพียงร้อยละ 24.97 จากเดิมร้อยละ 99.99 ทำให้ทางการไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงการบริหารงานของธนาคารยูโอบี รัตนสิน ได้ เนื่องจากธนาคารได้แปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนเต็มรูปแบบ โดยมีต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ทั้งนี้ ธนาคารยูโอบี รัตนสิน เป็นธนาคารที่มีฐานะเป็น Clean Bank หลังจากได้แยกหนี้ค้ำประกันคุณภาพให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์รัตนสิน ที่มีกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นผู้ถือหุ้นร้อยละ 100 เพียงแต่ธนาคารยูโอบี รัตนสินรับบริหารหนี้เสียให้กับบริษัทบริหารสินทรัพย์รัตนสิน ซึ่งมีสัญญาผูกพันเรื่อง Gain/Loss Sharing และ Yield Maintenance นอกจากนี้ ธนาคารได้พัฒนาและปรับโครงสร้างองค์กรและนโยบายการดำเนินธุรกิจหลังจากการแปรรูป ดังนี้

(1) การปรับโครงสร้างองค์กรและสาขา

หลังจากจำหน่ายธนาคารรัตนสินให้แก่ ธนาคารยูโอบี โอเวอร์ชีส์ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 แล้ว ในช่วงปี พ.ศ. 2543 เป็นช่วงที่ธนาคารได้สร้างพื้นฐานที่สนับสนุนแผนการดำเนินธุรกิจ โดยการจัดสรรและปรับเปลี่ยนบุคลากรตามความสามารถ และสรรหามูลค่าใหม่ที่มีความเหมาะสม จัดตั้งระบบสารสนเทศ ระบบงานและการควบคุม กำหนดขอบข่ายการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม กำหนดวินัยทางการเงินที่จำเป็น โดยธนาคารได้แต่งตั้งผู้จัดการที่มีประสบการณ์จากต่างประเทศเพื่อช่วยในการสร้างพื้นฐานที่ถูกต้อง และเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มผู้บริหารในประเทศ โดยมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งในด้านกระบวนการปฏิบัติการ การบริหาร และการเสริมสร้างบริการทางการเงินในประเทศ และมีจุดมุ่งหมายในการให้บริการลูกค้าที่มีธุรกิจข้ามประเทศในภูมิภาค ขณะเดียวกันธนาคารได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ พัฒนาบริการที่ทันสมัย และเปิดให้บริการสาขาในวันหยุด นอกจากนี้ ธนาคารได้ปรับลดจำนวนสาขาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ และไม่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ และมีปริมาณธุรกิจต่ำซึ่งไม่สามารถขยายธุรกิจได้ ซึ่งในปี พ.ศ. 2544 ธนาคารที่สาขาและสำนักรวม 37 แห่ง จากเดิมที่มีจำนวน 68 แห่งในปี พ.ศ. 2542 และพร้อมกับพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้ทำงานสอดคล้องกับบริการใหม่ ๆ และปรับลดจำนวนพนักงานจาก 1,282 ในปี พ.ศ. 2541 เหลือเพียง 1,139 คนในปี พ.ศ. 2544

(2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายการดำเนินธุรกิจ

พ.ศ. 2543 ธนาคารได้รื้อขยายธุรกิจด้วยการออกผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ มีการปรับโฉมสาขาให้ทันสมัย โดยเน้นธุรกิจผู้บริโภค ลดขั้นตอนการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพการบริการและการแข่งขัน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยการทำวิจัยตลาด และใช้ประโยชน์จากประสบการณ์กลุ่มธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ในการถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งนำผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ๆ มาให้บริการลูกค้า (ศสปป., 2547ก: 112-114)

3.2.3 การแปรรูปธนาคารนครธน จำกัด (มหาชน)

กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้จัดธนาคารนครธนให้อยู่ในกลุ่มธนาคารที่ได้รับการฟื้นฟูกิจการด้วยการหาผู้ร่วมทุนใหม่ เนื่องจากเป็นธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์ สาขา ฐานลูกค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจชาวจีนที่กระจุยตัวอยู่ในกรุงเทพฯ จำนวนมาก รวมทั้งคุณภาพสินทรัพย์และเงินฝากยังอยู่ในระดับที่มีศักยภาพจะดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งผู้ร่วมทุนรายใดให้ราคาสูงกว่าราคาที่ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ดได้เสนอไว้ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ จึงได้ขายหุ้นร้อยละ 75 ให้แก่ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด ในราคา 1.24 หมื่นล้านบาท หรือคิดเป็นราคาหุ้นละ 2.36 สตางค์ ที่เหลือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ถือหุ้นในสัดส่วนร้อยละ 24.97 ผู้ถือหุ้นรายย่อยร้อยละ 0.03 หลังจากนั้นธนาคารนครธนได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน และกลับมาดำรงสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน (ศสปป., 2547ก: 99-100) ซึ่งหลังจากธนาคารนครธน จำกัด (มหาชน) แปรรูปเสร็จสิ้นแล้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงในธนาคารดังนี้

(1) การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรและสาขาธนาคาร

หลังจากธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดเข้ามาซื้อหุ้นธนาคารนครธนเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดได้คัดเลือกและสรรหากรรมการ โดยธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดมีสิทธิเสนอบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการได้ 5 คน และกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ มีสิทธิเสนอได้ 2 คน ส่วนกรรมการอิสระอีก 2 คน ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดได้สิทธิในการเสนอบุคคลที่เหมาะสม โดยต้องปรึกษากับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ซึ่งระยะแรกธนาคารได้แต่งตั้งผู้จัดการที่มีประสบการณ์จากต่างประเทศเพื่อช่วยในการสร้างพื้นฐานที่ถูกต้อง และเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มผู้บริหารภายในประเทศ โดยมีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งในด้านกระบวนการและการบริหาร พ.ศ. 2544 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธนได้ร่วมงานที่ทำ

หน้าที่สนับสนุนเข้ากับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด สาขากรุงเทพ ฯ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับด้านบุคคลธุรกิจ และด้านสินเชื่อธุรกิจ ซึ่งได้รับประโยชน์สูงสุดจากการประหยัดต้นทุนการดำเนินงาน พ.ศ. 2544 ธนาคารได้เริ่มปรับจำนวนสาขา โดยปิดสาขาที่ไม่ทำกำไร และเปิดสาขาใหม่ในบางพื้นที่ที่มีโอกาสทางธุรกิจ ส่งผลให้จำนวนสาขาลดลงจาก 67 แห่งในปี พ.ศ. 2542 เหลือเพียง 41 สาขาในปี พ.ศ. 2545 ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และธนาคารลดจำนวนพนักงานลงต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2541 ที่จำนวน 2,054 คนเหลือเพียง 1,414 คน ใน พ.ศ. 2545

(2) การเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจ

ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน ได้ปรับโครงสร้างกิจกรรมทางธุรกิจ ออกเป็น 3 ธุรกิจหลัก ได้แก่ บุคคลธุรกิจ สถาบันธุรกิจ และบริหารการเงิน พร้อมกับปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจโดยเน้นการแสวงหารายได้ค่าธรรมเนียมมากขึ้น ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน ได้เข้าทำสัญญากับ Standard Chartered PLC เพื่อได้สิทธิการใช้ชื่อ และสัญลักษณ์ “Standard Chartered” ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ได้ประโยชน์จากชื่อเสียงในระดับสากลของธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด นอกจากนี้ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด ได้ตกลงให้ความช่วยเหลือในการจัดหาทรัพยากรบุคคล รวมทั้งการให้ยืมตัวบุคคล การให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การถ่ายทอดระบบธนาคารพาณิชย์ที่มีมาตรฐานสากล และระบบควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง ในการดำเนินธุรกิจจะไม่มีการแข่งขันกันระหว่างสาขาของธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธนกับสาขาของธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดในประเทศไทย เนื่องจากมีฐานลูกค้าแยกจากกันอย่างชัดเจน โดยธนาคารได้รุกขยายธุรกิจด้วยการออกผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสาขาให้ทันสมัย ต่อมาธนาคารได้รับโอนธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด สาขากรุงเทพฯ ทำให้ธนาคารมีฐานลูกค้าเพื่อใช้ในการขยายงานด้านบุคคลธุรกิจ และปรับเปลี่ยนธุรกิจหลักใหม่อีกครั้ง โดยเน้นธุรกิจบุคคลธุรกิจ และสถาบันธุรกิจ (ศสปป., 2547ก: 101-102)

3.2.4 การแปรรูปธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน)

หลังจากรวบรวมกิจการเสร็จสิ้นธนาคารไทยธนาคารได้ปรับโครงสร้างองค์กร โดยมีเป้าหมายเป็นผู้นำธุรกิจ Wholesale & Investment Bank ซึ่งเป็นตลาดเฉพาะด้าน และให้บริการ Trade Finance เน้นสนับสนุนธุรกิจของคนไทย พร้อมทั้งปล่อยกู้ร่วมกับสถาบันการเงินอื่นๆ ในโครงการเงินกู้ขนาดใหญ่ (ศสปป., 2547ก: 73-74) เนื่องจาก ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีมาจาก

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ โดยมีนายพีรศิลป์ ศุภผลศิริ กรรมการผู้จัดการ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการของธนาคารไทยธนาคาร ซึ่งบริษัทเงินทุนจะไม่มี ความเชี่ยวชาญในการทำธุรกิจรายย่อย และผลจากนโยบายทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปเน้นกลุ่มลูกค้ารายกลางและรายใหญ่ ทำให้ธนาคารไทยปิดสาขาเดิมของธนาคารสหธนาคารลงกว่า 30 แห่ง และไม่ให้ความสำคัญกับฐานลูกค้าบัญชีเงินฝากและรายย่อย (ดอกเบี๋ย, 2550) นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2545 ธนาคารปรับลดพนักงานเหลือเพียง 2,394 คน จากเดิมในปี พ.ศ. 2542 อยู่ที่ 3,047 คน และในปีเดียวกันกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้ลดสัดส่วนการถือหุ้นในธนาคารลงตามนโยบายของรัฐบาลในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ โดยจำหน่ายหุ้นสามัญ 707 ล้านหุ้นจากที่ถืออยู่ทั้งหมด 1,438.5 ล้านหุ้นให้แก่ประชาชนทั่วไป ทำให้โครงสร้างผู้ถือหุ้นธนาคารไทยธนาคารเปลี่ยนแปลงไป โดยกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในสัดส่วนร้อยละ 48.98 มีผลทำให้ธนาคารเปลี่ยนสถานะจากรัฐวิสาหกิจเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนเช่นเดิม

อย่างไรก็ตาม ธนาคารไม่มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการธนาคาร และผู้บริหารของธนาคาร โดยนายประมนต์ สุธีวงศ์ ยังคงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ขณะที่นายพีรศิลป์ ศุภผลศิริ ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ต่อไป ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงหลังการแปรรูปธนาคารมีเพียงสัดส่วนการถือหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เท่านั้นที่ลดลง และแทนที่ด้วยนักลงทุนสถาบันและนักลงทุนรายย่อย ส่งผลให้นโยบายหลังการแปรรูปไม่แตกต่างไปจากเดิม แต่การพ้นจากสถานะรัฐวิสาหกิจทำให้ธนาคารสามารถบริหารงานได้อย่างคล่องตัวมากขึ้น แต่ธนาคารไม่สามารถสร้างผลการดำเนินงานได้ดีในช่วงแรกของการแปรรูป โดย พ.ศ. 2547-2548 ผลการดำเนินงานของธนาคารค่อย ๆ ปรับตัวดีขึ้น แต่ พ.ศ. 2549 ธนาคารประสบปัญหาอีกครั้งเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศใช้มาตรฐานบัญชีใหม่ IAS39 ทำให้ธนาคารขาดทุน 4,423.03 ล้านบาท และขาดทุนสะสมเพิ่มขึ้นเป็น 8,524 ล้านบาท และอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลงเหลือร้อยละ 5.95 ต่ำกว่าเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ร้อยละ 8.5 (ดอกเบี๋ย, 2550)

3.2.5 การแปรรูปธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)

ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 ทางกรมการประกาศแผนฟื้นฟูกิจการธนาคารศรีนครและธนาคารนครหลวงไทยโดยการจำหน่ายกิจการให้แก่ผู้ร่วมทุนใหม่และในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแนวทางการจำหน่ายกิจการธนาคารนครหลวงไทยตามที่กระทรวงการคลังเสนอ เพื่อให้ผู้สนใจซื้อธนาคารใช้เป็นแนวทางในการเสนอราคา 2 แนวทาง คือ

การจำหน่ายกิจการโดยวิธีคงลูกหนี้ด้วยคุณภาพไว้ในธนาคาร และการจำหน่ายกิจการด้วยวิธีแยก
ลูกหนี้ด้วยคุณภาพออกขายให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ แต่ไม่สามารถเจรจากับผู้ร่วมทุนได้สำเร็จ
ทำให้รัฐบาลตัดสินใจควมรวมกิจการธนาคารนครหลวงไทยและธนาคารศรีนครใน พ.ศ. 2545
เนื่องจากทำให้สินทรัพย์ธนาคารมีขนาดเหมาะสม เพราะสินทรัพย์ดีของธนาคารทั้ง 2 แห่งมีขนาด
เล็กเกินไป ทำให้ประสบปัญหาการแข่งขันในระยะยาว และทำให้ทางการสามารถแปรรูปธนาคาร
นครหลวงไทยด้วยการจำหน่ายกิจการมีอำนาจต่อรองราคามากขึ้น เพราะเป็นการจำหน่ายกิจการ
ธนาคารขนาดใหญ่เพียงแห่งเดียว หลังจากควมรวมกิจการแล้วทำให้ธนาคารนครหลวงไทยมีขนาด
สินทรัพย์เพิ่มขึ้นจาก 2.98 แสนล้านบาท ณ สิ้นปี พ.ศ. 2544 มาเป็น 4.86 แสนล้านบาท ณ สิ้นปี
พ.ศ. 2545 หลังจากควมรวมกิจการ ธนาคารนครหลวงไทยปรับโครงสร้างองค์กร และธุรกิจใหม่
เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ส่วนการแก้ปัญหาหนี้ด้วยคุณภาพ รัฐบาลได้แยกหนี้เสียออกจาก
ธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารศรีนครไปบริหารภายใต้บริษัทบริหารสินทรัพย์เพชรบุรี ก่อน
ควมรวมกิจการธนาคารทั้ง 2 แห่ง ภายหลังควมรวมกิจการธนาคารยังคงเน้นธุรกิจรายย่อย และ
ธนาคารได้ปรับลดจำนวนสาขา โดยการยุบรวมสาขาที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อลดต้นทุนการ
บริหาร โดยเน้นยุบรวมสาขาต่างจังหวัดเป็นหลัก และธนาคารได้ปรับปรุงรูปแบบสาขาให้ทันสมัย
มากขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยการปรับลดขนาดสาขาให้เล็กลง ส่วนพนักงานได้
ปรับลดลงจากเดิม 7,300 คนเป็น 5,951 คน ในปี พ.ศ. 2545 (ศสปป., 2547ก:85-88)

ต่อมาวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2546 คณะกรรมการจัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ
มีมติให้นำหุ้นธนาคารในส่วนที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ถืออยู่จำนวน 370 ล้านหุ้นคิดเป็นร้อยละ
17.51 ของหุ้นที่เรียกชำระแล้วทั้งหมด ควบใบสำคัญแสดงสิทธิตราสารอนุพันธ์อายุ 1 ปี จำนวน
740 ล้านหน่วย เสนอขายประชาชนและนักลงทุนในประเทศ โดยธนาคารเสนอขายเป็นชุด
หลักทรัพย์ประกอบด้วยหุ้นสามัญ 1 หุ้น ราคาหุ้นละ 20.60 บาท และใบสำคัญแสดงสิทธิ 2 หน่วย
ราคาหน่วยละ 1.05 บาท ในวันที่ 11 – 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ผู้ถือ
ใบสำคัญแสดงสิทธิตราสารอนุพันธ์ได้ใช้สิทธิแปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญเกือบทั้งหมด ทำให้
สัดส่วนการถือหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ลดลงเหลือร้อยละ 47.58 และธนาคารเปลี่ยนสถานะ
เป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนอีกครั้ง ตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 (ธนาคารนครหลวงไทย,
2547) การแปรรูปธนาคารนครหลวงไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเพียงสัดส่วนการถือหุ้นกองทุน
เพื่อการฟื้นฟูฯ ที่ลดลงต่ำกว่าร้อยละ 50 แต่คณะกรรมการธนาคาร คณะผู้บริหาร ส่วนใหญ่คงเดิม

ผลจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจทำให้โครงสร้างธนาคารพาณิชย์ของรัฐเปลี่ยนแปลงไป ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 การแปรรูปธนาคารพาณิชย์ของรัฐหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540

ธนาคาร	สัดส่วนการถือหุ้น หลังการแปรรูป	ลักษณะธนาคาร หลังการแปรรูป	ลักษณะการดำเนิน ธุรกิจหลังแปรรูป	หมายเหตุ
กรุงไทย*	กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ร้อยละ 59.63 (91.77)	ธนาคารพาณิชย์รัฐ	ธนาคารพาณิชย์ สะดวกซื้อ	
รัตนสิน	ธนาคารยูไนเต็ดโอเวอร์ ซีส์ (ยูโอบี) ร้อยละ 75 กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ร้อยละ 25 (100)	ธนาคารพาณิชย์ เอกชนลูกครึ่งไทย- ต่างประเทศ	เน้นธุรกิจผู้บริโภคร และผลิตภัณฑ์ทางการ เงินใหม่ ๆ	เปลี่ยนชื่อเป็น ธนาคารยูโอบีรัตน สิน
นครธน	ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์ เตอร์ดร้อยละ 75 กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ร้อยละ 25 (100)	ธนาคารพาณิชย์ เอกชนลูกครึ่งไทย- ต่างประเทศ	บุคคลธุรกิจ สถาบัน ธุรกิจ แต่เน้นบุคคล ธุรกิจ และเน้นรายได้ ค่าธรรมเนียม	เปลี่ยนชื่อเป็น ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์دنนครธน
ไทย ธนาคาร	กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ร้อยละ 48.98 (100)	ธนาคารพาณิชย์ เอกชน	ธุรกิจ Wholesale และ Investment Bank	ต่อมาปรับเป้าหมาย เป็นธนาคารพาณิชย์ ครบวงจร
นครหลวง ไทย	กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ร้อยละ 47.58 (100)	ธนาคารพาณิชย์ เอกชน	เน้นธุรกิจรายย่อย เป้าหมายธนาคาร พาณิชย์ครบวงจร	

หมายเหตุ: * หมายถึง การแปรรูปครั้งที่ 3 ของธนาคารกรุงไทย

ตัวเลขในวงเล็บแสดงสัดส่วนการถือหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯก่อนการแปรรูป
ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2550) และจากการรวบรวม

3.3. การควบรวมและการซื้อกิจการ (Merger and Acquisition)

การรวมกิจการ (Merger) หมายถึง การรวมบริษัท (amalgamation) หรือการรวมกัน
ของสองบริษัทหรือมากกว่านั้นเป็นบริษัทที่มีอยู่แล้วหรือเกิดเป็นบริษัทใหม่ การควบรวมกิจการ
เป็นวิธีการซึ่งบริษัทอาจเพิ่มขนาดหรือขยายเข้าไปในตลาดที่มีอยู่แล้วหรือตลาดใหม่ อาจมี

แรงจูงใจต่างๆสำหรับการควบรวมกิจการ เช่นการเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อให้ได้อำนาจตลาด เพื่อกระจาย หรือขยายเข้าไปในตลาดภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินและการวิจัยและพัฒนา เป็นต้น โดยการควบรวมกิจการแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) การควบรวมกิจการในแนวนอน การควบรวมกิจการระหว่างบริษัทซึ่งผลิตและขายสินค้าเหมือนกัน นั่นคือ ระหว่างบริษัทที่แข่งขันกัน การควบรวมกิจการในแนวนอน ถ้าหากมีผลต่อขนาดอาจลดการแข่งขันในตลาดแล้วองค์กรกำกับดูแลการแข่งขันมักจะทบทวนอีกครั้ง

(2) การควบรวมกิจการในแนวตั้ง การควบรวมกิจการระหว่างบริษัทซึ่งดำเนินการในขั้นตอนการผลิตที่ต่างกัน เช่น จากวัตถุดิบไปเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปเพื่อการจัดจำหน่าย ตัวอย่างเช่น ผู้ผลิตเหล็กกล้าควบกิจการกับผู้ผลิตแร่เหล็ก ตามปกติการควบรวมกิจการในแนวตั้งจะเพิ่มประสิทธิภาพแม้ว่าบางครั้งจะมีผลลดการแข่งขัน

(3) การควบรวมกิจการแบบผสม การควบรวมกิจการระหว่างบริษัทในธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น ระหว่างผู้ผลิตรถยนต์และบริษัทผลิตอาหาร

ส่วนการซื้อกิจการ (Acquisition) หมายถึง การที่บริษัทหนึ่งได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือเข้าควบคุมบริษัทอื่นบางส่วนหรือทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากการควบรวมธุรกิจ คือ การเข้าซื้อกิจการไม่จำเป็นต้องเป็นการรวมบริษัท หรือการควบรวมธุรกิจ แต่เป็นการรวมสินทรัพย์ของทุกบริษัทจัดตั้งเป็นบริษัทใหม่ แม้ว่าการเข้าซื้อกิจการจะมีการเปลี่ยนการเข้าควบคุมโดยสิ้นเชิง แต่บริษัทที่เกี่ยวข้องอาจจะยังคงดำเนินการเป็นอิสระอยู่ แม้กระนั้นการควบรวมบริษัทร่วมกันเพื่อแสวงหากำไรให้ได้มากที่สุดและเป็นเรื่องที่ต้องกำกับการดูแลการแข่งขันให้มีความสนใจ

Lin (2005: 197) ชี้ว่า การผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation) และการทำให้เป็นสากล (Internationalization) ตามแนวทางหลักเศรษฐกิจโลกได้เคลื่อนเข้ามากดดันให้รัฐบาลลดการควบคุมทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้จำนวนผู้แข่งขันใหม่เพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรม เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างตลาดอย่างรวดเร็ว องค์กรที่รับมือกับปัญหาได้ดี และรักษาความสามารถในการแข่งขันต้องหันมาควบรวมและเข้าซื้อกิจการเพื่อให้อยู่รอด ซึ่งตั้งแต่ช่วงวิกฤตค่าเงินในเอเชียตะวันออก ส่งผลให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ญี่ปุ่น และเกาหลีหันมาปรับโครงสร้างทางการเงินอย่างจริงจัง โดยการผ่อนคลายกฎระเบียบในตลาดการเงินในประเทศ จำนวนการควบรวมกิจการของธนาคารเพิ่มขึ้น เช่น ธนาคารในประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร

ออสเตรเลีย สวีเดน ได้ลดการกีดกันทางการเงินลง ซึ่งการควบรวมกิจการกับธนาคารต่างชาติ กลายเป็นแนวทางที่ทำให้ธนาคารมีอำนาจเหนือกว่า

สำหรับการควบรวมและการซื้อกิจการของธนาคารพาณิชย์ไทยเกิดขึ้นทั้งในธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และธนาคารพาณิชย์เอกชนเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับธนาคาร โดยธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่ควบรวมกิจการกัน เช่น ธนาคารมหานคร ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (เฉพาะสินทรัพย์ดี) และธนาคารกรุงไทย ซึ่งในกรณีนี้เป็นการควบรวมกิจการที่มีปัญหาเข้ากับธนาคารกรุงไทย ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เชิงกลยุทธ์มากนัก แต่ส่งผลดีต่อธนาคารกรุงไทยในแง่ขนาดสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาด และจำนวนสาขาที่มีการกระจายทั่วประเทศ ส่งผลดีต่อการระดมเงินฝาก และการปล่อยสินเชื่อของธนาคาร นอกจากนี้ ธนาคารศรีนคร และธนาคารนครหลวงไทยก็เป็นอีกกรณีหนึ่งของการควบรวมกิจการของธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ซึ่งการควบรวมกิจการครั้งนี้เกิดขึ้นเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับธนาคารเพื่อการแปรรูปธนาคารพาณิชย์ของรัฐทำได้ง่ายขึ้น ส่วนการควบรวมกิจการของธนาคารพาณิชย์เอกชน ได้แก่ การควบรวมกิจการระหว่างธนาคารทหารไทย ธนาคารดีบีเอสไทยท努 และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย การควบรวมกิจการระหว่างธนาคารยูโอบี รัตนสินและธนาคารเอเชีย การควบรวมกิจการระหว่างธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน และธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด สาขากรุงเทพ ซึ่งการควบรวมกิจการดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน

3.3.1 การควบรวมกิจการระหว่างธนาคารทหารไทย ธนาคารดีบีเอสไทยท努 และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ธนาคารทหารไทยก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 ผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่เป็นข้าราชการทหารทั้งในและนอกประจำการ พ.ศ. 2537 ธนาคารได้จดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน และ พ.ศ. 2543 ธนาคารได้ร่วมในโครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 ส่งผลให้กระทรวงการคลังกลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของธนาคาร ต่อมา พ.ศ. 2546 ธนาคารได้เพิ่มทุนอีกจำนวน 22,417 ล้านบาท ทำให้ธนาคารมีทุนจดทะเบียน 104,080 ล้านบาท ส่วนธนาคารไทยท努ก่อตั้ง พ.ศ. 2491 โดยกลุ่มเชื้อพระวงศ์ ขุนนาง และพ่อค้า นักธุรกิจที่รับใช้ใกล้ชิดเชื้อพระวงศ์ แต่ธนาคารมีผู้ถือหุ้นหลายกลุ่ม ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการเพิ่มทุน และได้เปลี่ยนมือบริหารไปตามสัดส่วนของผู้ถือหุ้นใหญ่ จากยุคของเฉลิม ประจวบเหมาะ ปกรณ์ ทวีสิน และพรสนอง ตูจินดา หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

พ.ศ. 2540 ธนาคารได้ขายหุ้นร้อยละ 57 ให้กับธนาคารดีบีเอส สิงคโปร์ ขณะที่ตระกูลผู้เงินดาเหลือหุ้นต่ำกว่าร้อยละ 5 (วิรัตน์ แสงทองคำ, 2547: 185-197) ขณะที่บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นสถาบันการเงินที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น พ.ศ. 2502 เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่อุตสาหกรรมภาคเอกชน และพัฒนาตลาดทุน มีกระทรวงการคลัง ธนาคารกรุงไทย และธนาคารออมสินเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ซึ่งผู้ถือหุ้นใหญ่และคณะกรรมการธนาคารทหารไทย ธนาคารดีบีเอส ไทยทุน บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีความเห็นร่วมกันที่จะควรวมกิจการสถาบันการเงินทั้ง 3 แห่ง เนื่องจากแต่ละสถาบันการเงินมีจุดแข็งที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจที่ต่างกันและสามารถนำมาผสานและเกื้อหนุนให้เกิดประโยชน์ซึ่งกันและกันได้ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับภาวะการณที่เปลี่ยนแปลงไป และปรับตัวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน โดยประโยชน์จากการควรวมกิจการ สรุปได้ ดังนี้

(1) ธนาคารใหม่มีความแข็งแกร่งด้านฐานะทางการเงินโดยมีขนาดสินทรัพย์ใหญ่เป็นอันดับที่ 5 ในระบบสถาบันการเงินไทย คิดเป็นสินทรัพย์ 670,132 ล้านบาท จำนวนลูกค้าประมาณ 4 ล้านราย เงินให้สินเชื่อ 514,374 ล้านบาท ตามงบการเงินรวม ณ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547

(2) ณ 31 ธันวาคม 2547 มีเครือข่ายสาขาหลังการรวมและโอนกิจการ 453 สาขาทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวนเครื่องฝาก-ถอนเงินด่วน 1,004 เครื่อง ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ทำให้ธนาคารใหม่สามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น

(3) ธนาคารสามารถให้บริการครบวงจรด้วยคุณภาพที่ได้มาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับของทั้งภาครัฐ เอกชน และกลุ่มบุคคลทั่วไป ทั้งบริการสินเชื่อโครงการ สินเชื่ออุปโภคบริโภค บริการเป็นที่ปรึกษาโครงการ การลงทุน บริการเงินฝาก บริการบัตรเครดิต และอื่น ๆ

(4) สามารถให้บริการที่แข่งขันกับธนาคารขนาดใหญ่อื่น ๆ ได้ เนื่องจากการคววมกิจการก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาด ทำให้ต้นทุนการดำเนินงานต่อหน่วยลดลง โดยในภาพรวมธนาคารใหม่สามารถขยายฐานรายได้จากดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม รวมทั้งการให้บริการทางการเงินใหม่ๆ ลดค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานในสำนักงานใหญ่ ค่าใช้จ่ายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการใช้ต้นทุนเงินฝากที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ

พ.ศ. 2547 ธนาคารทหารไทยเพิ่มทุนจดทะเบียนเป็น 153,063 ล้านบาท โดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ณ วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ได้แก่ กระทรวงการคลังร้อยละ 31.23 ธนาคารดีบีเอส สิงคโปร์ร้อยละ 16.10 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

- (1) ด้านโครงสร้างองค์กร (Organization Structure) ธนาคารได้ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร โดยยึดแนวทางการเป็นธนาคารที่ให้บริการครบวงจร ผสานกับจุดแข็งของ 3 สถาบัน เพื่อให้การบริหารงานมีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส สอดคล้องกับนโยบายบรรษัทภิบาลที่ดีของธนาคาร โดยมีประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ประธานเจ้าหน้าที่บริหารฝ่ายการเงิน และประธานเจ้าหน้าที่บริหารฝ่ายปฏิบัติการ ขณะที่หน่วยงานของธนาคารกระจายในแนวราบเป็น 14 หน่วยงาน
- (2) ด้านการขยายเครือข่ายการให้บริการ (Network) ธนาคารหลังการควบรวมมีเครือข่ายการให้บริการประกอบด้วย สำนักงานใหญ่ 1 แห่ง สาขา 453 แห่ง แยกเป็นสาขาในประเทศ 450 แห่ง และต่างประเทศ 3 แห่ง มีตู้ ATM จำนวน 1,004 เครื่อง
- (3) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product and Service) หลังการควบรวมธนาคารสามารถให้บริการทางการเงินครอบคลุมลูกค้าได้ทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินใหม่ทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง ทำให้ลูกค้าของธนาคารได้ใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีคุณภาพด้วยบริการที่มีความเป็นเลิศในระดับสากล (ธนาคารทหารไทย, 2547)

3.3.2 การควบรวมกิจการระหว่างธนาคารยูโอบี รัตนสินและธนาคารเอเชีย

ธนาคารยูโอบี รัตนสิน เกิดจากการแปรรูปธนาคารรัตนสิน โดยกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้ขายสินทรัพย์ให้กับธนาคารยูโนited โอเวอร์ ซีส์ (ยูโอบี) สิงคโปร์ ในสัดส่วนร้อยละ 75 ทำให้ธนาคารแปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ลูกครึ่งไทย-ต่างชาติ ดังที่กล่าวรายละเอียดไปแล้ว ในส่วนของการแปรรูปเป็นกิจการภาครัฐ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ขณะที่ธนาคารเอเชียหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ธนาคารเอเชียจะต้องเพิ่มทุนใน ขณะที่ตระกูลภัทรประสิทธิ์ซึ่งถือหุ้นใหญ่กำลังมีปัญหาด้านการเงิน จึงได้ขายหุ้นให้กับธนาคารเอบีเอ็น แอมโร ในสัดส่วนร้อยละ 75 ทำให้ธนาคารเอเชียเปลี่ยนสภาพเป็นธนาคารลูกครึ่งไทย-ต่างชาติ ซึ่งธนาคารได้เปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร คณะกรรมการธนาคาร และระบบเทคโนโลยี ตามมาตรฐานของธนาคารเอบีเอ็น แอม

โร แต่หลังจากดำเนินธุรกิจมา 5 ปี กลุ่มเอบีเอ็น แอมโร ตัดสินใจขายหุ้นให้ธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ โดยการควบรวมกิจการระหว่างธนาคารยูโอบี รัตนสิน และธนาคารเอเชียเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2547 โดยธนาคารเอบีเอ็น แอมโร ได้ขายหุ้นให้กับธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ในราคาหุ้นละ 5.35 บาท จำนวน 4,115 ล้านหุ้น รวมเป็นเงิน 22,000 ล้านบาท ซึ่งการลงทุนครั้งนี้เป็นกลยุทธ์ที่จำเป็นของธนาคารยูโอบี เนื่องจากธนาคารยูโอบีต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในตลาดไทยมากขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมายของยูโอบีในการก้าวสู่ธนาคารชั้นนำในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หลังการควบรวมกิจการเสร็จสิ้น ธนาคารใหม่ได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารยูโอบี มีขนาดสินทรัพย์รวม 223,000 ล้านบาท สาขาธนาคาร 170 สาขา มีพนักงานรวม 4,300 คน ส่งผลให้ธนาคารแข็งแกร่ง และมีความพร้อมในการให้บริการมากขึ้น ขณะที่โครงสร้างธนาคารเปลี่ยนแปลงไป ทั้งคณะกรรมการ คณะผู้บริหาร โดยตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของธนาคารยูโอบีจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพจากสิงคโปร์ สำหรับแนวทางการดำเนินธุรกิจ ธนาคารมุ่งทำธุรกิจลูกค้ารายย่อย และลูกค้าขนาดกลางและขนาดเล็ก แบบครบวงจร พร้อมขยายสินเชื่ออุปโภคบริโภค

หากไม่นับรวมกรณีการควบรวมกิจการของธนาคารกรุงไทย ธนาคารมหานคร และธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ การควบรวมกิจการระหว่างธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารศรีนคร ซึ่งเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินในประเทศของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ แล้ว การควบรวมกิจการธนาคารในประเทศไทยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการรุกคืบเข้ามาของกิจการธนาคารต่างประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ที่เข้ามาขยายฐานการตลาดทางการเงินในประเทศไทยชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างธนาคารในประเทศ ดังตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 การควบรวมและการซื้อกิจการของธนาคารพาณิชย์หลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540

ธนาคาร	ลักษณะธนาคาร ก่อนควบรวมกิจการ	ลักษณะธนาคาร หลังควบรวมกิจการ
ทหารไทย	ธนาคารพาณิชย์เอกชน (กระทรวงการคลังถือหุ้นใหญ่)	ธนาคารพาณิชย์เอกชน (กระทรวงการคลังถือหุ้นร้อยละ 31.23 คีบีเอส สิงคโปร์ร้อยละ 16.10)
คิบีเอส ไทยท努	ธนาคารพาณิชย์เอกชนลูกครึ่งไทย-ต่างประเทศ (ธนาคารคิบีเอส สิงคโปร์ถือหุ้นใหญ่)	ควบรวมกิจการกับธนาคารทหารไทย
บริษัทเงินทุน อุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย	รัฐวิสาหกิจ (กระทรวงการคลังถือหุ้นใหญ่)	ควบรวมกิจการกับธนาคารทหารไทย
ยูโอบี รัตนสิน	ธนาคารพาณิชย์เอกชนลูกครึ่งไทย-ต่างประเทศ (ธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ถือหุ้นใหญ่)	ธนาคารพาณิชย์เอกชน (ธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ถือหุ้นร้อยละ 100) เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารยูโอบี
เอเชีย	ธนาคารพาณิชย์เอกชนลูกครึ่งไทย-ต่างประเทศ (ธนาคารเอบีเอ็น แอมโรถือหุ้นใหญ่)	ควบรวมกิจการกับธนาคารยูโอบี รัตนสิน
สแตนดาร์ดชาร์ เตอร์ดนครธน	ธนาคารพาณิชย์เอกชนลูกครึ่งไทย-ต่างประเทศ (ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดถือหุ้นใหญ่)	ธนาคารพาณิชย์เอกชน (ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดถือหุ้นร้อยละ 100) เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)
สแตนดาร์ดชาร์ เตอร์ด สาขา กรุงเทพ	สาขาธนาคารต่างประเทศ	ควบรวมกิจการกับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน

ที่มา: จากการรวบรวมจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2550)

3.4 การคงสถานะเดิม (Status quo)

ธนาคารที่มีการคงสถานะเดิมในเชิงการบริหารหลังที่มีวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์และธนาคารกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่และขนาดกลาง แต่ภายใต้ภาพการคงฐานะการบริหารของกลุ่มทุนเดิมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วน of สัดส่วนการถือหุ้นของกลุ่มทุนเดิม แทนที่ด้วยกลุ่มนักลงทุน

สถาบัน และนักลงทุนรายย่อยทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเปลี่ยนแปลงนโยบาย การบริหาร และ แนวทางการดำเนินธุรกิจเพื่อรองรับกับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น และมาตรการทางการเงินที่เข้มงวดขึ้น ของธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการเงินในอนาคต ดังรายละเอียดดังนี้

3.4.1 ธนาคารกรุงเทพ

ธนาคารกรุงเทพเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2487 เพื่อดำเนินธุรกิจ ธนาคารแทนธนาคารยุโรปที่ปิดตัวไปเมื่อเกิดสงคราม ภายใต้ชื่อกลุ่มเอเชียทรัสต์ โดยมีกรรมการ ผู้จัดการคนแรก คือ หลวงรอบรู้กิจ ต่อมา พ.ศ. 2496 ชิน โสภณพนิช ขึ้นเป็นกรรมการผู้จัดการคนที่ 2 และเขาได้ใช้ความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มผู้นำทางทหารและนักการเมืองเพื่อการเติบโตของธนาคาร โดยเฉพาะกลุ่มชอวยราชครู โดยผู้นำทางทหารได้ออนเงินจำนวน 30 ล้านบาทจากกระทรวงพาณิชย์ มาให้ธนาคารกรุงเทพ ทำให้ธนาคารมีส่วนทุนเพิ่มขึ้นเป็น 50 ล้านบาท เป็นธนาคารท้องถิ่นที่ใหญ่ที่สุด โดยธนาคารได้เชิญผู้นำทางทหารเข้ามาเป็นคณะกรรมการของธนาคาร และเป็นที่มาของความ เกื้อหนุนซึ่งกันและกันของธุรกิจธนาคาร และกลุ่มผู้นำทางการเมือง ซึ่งธนาคารกรุงเทพในยุคก่อตั้ง ไม่ได้แตกต่างจากธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ในแง่ของการปล่อยกู้ให้ธุรกิจของครอบครัว และมีลักษณะ การบริหารแบบครอบครัวชาวจีน แต่ธนาคารกรุงเทพมีผู้ถือหุ้นใหญ่เพียงกลุ่มเดียว ทำให้ไม่มีการ แย่งชิงอำนาจการบริหาร ส่งผลให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ

ทั้งนี้ ชิน โสภณพนิช ได้ให้ความสำคัญการสร้างธนาคารกรุงเทพให้เป็นสถาบัน การเงินที่แข็งแกร่ง โดยให้ผู้บริหารที่เป็นคนนอกครอบครัวโสภณพนิชเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดทิศทางของธนาคาร ส่งผลให้บุญชู โรจนเสถียร ได้ขึ้นเป็นกรรมการผู้จัดการคนที่ 3 ของ ธนาคารกรุงเทพ และเป็นผู้ที่ปรับเปลี่ยนการบริหารงานครั้งยิ่งใหญ่ เพื่อให้ธนาคารมีมาตรฐานเท่า เทียมกับต่างประเทศ รวมทั้งมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคล หลังจากนั้นชาติรี โสภณพนิช บุตรชายของชิน โสภณพนิชได้เข้ามาบริหารธนาคารกรุงเทพในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งถือเป็นยุคทองของ ธนาคารกรุงเทพ ต่อมา ดร.วิจิต สุรพงศ์ชัย ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการธนาคาร และ รุกธุรกิจธนาคารในต่างประเทศ และในปี พ.ศ. 2537 ชาติศิริ โสภณพนิช บุตรชายของชาติรีได้เข้า มาบริหารธนาคารได้เพียง 3 ปีก็เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 โดยธนาคารต้องเพิ่มทุนเพื่อ รักษาระดับเงินกองทุนให้เป็นไปตามเกณฑ์ โดยระหว่างปี พ.ศ. 2541-2542 ธนาคารได้เพิ่มทุน ทั้งสิ้น 89,245 ล้านบาท ส่งผลให้สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติที่เพิ่มขึ้นจากระดับร้อยละ 12.73 ในปี พ.ศ. 2539 มาอยู่ที่ร้อยละ 47.70 ในปี พ.ศ. 2542 ขณะที่ผู้ถือหุ้นเดิมมีสัดส่วนลดลงเหลือ

ประมาณร้อยละ 5 แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในแง่ของคณะกรรมการธนาคาร และผู้บริหารแต่อย่างใด โดยคณะกรรมการของธนาคารกรุงเทพ พ.ศ. 2549 ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งกรรมการมาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2540 ได้แก่ นายชาติรี โสภณพนิช นายธรรมนุญ เลากัยกุล นายสถาพร กวิตานนท์ นายชาติศิริ โสภณพนิช นายชาญ โสภณพนิช นายเดชา ตูลานันท์ นายปิติ สิทธิอำนวย นายวิระ รมยะรูป และ ดร.อมร จันทรสมบุญ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2551) และธนาคารได้แต่งตั้งนายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจการคลัง เป็นประธานกรรมการบริหารใน พ.ศ. 2542 ซึ่งแนวทางการบริหารด้วยการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญนอกตระกูลโสภณพนิชขึ้นเป็นผู้บริหารธนาคารกรุงเทพเป็นสิ่งที่ทำสืบเนื่องมาหลายรุ่น ตั้งแต่ นายบุญชู โรจนเสถียร ดร. วิชิต สุรพงษ์ชัย นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ และสิงห์ ดังตดสวัสดิ์

3.4.2 ธนาคารกสิกรไทย

ธนาคารกสิกรไทยก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2488 โดยโชติ ลำชา หลังจากโชติ ถึงแก่กรรม เกษม ลำชา น้องชายได้เข้ามาบริหารธนาคาร และ พ.ศ. 2505 บัญชา ลำชา บุตรชายของโชติ ลำชาได้เข้ามาบริหารธนาคารต่อจากเกษม ลำชา ที่เสียชีวิตกระทันหัน ซึ่งบัญชา ลำชา ได้เข้ามาบริหารธนาคารในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตจากยุคอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า มาสู่การผลิตเพื่อการส่งออก ส่งผลให้ธนาคารเติบโตต่อเนื่องทั้งในแง่ของเงินฝากและสินเชื่อ มีการเพิ่มทุนเพื่อให้เกิดความแข็งแกร่ง การพัฒนาระบบงานต่างๆ และที่สำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยบัญชาได้ริเริ่มให้ทุนการศึกษาเพื่อศึกษาต่อต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2509 เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการเงิน โดยในปี พ.ศ. 2513 ตระกูลลำชา สามารถเข้าครอบครองสัดส่วนการถือหุ้นใน ธนาคารกสิกรไทยร้อยละ 50 ต่อมา พ.ศ. 2535 บัณฑูร ลำชา บุตรชายของบัญชา ได้ก้าวขึ้นมาดำรง ตำแหน่งกรรมการผู้จัดการต่อจากบิดาที่ถึงแก่กรรม ซึ่งเป็นยุคที่ธนาคารกสิกรไทยได้ปรับเปลี่ยน จากธุรกิจครอบครัวมายู่ธุรกิจธนาคารที่มีมาตรฐานสากลได้อย่างชัดเจน โดยพ.ศ. 2537 ธนาคาร กสิกรไทยได้ปรับเปลี่ยนด้านวิสัยทัศน์ ผลิตภัณฑ์ พนักงาน องค์กรและเทคโนโลยี โดยธนาคารได้ ว่าจ้างทีมงานจากต่างประเทศเพื่อปรับระบบการทำงานด้วยการรื้อปรับระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงาน และสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ธนาคารได้ดำเนินการปรับปรุง โครงสร้างการปฏิบัติงานของฝ่ายงานต่างๆ ตามแนวราบ เพื่อให้มีโครงสร้างที่เหมาะสมเอื้ออำนวย ต่อการแข่งขัน ให้มีสายบังคับบัญชาสั้นลง ปี พ.ศ. 2539 ธนาคารได้จัดสายการบริหารงานใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงขององค์กร โดยแบ่งเป็น 5 สายงานตามลักษณะธุรกิจ

และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจ คือ สายงานธุรกิจตลาดทุน สายงานธุรกิจธนาคารพาณิชย์ สายงานธุรกิจ สายงานทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ สายงานทรัพยากรบุคคลและทั่วไป

ผลจากการปรับโครงสร้างธนาคารส่งผลให้ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ลดความรุนแรงลง พ.ศ. 2542 ธนาคารกสิกรไทยเพิ่มทุนทั้งจากต่างประเทศและในประเทศได้สำเร็จเป็นธนาคารแรก 95,652 ล้านบาท ซึ่งเป็นผลจากความน่าเชื่อถือ และสายสัมพันธ์ที่ดีของตระกูลลำซำกับต่างประเทศที่มีมายาวนาน นอกจากนี้ ธนาคารได้ปรับโครงสร้างอย่างต่อเนื่อง ทั้งการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ และผู้บริหารของธนาคาร โดยธนาคารมีคณะกรรมการเป็นชาวต่างประเทศ ได้แก่ นายวิลเลียม มาร์ก เอวานส์ นายชาลส์ แอล. คอลด์แมน และนางเอลิซาเบธ แซม ขณะที่คณะกรรมการยุคก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ที่ยังคงทำงานให้กับธนาคารในปี พ.ศ. 2549 เหลือเพียงไม่กี่ท่าน ได้แก่ ม.ร.ว.สฤษดิคุณ กิตติยากร นายสมชาย บุลสุข นายบรรยงค์ ลำซำ พล.ต.อ.ภา สารสิน นายสุกรีย์ แก้วเจริญ และม.ร.ว.ยงสวาสดี กฤดากร ทั้งนี้ หลังจากเสร็จสิ้นเรื่องการปรับเทคโนโลยี และบริหารองค์กรแล้ว บัณฑูร ลำซำ ได้เชื่อมโยงการทำธุรกิจบริษัทในเครือธนาคารกสิกรไทย เพื่อให้สามารถให้บริการทางการเงินได้อย่างสมบูรณ์แบบและครบวงจรที่สุด ได้แก่ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนกสิกรไทย บริษัทหลักทรัพย์กสิกรไทย บริษัท แฟคเตอร์িং กสิกรไทย จำกัด บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด บริษัท ลีสซิ่งกสิกรไทย จำกัด ซึ่งธนาคารถือหุ้นในบริษัทในเครือร้อยละ 100 เพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดทิศทางของธุรกิจ เนื่องจากก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารกสิกรไทยได้ถือหุ้นในธุรกิจบริษัทเงินทุน และบริษัทหลักทรัพย์ แต่มีสัดส่วนไม่มาก ส่งผลให้ไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และไม่มีการเชื่อมโยงธุรกิจอย่างแท้จริง

3.4.3 ธนาคารไทยพาณิชย์

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ก่อตั้งโดยกลุ่มพระราชวงศ์ ในปี พ.ศ. 2447 โดยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศราชนนนาถ ปวเรศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ได้ก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ขึ้นทดลองดำเนินงานโดยเรียกว่า บุคคลวิญญู ดำเนินงานในลักษณะของสำนักงานรับฝากเงิน เมื่อดำเนินงานกิจการได้ผลดี จึงได้จัดตั้งเป็นธนาคารชื่อ บริษัทเบงกัลสยามกัมมาจล ทุนจำกัด ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2482 เป็นต้นมา ทั้งนี้ ธนาคารไทยพาณิชย์ถือหุ้นใหญ่โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ พัฒนาการของธนาคารไทยพาณิชย์จึงแตกต่างจากธนาคารซึ่งก่อตั้งโดยตระกูลพ่อค้าชาวจีน เนื่องจากบริหารกิจการโดยผู้เชี่ยวชาญทางการเงินอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ธนาคารพ่อค้า

ชาวจีนส่วนใหญ่เน้นบริหารกิจการแบบธนาคารครอบครัว โดยธนาคารไทยพาณิชย์ได้เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในปี พ.ศ. 2518 ธนาคารไทยพาณิชย์ปรับโครงสร้างองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจในแต่ละยุคสมัย ในปี พ.ศ. 2538 ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารได้จัดแบ่งหน่วยงานด้านธุรกิจตามกลุ่มลูกค้า และดำเนินการปรับปรุงวิธีการทำงาน เพื่อให้บริการลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าธนาคารจะมีพัฒนาการที่ดีอย่างต่อเนื่อง แต่ธนาคารไทยพาณิชย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ในปี พ.ศ. 2540 ธนาคารจำเป็นต้องเพิ่มทุนจดทะเบียนจาก 3,810 ล้านบาท เป็น 10,000 ล้านบาท เพื่อรองรับผลการขาดทุน และสำรองหนี้เสียที่เพิ่มขึ้น โดยธนาคารได้เสนอขายหุ้นสามัญเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมจำนวน 127.03 ล้านหุ้น และเสนอขายให้แก่ธนาคารชั้นนำ 37.5 ล้านหุ้น และพ.ศ. 2542 ธนาคารขายหุ้นสามัญเพิ่มทุน 5.67 ล้านหุ้น ราคา 67 บาทต่อหุ้น และ 0.76 ล้านหุ้น ราคา 80 บาทต่อหุ้นให้ธนาคารลองเทอมเครดิตแห่งประเทศไทยและเสนอขายหุ้น 36.71 ล้านหุ้น ให้แก่ธนาคารชั้นนำ

นอกจากนี้ ธนาคารได้ยื่นขอรับความช่วยเหลือโครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 จากกระทรวงการคลัง และในปี พ.ศ. 2542 ธนาคารได้ออกหุ้นกู้ด้อยสิทธิประเภทไม่มีหลักประกันเสนอขายต่อกระทรวงการคลังหลายครั้งรวม 5,787 ล้านบาท ซึ่งเป็นไปตามโครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 2 ของกระทรวงการคลัง และธนาคารออกหุ้น 2,500 ล้านหุ้น โดยส่วนที่ 1 จำหน่ายให้แก่กระทรวงการคลัง 1,250 ล้านหุ้น ตามโครงการขอรับความช่วยเหลือจากทางการในการเพิ่มทุนชั้นที่ 1 และส่วนที่ 2 จำหน่ายให้กับนักลงทุนอื่นอีก 1,250 ล้านหุ้นคู่กับใบสำคัญแสดงสิทธิ ที่ออกโดยกระทรวงการคลัง (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542) ซึ่งการเพิ่มทุนทำให้โครงสร้างผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไป โดยกระทรวงการคลัง ถือหุ้นร้อยละ 38.82 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และกลุ่มร้อยละ 11.25 ธนาคารชั้นนำร้อยละ 8.64

สัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติที่เพิ่มขึ้น ทำให้ธนาคารมีกรรมการชาวต่างชาติเข้าร่วมด้วย ดังนี้ MR.RYOSUKE TAMAKOSHI นายปีเตอร์เจียะ ลิม ฮวด และนายจอห์น วิลเลียม แชนค็อก และธนาคารได้เปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหาร โดยแต่งตั้ง คุณหญิงชฎา วัฒนศิริธรรม ขึ้นดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ นอกจากนี้ ธนาคารได้ปรับโครงสร้างองค์กร ด้วยการจัดกลุ่มโครงสร้างองค์กรในสำนักงานใหญ่ใหม่ตามกลุ่มลูกค้าและลักษณะงานเป็น 6 กลุ่ม โดยมีรองผู้จัดการใหญ่ห้าคนดูแลรับผิดชอบ แต่ละกลุ่มงานจัดเป็นสายงานต่างๆ ซึ่งมีฝ่ายและสำนักงานสังกัด โดยมีผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่รับผิดชอบ ได้แก่ กลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ กลุ่มงานธุรกิจต่างประเทศและตลาดเงินตลาดทุน กลุ่มงานลูกค้าบุคคลและธุรกิจขนาดย่อม กลุ่มงานเทคโนโลยี

กลุ่มงานบริหารความเสี่ยงและสนับสนุนองค์กร และกลุ่มงานบริหารทรัพย์สิน ทั้งนี้ ธนาคารไทยพาณิชย์เปลี่ยนแปลงคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้คณะกรรมการชุดปัจจุบัน (พ.ศ. 2549) มีกรรมการที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 เพียง 3 ท่าน คือ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา นายอานันท์ ปันยารชุน และม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าธนาคารกสิกรไทย และธนาคารกรุงเทพ

3.4.4 ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

ธนาคารกรุงศรีอยุธยาก่อตั้งเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2488 ช่วงปี พ.ศ. 2503-2523 เป็นของตระกูลจอมพลประภาส จารุเสถียร และครอบครัวของนายชวน รัตนรักษ์ โดยธนาคารไม่ได้ขยายตัวหรือเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะหิวโหว่า เหมือนกับธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่อื่น ๆ เน้นทำธุรกิจร่วมกับผู้นำทางทหาร และครอบครัวคนจีนไม่กี่ครอบครัว ซึ่งธุรกิจที่ขยายเพิ่มเติมล้วนเป็นผลมาจากการร่วมมือกันของตระกูลรัตนรักษ์ และจอมพลประภาส เช่น การก่อตั้งบริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง เนื่องจากได้สัมปทานโรงปูนซีเมนต์และสัมปทานเหมืองแร่จากจอมพลประภาส และได้ร่วมก่อตั้งสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 กับชายชาญ วรรณสุต บุตรบุญธรรมของจอมพลประภาสขึ้นหลังจากได้สัมปทานมาเช่นเดียวกัน ต่อมาจอมพลประภาส จารุเสถียรหมดอำนาจลงหลังเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปีพ.ศ. 2516 ส่งผลให้ธุรกิจตระกูลรัตนรักษ์ชะลอตัวลง เนื่องจากขาดอำนาจทางการเมืองเกื้อหนุน และต้องเผชิญกับแรงกดดันจากกลุ่มนักการเมือง ขอยราชครูซึ่งกลับมาใช้อำนาจอีกครั้ง

โดยแนวทางที่ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ยึดเป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การให้ความระมัดระวังกับการปล่อยสินเชื่อ ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน การปล่อยสินเชื่อแบบ Project Financing โดยธนาคารจะไม่ดูแลเฉพาะโครงการที่จะมาขอกู้แต่จะดูธุรกิจอื่นๆ ที่ลูกค้าทำอยู่ด้วยว่าเป็นอย่างไร ให้ความสำคัญกับธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ทำให้โอกาสสูญเสียขนาดใหญ่จากการประนีประนอมนี้มีน้อย ไม่นิยมจ้างผู้บริหารที่เป็นชาวต่างชาติ แม้ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจธนาคารได้ผู้บริหารที่เป็นคนไทยและเป็นคนภายในองค์กรมาเป็นผู้บริหารระดับสูง เนื่องจากคนไทยเข้าใจวัฒนธรรมคนไทยได้ดีกว่า มีความผูกพันกับประเทศชาติมากกว่า (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2546: 84-94) การบริหารงานอย่างอนุรักษ์นิยมทำให้ธนาคารได้รับผลกระทบไม่มากนัก กลุ่มทุนเดิมนำเงินมาเพิ่มทุนให้กับธนาคารได้ โดยไม่ขอรับความช่วยเหลือจากกระทรวงการคลัง โดยเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2541 ธนาคารได้จดทะเบียนเพิ่มทุนเรียกชำระแล้วเป็น 10,000 ล้านบาท และคณะกรรมการ

ธนาคารมีมติให้เสนอขายหุ้นกู้ด้อยสิทธิจำนวน 2 ครั้ง ในเดือนตุลาคมและเดือนพฤศจิกายน เป็นเงินทั้งสิ้น 8,000 ล้านบาท เพื่อเสริมฐานเงินกองทุน ต่อมา เดือนมีนาคม พ.ศ. 2542 ธนาคารได้เพิ่มทุนอีกครั้ง โดยเสนอขายหุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิ (สลิปัส) 3.25 ล้านบาท รวมเป็นทุนเรียกชำระแล้ว 10,003.25 ล้านบาท และเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2542 ธนาคารออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน 8,500 ล้านบาท ทำให้ธนาคารมีทุนจดทะเบียนเรียกชำระแล้ว 18,503.25 ล้านบาท

เนื่องจากธนาคารกรุงศรีอยุธยาเพิ่มทุนด้วยตัวเอง และไม่ได้ขายหุ้นให้กับพันธมิตรต่างชาติ ทำให้อำนาจการบริหารยังคงตกอยู่กับตระกูลรัตนรักษ์ แต่คณะกรรมการส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามวาระการทำงาน 5 ปี และผู้บริหารงานมืออาชีพที่มาดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ก็เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง โดยคณะกรรมการธนาคารที่มีรายชื่อมาตั้งแต่ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 มีเพียงกฤตย์ รัตนรักษ์ ทิพย์สมมาตร ณ เชียงใหม่ และเอกศักดิ์ ภูริผล ส่วนรายชื่อคณะกรรมการที่เข้าทำงานมาในปี พ.ศ. 2542 และทำงานมาจนกระทั่งปัจจุบัน ได้แก่ วิรัช ไพรชพิบูลย์ และสุรชัย พุกภัยบำรุง ขณะที่สัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติหลังเพิ่มทุนในปี พ.ศ. 2542 มีเพียงร้อยละ 9.61 ทั้งนี้ ธนาคารกรุงศรีอยุธยาได้ปรับโครงสร้างองค์กรโดยการปรับลดขนาดขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับธุรกิจอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ธนาคารกรุงศรีอยุธยาขายหุ้นให้ GE CAPITAL INTERNATIONAL HOLDING CORPORATION (GECIH) ในสัดส่วนร้อยละ 25.4 และธนาคารได้เปลี่ยนการดำเนินธุรกิจมารุกธุรกิจรายย่อยมากขึ้น จากความชำนาญของกลุ่มจีอี

ผลของการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ คือ สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติที่เพิ่มขึ้น แต่ธนาคารยังคงมีฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ไทยและบริหารจัดการโดยกลุ่มทุนเดิม ดังตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 การเปลี่ยนแปลงของธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดใหญ่หลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540

ธนาคาร	สัดส่วนการถือหุ้น หลังเพิ่มทุนปี พ.ศ. 2542	คณะกรรมการธนาคาร	คณะผู้บริหารธนาคาร
กรุงเทพ	นักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นเพิ่มเป็นร้อยละ 47.70 (ร้อยละ 12.73)	เปลี่ยนแปลงน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นคนเก่าแก่ ของตระกูลโสภณพนิช	ตระกูลโสภณพนิชคง อำนาจการบริหาร และ ดึงผู้เชี่ยวชาญร่วมงาน
กสิกรไทย	นักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นเพิ่มเป็นร้อยละ 48.18 (ร้อยละ 32.6)	เปลี่ยนแปลงชัดเจน และกรรมการบางส่วน เป็นชาวต่างชาติ	ตระกูลลำชาคงอำนาจ การบริหาร
ไทยพาณิชย์	กระทรวงการคลังถือหุ้นร้อยละ 38.82 สำนักงานทรัพย์สินส่วน พระมหากษัตริย์ร้อยละ 11.25 นักลงทุน ต่างชาติร้อยละ 30.22 (ร้อยละ 15.9)	เปลี่ยนแปลงชัดเจน และกรรมการบางส่วน เป็นชาวต่างชาติ	คณะผู้บริหารบางส่วน เปลี่ยนแปลง
กรุงศรี อยุธยา	บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศ ไทย) จำกัด เป็นผู้ฝากร้อยละ 46.10 สัดส่วนนักลงทุนต่างชาติร้อยละ 9.61	เปลี่ยนแปลงชัดเจนใน ปี พ.ศ. 2550 หลังขาย หุ้นให้ GECIH และมี กรรมการชาวต่างชาติ	ตระกูลรัตนรักษ์คง อำนาจการบริหาร แต่ เปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2550

หมายเหตุ: GECIH เข้าถือหุ้นในธนาคารกรุงศรีอยุธยาอย่างเป็นทางการวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2550

ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง สัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติในปี พ.ศ. 2539

ที่มา: จากการรวบรวม

ผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย

ในการวัดผลการดำเนินงานธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ใช้อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) เป็นเครื่องมือประเมินฐานะการเงิน โครงสร้างการเงิน คุณภาพสินทรัพย์ ประสิทธิภาพ และความสามารถในการทำกำไร ซึ่งหลักการประเมินคุณภาพของธนาคารที่นิยมใช้ในปัจจุบันเรียกย่อ ๆ ว่า CAMEL ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะนำหลัก CAMEL มาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งประกอบด้วยดัชนีชี้วัดทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

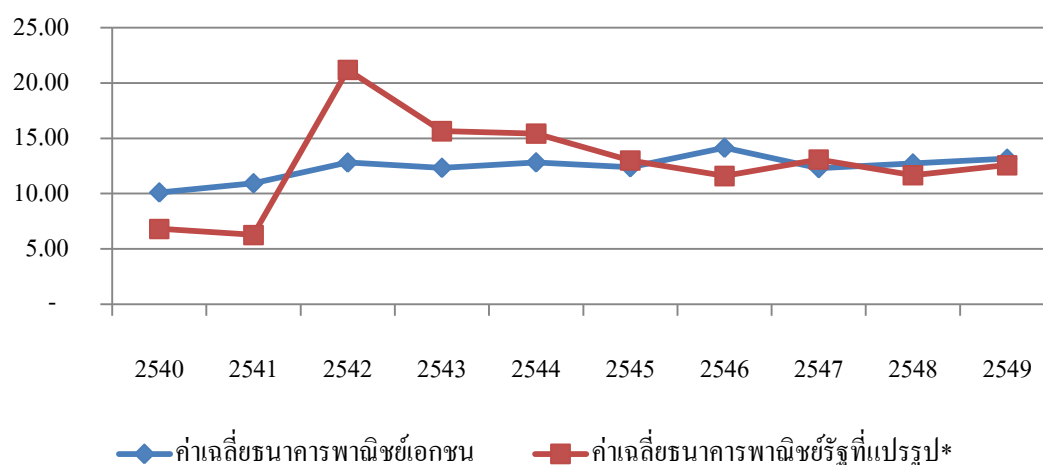
1. ความมั่นคงเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy)

ธนาคารจะต้องดำรงเงินกองทุนให้เพียงพอครบถ้วนตามกฎหมาย และต้องรักษาฐานะคุณภาพของเงินทุนให้มั่นคง เหมาะสมกับขนาดและขอบเขตธุรกิจ ซึ่งทำให้ผู้ฝากมั่นใจในความสามารถรองรับผลขาดทุนหรือค่าใช้จ่ายการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งยังเป็นเครื่องชี้ความสามารถในการสนองความต้องการสินเชื่อของประชาชน ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อฐานะความมั่นคงของธนาคาร คือ คุณภาพของสินทรัพย์ที่มีอยู่ หากธนาคารมีคุณภาพสินทรัพย์ที่ดี คุณภาพเป็นจำนวนสูง ย่อมทำให้ฐานะของเงินกองทุนของธนาคารอ่อนแอลง

การศึกษารายนี้ใช้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง⁷เป็นดัชนีในการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านความมั่นคงเพียงพอของเงินกองทุน โดยค่าเฉลี่ยอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์เอกชน ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารทหารไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ มีค่าสูงกว่าอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามเกณฑ์ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ระดับร้อยละ 8.5 ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย และธนาคารพาณิชย์ที่รัฐเข้าแทรกแซง คือ ธนาคารรัตนสิน ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครหลวงไทย มีค่าเฉลี่ยเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าเกณฑ์ เนื่องจากก่อนวิกฤตทางการเงิน พ.ศ. 2540 ธนาคารเอกชนขนาดใหญ่ได้ตั้งสำรองเพื่อป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น และขยายสินเชื่อในอัตราที่รองรับความเสี่ยงได้ ขณะที่ธนาคารขนาดเล็กส่วนใหญ่ก่อตั้งขึ้นเพื่อกู้เกื้อหนุนธุรกิจครอบครัว อย่างไรก็ตาม หลังจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ⁸ เข้าซื้อหุ้นเพิ่มทุน ในปี พ.ศ. 2541 ส่งผลให้ส่วนทุนเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเงินกองทุนต่อ

⁷อัตราส่วนระหว่างเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นอัตราส่วนสากลที่ใช้ควบคุมมิให้สถาบันการเงินขยายสินทรัพย์เสี่ยงมากเกินไปจนเกินกว่าเงินกองทุนที่มีอยู่จะรองรับได้ ปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศดำรงอัตราส่วนดังกล่าวที่ร้อยละ 8.50 แบ่งเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 1 ร้อยละ 4.25 และกองทุนชั้นที่ 2 ร้อยละ 4.25 โดยธปท. ได้กำหนดเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศ ได้แก่ 1.ทุนชำระแล้ว ซึ่งรวมทั้งส่วนล้มมูลค่าหุ้น และเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกไปสำคัญแสดงสิทธิ์ที่จะซื้อหุ้นของธนาคารพาณิชย์ (Warrant) 2.ทุนสำรองตามกฎหมาย 3.เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นสุดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น แต่ไม่รวมเงินสำรองสำหรับการลดราคาของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้ 4.กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร 5.เงินสำรองจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการตีราคาที่ดินและอาคาร และ 6.เงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับการออกตราสารประเภทหลักเกณฑ์ของ ธปท. ในส่วนทรัพย์สินเสี่ยง หมายถึง สินทรัพย์และภาระที่ผูกพันทุกรายการ ที่ถูกแปลงค่าความเสี่ยงตามประกาศ ธปท.

สินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ของรัฐปรับเพิ่มขึ้นสูงกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชนในช่วงปี พ.ศ. 2541-2545 แต่หลังจากธนาคารพาณิชย์เอกชนเริ่มฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้น บวกกับความสำเร็จจากการปรับโครงสร้าง ทำให้อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงธนาคารพาณิชย์เอกชนกับธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่แปรรูป อยู่ในระดับใกล้เคียงกันตั้งแต่พ.ศ.2546-2549 ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ค่าเฉลี่ยอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และถูกแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

การปรับโครงสร้างของธนาคารพาณิชย์ไทยแต่ละแห่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของแต่ละธนาคารแตกต่างกัน ดังตารางที่ 3.9

ตารางที่ 3.9 อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

(หน่วย: ร้อยละ)

ธนาคาร	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
กรุงเทพ	11.72	13.42	11.64	8.68	11.28	11.54	15.88	13.49	14.02	14.48
กรุงศรีอยุธยา	9.13	10.21	14.84	12.22	11.01	10.80	13.92	10.72	11.01	11.74
กสิกรไทย	11.53	11.34	12.73	11.75	12.73	14.34	17.48	13.13	14.47	14.74
ทหารไทย	8.70	10.15	9.87	12.94	12.53	11.26	10.59	8.80	9.04	10.44
ไทยพาณิชย์	9.48	9.60	15.00	16.10	16.60	14.00	15.30	15.40	15.10	15.10
กรุงไทย	9.04	10.74	15.04	19.21	15.67	12.63	9.47	10.92	12.10	14.03
ไทยธนาคาร	9.66	-3.07	14.42	21.80	21.54	11.26	10.59	10.99	8.56	5.95
นครหลวงไทย	1.90	4.37	0.73	-2.91	16.18	15.54	11.90	11.27	11.98	12.48
ยูโอบี	6.65	16.75	65.69	27.08	12.84	14.24	12.77	14.56	15.96	17.44
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด(ไทย)	N.A.	2.54	10.02	13.05	10.92	11.30	13.24	13.24	9.72	12.96
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	10.11	10.94	12.82	12.34	12.83	12.39	14.15	12.31	12.73	13.16
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่แปรรูป*	6.81	6.27	21.18	15.65	15.43	12.99	11.59	13.08	11.66	12.57

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ธนาคารกรุงเทพ มีขนาดสินทรัพย์สูงสุดในระบบธนาคารพาณิชย์ มีความแข็งแกร่งด้านเงินกองทุน เนื่องจากธนาคารได้กั้นสำรองสินทรัพย์ด้วยคุณภาพมาก่อนจะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 และได้ชะลอการปล่อยสินเชื่อ โดยเฉพาะธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2539 ในปี พ.ศ. 2540 ธนาคารมีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 11.72 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งกำหนดไว้ที่ร้อยละ 8.5 ต่อมา 30 มิถุนายน พ.ศ. 2540 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับเกณฑ์การกั้นสำรองสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่เข้มงวดขึ้นทำให้ธนาคารต้องเพิ่มทุนเพื่อรักษาระดับเงินกองทุนให้ขึ้นไปตามเกณฑ์ โดยพ.ศ. 2541-2542 ธนาคารได้เพิ่มทุนทั้งสิ้น 89,245 ล้านบาท แบ่งเป็นหุ้นสามัญ 43,245 ล้านบาท และตราสารกึ่งหนี้กึ่งทุน (หุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิ: CAPS) จำนวน 46,000 ล้านบาท (ศสปป., 2547ก: 43) ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง พ.ศ. 2542 อยู่ที่ร้อยละ 11.64 ในปี พ.ศ. 2547 ธนาคารได้ดำเนินการไถ่ถอน CAPS ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 13.49 หลังจากนั้นเพิ่มขึ้นต่อเนื่องมาอยู่ที่ระดับร้อยละ 14.48 ในปี พ.ศ. 2549

พ.ศ. 2540 ธนาคารกรุงศรีอยุธยา มีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 9.13 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ร้อยละ 8.5 โดยระหว่างปี พ.ศ. 2541-2542 ธนาคารได้เพิ่มทุนทั้งสิ้น 48,004 ล้านบาท แบ่งเป็นหุ้นสามัญ 22,004 ล้านบาท และตราสารกึ่งหนี้กึ่งทุน (หุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิ: SLIPS) จำนวน 26,000 ล้านบาท (ศสปป., 2547ก: 43) ทำให้ปี พ.ศ. 2542 อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 14.84 หลังจากนั้นอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงปรับตัวลดลงต่อเนื่อง และต่ำสุดในปี พ.ศ. 2547 ที่ระดับร้อยละ 10.72 เนื่องจากธนาคารได้ดำเนินการไถ่ถอน SLIPS และปรับเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 11.74 ในปีพ.ศ. 2549

พ.ศ. 2540 ธนาคารกสิกรไทยมีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 11.53 และได้ปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.73 ในปี พ.ศ. 2542 หลังจากธนาคารได้เพิ่มทุนจำนวน 95,652 ล้านบาท แบ่งเป็น หุ้นสามัญ 55,652 ล้านบาท (ศสปป., 2547ก: 43) หุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิ (SLIPS) 19,999.99 ล้านบาท และหุ้นกู้ด้อยสิทธิ 20,000 ล้านบาท หลังจากนั้นเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงปรับตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากความสามารถในการทำกำไรที่เพิ่มขึ้น และการปรับโครงสร้างธนาคารอย่างต่อเนื่อง แต่เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงปรับตัวลดลงในปี พ.ศ. 2547 มาอยู่ที่ร้อยละ 13.13 เนื่องจากธนาคารได้ดำเนินการไถ่ถอน SLIPS ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเงินกองทุน และในปี พ.ศ. 2549 อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงปรับเพิ่มขึ้นมาที่ร้อยละ 14.74

พ.ศ. 2540 ธนาคารทหารไทยมีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 8.7 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มากนัก ทำให้ธนาคารต้องเพิ่มทุนเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งของเงินกองทุน โดยปี พ.ศ. 2541-2542 ธนาคารเพิ่มทุนทั้งสิ้น 18,297 ล้านบาท แบ่งเป็นหุ้นสามัญ 5,017 ล้านบาท (ศสปป., 2547ก: 43) หุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิเป็นเงิน 9,960 ล้านบาทและหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิเป็นเงิน 3,320 ล้านบาท (ธนาคารทหารไทย, 2542) ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงปี พ.ศ. 2542 อยู่ที่ร้อยละ 9.87 ธนาคารขอรับความช่วยเหลือจากกระทรวงการคลังในการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 โดยการขายหุ้นบุริมสิทธิ 1,991.9 ล้านหุ้น (มติชนรายวัน, 2550) ทำให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พ.ศ. 2546 ธนาคารเพิ่มทุนอีกครั้ง 2.2 หมื่นล้านบาท ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.59 พ.ศ. 2547 ธนาคารควบรวมกิจการกับธนาคารดีบีเอสไทยท努 และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ทำให้เงินกองทุนลดลงเหลือร้อยละ 8.80 และ พ.ศ. 2549 ธนาคารต้องตั้งสำรองเพิ่มขึ้นตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 39 (IAS39) และตั้งสำรองหนี้เสียเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ธนาคารขาดทุน แต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2549 ธนาคารได้ออกตราสารหนี้ด้อยสิทธิ ที่มีลักษณะคล้ายทุนที่ไม่สะสมดอกเบี้ยจ่ายและไม่ชำระดอกเบี้ยในปีที่ไม่มีผลกำไรเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 1 (Hybrid Tier 1) 200 ล้านเหรียญสหรัฐ และเพิ่มทุนจำนวน 9,663 ล้านบาท (ธนาคารทหารไทย, 2549) ทำให้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 10.44 สูงกว่าเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารไทยพาณิชย์เป็นธนาคารแห่งแรกที่เข้าโครงการรับความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนจากรัฐบาลตามมาตรการ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 โดยกระทรวงการคลังได้ซื้อหุ้นบุริมสิทธิจำนวน 1,250 ล้านหุ้น ขณะเดียวกันก็ขายหุ้นให้กับธนาคารต่างชาติซึ่งเป็นพันธมิตรธนาคาร ได้แก่ ธนาคารชานวา และธนาคารลองเทอมเกรดิตแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น ทำให้สัดส่วนนักลงทุนต่างชาติของธนาคารในปี พ.ศ. 2542 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30.22 จากเดิมที่ร้อยละ 15.9 ในปี พ.ศ. 2539 และกระทรวงการคลังได้เข้าถือหุ้นในธนาคารเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2542 ธนาคารได้เพิ่มทุนทั้งสิ้น 35,057 ล้านบาทเป็นหุ้นสามัญทั้งหมด ทำให้อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในปี พ.ศ. 2542 อยู่ที่ร้อยละ 15 ผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างคณะกรรมการ และคณะผู้บริหารธนาคารบวกกับภาวะเศรษฐกิจที่ปรับตัวดีขึ้น ธนาคารมีกำไรจากการดำเนินงานต่อเนื่อง ส่งผลให้อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.10 ในปี พ.ศ. 2549

ธนาคารกรุงไทยมีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในปี พ.ศ. 2540 อยู่ที่ร้อยละ 9.04 สูงกว่าเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 ทางกรได้ประกาศ แผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินให้ธนาคารกรุงไทยดำเนินการรับโอนสินทรัพย์ที่มีคุณภาพดี และ หนี้สินในส่วนที่มีใช้เจ้าหนี้คือยสิทธิของธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ และรับโอนสินทรัพย์ และ หนี้สินในส่วนที่มีใช้เจ้าหนี้คือยสิทธิของธนาคารมหานคร ทำให้ธนาคารต้องเพิ่มทุนเพื่อรองรับ การรวบรวมกิจการ โดยครั้งแรกเดือนกุมภาพันธ์ ธนาคารได้เสนอขายหุ้นสามัญให้ผู้ถือหุ้นเดิม 2 หมื่นล้านบาท และครั้งที่ 2 เดือนธันวาคม เสนอขายหุ้นสามัญโดยเฉพาะเจาะจงให้แก่กองทุนเพื่อ การฟื้นฟูฯ 7.7 หมื่นล้านบาท (ธนาคารกรุงไทย, 2541) ส่งผลให้ธนาคารมีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ เสี่ยง พ.ศ. 2541 อยู่ที่ร้อยละ 10.74 ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ธนาคารได้เพิ่มทุนด้วยการแปลงหนี้เป็น ทุนจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ 108,000 ล้านบาท ทำให้ธนาคารมีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ ร้อยละ 15.04 หลังจากนั้นอัตราเงินกองทุนลดลง เนื่องจากธนาคารเร่งปล่อยสินเชื่อในช่วงปี พ.ศ. 2544-2546 เพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจตามนโยบายของรัฐบาลปี พ.ศ. 2546 ธนาคารได้แปร รูปเพื่อลดสัดส่วนการถือหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ โดยอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลง อยู่ที่ร้อยละ 9.47 ทำให้ในปี พ.ศ. 2547 ธนาคารต้องออกหุ้นกู้ด้อยสิทธิอายุ 10 ปี มูลค่า 10,000 ล้าน บาท เพื่อเสริมความแข็งแกร่งของเงินกองทุนชั้นที่ 2 ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 10.92 และในปี พ.ศ. 2548 ธนาคารได้ออกหุ้นกู้ด้อยสิทธิอีก 10,400 ล้านบาท ทำให้ เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในปี พ.ศ. 2548 อยู่ที่ร้อยละ 12.10 พ.ศ. 2549 ธนาคารได้เสนอขายหุ้น กู้ด้อยสิทธิที่มีลักษณะคล้ายทุน ไม่สะสมดอกเบี้ยจ่าย ไม่ชำระดอกเบี้ยในปีที่ไม่มีผลกำไร (ไฮบริด บอนด์) เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งของเงินกองทุนชั้นที่ 1 จำนวน 2 ครั้ง คือ ครั้งแรก 220 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ และครั้งที่ 2 จำนวน 1,440 ล้านบาท ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มเป็นร้อยละ 14.03

พ.ศ. 2540 ธนาคารสหธนาคาร มีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 9.66 ต่อมา ในปี พ.ศ. 2541 ทางกรได้ออกมาตรการฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 ให้ ธนาคารสหธนาคารรวบรวมกิจการกับบริษัทเงินทุนอีก 12 แห่ง และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ ขณะนั้นฐานะความมั่นคงของเงินกองทุนลดลงมาก โดยอัตราเงินกองทุนต่อ สินทรัพย์เสี่ยงติดลบร้อยละ 3.07 ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยอนุมัติผ่อนผันให้ธนาคารไทย ธนาคาร ไม่จำเป็นต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามเกณฑ์ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย จนกว่าจะรวบรวมกิจการสำเร็จ โดยธนาคารไทยธนาคารได้เพิ่มทุน 4 หมื่นล้านบาท โดยการ ออกหุ้นบุริมสิทธิชนิดไม่สะสมเงินปันผลจำนวน 4,000 ล้านหุ้น มูลค่าหุ้นละ 10 บาท จัดสรรโดย จำหน่ายแบบเฉพาะเจาะจงให้แก่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของ

ธนาคารในปี พ.ศ. 2542 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.42 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 21.80, 21.54 และ 11.26 ในปี พ.ศ. 2543-2545 ตามลำดับ ก่อนที่ธนาคารจะดำเนินการแปรรูปในปี พ.ศ. 2546 ธนาคารได้แปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน ขณะที่อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลงต่อเนื่อง โดยปี พ.ศ. 2548 อยู่ที่ร้อยละ 8.56 เนื่องจากธนาคารมีอัตราการขยายตัวของสินเชื่อเพิ่มขึ้นมากในช่วงปี พ.ศ. 2547-2548 ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ธนาคารมีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 5.95 ต่ำกว่าเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นผลจากธนาคารมีผลการดำเนินงานขาดทุนจากรายได้จากการชดเชยสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่เรียกเก็บไม่ได้ ขาดทุนจากการสิ้นสุดสัญญาชดเชยสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ และรายการกันสำรองตามมาตรฐานบัญชีใหม่ IAS39 โดยธนาคารได้แก้ไขปัญหาด้วยการเพิ่มทุน ซึ่งที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นครั้งที่ 2/2549 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 มีมติเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นสามัญใหม่จำนวน 940 ล้านหุ้นเสนอขายต่อผู้ลงทุนในลักษณะเฉพาะเจาะจง (ธนาคารไทยธนาคาร, 2549)

พ.ศ. 2540 ธนาคารรัตนสิน มีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 6.65 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ที่ร้อยละ 8.5 ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้แทรกแซงกิจการ และเปลี่ยนสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ส่งผลให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.75 และปลายปี พ.ศ. 2542 ธนาคารรัตนสิน ถูกแปรรูปด้วยการขายหุ้นให้กับธนาคารยูโนเด็ค โอเวอร์ซีส์ และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารยูโอบีรัตนสิน ทำให้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65.69 ในปี พ.ศ. 2543 เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลงเหลือเพียงร้อยละ 12.84 หลังจากนั้นอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 12-14 และเพิ่มเป็นร้อยละ 19 ใน พ.ศ. 2547 เนื่องจากธนาคารได้เพิ่มทุนอีก 3,000 ล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ธนาคารได้รวบรวมกิจการกับธนาคารเอเชีย ขณะที่อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 15.96 และเพิ่มเป็นร้อยละ 17.44 ในปี พ.ศ. 2549

ธนาคารนครชน มีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในปี พ.ศ. 2541 อยู่ที่ร้อยละ 2.54 ต่ำกว่าค่ามาตรฐาน ต่อมา พ.ศ. 2542 ธนาคารถูกแปรรูปโดยขายหุ้นให้กับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด ส่งผลให้อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.02 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.05 ในปี พ.ศ. 2543 แต่ลดลงเหลือร้อยละ 10.92 ในปี พ.ศ. 2544 เนื่องจากธนาคารมีอัตราการขยายตัวของสินเชื่อบุคคลเพิ่มขึ้น หลังจากนั้นอัตราเงินกองทุนปรับตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด ได้ซื้อหุ้นที่เหลือร้อยละ 24.97 จากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ทำให้ถือหุ้นในธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครชนร้อยละ 100 เพื่อปฏิบัติตาม

นโยบายสถาบันการเงิน 1 รูปแบบ ภายใต้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย กลุ่มสแตนด์ดาร์ดชาร์เตอร์ดในประเทศไทย จึงได้รวบรวมธนาคารสแตนด์ดาร์ดชาร์เตอร์ด สาขากรุงเทพฯ และธนาคารสแตนด์ดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสแตนด์ดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) (ธนาคารสแตนด์ดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย), 2548) ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 9.72 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.96 ในปี พ.ศ. 2549

ธนาคารนครหลวงไทยมีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในปี พ.ศ. 2540 อยู่ที่ร้อยละ 1.90 ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ ต่อมากองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้แทรกแซงกิจการโดยการซื้อหุ้นเพิ่มทุนในปี พ.ศ. 2541 จำนวน 51,400 ล้านบาท ทำให้อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารนครหลวงไทย ปรับเพิ่มเป็นร้อยละ 4.37 และปรับลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 0.73 ในปี พ.ศ. 2542 และติดลบ 2.91 ในปี พ.ศ. 2543 เนื่องจากธนาคารมีผลการดำเนินงานขาดทุนต่อเนื่อง แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุมัติผ่อนผันให้ธนาคารนครหลวงไทยไม่จำเป็นต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามเกณฑ์ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทยจนกว่าจะดำเนินการหาผู้ร่วมทุนได้สำเร็จ ต่อมาธนาคารได้ออนสินทรัพย์ค้ำประกันคุณภาพออกไป และโอนเงินสินสำรองกลับเป็นรายได้ ส่งผลให้อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.18 ในปี พ.ศ. 2544 หลังจากนั้นปี พ.ศ. 2545 ธนาคารนครหลวงไทยได้รวบรวมกิจการกับธนาคารศรีนคร อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 15.54 และลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2547 แม้ว่าธนาคารจะดำเนินการแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน แต่ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมากนัก ต่อมาในปี พ.ศ. 2548-2549 อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงปรับเพิ่มมาที่ร้อยละ 11.98 และ 12.48 ตามลำดับ

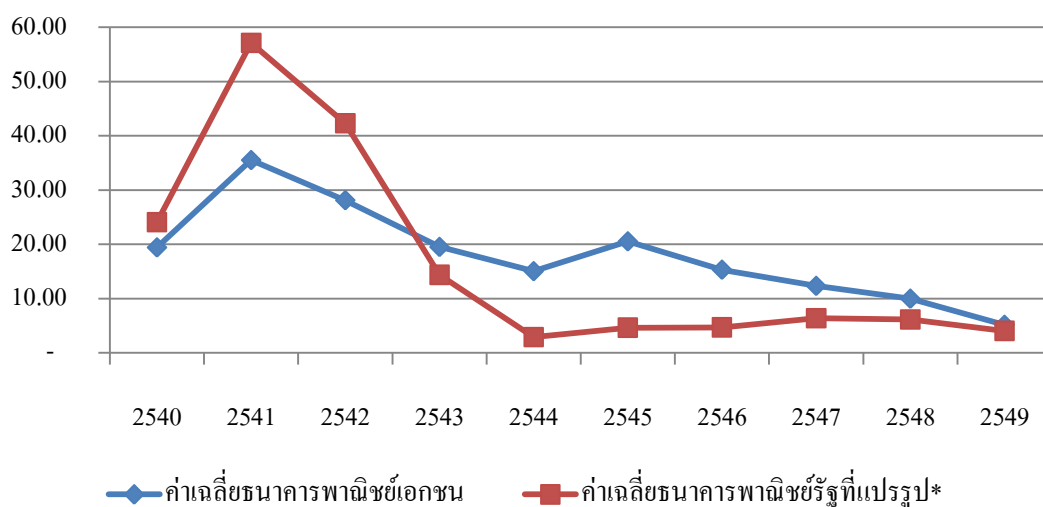
2. คุณภาพสินทรัพย์ (Asset Quality)

คุณภาพของสินทรัพย์สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพและความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ของฝ่ายบริหารธนาคารนั้น ๆ ว่ามีความรอบคอบระมัดระวังเพียงใด การวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์สามารถวัดจากการกระจายตัวของสินเชื่อ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงที่เกิดจากวิกฤตทางการเงินหรือวัฏจักรของธุรกิจ นอกเหนือจากนั้นการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน โดยอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้เป็นตัววัดคุณภาพสินทรัพย์ เช่น อัตราส่วนสินทรัพย์ที่จัดชั้นได้ต่อสินเชื่อรวม และอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อ เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อ⁸ เป็นดัชนีในการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านคุณภาพสินทรัพย์ โดยค่าเฉลี่ยอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เอกชนช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ของรัฐ เนื่องจากก่อนถูกแทรกแซงธนาคารรัฐเหล่านี้เป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดเล็กที่เน้นปล่อยสินเชื่อให้กิจการผู้ถือหุ้นใหญ่ เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้เงินให้สินเชื่อเปลี่ยนสภาพเป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และรุนแรงเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2541 เนื่องจากทางการได้เปลี่ยนแปลงนิยามของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ใหม่เป็นสินเชื่อที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือเงินต้นเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 3 เดือน ทำให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ของรัฐในปี พ.ศ. 2541 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 57.08 ขณะที่ธนาคารพาณิชย์เอกชนอยู่ที่ร้อยละ 35.50

ต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (สปน.) ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหนี้เสีย แต่แก้ปัญหาได้น้อยมาก ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งเร่งแก้ปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ด้วยตัวเอง โดยจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (บปส.) เพื่อบริหารจัดการสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้โดยเฉพาะ ทำให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลง แต่ธนาคารพาณิชย์ของรัฐมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงเร็วกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน เนื่องจากทางการเข้าไปช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อธนาคารพาณิชย์รัฐต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้ก่อตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ขึ้นเพื่อรับซื้อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงิน ทำให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงอย่างชัดเจน ในปี พ.ศ. 2545 สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากมีการเปลี่ยนนิยามของเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ใหม่ เป็นเงินให้สินเชื่อจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ และสูญ ตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2549 อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เอกชน และธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรปรวนอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ดังภาพที่ 3.2

⁸ ถ้าอัตราส่วนระหว่างสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้กู้ยืมทั้งหมดต่ำ แสดงว่า สินเชื่อที่ด้อยคุณภาพและไม่ก่อให้เกิดรายได้มีน้อยเมื่อเทียบกับเงินให้กู้ยืมทั้งหมด สะท้อนถึงการจัดการคุณภาพสินทรัพย์ที่ดี

ภาพที่ 3.2 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และถูกแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารพาณิชย์ประสบปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากธนาคารต้องตั้งสำรองสินทรัพย์ด้วยคุณภาพดังกล่าวตามเกณฑ์ที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งมีแนวทางปรับโครงสร้างหนี้ที่แตกต่างกัน เช่น การรับโอนสินทรัพย์ การแปลงหนี้เป็นทุน และการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ได้จำหน่ายหรือโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้กับบสท. และบส. ของแต่ละธนาคารบริหารจัดการแทน ส่งผลให้อัตราการลดลงของอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2549 ของแต่ละธนาคารแตกต่างกัน ดังตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

(หน่วย: ร้อยละ)

ธนาคาร	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
กรุงเทพ	18.05	45.85	42.55	18.43	14.62	24.72	24.66	16.96	10.94	4.19
กรุงศรีอยุธยา	13.32	36.11	31.20	22.68	16.58	19.82	15.07	9.92	9.28	5.81
กสิกรไทย	17.29	39.40	20.30	13.79	13.10	18.46	12.84	9.81	7.08	3.17
ทหารไทย	15.19	31.13	29.19	23.21	12.28	14.25	8.89	11.93	12.08	6.33
ไทยพาณิชย์	9.09	34.61	23.27	19.31	18.50	24.20	15.07	13.10	10.49	6.26
กรุงไทย	44.79	48.10	49.60	8.39	8.19	11.46	7.96	12.35	10.32	6.26
ไทยธนาคาร	20.05	65.58	75.52	2.85	3.19	6.15	6.34	5.10	5.60	1.72
นครหลวงไทย	29.39	61.73	69.28	58.59	0.07	0.16	2.66	3.29	2.53	3.61
ยูโอบี	15.54	69.10	14.85	3.82	1.59	2.64	3.66	4.58	9.33	5.13
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	10.40	40.88	2.10	1.32	2.11	2.64	2.76	6.40	2.88	3.39
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	19.41	35.50	28.10	19.50	15.03	20.53	15.31	12.33	9.97	5.15
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	24.03	57.08	42.27	14.35	2.88	4.61	4.68	6.34	6.13	4.02

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์และธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารกรุงเทพมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อสูงกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชนแห่งอื่นที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เนื่องจากสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารบางรายมีมูลหนี้สูง ในปี พ.ศ. 2541 ธนาคารมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 45.85 และลดลงเหลือร้อยละ 42.55 ในปี พ.ศ. 2542 หลังเพิ่มทุนเสร็จสิ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ธนาคารได้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ 171, 596 ล้านบาท ทำให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงเหลือร้อยละ 18.43 ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อเพิ่มขึ้น เนื่องจากใช้นิยามสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามเกณฑ์ใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย ต่อมาอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลงต่อเนื่อง โดยธนาคารสามารถปรับโครงสร้างหนี้บริษัทปิโตรเคมีกัลไทย (บริษัทไออาร์พีซี) สำเร็จ ทำให้ พ.ศ. 2549 อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงเหลือร้อยละ 4.19

ธนาคารกรุงศรีอยุธยาได้ชื่อว่าเป็นธนาคารที่มีนโยบายการบริหารงานแบบอนุรักษ์นิยม ทำให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ได้ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อไม่สูงมากนัก โดยในปี พ.ศ. 2540 อยู่ที่ร้อยละ 13.32 หลังจากนั้นปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 36.11 หลังจากปรับโครงสร้างการถือหุ้น ธนาคารได้ดำเนินนโยบายปรับโครงสร้างหนี้อย่างต่อเนื่อง ทำให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อปรับตัวลดลงต่อเนื่องมาอยู่ที่ร้อยละ 5.81 ในปี พ.ศ. 2549

ในปี พ.ศ. 2540 ธนาคารกสิกรไทยมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่ออยู่ที่ร้อยละ 17.29 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 39.40 ในปี พ.ศ. 2541 หลังธนาคารแห่งประเทศไทยเปลี่ยนนิยามสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ใหม่ ในปี พ.ศ. 2542 หลังเพิ่มทุนแล้วเสร็จธนาคารก่อตั้ง บบส.ขึ้นมา 2 แห่ง คือ บบส.ธนบุรีและจันทบุรี (บบส.เพทายและพลอยตามลำดับ) เพื่อบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่รับซื้อหรือโอนจากธนาคาร ทำให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงเหลือร้อยละ 20.30 หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2544 ทางธนาคารได้ก่อตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของระบบสถาบันการเงิน โดยธนาคารได้ขายสินทรัพย์ด้วยคุณภาพบางส่วนให้กับบสท. ส่งผลให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงต่อเนื่อง จนกระทั่งเหลือเพียงร้อยละ 3.17 ในปี พ.ศ. 2549

ธนาคารทหารไทย เป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนที่มีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อต่ำสุดในระบบธนาคารพาณิชย์ในช่วงปี พ.ศ. 2541 ที่ร้อยละ 31.13 และธนาคารได้จัดตั้ง บบส. พญาไทย ขึ้นเพื่อรับโอนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ไปบริหารทำให้ธนาคารมีสินเชื่อ

ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลงต่อเนื่อง ทำให้ธนาคารมุ่งหน้าปล่อยสินเชื่อใหม่เพื่อหารายได้อย่างเต็มที่ต่อไป โดยปี พ.ศ. 2546 อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารลดลงเหลือที่ร้อยละ 8.89 หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2547 ธนาคารได้ดำเนินการควบรวมกิจการกับธนาคารดีบีเอสไทยทุน และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการและผู้บริหารของธนาคาร ขณะที่สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 11.93 แต่ในปี พ.ศ. 2549 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 6.33

ธนาคารไทยพาณิชย์มีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่ออยู่ที่ร้อยละ 34.61 หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2542 ธนาคารได้จัดตั้ง บบส. จตุจักร เพื่อทำหน้าที่บริหารและรับโอนสินทรัพย์ที่ด้อยคุณภาพของธนาคารและบริษัทในเครือ แต่ในระยะแรกไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 23.27 จากนั้นในปี พ.ศ. 2543 ธนาคารได้เร่งปรับโครงสร้างหนี้และการเร่งรัดติดตามหนี้ส่งผลให้ยอดสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลงเหลือร้อยละ 19.31 และปรับเพิ่มอีกครั้งในปี พ.ศ. 2545 หลังมีการเปลี่ยนแปลงนิยามของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ต่อมาภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ธนาคารสามารถปรับโครงสร้างหนี้ได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะลูกหนี้รายใหญ่ ทำให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงเหลือเพียงร้อยละ 6.26

ธนาคารกรุงไทยมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 จากร้อยละ 44.79 เป็นร้อยละ 49.60 เนื่องจากธนาคารต้องรับภาระหนี้เสียจากธนาคารมหานคร ทำให้ทางธนาคารต้องเข้ามาจัดการปัญหานี้เสีย โดย พ.ศ. 2544 ทางธนาคารได้โอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพให้กับ บบส. สุภูมิบริหารจัดการแทน ส่งผลให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงเหลือร้อยละ 7.96 ต่อมา พ.ศ. 2547 ธนาคารแปรรูปกิจการเพื่อลดสัดส่วนการถือหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ แต่ธนาคารกลับมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.35 เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตรวจพบสินเชื่อบางส่วนเข้าข่ายสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามนิยามใหม่⁹ จึงได้สั่งให้ธนาคารกรุงไทยตั้งสำรองเพิ่ม และส่งผลให้นายวิโรจน์ นวลแข ต้องออกจากตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ ในฐานะผู้บริหารที่

⁹ ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2546 เงินให้สินเชื่อด้อยคุณภาพ (NPLs) หมายถึง เงินให้สินเชื่อจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ และสูญ ตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์ลงวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2547

ปล่อยให้มีการปล่อยสินเชื่อกะหลวม ต่อมานายอภิสักดิ์ ดันดีรวงศ์ ได้เข้ามาดำรงตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการแทน และได้ดำเนินการแก้ไขสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ทำให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงตามลำดับจนปี พ.ศ. 2549 อยู่ที่ร้อยละ 6.26

ไทยธนาคารมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 จากร้อยละ 20.05 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75.52 ต่อมาปรับตัวลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2543-2545 เหลือร้อยละ 6.15 หลังจากทางการได้เข้ามาจัดการปัญหาหนี้เสียของธนาคารไทย ธนาคาร โดยการคงสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไว้ที่ธนาคารในลักษณะสินทรัพย์ภายใต้สัญญาการ บริหารเงินกู้ และกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ จะชดเชยสินทรัพย์ด้อยคุณภาพดังกล่าวให้กับธนาคาร ซึ่ง แนวทางนี้แตกต่างจากการแก้ไขหนี้เสียของธนาคารพาณิชย์รัฐแห่งอื่นที่ทางการได้โอนสินทรัพย์ ด้อยคุณภาพให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะบริหารจัดการแทน เนื่องจากธนาคาร ไทยธนาคารมีสินทรัพย์ไม่มาก หากโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพออกไปจะทำให้ไม่ได้รับประโยชน์ จากการประหยัดต่อขนาด โดยสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2546 หลังแปรรูปในปี พ.ศ. 2545 เนื่องจากธนาคารได้จัดชั้นสินเชื่อตามนิยามใหม่ของ ธนาคารแห่งประเทศไทย หลังจากนั้นปรับลดลงต่อเนื่อง จนกระทั่ง พ.ศ. 2549 อยู่ที่ร้อยละ 1.72

ธนาคารนครหลวงไทยมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อปรับตัว เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 จากร้อยละ 29.39 เป็นร้อยละ 69.28 ต่อมา พ.ศ. 2544 ทางการได้ จัดการปัญหาหนี้เสียของธนาคารนครหลวงไทย โดยการโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพให้กับบส. เพชรบุรี บริหารจัดการแทน ส่งผลให้อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวมปรับตัว ลดลงอย่างมากในช่วง พ.ศ. 2543-2545 เหลือ 0.16 ต่อมาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.66 หลังจากแปรรูป ธนาคารในปี พ.ศ. 2546 และในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.61

พ.ศ. 2540 ธนาคารยูโอบี (รัตนสิน) มีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้ สินเชื่ออยู่ที่ร้อยละ 15.01 หลังจากนั้นปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 69.10 หลังเปลี่ยนแปลงนิยามสินเชื่อ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในปี พ.ศ. 2541 เมื่อธนาคารได้แปรรูปในปี พ.ศ. 2542 ธนาคารมีอัตราส่วน สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงเหลือร้อยละ 14.85 เนื่องจากธนาคารได้ขายเงิน ให้สินเชื่อและดอกเบี้ยค้างรับที่เกี่ยวข้องกัน 44,974 ล้านบาท ให้ บส. รัตนสิน จำกัด ซึ่งเป็น บริษัทที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสินเชื่อด้อยคุณภาพของธนาคารรัตนสิน และ ลดลงต่อเนื่องจนกระทั่งต่ำสุดใน พ.ศ. 2544 ที่ร้อยละ 1.59 หลังจากนั้นอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่

ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2548 ที่ร้อยละ 9.33 และลดลงเหลือร้อยละ 5.13 ในปี พ.ศ. 2549

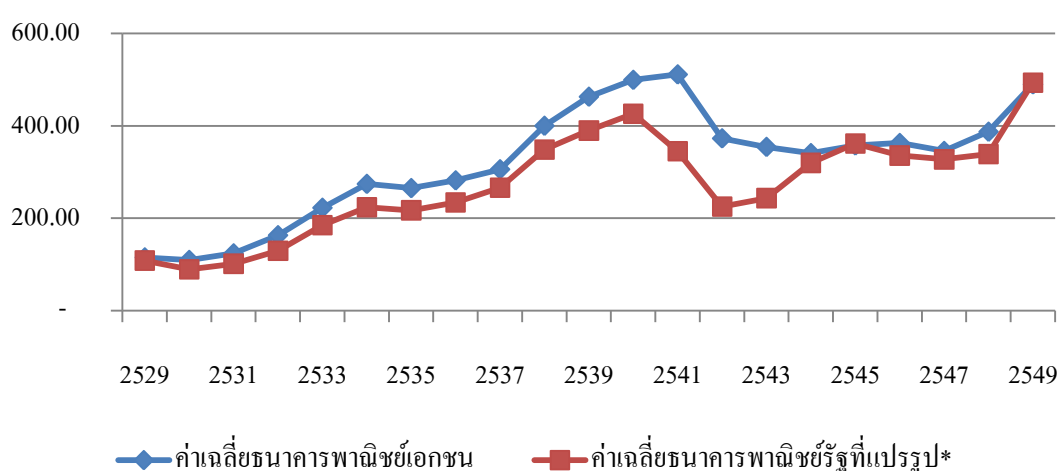
ธนาคารนครธนมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.40 ในปี พ.ศ. 2540 มาอยู่ที่ร้อยละ 40.88 ในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่ต่ำเมื่อเทียบกับธนาคารพาณิชย์เอกชนรายอื่นที่รัฐเข้าแทรกแซง เนื่องจากผู้บริหารธนาคารนครธนไม่มีนโยบายปล่อยสินเชื่อให้กับธุรกิจใครอบครัวมากเหมือน ต่อมาธนาคารถูกดำเนินการแปรรูปด้วยการขายสินทรัพย์ให้กับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดในปลายปี พ.ศ. 2542 อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อลดลงเหลือร้อยละ 2.10 หลังจากแปรรูป ธนาคารมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่องและสูงสุดในปี พ.ศ. 2547 หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงนิยามสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ใหม่ และลดลงเหลือร้อยละ 2.88 และ 3.39 ในปี พ.ศ. 2548 และ 2549 ตามลำดับ

3. คุณภาพในการจัดการหรือบริหาร (Management Quality)

การจัดการและการบริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญ และมีผลอย่างมากต่อความมั่นคงก้าวหน้าของธนาคารพาณิชย์ หากธนาคารใดขาดการจัดการที่ดีก็จะกระทบต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของธนาคารในด้านต่าง ๆ ซึ่งการประเมินการจัดการและการบริหารยากที่จะวัดออกมาในลักษณะการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยอัตราส่วนทางการเงินที่สามารถวัดคุณภาพการจัดการได้ในระดับหนึ่ง เช่น อัตราส่วนระหว่างรายได้ทั้งหมดต่อพนักงานทั้งหมด อัตราส่วนระหว่างรายจ่ายทั้งหมดต่อจำนวนพนักงานทั้งหมด เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้เลือกใช้อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานทั้งหมดและอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานทั้งหมด เป็นดัชนีที่ใช้วัดคุณภาพในการบริหารจัดการของธนาคารแต่ละแห่ง โดยค่าเฉลี่ยรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์เอกชนมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่แปรรูป (ธนาคารกรุงไทย และธนาคารพาณิชย์ที่รัฐเข้าแทรกแซง และแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ คือ ธนาคารรัตนสิน ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครหลวงไทย) นับตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2545 ซึ่งให้เห็นลักษณะการบริหารของธนาคารพาณิชย์เอกชนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ส่งผลให้พนักงานของธนาคารสร้างรายได้ให้กับธนาคารได้สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ซึ่งนอกจากธนาคารพาณิชย์เอกชนจะมีระบบการบริหารจัดการที่ดีแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากธนาคารที่ถูกแทรกแซงประสบปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจ

พ.ศ. 2540 รุนแรงกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน ทำให้ต้องใช้เวลาในการปรับโครงสร้างการบริหาร และการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งหลังจากที่ธนาคารพาณิชย์ของรัฐได้ทยอยแปรรูปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2546 ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน (ยกเว้น ธนาคารกรุงไทย) ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่ธนาคารพาณิชย์เอกชนนั้นอัตราส่วนรายได้ต่อ จำนวนพนักงานได้ปรับเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2548 จนกระทั่งอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวน พนักงานของธนาคารทั้ง 2 กลุ่มมีค่าใกล้เคียงกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลังจากธนาคารพาณิชย์ของ รัฐได้แปรรูป ส่งผลให้รายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารเพิ่มขึ้น ดังภาพที่ 3.3

ภาพที่ 3.3 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และถูกแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ธนาคารแต่ละแห่งจะปรับโครงสร้างการบริหารจัดการแตกต่างกันในแต่ละปี ส่งผลให้อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานแตกต่างกันดังตารางที่ 3.11

ตารางที่ 3.11 อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

(หน่วย: ล้านบาทต่อคน)

ธนาคาร	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
กรุงเทพ	137.57	130.92	158.95	201.95	269.16	326.84	315.72	339.21	361.65	449.28	504.24
กสิกรไทย	115.98	106.13	116.07	154.75	216.30	267.28	255.90	291.38	319.26	432.44	490.68
ไทยพาณิชย์	122.99	115.57	124.35	163.13	222.99	290.58	251.14	267.94	295.72	379.35	463.17
กรุงไทย	108.81	93.74	107.74	140.89	195.98	249.50	249.47	258.16	307.01	426.84	485.62
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	116.66	98.90	122.51	161.25	269.56	272.81	227.25	245.88	258.34	324.40	350.09
กรุงศรีอยุธยา	95.53	99.04	114.25	153.39	220.88	269.41	262.68	262.29	271.82	374.35	417.23
นครหลวงไทย	116.28	72.55	96.11	130.04	176.96	228.67	239.16	260.86	310.12	401.22	439.34
ทหารไทย	102.53	95.27	104.74	142.07	183.73	217.72	240.78	249.06	281.73	366.25	441.43
ไทยธนาคาร	68.09	66.46	69.00	86.78	113.81	161.76	149.65	154.99	158.18	207.62	235.18
ยูโอบี	132.49	115.68	111.70	128.09	167.97	207.74	220.89	252.26	296.71	382.97	439.63
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	114.92	109.39	123.67	163.06	222.61	274.36	265.25	281.98	306.04	400.33	463.35
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	108.47	89.47	101.41	129.41	184.86	224.10	217.28	234.43	266.07	348.61	389.97

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์และธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.11 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาทต่อคน)

ธนาคาร	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	ค่าเฉลี่ย
กรุงเทพ	597.03	591.23	450.61	428.37	389.40	362.26	371.80	351.69	389.99	529.17	364.62
กสิกรไทย	563.47	577.36	381.46	417.90	428.01	426.58	456.24	421.38	473.58	575.29	356.54
ไทยพาณิชย์	340.16	672.30	460.75	435.43	379.25	364.31	338.12	377.69	346.54	444.37	326.47
กรุงไทย	527.86	493.54	303.34	301.31	289.06	320.13	328.59	367.39	384.06	502.00	306.72
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	394.11	413.77	226.01	239.51	294.64	370.40	341.59	387.68	421.74	725.06	298.20
กรุงศรีอยุธยา	469.03	480.47	289.13	243.09	235.29	302.64	342.23	305.40	350.17	460.01	286.59
นครหลวงไทย	464.55	374.92	254.45	210.57	266.34	348.09	363.88	311.29	315.93	417.01	276.11
ทหารไทย	529.81	237.35	283.62	247.96	273.41	332.62	306.61	272.51	376.97	441.93	272.77
ไทยธนาคาร	323.47	131.02	249.40	300.26	524.10	536.06	404.31	328.41	393.46	508.94	246.24
ยูโอบี	420.93	312.14	92.76	166.63	225.09	233.71	241.37	243.58	178.96	314.67	232.66
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	499.90	511.74	373.11	354.55	341.07	357.68	363.00	345.74	387.45	490.16	321.40
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	426.18	345.08	225.19	243.65	319.85	361.68	335.95	327.67	338.83	493.54	271.99

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์และธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารกรุงเทพเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนที่ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อให้พนักงานของธนาคารสร้างรายได้ต่อคนเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 สูงสุดอยู่ที่ 364.62 ล้านบาทต่อปี โดยธนาคารมีอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2540 โดยในปี พ.ศ. 2540 พนักงานธนาคารกรุงเทพสามารถสร้างได้เฉลี่ยต่อคนสูงสุดที่ระดับ 597.03 ล้านบาท หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานลดลงต่อเนื่อง และฟื้นตัวชัดเจนในปี พ.ศ. 2546 -2549 แต่ต่ำกว่าก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

ธนาคารกสิกรไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยพนักงานของธนาคารสามารถสร้างรายได้ต่อคนเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 356.54 ล้านบาทต่อปี สูงเป็นอันดับ 2 รองจากธนาคารกรุงเทพ โดยธนาคารมีสัดส่วนรายได้ต่อพนักงานเพิ่มขึ้นมากในปี พ.ศ. 2538 เป็น 432.44 ล้านบาทต่อปี จากปี พ.ศ. 2537 ที่ระดับ 319.26 ล้านบาทต่อปี ซึ่งเป็นผลจากความสำเร็จจากการปรับโครงสร้างองค์กร ต่อมาหลังวิกฤตเศรษฐกิจอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และลดลงในปี พ.ศ. 2542 แต่ยังคงอยู่ในระดับสูงที่ 381.46 ล้านบาทต่อปี และหลังจากนั้นเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

ธนาคารกรุงไทยสามารถบริหารจัดการและมุ่งใจให้พนักงานของธนาคารสามารถสร้างรายได้รายได้ต่อคนเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 356.54 ล้านบาทต่อปี สูงเป็นอันดับ 3 รองจากธนาคารกสิกรไทย และธนาคารกรุงเทพ ทั้งนี้ ธนาคารกรุงไทยมีอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากแปรรูปครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2536 และปรับตัวลดลงหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 แต่หลังจากนั้นเพียง 2 ปี อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารก็ฟื้นตัว และปรับเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในปีพ.ศ. 2544 ก่อนที่ธนาคารจะแปรรูปครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2546 หลังจากนั้นพนักงานธนาคารกรุงไทยสามารถสร้างรายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2548-2549

ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) เป็นธนาคารที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอย่างมาก ทำให้พนักงานของธนาคารสามารถสร้างรายได้ต่อคนเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 298.20 ล้านบาท สูงเป็นอันดับ 4 จากธนาคารทั้งหมด 10 แห่ง แม้ว่าธนาคารจะมีขนาดเล็ก แต่มีระบบบริหารจัดการที่ดีทั้งนี้ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2533 ธนาคารมีอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานอยู่ในระดับเดียวกับธนาคารขนาดใหญ่ ต่อมาหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ความสามารถในการสร้างรายได้ของพนักงานลดลง แต่หลังจากรัฐเข้ามาแทรกแซง และแปรรูป

ธนาคารนครธน โดยขายหุ้นให้ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธนใน ปี พ.ศ. 2542 ธนาคารได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินงาน และคณะผู้บริหารที่เป็นชาวต่างประเทศ ทำให้มีการนำนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินธุรกิจ ส่งผลให้ธนาคารสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน มีอัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2542-2549

ธนาคารกรุงศรีอยุธยาเป็นธนาคารขนาดกลาง การบริหารจัดการมีลักษณะอนุรักษ์นิยม โดยพนักงานของธนาคารสามารถสร้างรายได้ต่อคนเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 286.59 ล้านบาท สูงเป็นอันดับ 5 จากธนาคารทั้งหมด 10 แห่ง หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2544 ซึ่งใช้เวลากว่า 4 ปีในการฟื้นตัว แม้ว่าธนาคารจะทยอยปรับลดจำนวนพนักงานลงแล้วก็ตาม แต่หลังจากอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานปรับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2545 ก็ปรับตัวลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 และปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2548-2549

ธนาคารนครหลวงไทยเป็นธนาคารขนาดกลางที่อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานไม่สูงมากนัก โดยพนักงานของธนาคารสามารถสร้างรายได้ต่อคนเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 276.11 ล้านบาท โดยธนาคารมีอัตราส่วนรายได้ต่อพนักงานลดลงต่อเนื่องหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ และใช้เวลา 3 ปีในการฟื้นตัว ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากทางการได้เข้าไปช่วยเหลือแก้ปัญหา ทำให้ธนาคารนครหลวงไทยฟื้นตัวได้เร็ว แม้ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารจะมีปัญหาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ต่อมาธนาคารนครหลวงไทยได้รวบรวมกิจการกับธนาคารศรีนครในปี พ.ศ. 2545 และดำเนินการแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนในปี พ.ศ. 2546 แต่อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานกลับลดลงอีกครั้งหลังจากดำเนินการแปรรูปได้ 1 ปี และกลับมาเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งแตกต่างจากธนาคารอื่น เนื่องจากธนาคารส่วนใหญ่มีอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานจะปรับเพิ่มขึ้นหลังจากดำเนินการแปรรูป

ธนาคารทหารไทยเป็นธนาคารขนาดกลาง แต่พนักงานของธนาคารสามารถสร้างรายได้ต่อคนเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 ได้เพียง 272.77 ล้านบาทเท่านั้น ซึ่งเป็นผลมาจากธนาคารมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยครั้ง ขาดความเชื่อมโยงเชิงนโยบาย และเป็นธนาคารทหารมาก่อน หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารทหารไทยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ แทนฝ่ายกองทัพ ขณะที่อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารแตกต่างจากธนาคารอื่น

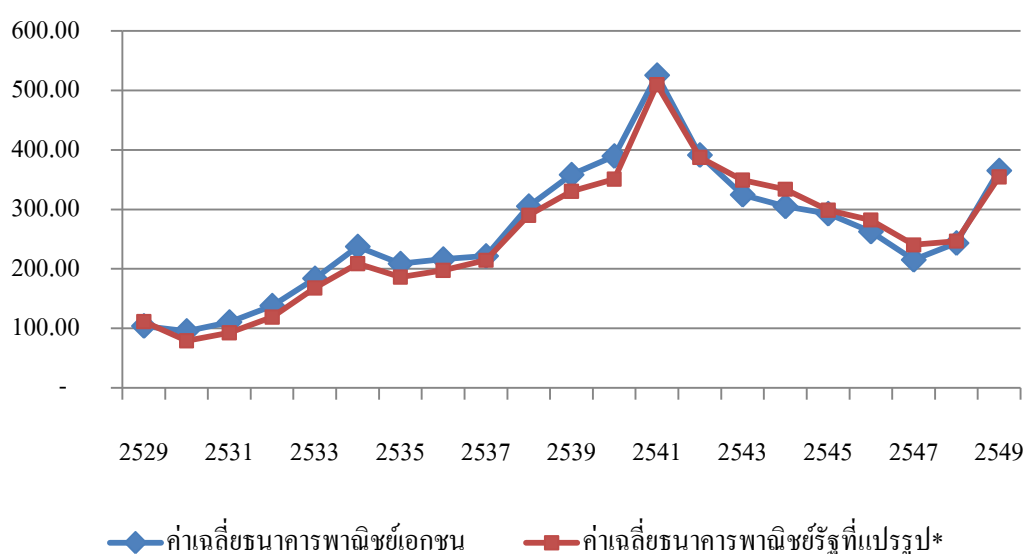
โดยปรับตัวเพิ่มขึ้นลงสลับกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2547 หลังจากนั้นปรับตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2549

ธนาคารไทยธนาคารมีอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 246.24 ล้านบาทต่อคน ซึ่งต่ำมากเมื่อเทียบกับธนาคารแห่งอื่น ซึ่งเป็นผลจากช่วงปี พ.ศ. 2529-2540 ธนาคารไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ มีความขัดแย้งในกลุ่มทุนของธนาคาร ส่งผลให้อัตราส่วนรายได้ต่อเงินให้สินเชื่ออยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากรัฐเข้าแทรกแซงและแปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และเน้นทำธุรกิจรายใหญ่ ซึ่งใช้จำนวนพนักงานไม่มาก แต่มีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และโดดเด่นกว่าธนาคารหลายแห่ง อย่างไรก็ดีตามในปี พ.ศ. 2545 หลังจากแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานลดลง และปรับเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2548

ธนาคารยูโอบี (ธนาคารแหลมทอง) มีอัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานของธนาคารเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 232.66 ล้านบาทต่อคนต่ำสุดจากธนาคารทั้งหมด 10 แห่ง เนื่องจาก ธนาคารแหลมทองเป็นธนาคารขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการต่ำ เนื่องจากมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทุนของธนาคาร ส่งผลให้อัตราส่วนรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อเริ่มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 และปรับลดลงต่อเนื่อง หลังจากทางการเข้าไปแทรกแซง และแปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐในปี พ.ศ. 2541 ส่งผลให้อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานเริ่มฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2542 และเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 ธนาคารได้ดำเนินการควบรวมกิจการกับธนาคารเอเชียเสร็จสิ้น ส่งผลให้อัตราส่วนรายได้ต่อจำนวนพนักงานลดลง และปรับเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดใหญ่และขนาดกลาง หลังจากเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารที่ปรับโครงสร้างการบริหาร คือ ธนาคารกสิกรไทย สามารถฟื้นตัวด้านรายได้ต่อจำนวนพนักงานเร็วกว่าธนาคารที่คงสภาพเดิมอย่างธนาคารกรุงเทพ และธนาคารกรุงศรีอยุธยา ส่วนธนาคารพาณิชย์ของรัฐนั้นส่วนใหญ่ฟื้นตัวเร็ว เพราะได้รับการช่วยเหลือจากทางภาครัฐ และปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องหลังจากแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน ยกเว้นธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารไทยธนาคาร

อัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงาน เป็นดัชนีที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานอีกดัชนีหนึ่ง โดยค่าเฉลี่ยอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์เอกชน และธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่แปรรูป มีค่าใกล้เคียงกันตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549 โดยอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงานปรับตัวลดลงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ต่างก็พยายามปรับลดค่าใช้จ่ายของธนาคาร ทั้งการทยอยปิดสาขานาการ และปรับลดจำนวนพนักงาน ส่งผลให้รายจ่ายต่อจำนวนพนักงานปรับตัวลดลงต่อเนื่อง และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2548-2549 ดังภาพที่ 3.4

ภาพที่ 3.4 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และถูกแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ การปรับโครงสร้างของแต่ละธนาคารส่งผลให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของแต่ละธนาคารเปลี่ยนแปลงไป และส่งผลให้อัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานของธนาคารแตกต่างกันไปตามการบริหารจัดการ และลักษณะการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ดังตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12 อัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

(หน่วย: ล้านบาทต่อคน)

ธนาคาร	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
ทหารไทย	92.30	82.38	91.20	121.69	153.42	192.33	189.38	193.67	198.35	286.79	356.39
นครหลวงไทย	165.28	74.84	90.18	120.36	156.83	207.01	181.90	197.37	218.57	316.28	346.91
กรุงศรีอยุธยา	77.74	92.75	124.71	122.76	175.10	238.06	210.48	213.70	214.54	306.96	343.73
กรุงไทย	103.35	82.35	97.84	127.20	174.76	229.89	208.00	198.07	219.49	326.98	378.68
ไทยพาณิชย์	109.77	93.61	98.06	136.02	180.14	246.23	194.75	208.63	214.85	288.91	359.90
ยูโอบี	112.55	88.59	102.52	120.27	158.74	197.64	212.26	246.51	288.86	344.94	403.17
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	111.30	92.29	110.27	145.89	241.91	252.83	199.04	215.28	215.90	279.18	302.91
ไทยธนาคาร	65.20	57.77	63.39	81.17	107.99	157.38	130.94	131.45	130.43	184.02	220.24
กสิกรไทย	109.21	89.72	95.28	128.26	176.23	230.08	200.58	212.76	221.22	320.70	367.13
กรุงเทพ	130.84	119.32	143.35	181.79	234.76	280.69	248.38	252.74	258.95	323.17	363.99
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	103.97	95.56	110.52	138.10	183.93	237.48	208.72	216.30	221.58	305.30	358.23
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	111.53	79.17	92.84	118.98	168.05	208.95	186.43	197.74	214.65	290.28	330.38

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ตารางที่ 3.12 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาทต่อคน)

ธนาคาร	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	ค่าเฉลี่ย
ทหารไทย	396.68	230.62	316.50	272.89	263.26	291.60	271.01	191.50	281.90	446.80	234.32
นครหลวงไทย	191.20	499.72	382.15	352.33	365.35	263.54	241.05	200.02	207.74	310.22	242.33
กรุงศรีอยุธยา	389.40	519.10	326.11	262.80	249.06	267.15	262.29	208.90	229.02	363.26	247.51
กรุงไทย	409.03	474.05	344.91	308.60	253.93	251.72	244.14	237.47	225.50	304.16	247.62
ไทยพาณิชย์	264.87	681.48	434.33	340.89	286.93	249.11	201.35	184.60	191.22	286.30	250.09
ยูโอบี	487.56	618.31	359.08	257.15	268.65	229.14	201.41	189.98	163.57	249.59	252.40
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	353.01	464.96	334.41	340.44	299.86	295.96	252.59	270.13	277.07	437.71	261.57
ไทยธนาคาร	313.84	491.91	516.41	488.95	482.30	454.11	472.30	304.79	360.13	472.83	270.84
กสิกรไทย	447.39	597.98	466.00	399.86	400.11	350.51	293.37	255.16	266.51	370.06	285.62
กรุงเทพ	449.53	598.15	413.45	346.36	325.57	305.24	284.98	235.73	248.10	359.41	290.69
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	389.58	525.46	391.28	324.56	304.99	292.72	262.60	215.18	243.35	365.17	261.65
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	350.93	509.79	387.39	349.49	334.02	298.90	282.30	240.48	246.80	354.90	254.95

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและ
แปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ธนาคารทหารไทยมีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 234.32 ล้านบาทต่อคน ต่ำสุดจากทั้งหมด 10 ธนาคารสะท้อนให้เห็นกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจที่เน้นลดต้นทุนมากกว่าสร้างรายได้ หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงานของธนาคารปรับลดลงต่อเนื่อง และเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549

ธนาคารนครหลวงไทยมีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 242.33 ล้านบาทต่อคน โดยธนาคารมีการปรับลดรายจ่ายตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2539 และปรับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจ และปรับลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 โดยธนาคารได้แปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนในปี พ.ศ. 2546 ส่งผลให้อัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานลดลงต่อเนื่อง และปรับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2549

ธนาคารกรุงศรีอยุธยาเป็นธนาคารที่มีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานต่ำ สะท้อนให้เห็นว่ามีการบริหารจัดการด้านต้นทุนได้ดี ทั้งนี้ อัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 247.51 ล้านบาทต่อคน โดยอัตราส่วนดังกล่าวปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2529-2540 จากนั้นปรับลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจยังไม่ฟื้นตัว ธนาคารต้องบริหารต้นทุนเป็นหลัก และรายจ่ายได้ปรับเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549

ธนาคารกรุงไทยมีรายจ่ายต่อพนักงานต่ำ ขณะเดียวกันพนักงานกลับสร้างรายได้สูง ถือเป็นธนาคารที่บริหารจัดการเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดได้ดี โดยธนาคารมีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 247.52 ล้านบาทต่อคน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากธนาคารเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ทำให้มีต้นทุนทางการเงินและ ค่าใช้จ่ายพนักงานต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน โดยก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจธนาคารมีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานเกาะกลุ่มกับธนาคารพาณิชย์แห่งอื่น แต่หลังจากธนาคารได้ควบรวมกิจการกับธนาคารมหานคร และสินทรัพย์ดีของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงานปรับตัวลดลงมากเมื่อเทียบกับธนาคารแห่งอื่น และปรับเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549

ธนาคารไทยพาณิชย์มีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 250.09 ล้านบาทต่อคน ทั้งนี้ ธนาคารมีรายจ่ายต่อพนักงาน 1 คนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2539 และลดลงในปี พ.ศ. 2540 แต่ในปี พ.ศ. 2541 ธนาคารมีการผ่าตัดองค์กรขนานใหญ่ส่งผลให้รายจ่าย

ต่อพนักงานเพิ่มขึ้นสูงสุดจากธนาคารทั้งหมด 10 แห่ง และหลังจากนั้นรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับธนาคารอื่น

ธนาคารยูโอบี เป็นธนาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอย่างชัดเจนจากธนาคารครอบครัวสู่ธนาคารที่มีมาตรฐานสากล บริหารจัดการโดยกลุ่มธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ ซึ่งผลการปรับโครงสร้างดังกล่าว ส่งผลอย่างชัดเจนต่ออัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงาน โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2541 ธนาคารมีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานสูง หลังจากดำเนินการแปรรูปในปี พ.ศ. 2542 อัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานลดลงต่ำมาก และจัดได้ว่าบริหารจัดการด้านต้นทุนได้ดีที่สุดในระบบ

ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย) เป็นธนาคารที่พนักงานมีรายจ่ายสูง แต่ขณะเดียวกันก็สร้างรายได้ให้กับธนาคารสูงเช่นเดียวกัน โดยธนาคารมีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานสูงในช่วง พ.ศ. 2529-2534 ต่อมาหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ และธนาคารถูกแปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และแปรรูปในปี พ.ศ. 2542 หลังจากนั้นอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานลดลงต่อเนื่อง และปรับเพิ่มขึ้นมากในปี พ.ศ. 2549 หลังจากธนาคารได้ควบรวมกิจการกับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด สาขากรุงเทพฯ

ธนาคารไทยธนาคารมีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานต่ำมากช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ หลังจากทางการได้แทรกแซง และแปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ธนาคารไทยธนาคารกลับมีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานเพิ่มขึ้นอย่างมาก และปรับลดลงในปี พ.ศ. 2547 หลังจากดำเนินการแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนในปี พ.ศ. 2545 อย่างไรก็ตามอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานกลับเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2548-2549

ธนาคารกสิกรไทยเป็นธนาคารที่มีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 285.62 ล้านบาทต่อคน โดยอัตราส่วนดังกล่าวลดลงหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ เนื่องจากธนาคารแต่ละแห่งต้องบริหารต้นทุนให้ต่ำ อย่างไรก็ตามอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานของธนาคารค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับธนาคารแห่งอื่น เนื่องจากธนาคารกสิกรไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยี และธุรกิจใหม่อย่างต่อเนื่อง

ธนาคารกรุงเทพเป็นธนาคารที่มีอัตราส่วนรายจ่ายต่อจำนวนพนักงานเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ 290.69 ล้านบาทต่อคน แต่ธนาคารกรุงเทพจะมีอัตราส่วนรายจ่ายสูงมากในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ หลังจากธนาคารได้ผ่านวิกฤตเศรษฐกิจ ส่งผลให้ธนาคารหันมาบริหารด้านต้นทุนเพิ่มขึ้น และมีอัตราส่วนรายจ่ายต่อพนักงานต่ำกว่าธนาคารกสิกรไทย

4. ความสามารถในการทำกำไร (Earnings)

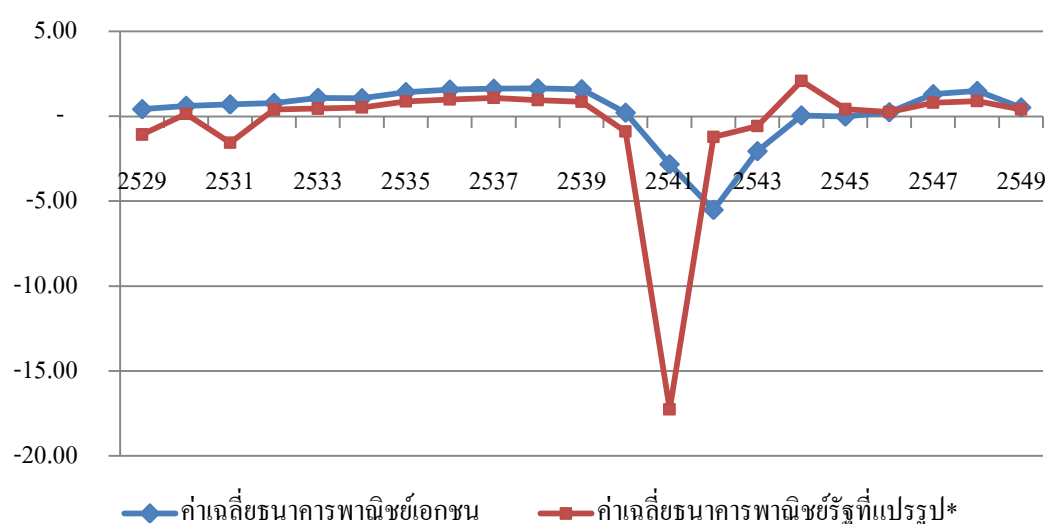
หลักเกณฑ์ในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ คือ ต้องดำเนินงานให้ได้กำไร เพราะกำไรที่ได้จะต้องจ่ายเป็นเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้น และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการเติบโตของธนาคารอีกด้วย ซึ่งการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจสถาบันการเงิน จำเป็นต้องเข้าใจถึงสาเหตุที่ทำให้กำไรเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละงวด มีการเปรียบเทียบกับกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน แต่การเร่งอัตราการเติบโตโดยสร้างผลกำไรให้สูงเป็นการเพิ่มความเสี่ยงควบคู่กันไป โดยอัตราส่วนทางการเงินที่เป็นตัวชี้วัดความสามารถในการทำกำไร เช่น อัตราผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้น อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อัตราส่วนรายได้จากดอกเบี้ยสุทธิ เป็นต้น

การศึกษาครั้งนี้ใช้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์¹⁰ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้น¹¹ เป็นดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร โดยอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์เป็นดัชนีที่สะท้อนให้เห็นความสามารถในการใช้สินทรัพย์มาสร้างกำไรให้กับธนาคาร ไม่ว่าจะเป็นจากหนี้สิน (เงินฝากและเงินกู้) หรือส่วนทุน (ส่วนของผู้ถือหุ้น) รวมทั้งอาคาร ที่ดินและอุปกรณ์ มาสร้างกำไรให้กับธนาคารผ่านการให้สินเชื่อ นำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์อื่น ๆ หรือสร้างรายได้จากค่าธรรมเนียม เป็นต้น หากธนาคารใดสามารถบริหารจัดการได้ดี อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์มีค่าสูง ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์เอกชน (ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารทหารไทย และธนาคารไทยพาณิชย์) สูงกว่าธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูปตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2541 เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เอกชนส่วนใหญ่

¹⁰ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (Return on Assets: ROA) เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรของสถาบันการเงิน เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวม ซึ่งสามารถคำนวณได้จาก $\text{Working Profits/Total Assets}$

¹¹ อัตราผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงผลตอบแทนจากการลงทุนที่ส่วนของเจ้าของจะได้รับ มีค่าเท่ากับ $\text{Working Profits/Total Equity}$ ในทางทฤษฎีค่า ROE ควรจะมีค่าสูงกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสในการนำเงินมาลงทุนในสถาบันการเงินนั้นๆ แทนที่จะนำไปลงทุนในกิจการอื่น โดยปกติ ROE สะท้อนถึงผลตอบแทนคืนสู่ผู้ลงทุนสูงตามไปด้วย

เป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ขณะที่ธนาคารกรุงไทย และธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำเนินงาน และลักษณะการบริหารงานในธนาคารยังเป็นระบบครอบครัวสูง หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 กลุ่มธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดเล็กแปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของธนาคารกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และสูงกว่ากลุ่มธนาคารพาณิชย์เอกชน ในช่วง พ.ศ. 2542-2545 เนื่องจากมีทางการเข้าไปช่วยเหลือแก้ปัญหา แต่หลังจากเศรษฐกิจฟื้นตัว ธนาคารทุกแห่งเริ่มมีผลการดำเนินงานดีขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์เอกชนกลับมามีผลตอบแทนจากสินทรัพย์สูงกว่ากลุ่มธนาคารพาณิชย์รัฐที่ทยอยแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2546 ดังภาพที่ 3.5

ภาพที่ 3.5 ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549
 หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และถูกแปรรูปในเวลาต่อมา
 ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งหลังจากได้ดำเนินการปรับโครงสร้าง และบางส่วนคงสภาพเดิมไว้ แต่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติเพิ่มขึ้น ทำให้ธนาคารมีการแข่งขันเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของแต่ละธนาคารแตกต่างกัน ดังตารางที่ 3.13

ตารางที่ 3.13 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

(หน่วย: ร้อยละ)

ธนาคาร	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
ไทยพาณิชย์	0.48	0.65	0.72	0.81	1.17	1.18	1.52	1.49	1.69	1.71	1.67
กสิกรไทย	0.41	0.57	0.66	0.76	1.17	1.11	1.43	1.80	2.05	1.98	1.84
กรุงเทพ	0.34	0.51	0.53	0.60	0.90	1.22	1.58	1.78	1.93	1.90	1.80
กรุงศรีอยุธยา	0.37	0.80	1.08	1.10	1.38	1.05	1.44	1.35	0.92	1.21	1.21
กรุงไทย	0.19	0.10	0.08	0.24	0.39	0.35	0.79	0.70	0.75	0.64	0.59
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	0.26	0.38	0.58	0.62	0.78	0.67	0.91	0.89	1.10	1.07	1.09
นครหลวงไทย	- .53	- .57	0.23	0.42	0.77	0.78	1.17	1.52	1.76	1.57	1.50
ทหารไทย	0.51	0.56	0.54	0.67	0.83	0.80	1.17	1.45	1.54	1.46	1.48
ยูโอบี	-0.55	0.02	- 9.09	0.37	0.06	0.62	0.59	0.64	0.62	0.64	0.71
ไทยธนาคาร	0.32	0.86	0.48	0.40	0.33	0.21	1.00	1.24	1.24	0.88	0.47
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	- 1.00	0.25	-1.45	0.50	0.55	0.62	0.97	1.15	1.25	1.12	1.05
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	-1.06	0.16	-1.55	0.41	0.47	0.53	0.89	1.00	1.10	0.96	0.87

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: จากการคำนวณจากข้อมูลรายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ตารางที่ 3.13 (ต่อ)

(หน่วย: ร้อยละ)

ธนาคาร	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	ค่าเฉลี่ย
ไทยพาณิชย์	- 0.07	- 1.76	- 7.11	0.50	0.06	- 1.87	1.69	2.45	2.34	1.35	0.51
กสิกรไทย	0.10	- 5.66	- 7.24	0.16	0.13	0.88	1.80	1.86	1.66	1.46	0.43
กรุงเทพ	0.29	- 3.91	- 5.08	- 1.51	0.52	0.50	0.84	1.26	1.46	1.20	0.41
กรุงศรีอยุธยา	0.40	- 1.98	- 4.70	- 1.98	- 0.61	0.46	0.59	0.82	0.95	0.25	0.29
กรุงไทย	0.03	- 5.78	- 9.26	7.71	- 0.45	0.76	0.77	0.97	1.12	1.17	0.09
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	- 0.23	- 5.39	- 3.03	- 3.26	- 1.05	0.71	1.17	1.20	1.33	1.62	0.07
นครหลวงไทย	- 0.01	- 15.22	- 2.84	- 2.81	12.78	0.18	0.77	1.35	1.39	1.03	0.01
ทหารไทย	0.35	- 0.83	- 3.47	- 7.44	0.18	- 0.04	- 3.71	0.14	1.09	- 1.64	- 0.21
ยูโอบี	- 1.74	- 35.15	16.61	- 2.37	- 1.22	- 0.38	0.15	1.44	0.48	0.32	- 1.30
ไทยธนาคาร	- 2.49	- 24.73	- 7.50	- 2.07	0.40	0.88	- 1.54	0.24	0.23	- 2.03	- 1.48
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	- 0.82	- 16.26	- 0.05	- 3.59	2.22	0.27	- 0.63	0.87	0.90	- 0.14	- 0.58
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	- 0.89	- 17.25	- 1.20	- 0.56	2.09	0.43	0.27	0.81	0.91	0.42	- 0.53

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: จากการคำนวณจากข้อมูลรายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ธนาคารไทยพาณิชย์มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เฉลี่ยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529-2549 สูงสุดที่ร้อยละ 0.51 เนื่องจากธนาคารรักษาระดับการทำกำไรจากสินทรัพย์ได้ดี และฟื้นตัวเร็วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 โดยธนาคารได้ปรับโครงสร้างโดยมีกระทรวงการคลัง และนักลงทุนสถาบันต่างชาติเข้ามาถือหุ้นเพิ่มขึ้น ทำให้เป็นตัวเร่งให้ธนาคารสามารถทำกำไรจากสินทรัพย์ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2547-2548 ซึ่งธนาคารประสบความสำเร็จหลายด้าน ทั้งจากตัวธนาคารเอง และเงินลงทุนในบริษัทย่อย รวมทั้งการขายเงินลงทุนในกิจการที่ไม่ใช่ธุรกิจหลักของธนาคาร

ธนาคารกสิกรไทยมีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เฉลี่ยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ร้อยละ 0.43 โดยธนาคารฟื้นตัวเร็วเช่นเดียวกับธนาคารไทยพาณิชย์ โดยไม่ได้ขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐในการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 อย่างธนาคารไทยพาณิชย์ แต่อาศัยกระจายหุ้นให้กับนักลงทุนสถาบัน และรายย่อยทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลให้อัตรากำไรสุทธิของธนาคารมีสัดส่วนนักลงทุนต่างชาติเพิ่มขึ้นมาก โดยธนาคารได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ ทั้งด้านตลาดเงินและตลาดทุน ส่งผลให้ธนาคารสร้างกำไรได้เพิ่มขึ้น

ธนาคารกรุงเทพมีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เฉลี่ยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ร้อยละ 0.41 โดยเริ่มฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2544 เนื่องจากธนาคารไม่ได้ขอรับความช่วยเหลือจากทางการ ธนาคารกรุงเทพปรับตัวเพื่อยกฐานะขึ้นเป็นธนาคารพาณิชย์ครบวงจร ซ้ำกว่าธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารกสิกรไทย ธุรกิจในเครือ เช่น บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทจัดการกองทุนรวม เพิ่งทำงานร่วมกันอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2548 เนื่องจาก ธุรกิจดังกล่าวได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาในการดำเนินการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ประกอบกับธนาคารกรุงเทพมีลักษณะการรุกธุรกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป

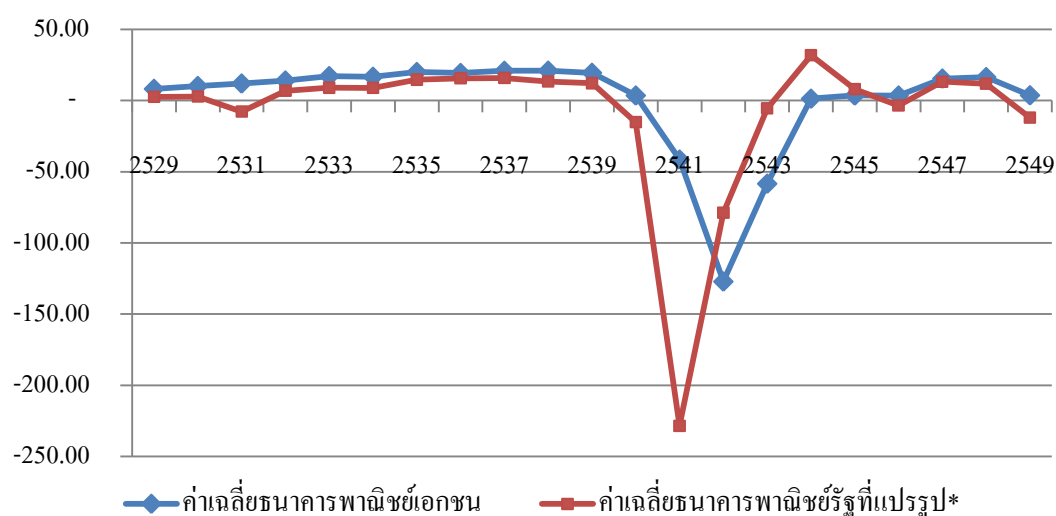
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เฉลี่ยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ร้อยละ 0.29 โดยธนาคารไม่ได้ขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ แม้ว่าจะเป็นธนาคารขนาดกลาง ซึ่งความสามารถในการทำกำไรจากสินทรัพย์ของธนาคารเริ่มฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2545 หลังจากนั้นธนาคารได้เร่งดำเนินการเพื่อพัฒนาธนาคารเป็นธนาคารพาณิชย์ครบวงจร เพื่อเชื่อมโยงการให้บริการให้ครอบคลุมทั้งทางด้านตลาดเงินและตลาดทุน ส่งผลให้ความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่ค่อนข้างห่างชั้นจากธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดใหญ่ และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ก็กลับลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549

ธนาคารกรุงไทยเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ทำให้ความสามารถในการทำกำไรจากสินทรัพย์ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชนที่มีขนาดใกล้เคียงกัน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากธนาคารมุ่งเน้นขยายสินเชื่อเพื่อสนองนโยบายภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทำให้สินทรัพย์ของธนาคารขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ไม่สามารถนำมาสร้างให้เกิดกำไรสูงสุด เนื่องจากมีจุดประสงค์ด้านสังคม และการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หลังจากดำเนินการแปรรูปครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2546 ธนาคารมีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ร้อยละ 0.07 เป็นธนาคารขนาดเล็กที่มีความสามารถในการสร้างกำไรจากสินทรัพย์ หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ผู้ถือหุ้นใหญ่ไม่สามารถเพิ่มทุนได้ด้วยตัวเอง ส่งผลให้ถูกแทรกแซงจากทางการ และดำเนินการแปรรูปด้วยการขายสินทรัพย์ในปี พ.ศ. 2542 ส่งผลให้ธนาคารมีอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์เพิ่มขึ้นต่อเนื่องอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ธนาคารทหารไทยมีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ลดลงอย่างช้า ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 หลังจากนั้นธนาคารได้ขอรับความช่วยเหลือจากกระทรวงการคลังในการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 ส่งผลให้กระทรวงการคลังเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ซึ่งในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจธนาคารไม่ได้รับผลกระทบรุนแรงมากนัก แต่ธนาคารกลับมีผลการดำเนินงานขาดทุน และมีกำไรสลับกันไป ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์มีลักษณะขึ้นลง

สำหรับอัตราส่วนผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นดัชนีอีกหนึ่งตัวที่สะท้อนให้เห็นความสามารถในการใช้ส่วนของผู้ถือหุ้นหรือส่วนทุนมาสร้างกำไร หากธนาคารใดสามารถบริหารจัดการได้ดี ค่าอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นจะมีค่าสูง โดยจากภาพที่ 3.6 สะท้อนให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารไทยธนชาตมีอัตราผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้นสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่ถูกดำเนินการแปรรูปในช่วงปี พ.ศ. 2529-2541 แต่หลังจากนั้นธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่เริ่มทยอยแปรรูปในปี พ.ศ. 2542-2546 ให้ผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นมากกว่ากลุ่มธนาคารพาณิชย์เอกชน เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวธนาคารพาณิชย์ของรัฐได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อสร้างผลตอบแทนให้ดีกว่าดำเนินการแปรรูปด้วยการขายสินทรัพย์ หรือกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2549 ธนาคารพาณิชย์เอกชนมีอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่ถูกแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนเล็กน้อย

ภาพที่ 3.6 ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และถูกแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งหลังจากได้ดำเนินการปรับโครงสร้าง ทั้งการแปรรูปเป็นกิจการของรัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเข้าซื้อและควบรวมกิจการ และการคงสภาพเดิมไว้แต่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติเพิ่มขึ้น ล้วนแต่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรจากส่วนของผู้ถือหุ้นของแต่ละธนาคารแตกต่างกันดังตารางที่ 3.14

ตารางที่ 3.14 อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

(หน่วย: ร้อยละ)

ธนาคาร	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
ไทยพาณิชย์	10.07	11.83	14.08	13.86	17.89	24.86	21.56	18.53	20.53	21.98	22.15
กรุงไทย	4.58	2.66	1.97	5.34	8.09	8.11	14.15	13.05	12.77	9.13	8.33
กรุงศรีอยุธยา	6.88	12.30	14.86	14.58	18.40	11.40	16.77	15.88	17.57	20.20	16.70
กรุงเทพ	7.60	10.22	10.22	12.98	17.46	19.25	23.25	20.80	22.21	21.20	19.29
กสิกรไทย	7.62	8.03	10.56	13.99	18.97	15.06	19.32	22.29	22.34	21.94	19.09
ทหารไทย	8.94	8.74	10.23	14.95	13.11	12.95	19.28	19.30	21.91	19.64	20.36
ไทยธนาคาร	5.94	13.73	7.92	6.54	7.11	4.58	19.62	17.20	15.97	12.20	7.09
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	5.95	8.73	11.55	12.94	14.19	13.05	14.42	15.46	16.44	16.19	14.54
นครหลวงไทย	N/A	- 1.09	3.50	7.17	10.83	11.63	16.79	21.42	24.13	22.20	22.54
ยูโอบี	- 3.15	0.09	- 63.66	2.79	4.93	7.15	8.59	11.04	9.93	7.29	8.37
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	7.62	11.22	11.53	12.39	15.97	15.03	20.10	18.94	19.72	19.50	16.87
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	3.26	1.83	- 7.28	8.64	10.23	10.58	14.65	16.05	17.04	14.89	14.83

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: จากการคำนวณจากข้อมูลรายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ตารางที่ 3.14 (ต่อ)

(หน่วย: ร้อยละ)

ธนาคาร	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	ค่าเฉลี่ย
ไทยพาณิชย์	- 1.17	- 32.60	- 84.61	5.92	0.65	- 23.96	16.50	22.54	19.33	13.35	6.35
กรุงไทย	0.46	- 73.78	- 90.92	116.32	- 6.96	12.30	11.62	14.62	15.76	15.18	4.89
กรุงศรีอยุธยา	7.49	- 35.63	- 85.99	- 55.55	- 17.60	12.53	10.68	14.24	15.28	3.59	1.65
กรุงเทพ	3.93	- 48.96	-133.58	- 55.03	15.01	11.30	11.11	15.33	14.58	12.04	1.44
กสิกรไทย	1.41	- 76.10	-200.34	4.94	3.73	19.06	30.57	23.12	17.83	15.49	0.90
ทหารไทย	6.15	- 14.11	-131.20	-192.32	4.81	- 1.12	- 51.15	2.10	15.34	- 25.88	- 10.38
ไทยธนาคาร	- 61.13	N/A	-112.82	- 44.83	9.25	17.65	- 58.88	7.16	7.20	-104.72	- 11.16
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	- 4.04	-341.95	- 31.50	- 60.55	- 23.09	12.31	16.61	15.04	14.75	15.76	- 11.58
นครหลวงไทย	18.09	-443.96	-221.22	N/A	204.55	2.52	11.12	19.16	17.58	11.57	- 13.24
ยูโอบี	- 29.04	-283.01	62.43	- 37.97	- 24.51	- 4.76	2.08	10.48	3.98	2.48	- 14.50
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	- 9.89	- 38.66	-123.47	- 28.91	2.21	7.31	2.00	16.48	14.85	- 12.05	- 0.06
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	- 1.68	-231.36	- 82.48	- 34.90	30.96	4.25	- 1.95	12.28	13.48	3.82	- 8.71

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: จากการคำนวณจากข้อมูลรายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ธนาคารไทยพาณิชย์มีอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 สูงสุดในกลุ่มธนาคารทั้ง 10 แห่ง เนื่องจากธนาคารมีสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไม่สูงมาก ตั้งสำรองหนี้เสียน้อย ทำให้มีผลการดำเนินงานขาดทุนน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งอื่น ประกอบกับ ส่วนทุนของธนาคารมีมูลค่าสูง เมื่อมีส่วนของผู้ถือหุ้นสูง ทำให้อัตราส่วนขาดทุนสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำ ทั้งนี้ ธนาคารได้ปรับโครงสร้างโดยมีกระทรวงการคลังและธนาคารพันธมิตรต่างชาติ เข้ามาถือหุ้น จากนั้นกระทรวงการคลังได้ร่วมมือกับทีมผู้บริหารธนาคารแก้ไขปัญหา และเมื่อภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว ธนาคารไทยพาณิชย์มีกำไรเพิ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2549

ธนาคารกรุงไทยเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ หลังจากแปรรูปครั้งแรกในปี พ.ศ. 2532 ส่งผลให้ความสามารถในการทำกำไรจากส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น แต่ลดลงหลังจากแปรรูปครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2536 ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ธนาคารประสบปัญหาขาดทุนสูงจากการตั้งสำรองหนี้เสีย กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้เพิ่มทุนให้ธนาคารจำนวนมาก เมื่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง ส่งผลให้ธนาคารมีอัตราส่วนขาดทุนสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำ ต่อมาเมื่อภาวะเศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะปกติ ธนาคารกลับลดสัดส่วนของผู้ถือหุ้นลง ทำให้อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง ซึ่งการแปรรูปครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2546 ไม่ได้ทำให้ความสามารถในการทำกำไรจากส่วนของผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไปมากนัก

ธนาคารกรุงศรีอยุธยามีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 อยู่ที่ร้อยละ 1.65 โดยธนาคารให้สามารถนำส่วนของผู้ถือหุ้นมาสร้างกำไรได้สูงช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารขาดทุนต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2544 ทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบ แต่ไม่มากเมื่อเทียบกับธนาคารอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากการปล่อยสินเชื่อที่รัดกุมของธนาคาร หลังจากนั้นธนาคารกลับมาสร้างผลตอบแทนที่ดีอย่างต่อเนื่อง และลดลงต่ำกว่าร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2549 เนื่องจากธนาคารต้องตั้งสำรองตามเกณฑ์ใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารกรุงเทพสร้างผลกำไรจากส่วนของผู้ถือหุ้นได้ในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับธนาคารอื่น แม้ว่าจะก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารจะสามารถมีอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสูง แต่ธนาคารมีผลการดำเนินงานขาดทุนสูงในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2541-2543 ขณะที่ส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง ทำให้อัตราส่วนขาดทุนสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบสูง ต่อจากนั้นเมื่อผลการดำเนินงานกลับมาดีกำไร ธนาคารได้เพิ่มทุนครั้งใหญ่เพื่อเสริมสร้างความ

แข็งแกร่งของเงินกองทุนในปี พ.ศ. 2546 ส่งผลให้ส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นอย่างมาก และทำให้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นไม่สูง แม้ว่าธนาคารจะมีกำไรสุทธิสูงก็ตาม

ธนาคารกสิกรไทยต้องแก้ปัญหาผลการดำเนินงานในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจด้วยตัวเอง เช่นเดียวกับธนาคารกรุงเทพ ผลการดำเนินงานที่ขาดทุนมาก ในช่วงปี พ.ศ. 2541 ส่งผลให้ส่วนของผู้ถือหุ้นของธนาคารลดลง เป็นที่มาของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่ติดลบสูง และส่งผลให้ภาพรวมของธนาคารในรอบ 20 อยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าในช่วงเวลาก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารกสิกรไทยจะมีอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสูงก็ตาม

ธนาคารทหารไทยมีส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำ เมื่อใดที่ธนาคารมีกำไรสุทธิสูง ก็ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสูง แต่เมื่อใดที่ธนาคารขาดทุน ก็ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ธนาคารประสบปัญหาอย่างรุนแรงในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ขาดทุนต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2543 หลังจากนั้นธนาคารต้องตั้งสำรองสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ทำให้ขาดทุนอีกครั้งในช่วงปี พ.ศ. 2545-2546 โดยเฉพาะปี พ.ศ. 2546 เนื่องจากธนาคารอยู่ในระหว่างการดำเนินการควบรวมกิจการ และธนาคารประสบปัญหาขาดทุนอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549 เนื่องจากธนาคารต้องตั้งสำรองตามเกณฑ์ใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารไทยธนาคารมีอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำ เนื่องจากธนาคารประสบปัญหาขาดทุนต่อเนื่องในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2544 ต่อมาหลังจากธนาคารได้ดำเนินการแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนในปี พ.ศ. 2545 ธนาคารประสบปัญหาขาดทุนอีกครั้งในปี พ.ศ. 2546 และ 2549 เนื่องจากเกณฑ์การตั้งสำรอง และมาตรฐานบัญชีใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย ขณะที่ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) มีอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำ โดยเฉพาะช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารมีผลการดำเนินงานขาดทุนต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2544 แม้ว่าธนาคารแปรรูปในปี พ.ศ. 2542 แต่ไม่ได้ทำให้ความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้น เนื่องจากธนาคารปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงาน ทำให้มีต้นทุนในการปรับโครงสร้างสูง โดยอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545

ธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารยูโอบี เป็นธนาคารที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนสูงในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ขณะที่ส่วนของผู้ถือหุ้นน้อย ทำให้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบสูง และส่งผลให้ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นในรอบ 20 ปีของธนาคารมี

ค่าต่ำ ซึ่งธนาคารนครหลวงไทยหลังจากแปรรูปในปี พ.ศ. 2546 ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนจาก ส่วนของผู้ถือหุ้นของธนาคารปรับตัวเพิ่มขึ้น ขณะที่ธนาคารยูโอบีต้องใช้เวลากว่า 3 ปีในการปรับ โครงสร้างธนาคาร และกลับมาสร้างกำไรได้อีกครั้งในปี พ.ศ. 2546

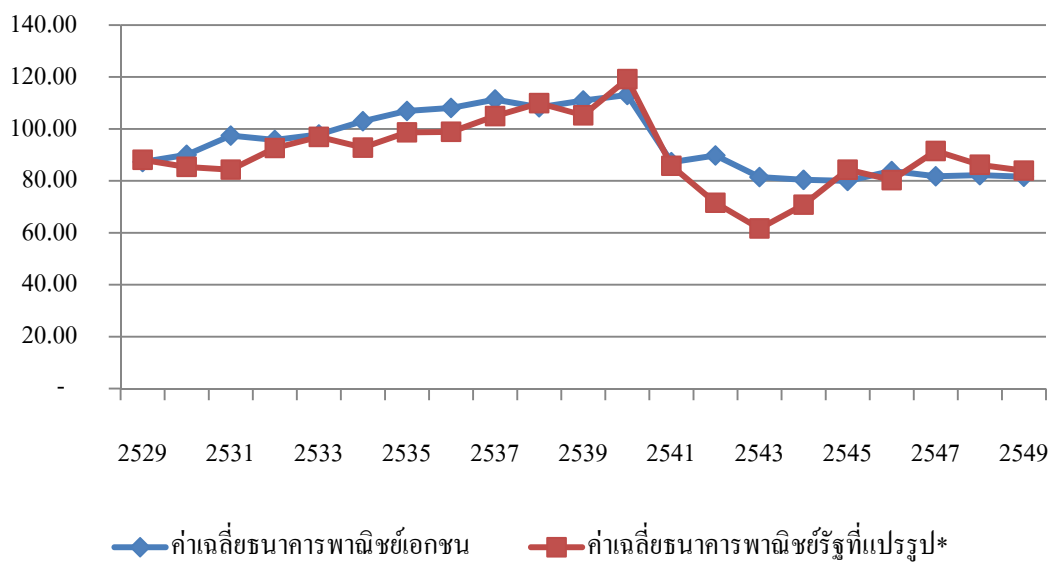
5. ฐานะสภาพคล่อง (Liquidity)

สภาพคล่องมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อสถาบันการเงิน ความมั่นคง ทางด้านสภาพคล่องหมายถึง สถาบันการเงินนั้นๆ สามารถชำระคืนเงินที่รับฝาก และเงินที่กู้ยืมมา ได้ทันทีที่ครบกำหนด หรือก่อนครบกำหนดในบางกรณี เช่น เกิดวิกฤตศรัทธาในสถาบันการเงิน หนึ่ง ส่งผลให้ผู้ฝากเงินถอนเงินฝากก่อนครบกำหนด เป็นต้น การขาดสภาพคล่องของสถาบัน การเงินอาจจะรวมอยู่ในรูปของ 1) ล้มละลายเนื่องจากมีสินทรัพย์ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ หรือ 2) ขาดสินทรัพย์สภาพคล่องถึงแม้จะมีสินทรัพย์รวมเพียงพอที่จะชำระหนี้ แต่ไม่สามารถแปลง สินทรัพย์นั้นๆ ให้มีสภาพคล่องเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ตามกำหนด โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) มีประกาศให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 ของเงินฝาก โดยสินทรัพย์สภาพคล่องต้องอยู่ในรูปเงินฝากที่ ธปท. เงินสดในมือ และพันธบัตรรัฐบาลหรือ รัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังค้ำประกันที่ปลอดภาระ เนื่องจากสามารถนำไปใช้เป็นหลักประกัน การกู้ยืมในตลาดซื้อขายพันธบัตรได้ นอกเหนือจากการกั้นเงินสำรองตามประกาศ ธปท. สถาบัน การเงินสามารถบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่องได้โดยพิจารณาสินทรัพย์ระยะสั้นให้สอดคล้อง กับหนี้สินระยะสั้น การกระจายแหล่งเงินฝาก หรือเงินกู้ยืม ไม่ให้กระจุกอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นต้น แต่สภาพคล่องส่วนเกินที่มีมากเกินไปจนอาจกระทบต่อการดำเนินงานเนื่องจากสินทรัพย์ สภาพคล่องมักจะมีผลตอบแทนที่ต่ำกว่าสินเชื่อลูกค้าทั่วไป ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินที่อาจสามารถ นำมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดฐานะสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ เช่น อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่อง ต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝาก เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝาก¹² เป็นดัชนีที่สะท้อนถึงสภาพ คล่องของธนาคาร ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เอกชน สูงกว่า ธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่แปรรูป ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2546 สะท้อนให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน

¹² อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝาก (Loans/Deposits) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ามีการนำเงินฝากไปให้กู้ มากน้อยเพียงใด หากอัตราส่วนดังกล่าวต่ำ แสดงว่าธนาคารมีสภาพคล่องสูง เนื่องจากการปล่อยสินเชื่อมีน้อยกว่า เงินฝาก สถาบันการเงินนั้นต้องมีการบริหารส่วนเกินสภาพคล่องให้มีประสิทธิภาพ

เร่งขยายสินเชื่อ ทำให้สภาพคล่องต่ำ หลังจากธนาคารพาณิชย์ของรัฐได้ทยอยแปรรูปเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2546 และธนาคารกรุงไทยยังเป็นแกนนำในการปล่อยสินเชื่อเพื่อสนองนโยบายภาครัฐ ต่อเนื่องส่งผลให้อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ของรัฐเพิ่มขึ้นสูงกว่า ธนาคารพาณิชย์เอกชน ทำให้สภาพคล่องธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่แปรรูปลดลง ดังภาพที่ 3.7

ภาพที่ 3.7 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549
หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐและถูกแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารพาณิชย์มีกระบวนการปรับโครงสร้างที่แตกต่างกัน ทั้งจากธนาคารครอบครัวสู่การเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และแปรรูปกลับสู่การเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนที่มีมาตรฐานสากล โดยมีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นนักลงทุนต่างชาติ และกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ และอีกกลุ่มเป็นการคงสภาพการเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน แต่มีการกระจายหุ้นให้กับนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น บางส่วนควบรวมกิจการกัน ทำให้ลักษณะการดำเนินงาน และนโยบายของธนาคารแตกต่างกัน ส่งผลให้สภาพคล่องของธนาคารแตกต่างกัน ดังตารางที่ 3.15

ตารางที่ 3.15 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง พ.ศ. 2540-2549

(หน่วย: ร้อยละ)

ธนาคาร	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	85.85	80.57	92.27	92.44	95.28	96.17	109.35	119.81	124.59	116.12	115.68
ทหารไทย	87.67	83.93	88.89	96.02	98.78	95.71	98.87	102.74	107.30	110.56	108.13
นครหลวงไทย	83.14	87.98	102.62	100.66	101.08	105.45	110.50	108.58	110.22	109.04	110.65
กรุงศรีอยุธยา	82.15	98.12	104.67	100.01	91.60	97.95	96.27	101.71	101.69	97.04	102.74
กรุงเทพ	102.07	105.69	100.87	100.38	105.12	111.89	115.41	111.93	113.52	110.79	112.24
ยูโอบี	106.43	94.78	78.09	97.87	92.30	85.58	90.71	92.05	96.17	101.62	107.09
ไทยพาณิชย์	83.13	77.76	86.66	85.19	96.21	103.28	102.95	98.30	106.58	108.70	113.42
กรุงไทย	78.25	76.88	75.79	78.61	91.37	90.07	94.66	94.32	98.73	108.59	103.12
กสิกรไทย	82.53	82.93	87.62	93.08	101.19	94.51	99.89	99.07	106.02	106.19	104.17
ไทยธนาคาร	85.70	88.37	91.18	97.59	101.10	98.17	109.30	106.27	116.56	122.69	103.86
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	87.27	90.02	97.42	95.74	97.86	102.95	106.90	108.07	111.32	108.34	110.95
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	88.12	85.38	84.31	92.63	96.95	92.81	98.69	98.89	104.95	109.93	105.27

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและแปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: จากการคำนวณจากข้อมูลรายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ตารางที่ 3.15 (ต่อ)

(หน่วย: ร้อยละ)

ธนาคาร	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	ค่าเฉลี่ย
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	124.82	79.67	103.11	95.55	98.81	92.55	114.27	93.05	96.32	111.60	101.80
ทหารไทย	114.29	98.94	100.48	96.36	89.01	89.04	85.75	105.11	101.33	90.43	97.59
นครหลวงไทย	133.14	93.92	87.31	76.25	79.79	76.33	77.06	84.47	75.85	63.68	94.18
กรุงศรีอยุธยา	101.67	87.81	96.02	86.88	88.34	92.61	89.26	80.64	76.65	77.43	92.92
กรุงเทพ	107.39	87.70	78.87	70.45	61.64	65.22	65.01	70.93	72.71	72.98	92.51
ยูโอบี	156.88	73.30	7.95	16.99	49.79	126.25	104.25	129.34	97.22	96.88	90.55
ไทยพาณิชย์	98.39	86.75	83.50	78.07	73.30	73.11	73.25	79.74	89.44	82.28	89.52
กรุงไทย	112.61	101.46	88.43	44.46	77.69	82.84	91.94	87.38	86.96	91.71	88.38
กสิกรไทย	99.04	84.70	76.74	70.42	66.35	67.61	70.85	78.07	86.28	86.05	87.78
ไทยธนาคาร	113.21	70.61	84.12	79.96	71.26	55.70	48.62	57.64	59.12	54.64	86.46
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์เอกชน	113.08	87.17	89.76	81.44	80.37	79.97	83.77	81.77	82.19	81.59	94.19
ค่าเฉลี่ยธนาคารพาณิชย์รัฐที่แปรรูป*	119.21	85.80	71.54	61.64	70.82	84.29	80.28	91.51	86.18	83.94	90.15

หมายเหตุ: * หมายถึงธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลังพ.ศ. 2540 ทำให้กลายเป็นธนาคารรัฐและ
แปรรูปในเวลาต่อมา

ที่มา: จากการคำนวณจากข้อมูลรายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์

ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) เป็นธนาคารขนาดเล็กที่มีอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากสูง (สภาพคล่องต่ำ) โดยธนาคารได้นำเงินฝากส่วนใหญ่มาปล่อยสินเชื่อเพื่อหารายได้จากดอกเบี้ย โดยธนาคารเริ่มให้สินเชื่อมากกว่าเงินฝากในปี พ.ศ. 2535-2540 ซึ่งสอดคล้องกับการเปิดกิจการวิเทศธนกิจในปี พ.ศ. 2536 โดยธนาคารได้กู้เงินจากต่างประเทศเข้ามาปล่อยกู้ในประเทศมากขึ้น แต่หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ธนาคารชะลอการปล่อยสินเชื่อลง สภาพคล่องเพิ่มขึ้น ซึ่งมีเพียง พ.ศ. 2546 และ 2549 เท่านั้นที่ธนาคารปล่อยสินเชื่อมากกว่าเงินฝาก ส่วนหนึ่งเป็นผลจากหลังแปรรูปธนาคารเน้นรายได้จากค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น

ธนาคารทหารไทยมีอัตราเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 สูง โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2536-2540 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสภาพคล่องต่ำ โดยธนาคารได้นำเงินกู้มาปล่อยสินเชื่อนอกเหนือจากเงินฝาก แต่หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 สภาพคล่องธนาคารเพิ่มขึ้น มีเพียงปี พ.ศ. 2542 และ 2547 ที่ธนาคารปล่อยสินเชื่อมากกว่าเงินฝาก

ธนาคารนครหลวงไทยปล่อยสินเชื่อมากกว่าเงินฝากตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2531-2540 โดยเฉพาะสินเชื่อให้กลุ่มธุรกิจของกลุ่มทุนและพวกพ้องที่ถือหุ้นใหญ่ ซึ่งหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ธนาคารมีปัญหาหนี้เสียจำนวนมาก และทางธนาคารต้องเข้ามาแทรกแซงอีกครั้ง และเปลี่ยนสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐในปี พ.ศ. 2541 ต่อมาควบรวมกิจการกับธนาคารศรีนครในปี พ.ศ. 2545 และแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนในปี พ.ศ. 2546 ส่งผลธนาคารมีสภาพคล่องเพิ่มขึ้น

ธนาคารกรุงศรีอยุธยามีอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากสูง (สภาพคล่องต่ำ) ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2532 และ พ.ศ. 2536-2540 แต่หลังจากผ่านวิกฤตเศรษฐกิจมาได้ ธนาคารมีสภาพคล่องเพิ่มขึ้น โดยไม่เคยปล่อยสินเชื่อมากกว่าเงินฝากของธนาคาร ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากธนาคารได้หารายได้จากค่าธรรมเนียมเพิ่มมากขึ้น ไม่ได้มุ่งหวังรายได้จากดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียว

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2540 ธนาคารกรุงเทพได้ปล่อยสินเชื่อสูงกว่าฐานเงินฝากของธนาคาร ซึ่งหมายถึงธนาคารต้องกู้เงินมาเพื่อปล่อยสินเชื่อ แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารได้ปรับลดการปล่อยสินเชื่อลง ทำให้มีสภาพคล่องมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว และธนาคารเกรงภาวะหนี้เสียจะเพิ่มขึ้น โดยธนาคารความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง ทำให้การปล่อยสินเชื่อรัดกุมยิ่งขึ้น ประกอบกับตลาดตราสารหนี้ที่พัฒนาขึ้นหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ส่งผลให้ธนาคารสามารถหาผลตอบแทนจากการนำเงินฝากไปลงทุนในตราสารหนี้ระยะสั้นได้ ทำให้ไม่มีแรงกดดันให้ต้องปล่อยสินเชื่อเพื่อไม่ให้ธนาคารต้องแบกรับต้นทุนดอกเบี้ยเงินฝากอย่างในอดีต

นอกจากนี้ ธนาคารหันมาหารายได้จากค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากหลังปี พ.ศ. 2540 ต่ำกว่าร้อยละ 100

ธนาคารยูโอบี (เดิมชื่อธนาคารแหลมทอง) มีอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากมากกว่าร้อยละ 100 ในปี พ.ศ. 2529 และ ช่วงปี พ.ศ. 2538-2540 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เศรษฐกิจร้อนแรง และเข้าสู่ยุคฟองสบู่ ทั้งนี้ ธนาคารแหลมทองเป็นธนาคารที่มีปัญหาภายในสูง ทำให้ธนาคารเพ็งมาปล่อยสินเชื่อมากกว่าเงินฝากในระยะก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเท่านั้น แต่หลังจากปรับโครงสร้างกลายเป็นธนาคารลูกครึ่งไทย-ต่างชาติ เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ธนาคารมีสภาพคล่องลดลง โดยปล่อยสินเชื่อมากกว่าเงินฝากของธนาคารอีกครั้งในช่วงปี พ.ศ. 2545-2547

ธนาคารไทยพาณิชย์ มีสภาพคล่องสูง และเริ่มลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2534-2539 เนื่องจากธนาคารเริ่มปล่อยสินเชื่อมากกว่าเงินฝาก ทั้งนี้ หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารได้เปลี่ยนโครงสร้างผู้ถือหุ้น และหลังจากนั้นธนาคารมีอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากต่ำกว่าร้อยละ 100 ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากธนาคารระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น และสภาวะเศรษฐกิจถดถอย ทำให้ความต้องการสินเชื่อมีน้อยลง ขณะที่เงินฝากเพิ่มขึ้น

ธนาคารกรุงไทยมีสภาพคล่องสูง เนื่องจากธนาคารเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ทำให้ประชาชนทั่วไปให้ความไว้วางใจในการนำเงินมาฝาก โดยเฉพาะหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งประชาชนได้โยกเงินมายังธนาคารที่มีความมั่นคงสูง แต่ธนาคารที่มีสภาพคล่องสูง จะมีปัญหาเรื่องการบริหารต้นทุนดอกเบี้ย ต่อมารัฐบาลได้ประกาศนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2544 โดยมีธนาคารพาณิชย์รัฐเป็นแกนนำ ส่งผลให้สภาพคล่องของธนาคารกรุงไทยลดลง

ธนาคารกสิกรไทยมีสภาพคล่องต่ำในปี พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2537-2539 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เศรษฐกิจขยายตัวสูง ทำให้ธนาคารปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้น แต่หลังจากประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงมากขึ้น ส่งผลให้ธนาคารระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อ ทำให้มีสภาพคล่องสูง ซึ่งปัจจุบันมีนวัตกรรมทางการเงินเพิ่มขึ้น ทำให้ธนาคารสามารถบริหารสภาพคล่องได้ง่ายขึ้น

ธนาคารไทยธนาคารมีค่าเฉลี่ยสภาพคล่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 สูงสุด โดยธนาคารมีการปล่อยสินเชื่อมากกว่าเงินฝากในปี พ.ศ. 2533 และช่วงปี พ.ศ. 2535-2540 ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารลดลงมาก เนื่องจากการปล่อย

สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำที่เงินฝากเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 หลังจากธนาคารได้แปรรูปจากธนาคารพาณิชย์ของรัฐ เป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน

โดยรวมการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้ คือ การแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินด้านความมั่นคงของเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านคุณภาพสินทรัพย์ดีขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 ด้านคุณภาพในการบริหารในแง่การสร้างรายได้ลดลง แต่การบริหารต้นทุนดีขึ้น ด้านความสามารถในการทำกำไรในแง่ของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงจากช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 แต่ปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับช่วง พ.ศ. 2541 และด้านฐานะสภาพคล่องเพิ่มขึ้นและลดลงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน

ส่วนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินด้านความมั่นคงของเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านคุณภาพสินทรัพย์ดีขึ้น ด้านคุณภาพในการบริหารดีขึ้นทั้งในแง่การสร้างรายได้และการบริหารต้นทุน ด้านความสามารถในการทำกำไรส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นทั้งในแง่อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น แต่ใช้เวลาปรับตัวหลังจากเพิ่งผ่านวิกฤตเศรษฐกิจ และด้านฐานะสภาพคล่องลดลงจากช่วงก่อนแปรรูปเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่การควบรวมและเข้าซื้อกิจการ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานทางการเงินด้านความมั่นคงของเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านคุณภาพสินทรัพย์ดีขึ้น ด้านคุณภาพในการบริหารส่วนใหญ่ดีขึ้นทั้งในแง่การสร้างรายได้และการบริหารต้นทุน ด้านความสามารถในการทำกำไรส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นทั้งในแง่อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และด้านฐานะสภาพคล่องเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่

การผ่อนคลายกฎระเบียบให้ต่างชาติถือหุ้นได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานทางการเงินด้านความมั่นคงของเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านคุณภาพสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ด้านคุณภาพในการบริหารในแง่การสร้างรายได้ลดลง แต่ในแง่การบริหารต้นทุนดีขึ้น ด้านความสามารถในการทำกำไรลดลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนผ่อนคลายกฎระเบียบ และด้านฐานะสภาพคล่องเพิ่มขึ้น

บทที่ 4

แบบจำลองและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาในบทที่ 4 แบบจำลองและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งนำแนวคิดทางทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอธิบายแบบจำลองการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิค และประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย พร้อมทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเนื้อหาประกอบไปด้วยหัวข้อ คือ แบบจำลองทั่วไปที่ใช้ในการศึกษา การกำหนดลักษณะแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบบจำลองเฉพาะที่ใช้ในการศึกษา และวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ มีรายละเอียด ดังนี้

แบบจำลองทั่วไปที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองที่ใช้ในการหาฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นสุ่ม (Stochastic Production Frontier) และฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นสุ่ม (Stochastic Cost Frontier) เพื่อวัดค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนต่างจากแบบจำลองทั่วไปในส่วนของโครงสร้างค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term) เนื่องจากแบบจำลอง Stochastic Panel Frontier กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนมีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่สามารถควบคุมได้ เช่น การใช้ปัจจัยการผลิต และค่าความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งเกิดจากความผิดพลาดในการวัด ความผิดพลาดทางสถิติ และการรบกวนจากปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการควบคุมของหน่วยผลิต เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ความขัดแย้งในตลาดแรงงาน การเข้าถึงวัตถุดิบ วิกฤตเศรษฐกิจ เป็นต้น

ถ้าสมมติให้ปัจจัยการผลิต และผลผลิตมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ (Homogeneous) และเป้าหมายการผลิตของหน่วยผลิต คือ กำไรสูงสุดหรือต้นทุนต่ำสุด ได้แบบจำลองสำหรับข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา (Panel Data) ของฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นสุ่ม คือ

$$Y_{it} = X_{it} \beta + \varepsilon_{it}, \quad i=1, 2, \dots, n \text{ และ } t=1, 2, \dots, T \quad (4.1)$$

$$\varepsilon_{it} = V_{it} - U_{it} \quad (4.2)$$

กำหนดให้ Y_{it} คือ ผลผลิตอยู่ในรูป Natural log X_{it} คือ เวกเตอร์ขนาด $(1 \times K)$ ของปัจจัยการผลิตของหน่วยผลิตที่ i ณ เวลา t β คือ เวกเตอร์ขนาด $(K \times 1)$ ของพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า

ε_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อน V_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อนตามปกติที่มีการกระจายไปได้ทั้งสองข้าง (two-sided noise) ทำให้เกิดการเคลื่อนแบบสุ่มของเส้นพรมแดนเนื่องมาจากเหตุการณ์ภายนอกทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ มีลักษณะการแจกแจงแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และความแปรปรวนเท่ากับ σ_v^2 U_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ไม่เป็นลบ แสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค ภายใต้เทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตที่กำหนดให้ของหน่วยการผลิตที่ i ณ เวลา t ซึ่งนิยามกำหนดให้ มีลักษณะการแจกแจงแบบกึ่งปกติ (Half-Normal Distribution) หรือการแจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ (Truncated Normal Distribution) โดย V_{it} และ U_{it} มีการแจกแจงที่เป็นอิสระต่อกัน

ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงสุ่ม (Stochastic Cost Frontier) คือ

$$C_{it} = X_{it} \beta + \varepsilon_{it}, \quad i=1, 2, \dots, N \text{ และ } t=1, 2, \dots, T \quad (4.3)$$

$$\varepsilon_{it} = V_{it} + U_{it} \quad (4.5)$$

กำหนดให้ C_{it} คือ ต้นทุนการผลิตอยู่ในรูป Natural log X_{it} คือ เวกเตอร์ขนาด $(1 \times K)$ ของราคาปัจจัยการผลิต และผลผลิตของหน่วยผลิตที่ i ณ เวลา t β คือ เวกเตอร์ขนาด $(K \times 1)$ ของพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า ε_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อน V_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่มีการกระจายไปได้ทั้งสองข้าง ทำให้เกิดการเคลื่อนแบบสุ่มของเส้นพรมแดนเนื่องมาจากเหตุการณ์ภายนอกทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ มีลักษณะการแจกแจงแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และความแปรปรวนเท่ากับ σ_v^2 U_{it} คือ ตัวแปรสุ่มที่มีค่าไม่เป็นลบ แสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุน ซึ่งหากกำหนดให้มีประสิทธิภาพการจัดสรร ค่า U_{it} จะมีค่าใกล้เคียงกับต้นทุนของความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค แต่หากไม่มีการกำหนดข้อสมมติดังกล่าว ค่า U_{it} จะเกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพทั้งทางเทคนิคและการจัดสรร โดย U_{it} มักมีลักษณะการแจกแจงแบบกึ่งปกติหรือแจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ โดย V_{it} และ U_{it} มีการแจกแจงที่เป็นอิสระต่อกัน

1. แบบจำลองที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ The Inefficiency Effects Model ของ Battese and Coelli (1995) ซึ่งใช้สำหรับข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา (Panel Data) เป็นแบบจำลองที่ใช้คาดประมาณฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นเพื่อวัดค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค และลักษณะเฉพาะของหน่วยผลิตที่อธิบายความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคในขั้นตอนเดียว ทำให้ได้ค่าคาดประมาณที่มั่นคงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งแบบจำลอง The Inefficiency Effects Model เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความไม่มั่นคง

ของค่าคาดประมาณที่ได้จากการใช้การคาดประมาณแบบ 2 ขั้นตอนที่ต้องคาดประมาณเส้น
 พรมแดนการผลิตเชิงเส้นสุ่มเพื่อนำไปคำนวณค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค และนำค่า
 ดังกล่าวไปหาความสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะของหน่วยผลิต เช่น ประสิทธิภาพบริหารจัดการ
 ความเป็นเจ้าของ เป็นต้น นอกจากนี้ การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองกับข้อมูลที่ใช้ใน
 การศึกษาพบว่า ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเหมาะสมกับแบบจำลอง The Inefficiency Effects Model
 ของ Battese and Coelli (1995) เนื่องจาก เมื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า แบบจำลองมีตัวแปรอธิบาย
 ความไม่มีประสิทธิภาพ (ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอธิบายความไม่มีประสิทธิภาพมีค่าแตกต่าง
 จากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99)¹³

สำหรับ The Inefficiency Effects Model ของ Battese and Coelli (1995) คือ

$$Y_{it}=X_{it} \beta + V_{it} - U_{it}, i=1, 2, \dots, N \text{ และ } t=1, 2, \dots, T \quad (4.6)$$

$$U_{it}=Z_{it}\delta + W_{it} \quad (4.7)$$

กำหนดให้ U_{it} คือ ตัวแปรสุ่มที่มีค่าไม่เป็นลบ แสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค
 ของหน่วยผลิตภายใต้เทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตที่กำหนดให้ของหน่วยการผลิตที่ i ณ เวลา t
 โดยสมมติให้มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ $Z_{it}\delta$ ความแปรปรวนเท่ากับ σ_u^2
 และเปลี่ยนแปลงตามเวลา Z_{it} คือ เวกเตอร์ขนาด $(1 \times M)$ ของตัวแปรภายนอกที่ใช้อธิบายความไม่มี
 ประสิทธิภาพทางเทคนิคของหน่วยผลิตตามช่วงเวลา W_{it} คือ ตัวแปรสุ่ม มีการแจกแจงแบบปกติตัด
 ปลายที่ศูนย์ และเป็นอิสระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ มีความแปรปรวนเท่ากับ σ_w^2 ทั้งนี้ เมื่อค่า U_{it} ไม่
 เป็นลบ ดังนั้นจุดตัดช่วงจะมีค่าเป็น $-Z_{it}\delta$ หรือเขียนได้ว่า $W_{it} \geq -Z_{it}\delta$

แบบจำลอง The Inefficiency Effects สามารถหาค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคได้ดังนี้

$$TE_{it} = \exp(-U_{it}) = \exp(-Z_{it}\delta - W_{it}) \quad (4.8)$$

การคาดการณ์แบบมีเงื่อนไขภายใต้สมการ 4.6 และ 4.7 สามารถหาค่าประสิทธิภาพทาง
 เทคนิคได้จากสมการดังต่อไปนี้

¹³ ดูรายละเอียดในบทที่ 5

$$TE_{it} = [\exp(-U_{it})/\varepsilon_{it} = e_{it}] = \left[\frac{\Phi(\mu_{it}^*/\sigma^*) - \sigma^*}{\Phi(\mu_{it}^*/\sigma^*)} \right] \exp\left\{-\mu_{it}^* + \frac{1}{2}\sigma^{*2}\right\} \quad (4.9)$$

โดยที่ $\mu_{it}^* = \frac{\sigma_v^2 Z_{it} \delta - \sigma^2 e_{it}}{\sigma_v^2 + \sigma^2}$, $\sigma^{*2} = \frac{\sigma_v^2 \sigma^2}{\sigma_v^2 + \sigma^2}$ และ $\Phi(\cdot)$ คือ normal cumulative distribution

2. แบบจำลองที่ใช้วัดประสิทธิภาพทางต้นทุน

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ The Inefficiency Effects Model สำหรับข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา ของ Battese and Coelli (1995) เป็นแบบจำลองที่ใช้ในภาคประมาณฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้น สุ่มเพื่อวัดค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

สำหรับฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นสุ่ม คือ

$$C_{it} = X_{it} \beta + V_{it} + U_{it}, \quad i=1, 2, \dots, N \text{ และ } t=1, 2, \dots, T \quad (4.10)$$

$$U_{it} = Z_{it} \delta + W_{it} \quad (4.11)$$

กำหนดให้ U_{it} คือ ตัวแปรสุ่มที่มีค่าไม่เป็นลบ แสดงถึงความความไม่มีประสิทธิภาพทาง ต้นทุนของหน่วยการผลิตที่ i ณ เวลา t โดยสมมติให้มีการแจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ $Z_{it} \delta$ ความแปรปรวนเท่ากับ σ_u^2 และเปลี่ยนแปลงตามเวลา Z_{it} คือ เวกเตอร์ขนาด $(1 \times M)$ ของตัวแปรภายนอกที่ใช้อธิบายความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค W_{it} คือ ตัวแปรสุ่ม มีการ แจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ เป็นอิสระค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ ความแปรปรวนเท่ากับ σ_w^2

แบบจำลอง The Inefficiency Effects สามารถหาค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนได้ ดังนี้

$$CE_{it} = \exp(-U_{it}) = \exp(-Z_{it} \delta - W_{it}) \quad (4.12)$$

โดยการคาดการณ์แบบมีเงื่อนไขภายใต้สมการ 4.10 และ 4.11 จะทำให้สามารถหาค่า ประสิทธิภาพทางต้นทุนได้ในลักษณะเดียวกับการหาค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค

การกำหนดลักษณะแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

รูปแบบฟังก์ชันที่นิยมใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนคือ Cobb Douglas Function และ Transcendental Logarithmic (Translog) Function ซึ่งในการศึกษารุ่นนี้เลือกใช้ Transcendental Logarithmic (Translog) Function เนื่องจากเป็นรูปแบบฟังก์ชันที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องผลตอบแทนต่อขนาด และความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน ซึ่งในการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาว่ารูปแบบฟังก์ชันที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาควรเป็นฟังก์ชันแบบ Cobb Douglas หรือ Translog ใช้วิธี Generalised likelihood –ratio ซึ่งกำหนดให้ $H_0: \beta_{ij}=0$ โดยที่ β_{ij} คือ second-order coefficient ของฟังก์ชัน Translog ที่มีอยู่ทุกค่า ซึ่งหากผลการทดสอบสมมติฐานยอมรับ $H_0: \beta_{ij}=0$ แสดงว่าข้อมูลที่มีอยู่เหมาะสมกับฟังก์ชันแบบ Cobb Douglas ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปฏิเสธ H_0 ส่งผลให้ข้อมูลที่ใช้ศึกษารุ่นนี้เหมาะสมกับฟังก์ชันแบบ Translog¹⁴ โดยฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นคู่สม (4.13) และฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นคู่สม (4.14) คือ

$$\ln Y_{it} = \beta_0 + \sum_j \beta_j \ln X_{jit} + \beta_t t + \frac{1}{2} \sum_j \sum_k \beta_{jk} \ln X_{jit} \ln X_{kit} + \sum_j \beta_{jt} \ln X_{jit} t + \frac{1}{2} \beta_t t^2 + V_{it} - U_{it} \quad (4.13)$$

$$\begin{aligned} \ln C_{it} = & \beta_0 + \sum_j \beta_j \ln P_{jit} + \beta_m \ln Y_{mit} + \beta_t t + \frac{1}{2} \sum_j \sum_k \beta_{jk} \ln P_{jit} \ln P_{kit} \\ & + \frac{1}{2} \beta_{m2} (\ln Y_{mit})^2 + \frac{1}{2} \beta_t t^2 + \sum_j \beta_{jm} \ln P_{jit} \ln Y_{mit} + \sum_j \beta_{jt} \ln P_{jit} t + \beta_{mt} \ln Y_{mit} t + V_{it} + U_{it} \end{aligned} \quad (4.14)$$

โดยที่ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นคู่สมมีคุณสมบัติการเท่ากัน คือ $\beta_{jk} = \beta_{kj}$ โดยที่ j, k คือตัวแปรราคาปัจจัยการผลิต นอกจากนี้จะต้องมีคุณสมบัติ linear homogeneity in price กำหนดให้ $\sum_j \beta_j = 1, \sum_j \beta_{jk} = 0 \forall k, \sum_j \beta_{jm} = 0 \forall j, \sum_j \beta_{jt} = 0$ โดยที่ m คือ ตัวแปรผลผลิต ดังนั้น ต้องปรับสมการเพื่อให้เป็นไปตามคุณสมบัติของฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นคู่สม โดยการปรับค่าต้นทุนรวม และราคาปัจจัยการผลิตด้วยราคาปัจจัยการผลิตตัวใดตัวหนึ่งตามความเหมาะสม

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษารุ่นนี้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินจากรายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย ธนาคารยูโอบี และธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) และข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการ

¹⁴ ดูรายละเอียดในบทที่ 5

กำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และธนาคารแห่งประเทศไทย โดยข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 เนื่องจากครอบคลุมการปรับโครงสร้างของแต่ละธนาคาร และเลือกธนาคารพาณิชย์ 10 แห่ง เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยที่ดำเนินกิจการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 และปัจจุบันยังดำเนินกิจการอยู่มีเพียง 10 แห่ง ทั้งนี้ หลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารพาณิชย์ไทยหลายแห่งมีการควบรวมกิจการกัน ซึ่งการศึกษาจะยึดธนาคารที่เป็นแกนในการควบรวมกิจการเป็นหลัก และใช้ Asset Approach ซึ่งเป็นแนวคิดย่อยของ Intermediation Approach ในการกำหนดตัวแปรปัจจัยการผลิตและผลผลิต เนื่องจากเป็นแนวคิดที่นิยมใช้ในการศึกษาทางด้านประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ โดยปัจจัยการผลิตในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เงินทุน แรงงาน ทุน ส่วนผลผลิต ได้แก่ เงินให้สินเชื่อสุทธิและเงินลงทุนสุทธิซึ่งผลผลิตข้างต้นคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70-90 ของสินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์ โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 คำอธิบายตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	หน่วย	ความหมาย	คำจำกัดความ	ที่มา
Y	บาท	ผลผลิต	ผลผลิต คิดจากมูลค่าเงินให้สินเชื่อสุทธิ (เงินให้สินเชื่อสุทธิ คิดจาก เงินให้สินเชื่อ ซึ่งได้แก่ เงินกู้ ตัวเงิน เงินเบิกเกินบัญชีหักด้วยค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ) และเงินลงทุนสุทธิ (เงินลงทุนสุทธิ คิดจากเงินลงทุนของธนาคารประกอบด้วย ตราสารหนี้ ตราสารทุนและเงินลงทุนในลูกหนี้ที่รับโอนมาซึ่งธนาคารได้จัดประเภทเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้า หลักทรัพย์เพื่อขาย ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด เงินลงทุนทั่วไปและเงินลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วม โดยธนาคารได้แยกแสดงเป็นเงินลงทุนชั่วคราว เงินลงทุนระยะยาวและเงินลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วมของบัญชีงบดุลเฉพาะธนาคาร) ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค โดยใช้ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีฐาน	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, ตลท.
F	บาท	เงินทุน	เงินทุน คิดจากมูลค่าเงินฝาก (เงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อทวงถาม เงินฝากประเภทออมทรัพย์และเงินฝากประจำ) บวกกับเงินกู้ยืม (เงินกู้ยืมระยะสั้นและระยะยาว) ซึ่งได้ข้อมูลจากบัญชีงบดุลเฉพาะธนาคาร ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค โดยใช้ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีฐาน	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, ตลท.
L	คน	แรงงาน	แรงงาน คิดจากจำนวนพนักงานของธนาคาร ณ สิ้นปี	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, ตลท.
K	บาท	ทุน	ทุน คิดจากมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของธนาคาร ซึ่งคิดจากมูลค่าที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิของบัญชีงบดุลเฉพาะธนาคาร ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค โดยใช้ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีฐาน	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, ตลท.

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปร	หน่วย	ความหมาย	คำจำกัดความ	ที่มา
C	บาท	ต้นทุนรวม	ต้นทุนรวม คิดจาก ค่าใช้จ่ายด้านเงินทุน+ค่าใช้จ่ายด้านพนักงาน+ค่าใช้จ่ายด้านทุน ซึ่งค่าใช้จ่ายด้านเงินทุนคิดจากค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ค่าใช้ด้านพนักงาน คิดจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ซึ่งได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง เงินช่วยเหลือค่าครองชีพ เงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และเงินตอบแทนพิเศษอื่นๆ ที่เกี่ยวกับพนักงาน ส่วนค่าใช้จ่ายด้านทุน คิดจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์บวกด้วยค่าเสื่อมราคา โดยต้นทุนทั้ง 3 ด้านได้จากข้อมูลงบกำไรขาดทุนเฉพาะธนาคาร ส่วนค่าเสื่อมราคาได้จากข้อมูลงบกระแสเงินสดเฉพาะธนาคาร ซึ่งต้นทุนรวมจะปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค โดยใช้ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีฐาน	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, ตลท.
P _F	บาท/หน่วย	ราคาเงินทุน	ราคาเงินทุน คิดจาก ค่าใช้จ่ายด้านเงินทุน/มูลค่าเงินทุน	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, ตลท.
P _L	บาท/คน	ราคาแรงงาน	ราคาแรงงาน คิดจาก ค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน/จำนวนแรงงานปรับด้วยราคาผู้บริโภค โดยใช้ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีฐาน	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, ตลท.
P _K	บาท/หน่วย	ราคาทุน	ราคาทุน คิดจาก ค่าใช้จ่ายด้านทุน/มูลค่าทุน	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, ตลท.
Size	บาท	ขนาดธนาคาร	สินทรัพย์ธนาคาร คิดจากมูลค่าสินทรัพย์ของธนาคาร ณ สิ้นปีปรับด้วยราคาผู้บริโภค โดยใช้ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีฐาน	ธปท.,ตลท.

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปร	หน่วย	ความหมาย	คำจำกัดความ	ที่มา
HHI	-	สภาพการ แข่งขัน	ค่า Herfindahl-Hirschman Index (HHI) แสดงถึงลักษณะการแข่งขันของตลาด โดยคำนวณค่าดัชนีได้จากสูตร $HHI = (\text{ส่วนแบ่งการตลาดของมูลค่าเงินให้สินเชื่อสุทธิ})^2$ ซึ่งค่าดัชนีจะมีค่าระหว่าง 0-10,000 หากมีค่าน้อยกว่า 1,000 แสดงว่าเป็นตลาดที่มีการแข่งขัน ค่าระหว่าง 1,000-1,800 แสดงว่าเป็นตลาดที่มีการผูกขาดปานกลาง และหากมีค่ามากกว่า 1,800 แสดงว่าเป็นตลาดที่มีการผูกขาดที่ศูนย์กลางสูง	รปท., ตลท.
State	ร้อยละ	สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ	สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ คิดจากสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐในธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง โดยภาครัฐในที่นี้หมายถึง กระทรวงการคลัง กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ธนาคารออมสิน และหน่วยงานรัฐอื่น ๆ	รายงานประจำปีแต่ละธนาคาร, รปท., ตลท.
Privatization	-	การแปรรูป รัฐวิสาหกิจ	ตัวแปรหุ่นการแปรรูปธนาคารจะมีค่าเท่ากับ 1 หลังจากที่ธนาคารดังกล่าวได้ดำเนินการแปรรูป อาจเป็นการขายสินทรัพย์หรือกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์	ธนาคาร โลก Megginson (2005)
Deregulation	-	การผ่อนคลาย กฎระเบียบ	ตัวแปรหุ่นการผ่อนคลายกฎระเบียบจะมีค่าเท่ากับ 1 หลังจากที่มีรัฐบาลมีนโยบายให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ได้มากกว่าร้อยละ 25 ในกรณีที่ต้องการแก้ไขผลการดำเนินงานซึ่งกฎหมายนี้เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540	รปท.

หมายเหตุ: ตลท. ย่อมาจาก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รปท. ย่อมาจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา: จากการรวบรวม

แบบจำลองเฉพาะที่ใช้ในการศึกษา

จากรูปแบบฟังก์ชันและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ทำให้ได้รูปแบบฟังก์ชันเฉพาะที่ใช้ในการศึกษา เป็นฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นกลุ่มที่ใช้รูปแบบฟังก์ชันตามอย่างงาน Battese and Coelli (1995) Suraratdecha and Okunade (2005) และ Sonsrirote and Singhapreecha (2007) ส่วนฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นกลุ่มใช้รูปแบบฟังก์ชันตามอย่างงาน Battese and Coelli (1995) Nanang and Ghebremichael (2005) และ Fries and Taci (2004) ดังนี้

ฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นกลุ่ม คือ

$$\begin{aligned} \ln Y_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \ln F_{it} + \beta_2 \ln L_{it} + \beta_3 \ln K_{it} + \beta_4 t + \frac{1}{2} \beta_5 (\ln F_{it})^2 + \beta_6 \ln F_{it} \ln L_{it} \\ & + \beta_7 \ln F_{it} \ln K_{it} + \beta_8 \ln F_{it} t + \frac{1}{2} \beta_9 (\ln L_{it})^2 + \beta_{10} \ln L_{it} \ln K_{it} + \beta_{11} \ln L_{it} t \\ & + \frac{1}{2} \beta_{12} (\ln K_{it})^2 + \beta_{13} \ln K_{it} t + \frac{1}{2} \beta_{14} t^2 + V_{it} - U_{it} \end{aligned} \quad (4.15)$$

ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นกลุ่ม คือ

$$\begin{aligned} \ln C_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \ln P_{Fit} + \beta_2 \ln P_{Lit} + \beta_3 \ln P_{Kit} + \beta_4 \ln Y_{it} + \beta_5 t \\ & + \frac{1}{2} \beta_6 (\ln P_{Fit})^2 + \beta_7 \ln P_{Fit} \ln P_{Lit} + \beta_8 \ln P_{Fit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_9 (\ln P_{Lit})^2 \\ & + \beta_{10} \ln P_{Lit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_{11} (\ln P_{Kit})^2 + \frac{1}{2} \beta_{12} (\ln Y_{it})^2 + \frac{1}{2} \beta_{13} t^2 \\ & + \beta_{14} \ln P_{Fit} \ln Y_{it} + \beta_{15} \ln P_{Lit} \ln Y_{it} + \beta_{16} \ln P_{Kit} \ln Y_{it} + \beta_{17} \ln P_{Fit} t + \beta_{18} \ln P_{Lit} t \\ & + \beta_{19} \ln P_{Kit} t + \beta_{20} \ln Y_{it} t + V_{it} + U_{it} \end{aligned} \quad (4.16)$$

โดยที่ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นกลุ่มมีคุณสมบัติการเท่ากัน คือ $\beta_{jk} = \beta_{kj}$ โดยที่ j, k คือตัวแปรราคาปัจจัยการผลิต (P_F , P_L และ P_K) นอกจากนี้จะต้องมีคุณสมบัติ linear homogeneity in price กำหนดให้ $\sum \beta_j = 1$, $\sum \beta_{jk} = 0$, $\forall_k \sum \beta_{jm} = 0$, $\forall_j \sum \beta_{jt} = 0$ โดยที่ m คือ ตัวแปรผลผลิต (Y) ดังนั้นจึงต้องปรับสมการใหม่เพื่อให้เป็นไปตามคุณสมบัติของฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นกลุ่ม โดยการปรับค่าต้นทุนรวม และราคาปัจจัยการผลิตด้วยราคาปัจจัยการผลิตตัวใดตัวหนึ่ง (Kumbhakar and Lovell,

2000: 139 Sensarma, 2006: 721 และ Farsi Filippini and Kuenzle, 2006)¹⁵ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ เลือกราคาปัจจัยทุน เนื่องจากทำให้สมการมีค่า log likelihood สูงสุด ทำให้ได้สมการใหม่นี้ คือ

$$\begin{aligned} \ln\left(\frac{C_{it}}{P_{Kit}}\right) = & \beta_0 + \beta_1 \ln\left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}}\right) + \beta_2 \ln\left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}}\right) + \beta_3 \ln Y_{it} + \beta_4 t + \frac{1}{2} \beta_5 \left[\ln\left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}}\right) \right]^2 \\ & + \beta_6 \ln\left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}}\right) \ln\left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}}\right) + \frac{1}{2} \beta_7 \left[\ln\left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}}\right) \right]^2 + \beta_8 \frac{1}{2} \beta (\ln Y_{it})^2 + \beta_9 \frac{1}{2} \beta t^2 \\ & + \beta_{10} \ln\left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}}\right) \ln Y_{it} + \beta_{11} \ln\left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}}\right) \ln Y_{it} + \beta_{12} \ln\left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}}\right) t + \beta_{13} \left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}}\right) t \\ & + \beta_{14} \ln Y_{it} t + V_{it} + U_{it} \end{aligned} \quad (4.17)$$

ฟังก์ชันอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพ คือ

$$U_{it} = \delta_0 + \delta_1 \ln \text{Size}_{it} + \delta_2 \ln \text{HHI}_{it} + \delta_3 \text{State}_{it} + \delta_4 \text{Privatization}_{it} + \delta_5 \text{Deregulation}_{it} + W_{it} \quad (4.18)$$

โดยที่

Y_{it} คือ ผลผลิตของธนาคาร i ณ เวลา t (บาท)

F_{it} คือ เงินทุน (เงินฝากและเงินกู้ยืม) ของธนาคาร i ณ เวลา t (บาท)

L_{it} คือ แรงงานของธนาคาร i ณ เวลา t ในรูป (คน)

K_{it} คือ ทุนของธนาคาร i ณ เวลา t (บาท)

C_{it} คือ ต้นทุนรวมของธนาคาร i ณ เวลา t (บาท)

P_{Fit} คือ ราคาเงินทุนของธนาคาร i ณ เวลา t (บาทต่อหน่วย)

P_{Lit} คือ ราคาแรงงานของธนาคาร i ณ เวลา t (บาทต่อหน่วย)

P_{Kit} คือ ราคาทุนของธนาคาร i ณ เวลา t (บาทต่อคน)

t คือ แนวโน้มเวลา

V_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่กระจายไปได้ทั้งสองข้าง ทำให้เกิดการเคลื่อนแบบสุ่ม

ของเส้นพรมแดน เนื่องจากเหตุการณ์ภายนอกทั้งในเชิงบวกและลบ มีลักษณะการแจกแจงแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และความแปรปรวนเท่ากับ σ_v^2

U_{it} คือ ตัวแปรสุ่มที่มีค่าไม่เป็นลบ แสดงถึงความความไม่มีประสิทธิภาพของหน่วยการผลิตที่ i ณ เวลา t สมมติให้แจกแจงแบบปกติตัดปลายที่ศูนย์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ Z_{it} ความแปรปรวนเท่ากับ σ_u^2 และเปลี่ยนแปลงตามเวลา สมมติให้ V_{it} และ U_{it} มีลักษณะเป็น Homoscedastic

¹⁵ ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก

HHI_{it} คือ สภาพการแข่งขันในธุรกิจของธนาคาร i ณ เวลา t

$State_{it}$ คือ สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐของธนาคาร i ณ เวลา t (ร้อยละ)

$Privatization_{it}$ คือ ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 หลังแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และอื่น ๆ มีค่าเท่ากับ 0

$Deregulation_{it}$ คือ ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 หลังการผ่อนคลายกฎระเบียบให้นักลงทุนต่างชาติถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยเกินร้อยละ 25 ในกรณีที่ธนาคารต้องแก้ไขผลการดำเนินงาน

วิธีการคาดประมาณค่าพารามิเตอร์

การคาดประมาณค่าพารามิเตอร์ของฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเฟ้นสุ่ม ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเฟ้นสุ่มและพารามิเตอร์ของฟังก์ชันที่อธิบายความไม่มีประสิทธิภาพจะใช้วิธี Maximum Likelihood ประมาณค่าพารามิเตอร์พร้อมกันทั้ง 2 สมการ (Simultaneous Estimate) ซึ่งการคาดประมาณด้วยวิธี Maximum Likelihood เป็นวิธีที่ดีกว่า Ordinary Least Square (OLS) เนื่องจากทำให้ได้ค่าประมาณที่มั่นคง และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีการที่ให้เส้นพรมแดนที่ดีกว่าดีกว่าแบบ Fixed Effect หรือ Error-Components แต่การคาดประมาณด้วยวิธี Fixed Effect มีข้อดีกว่าในแง่ของการมีข้อสมมติที่ชัดเจนเกี่ยวกับค่าความไม่มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์กับสมการถดถอย ขณะที่ Maximum Likelihood มีข้อสมมติว่าความไม่มีประสิทธิภาพและสมการถดถอยเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้โปรแกรม FRONTIER 4.1 คาดประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood โดยสามารถทดสอบว่าฟังก์ชันที่คาดประมาณมีค่าความไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในแบบจำลองหรือไม่จากค่า γ ซึ่ง $\gamma = \sigma_u^2 / \sigma^2$ โดยที่ $\sigma^2 = \sigma_v^2 + \sigma_u^2$ โดยค่า γ มีค่า 0-1 ถ้า $\gamma = 0$ แสดงว่าไม่มีความไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในแบบจำลอง ($\sigma_u^2 = 0$) แต่หาก $\gamma = 1$ แสดงว่ามีความไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในแบบจำลอง ($\sigma^2 = \sigma_u^2$) สำหรับวิธีการทดสอบสมมติฐานสามารถทำได้จากการทดสอบสมมติฐานหลัก $H_0: \gamma = 0$ ด้วยวิธี Generalized Likelihood Ratio ซึ่ง Likelihood Ratio (λ) เท่ากับ $-2\ln[L(H_0)/L(H_1)]$ เท่ากับ $-2\{\ln[L(H_0)] - \ln[L(H_1)]\}$ โดยกำหนดให้ $L(H_0)$ คือ ค่า Likelihood function ภายใต้สมมติฐาน H_0 และ $L(H_1)$ คือ ค่า Likelihood function ภายใต้สมมติฐาน H_1 โดยที่ λ มีการกระจายแบบ Chi-square ที่มี Degree of freedom เท่ากับผลต่างของจำนวนพารามิเตอร์ของการประมาณค่าภายใต้ H_1 และ H_0 ตามลำดับ

บทที่ 5

ผลของการวิเคราะห์

บทที่ 5 เป็นส่วนของผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งแสดงฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นคู่ และฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นคู่ของธนาคารพาณิชย์ ผลของการปรับโครงสร้างที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิค และประสิทธิภาพทางต้นทุน รวมทั้งค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค และค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยแต่ละแห่ง ซึ่งในบทนี้แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ ผลการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคและผลการศึกษาประสิทธิภาพทางต้นทุน

ผลการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิค

ประสิทธิภาพทางเทคนิคเมื่อพิจารณาด้านผลผลิตสะท้อนถึงระดับการผลิตที่สามารถสร้างผลผลิตได้สูงสุด ภายใต้ปัจจัยการผลิตที่มีจำกัด โดยประสิทธิภาพทางเทคนิคจะมีค่า 0-1 และหน่วยผลิตที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคมีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งผลการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคมี 4 หัวข้อ ดังนี้ ข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ผลการทดสอบแบบจำลอง ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ ค่าและประสิทธิภาพทางเทคนิค

1. ข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 10 แห่ง ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย ธนาคารยูโอบี ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549 ทำให้มีกลุ่มตัวอย่าง 210 ตัวอย่าง ซึ่งสรุปค่าตัวแปรได้ดังนี้

ตารางที่ 5.1 สรุปข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิค

ตัวแปร	หน่วย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ผลผลิต (Y)	บาท	3.46e+11	3.07e+11	5.45e+09	1.22e+12
เงินทุน (F)	บาท	3.51e+11	3.08e+11	6.78e+09	1.30e+12
แรงงาน (L)	คน	8,649	6,508	265	26,310
ทุน (K)	บาท	9.13e+9	8.41e+9	117	3.5e+10
ขนาดสินทรัพย์ (Size)	บาท	4.28e+11	3.75e+11	8.78e+09	1.59e+12
สภาพการแข่งขัน (HHI)		1,065.81	360.48	622.58	1,915.56
สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ (State)	ร้อยละ	21.28	30.42	0	100
การแปรรูป (Privatization)		0.2095	0.4079	0	1
การผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation)		0.4762	0.5006	0	1

ที่มา: จากการคำนวณด้วยโปรแกรม Stata 9.2

จากตารางที่ 5.1 ข้อมูลตัวแปร มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในภาคธุรกิจธนาคารมีความแตกต่างระหว่างธนาคารค่อนข้างสูง ทั้งผลผลิต ปัจจัยการผลิต ขนาดสินทรัพย์ ดังนั้นการจะเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานจากข้อมูลดิบอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้

2. ผลการทดสอบแบบจำลอง

ในการประมาณค่าแบบจำลองเพื่อหาค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคจะต้องทดสอบสมมติฐานว่าแบบจำลองที่ใช้ควรเป็นแบบใดจึงจะเหมาะสมกับข้อมูลที่ใช้ศึกษา และแบบจำลองมีความมีประสิทธิภาพหรือไม่ รวมทั้งแบบจำลองมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคหรือไม่ ซึ่งสามารถทดสอบได้ด้วยวิธี Generalized Likelihood Ratio ซึ่งให้ผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตารางที่ 5.2 การทดสอบสมมติฐานแบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่

กำหนด	Unrestricted Model	Restricted Model	λ ทดสอบ	$\lambda_{0.95}$ วิกฤติ	การ พิจารณา
แบบจำลองที่ 1A (Truncated-Normal)	44.28				
แบบจำลองที่ 1B $H_0: \mu=\eta=0$ (Half-Normal, Time-invariant)	44.28	43.78	1	5.99	ยอมรับ H_0
แบบจำลองที่ 2 (Truncated-Normal and Translog)	212.28				
แบบจำลองที่ 2A $H_0: \beta_{ij}=0$ (Cobb Douglas)	212.28	157.76	109.04	18.31	ปฏิเสธ H_0
แบบจำลองที่ 2 $H_0: \gamma=\delta_0=\delta_1=\dots=\delta_5=0$ (No Inefficiency Effect)	212.28	43.78	337.00	14.07	ปฏิเสธ H_0
แบบจำลองที่ 2 $H_0: \beta_t=\gamma=0$ (No Technical Change)	212.28	155.05	114.46	12.59	ปฏิเสธ H_0
แบบจำลองที่ 2 $H_0: \delta_1=\delta_2=\dots=\delta_5=0$ (variable include in efficiency effect model no effect)	212.28	44.28	336.00	11.07	ปฏิเสธ H_0

หมายเหตุ: β_{ij} คือ second-order coefficient ของฟังก์ชัน Translog ที่มีอยู่ทุกค่า

β_t คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของ Time trend

δ_t คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าคงที่และตัวแปรอิสระในสมการ Inefficiency effect

แบบจำลองที่ 1 คือ แบบจำลอง Battese and Coelli (1992)

แบบจำลองที่ 2 คือ แบบจำลอง Battese and Coelli (1995)

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 5.2 การทดสอบแบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่ชี้ให้เห็นว่าแบบจำลองที่ 1A ซึ่งเป็นการคาดประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้แบบจำลอง Battese and Coelli (1992) และ U_{it} มีการแจกแจงแบบ Truncated –Normal นั้นให้ค่า log likelihood function เท่ากับ 24.18 ส่วนแบบจำลองที่ 1B ซึ่งมีสมมติฐานหลัก คือ $H_0: \mu=\eta=0$ หมายความว่า ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค (U_{it}) ไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามเวลา ($\eta=0$) และมีการกระจายแบบ Half-Normal ($\mu=0$) และมีค่า log likelihood function เท่ากับ 44.28 เมื่อคิดค่า Likelihood Ratio (λ) ซึ่ง

คำนวณได้จาก $\lambda = -2\{\ln[L(H_0)] - \ln[L(H_1)]\}$ จะได้ค่า λ ทดสอบ เท่ากับ 1 ซึ่งต่ำกว่า λ วิฤติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่มีค่าเท่ากับ 5.99 ดังนั้น ค่า λ ทดสอบ ไม่ตกในอาณาเขตวิฤติ ยอมรับสมมติฐานหลัก $H_0: \mu = \eta = 0$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ลักษณะของแบบจำลองที่เหมาะสมเป็นแบบ Time invariant คือ ประสิทธิภาพของแต่ละธนาคารมีค่าคงที่เพียงค่าเดียว ซึ่งไม่ตรงกับจุดประสงค์การศึกษาที่ต้องการดูการเปลี่ยนแปลงของค่าประสิทธิภาพเมื่อมีการปรับโครงสร้างธนาคาร ดังนั้นแบบจำลองที่ 1 จึงไม่เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ ขณะที่แบบจำลองที่ 2 กำหนดให้ U_{it} ถูกกำหนดมาจากปัจจัยภายนอก และเปลี่ยนแปลงตามเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา แบบจำลองที่ 2 จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้

เมื่อเลือกแบบจำลองที่ 2 ซึ่งเป็นแบบจำลอง Battese and Coelli (1995) ที่กำหนดให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคเปลี่ยนแปลงตามเวลาและมีการกระจายแบบ Truncated – Normal ซึ่งจะต้องทดสอบว่าแบบจำลองดังกล่าวควรใช้รูปแบบฟังก์ชันใดระหว่าง Cobb Douglas และ Translog โดยมีสมมติฐานหลัก คือ $H_0: \beta_{ij} = 0$ โดยที่ β_{ij} คือ second-order coefficient ของฟังก์ชัน Translog ที่มีอยู่ทุกค่า ซึ่งจากการคำนวณค่า λ ทดสอบ เท่ากับ 109.04 มากกว่าค่า λ วิฤติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่มีค่าเท่ากับ 18.31 ดังนั้น ค่า λ ทดสอบ ตกในอาณาเขตวิฤติ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก $H_0: \beta_{ij} = 0$ ส่งผลให้รูปแบบฟังก์ชันที่เหมาะสมเป็นแบบ Translog หลังจากนั้นทดสอบว่า มีค่าความไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในแบบจำลองหรือไม่ โดยมีสมมติฐานหลัก คือ $H_0: \gamma = \delta_0 = \delta_1 = \dots = \delta_5 = 0$ ซึ่งจากการคำนวณค่า λ ทดสอบ มีค่าเท่ากับ 337 มากกว่าค่า λ วิฤติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่มีค่าเท่ากับ 14.07 ดังนั้น ค่า λ ทดสอบ ตกในอาณาเขตวิฤติ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก $H_0: \gamma = \delta_0 = \delta_1 = \dots = \delta_5 = 0$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งให้เห้นว่ามีความไม่มีประสิทธิภาพพร้อมทั้งตัวแปรอธิบายค่าความไม่มีประสิทธิภาพในแบบจำลอง นอกจากนี้ทดสอบว่าแบบจำลองมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคหรือไม่ โดยมีสมมติฐานหลัก คือ $H_0: \beta_t = \gamma = 0$ โดยที่ β_t คือค่าสัมประสิทธิ์ของ Time trend ซึ่งจากการคำนวณค่า λ ทดสอบ มีค่าเท่ากับ 114.46 มากกว่าค่า λ วิฤติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่เท่ากับ 12.59 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก $H_0: \beta_t = \gamma = 0$ ซึ่งให้เห้นว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคในแบบจำลอง และสุดท้ายทดสอบว่าตัวแปรอธิบายทั้งหมดในแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ โดยมีสมมติฐานหลัก คือ $H_0: \delta_1 = \delta_2 = \dots = \delta_5 = 0$ ซึ่งจากการคำนวณค่า λ ทดสอบ เท่ากับ 336 มากกว่าค่า λ วิฤติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่มีค่า 11.07 ดังนั้น ปฏิเสธสมมติฐานหลัก $H_0: \delta_1 = \delta_2 = \dots = \delta_5 = 0$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งให้เห้นว่าตัวแปรอธิบายทั้งหมดส่งผลต่อความ

ไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค หากมีตัวแปรเพียงตัวเดียวหรือมากกว่าอาจไม่ส่งผลกระทบต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคอย่างมีนัยสำคัญ

3. ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์

แบบจำลองที่ 2 Battese and Coelli (1995) เป็นแบบจำลองที่เหมาะสมในการศึกษา หลังจากนั้นการประมาณค่าพารามิเตอร์ตามแบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่ด้วยวิธี Maximum Likelihood ได้ผลการประมาณดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่

ตัวแปร	พารามิเตอร์	สัมประสิทธิ์	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ t	p-value
Constant	β_0	-1.032	15.535	-0.066	0.947
lnF	β_1	-4.151***	1.362	-3.047	0.003
lnL	β_2	-3.812**	1.913	-1.993	0.048
lnK	β_3	7.503***	0.939	7.990	0.000
t	β_4	0.365**	0.145	2.514	0.013
$0.5(\ln F)^2$	β_5	0.674***	0.065	10.385	0.000
lnFlnL	β_6	-0.126	0.079	-1.581	0.116
lnFlnK	β_7	-0.489***	0.058	-8.477	0.000
lnFt	β_8	-0.051***	0.009	-5.856	0.000
$0.5(\ln L)^2$	β_9	-0.535***	0.139	-3.835	0.000
lnLlnK	β_{10}	0.525***	0.062	8.470	0.000
lnLt	β_{11}	0.005	0.009	0.610	0.543
$0.5(\ln K)^2$	β_{12}	0.013	0.046	0.289	0.773
lnKt	β_{13}	0.040***	0.004	8.975	0.000
t ²	β_{14}	0.001	0.001	1.128	0.261
inefficiency effect					
Constant	δ_0	12.589***	1.010	12.459	0.000
lnSize	δ_1	-0.459***	0.024	-19.045	0.000
lnHHI	δ_2	-0.701***	0.108	-6.520	0.000
State	δ_3	0.011***	0.003	4.479	0.000
Privatization	δ_4	0.901***	0.103	8.771	0.000

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ตัวแปร	พารามิเตอร์	สัมประสิทธิ์	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ t	p-value
Deregulation	δ_5	1.841 ^{***}	0.135	13.640	0.000
$\sigma^2 = \sigma_v^2 + \sigma_u^2$		0.401 ^{***}	0.041	9.722	0.000
$\gamma = \sigma_u^2 / \sigma^2$		0.998 ^{***}	0.001	1416.669	0.000
Log likelihood		212.283			

หมายเหตุ: ** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

*** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 5.3 ทำให้ได้แบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่กลุ่ม คือ

$$\begin{aligned} \ln Y = & -1.032 - 4.151 \ln F - 3.812 \ln L + 7.503 \ln K + 0.365 t + \frac{1}{2} 0.674 (\ln F)^2 \\ & (-0.066) \quad (-3.047)^{***} \quad (-1.993)^{**} \quad (7.990)^{***} \quad (2.514)^{**} \quad (10.385)^{***} \\ & -0.126 \ln F \ln L - 0.489 \ln F \ln K - 0.051 \ln F t - \frac{1}{2} 0.535 (\ln L)^2 \\ & (-1.585) \quad (-8.477)^{***} \quad (-5.856)^{***} \quad (-3.835) \\ & + 0.525 \ln L \ln K + 0.005 \ln L t + \frac{1}{2} 0.013 (\ln K)^2 + 0.040 \ln K t + \frac{1}{2} 0.001 t^2 \quad (5.1) \\ & (8.470)^{***} \quad (0.610) \quad (0.289) \quad (8.975)^{***} \quad (1.128) \end{aligned}$$

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

3.1 ฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่กลุ่ม

เมื่อได้ฟังก์ชันเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่กลุ่มตามสมการที่ 5.1 สามารถแยกพิจารณาผลของการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ได้ ดังนี้

3.1.1 สัมประสิทธิ์ของตัวแปรปัจจัยการผลิต

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการผลิตตามแบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตเชิงเส้นจะพบว่าปัจจัยเงินทุน ปัจจัยทุนผ่านการทดสอบค่าทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนปัจจัยแรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค (Time trend) ผ่านการทดสอบค่าทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งให้เห็นว่าตัวแปรข้างต้นมีอิทธิพลต่อผลผลิตของธนาคารพาณิชย์ไทย มีรายละเอียดดังนี้

(1) ปัจจัยเงินทุนมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -4.151 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -3.047

หมายถึง ปัจจัยเงินทุน (เงินฝากและเงินกู้) มีความสัมพันธ์กับผลผลิต (เงินให้สินเชื่อสุทธิและเงินลงทุนในหลักทรัพย์) ในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นเมื่อเพิ่มปัจจัยเงินทุนจะทำให้ผลผลิตของธนาคารลดลง ซึ่งไม่ตรงกับคุณสมบัติ Monotonicity ที่ระบุว่าเมื่อมีการเพิ่มปัจจัยการผลิต ย่อมทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามสัมประสิทธิ์ที่ได้จากปัจจัยเงินทุนเป็นเพียงเงื่อนไขจำเป็นเท่านั้น จึงต้องทดสอบตามเงื่อนไขที่เพียงพอก่อน

(2) ปัจจัยแรงงานมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -3.812 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -1.993

หมายถึง ปัจจัยแรงงานมีความสัมพันธ์กับผลผลิตในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้นเมื่อเพิ่มปัจจัยแรงงานจะทำให้ผลผลิตของธนาคารลดลง ซึ่งไม่ตรงกับคุณสมบัติ Monotonicity ที่ระบุว่าเมื่อมีการเพิ่มปัจจัยการผลิต ย่อมทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามสัมประสิทธิ์ที่ได้จากปัจจัยเงินทุนเป็นเพียงเงื่อนไขจำเป็นเท่านั้น จึงต้องทดสอบตามเงื่อนไขที่เพียงพอก่อน

(3) ปัจจัยทุนมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 7.503 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 7.990 หมายถึง

ปัจจัยทุนมีความสัมพันธ์กับผลผลิตในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น เมื่อเพิ่มปัจจัยทุน เช่น สาขานาการ ระบบคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่นๆ จะส่งผลให้ผลผลิตของธนาคารเพิ่มขึ้น

(4) การเปลี่ยนแปลงของเวลา มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.365 มีค่าสถิติ t เท่ากับ

2.514 หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของเวลา มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการผลิตในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไปธนาคารได้เปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ดีขึ้น ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

ปัจจัยเงินทุน และแรงงานที่มีสัมประสิทธิ์เป็นลบต้องทดสอบเงื่อนไขที่เพียงพอ ($\partial Y/\partial X_j > 0$) เนื่องจากรูปแบบฟังก์ชันเป็นแบบ Translog ทำให้การทดสอบเงื่อนไขที่เพียงพอให้ค่าความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยการผลิต $\partial \ln Y/\partial \ln X_j = (\partial Y/\partial X_j)(X_j/Y)$ ซึ่งค่าความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยการผลิต คือ

$$\eta_F = \partial \ln Y / \partial \ln F = -4.151 + 0.674 \ln F - 0.126 \ln L - 0.489 \ln K - 0.051t$$

$$\eta_L = \partial \ln Y / \partial \ln L = -3.812 - 0.126 \ln F - 0.535 \ln L + 0.525 \ln K + 0.005t$$

$$\eta_K = \partial \ln Y / \partial \ln K = 7.503 - 0.489 \ln F + 0.525 \ln L + 0.013 \ln K + 0.040t$$

เมื่อทราบค่าความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยการผลิต สามารถหาค่าผลได้ต่อขนาด (Return to Scale) ซึ่งเป็นการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตทุกตัวได้จากผลรวมของความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยการผลิตทุกตัว คือ $\sum \frac{\partial Y}{\partial X_j} = \sum \frac{\partial \ln Y}{\partial \ln X_j} = \sum \eta_j, j = F, L, K$ ซึ่งผลการคำนวณค่าความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยการผลิตและผลได้ต่อขนาดแสดงดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 ความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยการผลิตและผลได้ต่อขนาด

พ.ศ.	ความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิต เมื่อเทียบกับแต่ละปัจจัยการผลิต			ผลได้ต่อขนาด (Return to Scale)
	เงินทุน (F)	แรงงาน (L)	ทุน (K)	
2529	1.047	0.351	-0.367	1.031
2530	1.028	0.336	-0.338	1.025
2531	0.995	0.324	-0.301	1.018
2532	0.967	0.320	-0.274	1.013
2533	0.923	0.312	-0.230	1.005
2534	0.885	0.302	-0.190	0.998
2535	0.852	0.286	-0.149	0.989
2536	0.824	0.273	-0.115	0.982
2537	0.794	0.269	-0.086	0.977
2538	0.711	0.296	-0.036	0.972
2539	0.622	0.334	0.012	0.968

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

พ.ศ.	ความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิต เมื่อเทียบกับแต่ละปัจจัยการผลิต			ผลได้ต่อขนาด (Return to Scale)
	เงินทุน (F)	แรงงาน (L)	ทุน (K)	
2540	0.580	0.333	0.049	0.962
2541	0.535	0.332	0.088	0.955
2542	0.489	0.333	0.127	0.949
2543	0.441	0.334	0.167	0.943
2544	0.393	0.337	0.207	0.936
2545	0.344	0.340	0.247	0.930
2546	0.293	0.346	0.286	0.924
2547	0.240	0.353	0.326	0.919
2548	0.184	0.361	0.367	0.913
2549	0.131	0.368	0.408	0.907
ค่าเฉลี่ย	0.632	0.326	0.010	0.967

ที่มา: จากการคำนวณ

จากการคำนวณค่าความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับแต่ละปัจจัยการผลิตพบว่า ปัจจัยเงินทุนและปัจจัยแรงงานมีค่าเป็นบวก ผ่านการทดสอบเงื่อนไขที่เพียงพอ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายของผลผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยเงินทุน แรงงาน และทุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 มีค่าเท่ากับ 0.632 0.326 และ 0.010 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ชนิดมีความยืดหยุ่นต่ำ หากธนาคารเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตอย่างใดอย่างหนึ่งไปร้อยละ 1 โดยกำหนดให้ปัจจัยการผลิตอื่นคงที่แล้ว ผลผลิต (เงินให้สินเชื่อสุทธิและเงินลงทุนสุทธิ) จะเปลี่ยนแปลงไปน้อยกว่าร้อยละ 1 ในทิศทางเดียวกัน และค่าความยืดหยุ่นหน่วยสุดท้ายเมื่อเทียบกับปัจจัยการผลิตยังแสดงถึงส่วนแบ่งในผลได้ต่อขนาดของปัจจัยการผลิตชนิดนั้น ซึ่งจากค่าเฉลี่ยที่ได้สรุปได้ว่า ปัจจัยการผลิตที่สำคัญมากที่สุดในการผลิต เงินให้สินเชื่อสุทธิและเงินลงทุนสุทธิ คือ ปัจจัยเงินทุน และรองลงมาเป็นปัจจัยแรงงาน และทุนตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามแนวโน้มของเวลาพบว่า ความยืดหยุ่นของปัจจัยเงินทุนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากระดับ 1.047 ในปี พ.ศ. 2529 มาอยู่ที่ 0.131 สะท้อนให้เห็นว่าในช่วงแรกปัจจัยเงินทุนที่

เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 1 แต่ต่อมาการเพิ่มปัจจัยเงินทุนกลับทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 1 และลดลงเรื่อย ๆ ทำให้ปัจจัยเงินทุนลดความสำคัญลงตามลำดับ ขณะที่ความยืดหยุ่นของปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากระดับ 0.351 ในปี พ.ศ. 2529 มาอยู่ที่ 0.368 ในปี พ.ศ. 2549 ส่วนปัจจัยทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากระดับ -0.367 ในปี พ.ศ. 2529 มาอยู่ที่ระดับ 0.408 ในปี พ.ศ. 2549 สะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2538 การเพิ่มปัจจัยทุนร้อยละ 1 ส่งผลให้ผลผลิตลดลงน้อยกว่าร้อยละ 1 ต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2549 การเพิ่มปัจจัยเงินทุนร้อยละ 1 ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 1 และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งให้เห็นว่า ในการผลิตของธุรกิจธนาคารปัจจัยเงินทุนค่อย ๆ ลดความสำคัญลง ขณะที่ปัจจัยทุนค่อย ๆ เพิ่มบทบาทอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการผลิตในปี พ.ศ. 2549

นอกจากนี้ ธุรกิจธนาคารมีค่าเฉลี่ยผลได้ต่อขนาดเท่ากับ 0.967 ซึ่งให้เห็นว่า การผลิตของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งในช่วง พ.ศ. 2529 -2549 มีค่าเฉลี่ยผลได้ต่อขนาดลดลง (Decreasing Return to Scale) หมายถึง เมื่อมีการขยายการผลิตในธุรกิจธนาคารพาณิชย์จะส่งผลให้ผลผลิต (เงินให้สินเชื่อสุทธิและเงินลงทุนสุทธิ) เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตทุกชนิด (เงินทุน แรงงาน และทุน) แต่หากพิจารณาเป็นรายปีจะพบว่าในช่วง 5 ปีแรก คือ ปี พ.ศ. 2529-2533 ธุรกิจธนาคารจะมีผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น (Increasing Return to Scale) และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2549 ธุรกิจของธนาคารมีผลได้ต่อขนาดลดลง ซึ่งการผลิตในช่วงนี้จะส่งผลให้กำไรของธนาคารลดลง เนื่องจากผลผลิตเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้น

3.1.2 สัมประสิทธิ์ของ Cross Term

สัมประสิทธิ์ Cross Term แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิต 2 ชนิด ซึ่งจากการประมาณค่าพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างปัจจัยเงินทุนและแรงงาน ปัจจัยเงินทุนและทุนมีค่าเป็นลบ ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างปัจจัยแรงงานและทุนมีค่าเป็นบวก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างปัจจัยเงินทุนและปัจจัยแรงงานเท่ากับ -0.126 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -1.585 นั่นคือ ปัจจัยเงินทุนและแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่ใช้ทดแทนกัน ดังนั้น ธนาคารสามารถลดการใช้ปัจจัยเงินทุนลง ธนาคารสามารถใช้ปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้นทดแทนได้ และในทางกลับกันธนาคารสามารถลดการใช้ปัจจัยแรงงานลง และเพิ่มการใช้ปัจจัยเงินทุนทดแทนได้ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ข้างต้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

(2) ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างปัจจัยเงินทุนและปัจจัยทุนเท่ากับ -0.489 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -8.477 แสดงว่า ปัจจัยเงินทุนและปัจจัยทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่ใช้ทดแทนกัน และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากธนาคารมีการใช้ปัจจัยเงินทุนน้อยลง ธนาคารก็ต้องเพิ่มการใช้ปัจจัยทุน เช่น เพิ่มการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ หรือขยายสาขาเพิ่มขึ้น เพื่อรักษาระดับการผลิต ในทางกลับกันหากธนาคารลดจำนวนสาขาลง ธนาคารก็สามารถใช้ปัจจัยเงินทุนเพิ่มขึ้นทดแทนได้จำนวนสาขาที่ปิดตัวลง

(3) ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนเท่ากับ 0.525 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 8.470 แสดงว่าปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่ใช้ประกอบกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นเมื่อเพิ่มการใช้ปัจจัยการผลิตชนิดใดชนิดหนึ่ง ก็จะต้องเพิ่มการใช้ปัจจัยการผลิตอีกชนิดหนึ่งด้วย เพื่อรักษาระดับการผลิตของปัจจัยการผลิตที่เหลือ หากธนาคารขยายสาขา ธนาคารก็ต้องใช้แรงงานเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

3.2 ผลของการปรับโครงสร้างธนาคารที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิค

ผลจากการคาดประมาณค่าพารามิเตอร์ในส่วนของฟังก์ชันความไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency effect) ทำให้ทราบผลของการปรับโครงสร้างธนาคารที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิค ทั้งการแปรรูปเป็นกิจการของรัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติโดยการผ่อนคลายกฎระเบียบเกี่ยวกับสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติในธนาคารพาณิชย์ ซึ่งแสดงในรูปของค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและตัวแปรอธิบายซึ่งส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค ได้แก่ ขนาดกิจการ สภาพการแข่งขัน สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการผ่อนคลายกฎระเบียบเรื่องการถือหุ้นของต่างชาติ ดังสมการที่ 5.2

$$U_{it} = 12.589 - 0.459 \ln \text{Size} - 0.701 \ln \text{HHI} + 0.011 \text{State} + 0.901 \text{Privatization} + 1.841 \text{Deregulation} \quad (5.2)$$

(12.459) *** (-19.045) *** (-6.520) *** (4.479) *** (8.771) *** (13.640) ***

*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากตารางที่ 5.3 ฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นคู่มีค่า γ เท่ากับ 0.998 ใกล้เคียงกับ 1 สะท้อนให้เห็นว่า ตัวแปรขนาดกิจการ สภาพการแข่งขัน สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการผ่อนคลายกฎระเบียบเรื่องการถือหุ้นของต่างชาติ ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคอย่างสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบกับสัมประสิทธิ์ของตัวแปรทุกตัวแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ ณ ระดับร้อยละ 99 ซึ่งให้เห็นว่าตัวแปรข้างต้นมีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคตามขนาดของค่าสัมประสิทธิ์ ดังนี้

(1) ขนาดธนาคาร (Size) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.459 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -19.054 หมายถึง ขนาดธนาคาร (สินทรัพย์) มีความสัมพันธ์กับค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคในทิศทางตรงข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากขนาดธนาคารเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงร้อยละ 0.459 ในทางตรงข้าม หากขนาดธนาคารลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.459 สรุปได้ว่า ขนาดธนาคารที่ใหญ่ขึ้นจะส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากธนาคารที่มีขนาดใหญ่ มีสาขา ฐานลูกค้าเงินฝาก และฐานลูกค้าเงินกู้จำนวนมาก ทำให้ธนาคารปล่อยสินเชื่อได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจากผลการวัดค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเฉลี่ยของแต่ละธนาคารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 พบว่า ธนาคารขนาดกลาง และธนาคารขนาดใหญ่มีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก แต่ธนาคารขนาดกลางกลับมีประสิทธิภาพทางเทคนิคมากกว่าธนาคารขนาดใหญ่ เนื่องจากธนาคารที่มีค่าประสิทธิภาพสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารทหารไทย เป็นธนาคารขนาดกลางที่ได้รับความช่วยเหลือจากทางการในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 และมีนโยบายการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่ำในช่วงแรกเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ได้เปรียบธนาคารขนาดใหญ่ที่ต้องเพิ่มทุน และแก้ปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ด้วยตัวเองอย่างธนาคารกรุงเทพ และธนาคารกสิกรไทย ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารขนาดกลางมีค่ามากกว่าธนาคารขนาดใหญ่ ส่วนธนาคารขนาดเล็ก แม้จะได้รับความช่วยเหลือจากทางการ แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องขนาดของธนาคาร ทำให้มีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคต่ำ เช่น ธนาคารยูโอบี ธนาคารไทยธนาคารและธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ดังตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 ค่าเฉลี่ยขนาดธนาคารพาณิชย์และค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค พ.ศ. 2529-2549

ธนาคาร	สินทรัพย์ (ล้านบาท)	ประสิทธิภาพทาง เทคนิค	อันดับค่าประสิทธิภาพ ทางเทคนิค
กรุงเทพ	963,010.66	0.9032	6
กรุงไทย	689,118.11	0.9076	4
กสิกรไทย	555,863.38	0.9074	5
ไทยพาณิชย์	488,768.04	0.9340	2
กรุงศรีอยุธยา	342,709.15	0.8848	7
ทหารไทย	303,341.50	0.9328	3
นครหลวงไทย	229,034.06	0.9411	1
ไทยธนาคาร	117,612.54	0.8346	9
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	56,227.38	0.8517	8
ยูโอบี	49,851.40	0.7866	10

ที่มา: จากการคำนวณ

ทั้งนี้ ขนาดธนาคารที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น อาจเชื่อมโยงได้ว่า การปรับโครงสร้างธนาคารด้วยการควบรวมกิจการ ซึ่งทำให้มีขนาดสินทรัพย์เพิ่มขึ้น หากมีการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลให้ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้นได้

(2) สภาพการแข่งขัน (HHI) วัดจากค่าดัชนี HHI ซึ่งหากดัชนี HHI มีค่าสูงจะสะท้อนให้เห็นว่า สภาพตลาดมีการผูกขาดสูง หรือแข่งขันต่ำ ซึ่งสภาพการแข่งขันมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.701 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -6.520 หมายถึง สภาพการแข่งขันมีความสัมพันธ์กับค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคในทิศทางตรงข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากสภาพตลาดมีการผูกขาดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงร้อยละ 0.701 ในทางตรงข้ามหากสภาพตลาดมีการผูกขาดลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.701 สรุปได้ว่า หากธนาคารมีการผูกขาดสูง จะทำให้มีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากตามหลักทฤษฎีแล้วตลาดที่มีการแข่งขันสูง จะทำให้ผู้ผลิตทำการผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุด แต่การศึกษาครั้งนี้พบว่า การผูกขาดที่เพิ่มขึ้นทำให้ธนาคารพาณิชย์มีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง โดยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ตลาดมีการผูกขาดเพิ่มขึ้นหาก

เทียบกับช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 เนื่องจากการรวบรวมกิจการเพิ่มขึ้น ทำให้ส่วนแบ่งการตลาดของธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวเพิ่มขึ้น เช่น ธนาคารกรุงไทยมีส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.50 ใน พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 16 ใน พ.ศ. 2549 ธนาคารทหารไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.29 ในปี พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 10 ใน พ.ศ. 2549 ธนาคารนครหลวงไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.92 ใน พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี พ.ศ. 2549 ธนาคารยูโอบีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.47 ใน พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 2.5 ใน พ.ศ. 2549 มีเพียงธนาคารกรุงเทพที่ส่วนแบ่งการตลาดลดลงจากร้อยละ 29.10 ใน พ.ศ. 2529 เหลือร้อยละ 19.7 ใน พ.ศ. 2549 ดังตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 ส่วนแบ่งการตลาดเงินให้สินเชื่อสุทธิของธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2549

ธนาคาร	พ.ศ. 2549		พ.ศ. 2529	
	จำนวน	ส่วนแบ่งการตลาด	จำนวน	ส่วนแบ่งการตลาด
	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)
กรุงเทพ	1,485,883	19.7	203,822.11	29.10
กรุงไทย	1,206,215	16.0	66,579.34	9.50
กสิกรไทย	936,691	12.5	76,289.00	10.89
ไทยพาณิชย์	984,290	13.1	50,505.14	7.21
ทหารไทย	748,677	10.0	30,057.54	4.29
กรุงศรีอยุธยา	662,881	8.8	28,930.46	4.13
นครหลวงไทย	411,512	5.5	20,476.31	2.92
ธนาชาติ	257,473	3.4	-	-
ยูโอบี	188,270	2.5	3,323.26	0.47
ไทยธนาคาร	218,063	2.9	9,700.30	1.38
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	185,789	2.5	4,450.10	0.64
ทีสโก้	80,924	1.1	-	-
เกียรตินาคิน	80,212	1.0	-	-
สินเอเซีย	40,416	0.5	-	-
แลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพื่อรายย่อย	22,630	0.3	-	-
จีอี มัณนี เพื่อรายย่อย	16,994	0.2	-	-
รวม	7,526,919	100.0	700,499.1	100.00

ที่มา: ธนาคารกรุงไทย (2549) รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ ไทย พ.ศ. 2529 และธนาคารแห่งประเทศไทย (2551)

อย่างไรก็ตาม ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคต่ำกว่าช่วงพ.ศ. 2529-2536 ที่ตลาดมีการผูกขาดโดยธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ เช่น ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารกรุงไทย ซึ่งธนาคารที่ผูกขาดสามารถปล่อยสินเชื่อได้มาก ทำให้ใช้ปัจจัยการผลิตได้เต็มที่ และความต้องการสินเชื่อในขณะนั้นมีสูง ขณะที่ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจแม้ว่าการแข่งขันจะสูงกว่าช่วงปี พ.ศ. 2529-2536 แต่ความต้องการสินเชื่อน้อยกว่า และธนาคารพาณิชย์จะต้องระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้นจากมาตรการที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทย และฝ่ายบริหารจัดการความเสี่ยงของธนาคาร ขณะที่เงินฝากเพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นได้จากอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากลดลง โดย พ.ศ. 2543- 2547 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบมีอัตราส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝากน้อยกว่า 100 ดังตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 อัตราส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝากตั้งแต่ พ.ศ. 2533-2549

พ.ศ.	อัตราส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก
2533	102.86
2534	102.16
2535	106.23
2536	109.96
2537	124.25
2538	130.17
2539	131.01
2540	140.12
2541	114.59
2542	109.57
2543	93.34
2544	84.13
2545	88.15
2546	85.91
2547	89.15
2548	88.58
2549	86.92

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2551)

จากตารางที่ 5.7 สะท้อนให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยช่วงหลังการปรับโครงสร้างมีการใช้ปัจจัยการผลิตได้ไม่เต็มที่ ซึ่งเป็นผลมาจากหลายสาเหตุ แต่สรุปแล้ว ทำให้ค่าประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลง แม้ว่าการแข่งขันจะเพิ่มขึ้นจากช่วงปี พ.ศ. 2529-2536

(3) สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ (State) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.011 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 4.479 หมายถึง สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐมีความสัมพันธ์กับค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.011 ในทางตรงข้ามหากสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงร้อยละ 0.011 สรุปได้ว่า หากภาครัฐถือหุ้นในธนาคารเพิ่มขึ้นจะทำให้ธนาคารนั้นมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากภาครัฐมีจุดประสงค์อื่นนอกเหนือจากแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ เช่น จุดประสงค์ทางสังคม การเมือง เป็นต้น และกิจการที่มีรัฐเป็นเจ้าของไม่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณการใช้จ่าย นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐมีแรงจูงใจในการทำงานต่ำ ขณะที่การควบคุมจากเจ้าของ (ประชาชน) มีน้อย ขณะเดียวกันก็มีการแทรกแซงจากนักการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Clarke, Cull and Shirley (2005) ซึ่งพบว่ากิจการภาครัฐผลการดำเนินงานแย่กว่ากิจการภาคเอกชน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐมีปัญหาการเมืองแทรกแซง ปัญหาธรรมาภิบาล และปัญหาด้านการแข่งขัน ดังเห็นได้จากปัญหาการปล่อยสินเชื่อกว้างขวางในธนาคารกรุงไทย ซึ่งธนาคารพาณิชย์รัฐจะประสบปัญหาการตั้งสำรองสินทรัพย์ด้วยคุณภาพหลังจากธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศใช้เกณฑ์การจัดชั้นและตั้งสำรองสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่เข้มงวดขึ้น

(4) การแปรรูปธนาคาร (Privatization) หมายถึง การแปรรูปโดยการลดสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ ซึ่งเป็นการขายหุ้นให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในธนาคารพาณิชย์ของรัฐ อาจเป็นเพียงการแปรรูปบางส่วน หรือแปรรูปทั้งหมด ซึ่งการแปรรูปธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยรัฐยังคงมีสัดส่วนการถือหุ้นในธนาคารหลังการแปรรูป ทั้งนี้ การแปรรูปธนาคารมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.901 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 8.771 หมายถึง การแปรรูปธนาคารโดยการลดสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากมีการแปรรูปโดยการลดสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐจะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารเพิ่มขึ้น ในทางตรงข้ามหากธนาคารไม่มีการแปรรูปโดยการลดสัดส่วนการถือ

หุ้นของภาครัฐจะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง สรุปได้ว่า การแปรรูปโดยการลดสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากในทางทฤษฎีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของภาครัฐเป็นเอกชน ซึ่งการบริหารโดยเอกชนจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากเอกชนมีจุดประสงค์ในการดำเนินธุรกิจที่มุ่งหวังต้นทุนต่ำสุด จึงใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุด และมีการควบคุมจากเจ้าของกิจการอย่างใกล้ชิด

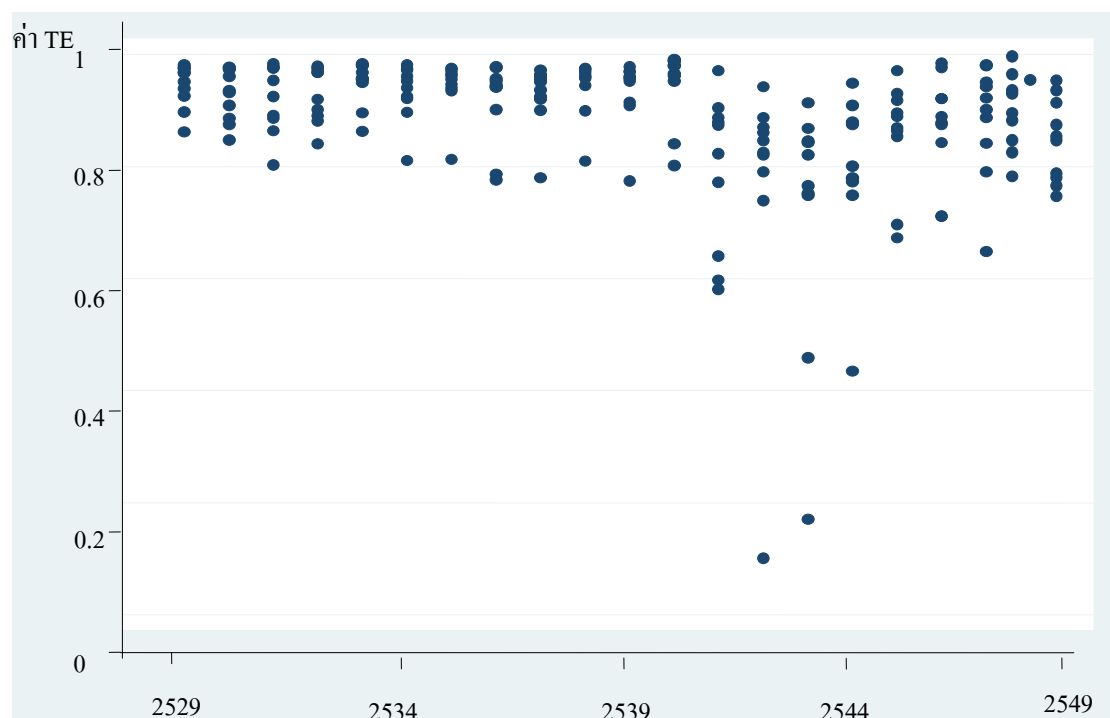
ทั้งนี้ การแปรรูปธนาคารในขอบเขตที่ศึกษาไม่ทำให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น อาจมีสาเหตุมาจากการแปรรูปธนาคารในประเทศไทยเป็นการแปรรูปเพียงบางส่วน รัฐยังคงมีบทบาทในการบริหารจัดการ เกิดการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ทำให้ประสิทธิภาพลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Yindeeyom (1998) ที่พบว่า การแปรรูปบางส่วนของธนาคารกรุงไทยทำให้ค่าประสิทธิภาพลดลง และ Clarke, Cull and Shirley (2005) ที่ระบุว่าประเทศกำลังพัฒนานั้นการแปรรูปไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพของธนาคารรัฐเพิ่มขึ้นเสมอไป เนื่องจากปัจจัยการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการแปรรูป และรัฐยังคงสัดส่วนการถือหุ้นในธนาคารที่แปรรูป ซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ ที่ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง นอกจากนี้ การแปรรูปส่วนใหญ่เกิดขึ้นหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 และเป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีปัญหาเรื่องเงินกองทุนและสภาพคล่อง ส่งผลให้หลังแปรรูปแล้วประสิทธิภาพทางเทคนิคปรับตัวเพิ่มขึ้นช้ากว่าปกติ ซึ่งช่วงเวลาที่ธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่แปรรูป คือ พ.ศ. 2542-2546 ทำให้ระยะเวลาหลังแปรรูปค่อนข้างสั้น คือ 3-7 ปี สอดคล้องกับ Villalonga (2000) ซึ่งพบว่า ในระยะสั้นการแปรรูปส่งผลทางลบต่อประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้การแปรรูปธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงซึ่งต้องศึกษาต่อไป

(6) การผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารได้มากกว่าร้อยละ 25 ในกรณีที่ธนาคารต้องการแก้ปัญหาการดำเนินงาน โดยผลการศึกษาพบว่า การผ่อนคลายกฎระเบียบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งให้เห็นว่าการผ่อนคลายกฎระเบียบทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเข้ามาของต่างชาติซึ่งทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ทำให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น อาจเป็นผลมาจากกฎระเบียบผ่อนคลายให้เฉพาะกรณีที่ธนาคารที่แก้ไขผลการดำเนินงานเท่านั้น ทำให้ธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นเป็นธนาคารที่มี

ปัญหา ซึ่งต้องใช้เวลาในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า พ.ศ. 2529-2549 ธุรกิจธนาคารมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตเพิ่มขึ้น โดย Time Trend ส่งผลทางบวกต่อผลผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4. ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค

จากการคำนวณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคพบว่า ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งเท่ากับ 0.8879 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 1 สะท้อนให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งไม่มีประสิทธิภาพในการผลิต เนื่องจากธนาคารไม่ได้ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ คือ เงินทุน แรงงาน และทุนเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุด หากธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งทำการผลิตที่ระดับที่มีประสิทธิภาพจะเพิ่มผลผลิตได้อีกร้อยละ 11.21 โดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคส่วนใหญ่กระจายอยู่ระหว่างค่า 0.80-0.99 ซึ่งให้เห็นว่า ภาพรวมแล้วธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่มีระดับการผลิตใกล้เคียงกับระดับที่มีประสิทธิภาพ โดยธนาคารเพิ่มผลผลิตได้อีกร้อยละ 1-20 โดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม ดังภาพที่ 5.1

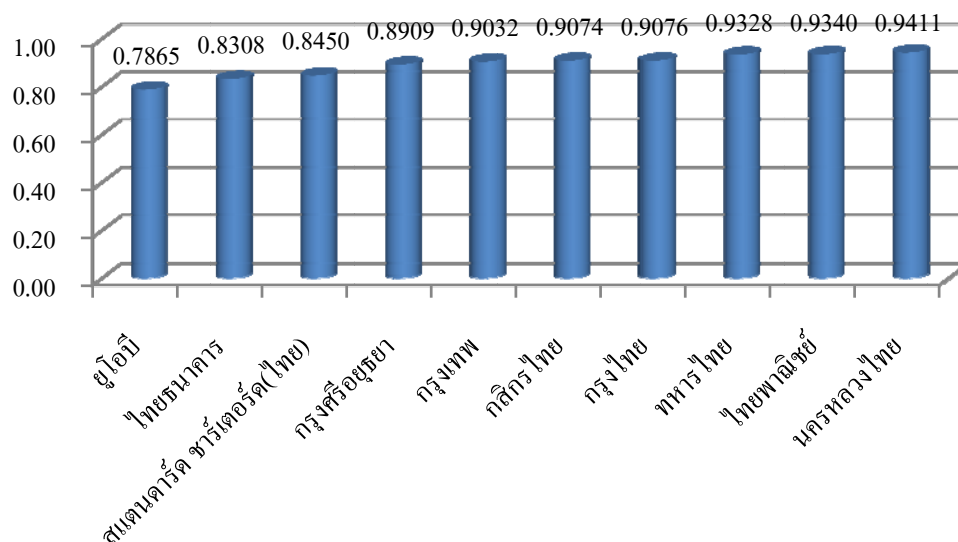
ภาพที่ 5.1 การกระจายตัวของค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค

ที่มา: จากการคำนวณ

หากนำค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 มาหาค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางเทคนิคเป็นรายธนาคารพบว่า ธนาคารนครหลวงไทยมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงสุดที่ 0.9411 สะท้อนให้เห็นว่า ระดับการผลิตโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 ของธนาคารนครหลวงไทยใกล้เคียงกับระดับการผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉลี่ยธนาคารสามารถขยายผลผลิตได้อีกร้อยละ 5.89 โดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม ทั้งนี้ ธนาคารนครหลวงไทยเป็นธนาคารขนาดกลางที่มีการบริหารแบบครบวงจร และมีปัญหาในการดำเนินงาน แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้าช่วยเหลือแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 โดยทางการเข้าไปถือหุ้นร้อยละ 4.87 และเพิ่มเป็นร้อยละ 8.54 ในปี พ.ศ. 2536 และเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้เข้าไปแทรกแซง เพิ่มทุนจนถือหุ้นในธนาคารนครหลวงไทยในสัดส่วนร้อยละ 100 และช่วยเหลือแก้ปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้ธนาคารมีสินทรัพย์ต่อคุณภาพต่ำ ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงไม่มาก ต่อมาธนาคารได้ควบรวมกิจการกับธนาคารศรีนครใน พ.ศ. 2545 และแปรรูปใน พ.ศ. 2546 ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้นช่วง พ.ศ. 2545-2547 จากนั้นปรับตัวลดลงในปี พ.ศ. 2548-2549 อันดับ 2 คือ ธนาคารไทยพาณิชย์มีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคที่ระดับ 0.9340 ทั้งนี้ ธนาคารไทยพาณิชย์บริหารงานด้วยมืออาชีพมาตั้งแต่ยุคก่อตั้ง ทำให้มีค่าประสิทธิภาพในการผลิตสูง และเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารได้ขอรับความช่วยเหลือในการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 จากกระทรวงการคลัง ทำให้กระทรวงการคลังกลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในธนาคาร ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างธนาคารและกระทรวงการคลังในการแก้ปัญหา ทำให้ธนาคารฟื้นตัวได้เร็ว ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

สำหรับธนาคารที่มีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคต่ำสุด ได้แก่ ธนาคารยูโอบี (ธนาคารแหลมทอง) อยู่ที่ระดับ 0.7865 สะท้อนให้เห็นว่าธนาคารไม่ได้ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่เพื่อให้เกิดผลผลิตสูงสุด โดยเฉลี่ยธนาคารสามารถเพิ่มผลผลิตได้อีกร้อยละ 21.35 โดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากธนาคารแหลมทองมีปัญหาแข่งขันอำนาจการบริหาร ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของธนาคาร และเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงต่ำมาก ทางการได้เข้าแทรกแซง และดำเนินการแปรรูปโดยการขายสินทรัพย์ให้กับธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ แม้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคจะดีขึ้น แต่โดยเฉลี่ยต่ำกว่าธนาคารแห่งอื่น รองลงมาคือ ธนาคารไทยธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคที่ระดับ 0.8308 ซึ่งธนาคารไทยธนาคาร (ธนาคารสหธนาคาร) มีปัญหาการแข่งขันอำนาจการบริหาร และปล่อยสินเชื่อให้กับธุรกิจไม่ครบวงจร ส่งผลให้ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคต่ำ และเมื่อทางการต้องเข้าไปแทรกแซงในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารได้เปลี่ยนสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และแปรรูป

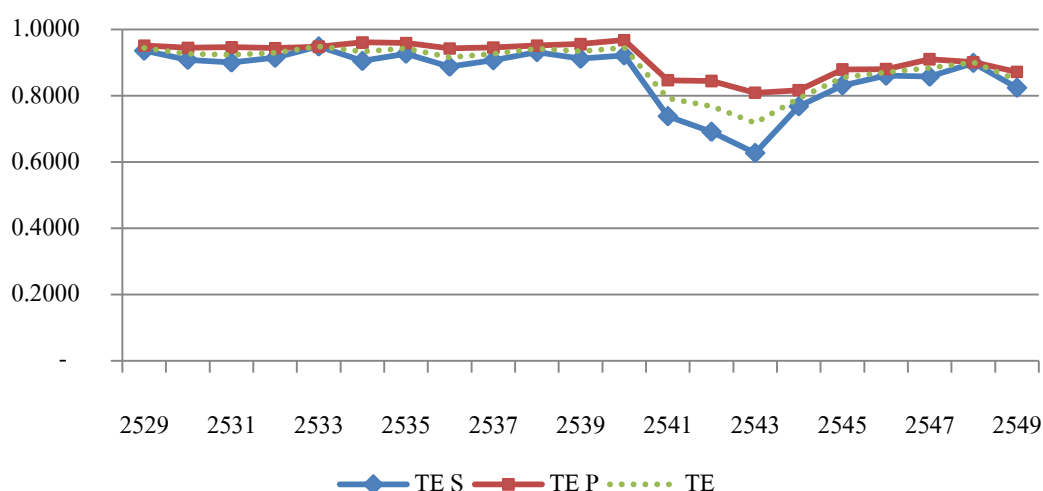
ในปี พ.ศ. 2545 แม้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคจะสูงขึ้น แต่โดยเฉลี่ยยังต่ำกว่าธนาคารแห่งอื่น และมีข้อสังเกต คือ ธนาคารยูโอบี ให้ความสำคัญกับการตั้งสำรองค่าเผื่อนี้สูงสัจะสูญ โดยมีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนค่าเผื่อนี้สูงสัจะสูญต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (พ.ศ. 2540-2549) สูงกว่าร้อยละ 100 สะท้อนถึงความมั่นคงของธนาคาร แต่ส่งผลให้เงินให้สินเชื่อสุทธิต่ำ และมีส่วนทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารต่ำไปด้วย สรุปได้ว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่มีลักษณะการบริหารจัดการที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่องและทางการเข้าช่วยเหลือในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 จะมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสูง ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กที่มีลักษณะการบริหารเป็นแบบครอบครัว ซึ่งประสบปัญหาในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 จนทางการต้องเข้าแทรกแซงจะมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคต่ำ ดังภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารทั้ง 10 แห่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549
ที่มา: จากการคำนวณ

หากพิจารณาในแง่การเปลี่ยนแปลงค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 พบว่าค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคค่อนข้างคงที่ในช่วง 10 ปีแรก แต่หลังจากเกิดวิกฤตสถาบันการเงินและวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคปรับตัวลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่งต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543 เนื่องจากธนาคารส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ รวมทั้งมาตรฐานในการตั้งสำรองค่าเผื่อนี้สูงสัจะสูญที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทย ทำให้ธนาคารพาณิชย์ระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น ขณะที่ความต้องการสินเชื่อก็ปรับตัวลดลง หลังจากนั้นค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคค่อย ๆ

ปรับเพิ่มขึ้น และปรับลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549 ดังภาพที่ 5.3 เนื่องจากเศรษฐกิจถดถอย และเกณฑ์การตั้งสำรองที่เข้มงวดขึ้นตามมาตรฐานสากลทางบัญชี IAS 39 ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เริ่มใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ขณะเดียวกันธนาคารพาณิชย์ต้องเตรียมการในการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตามหลักเกณฑ์ Basel II ที่จะประกาศใช้อย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2552 ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ที่ถูกแทรกแซงและแปรสภาพเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และทยอยแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนในเวลาต่อมามีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดใหญ่ตั้งแต่ช่วงก่อนถูกแทรกแซง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นธนาคารขนาดเล็กและมีการบริหารจัดการแบบครอบครัว และเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงมาก ซึ่งธนาคารพาณิชย์ของรัฐได้ทยอยปรับโครงสร้างธนาคารโดยการแปรรูปตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542-2546 โดยค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเริ่มฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2544 และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 โดยในช่วงเวลาดังกล่าวค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารพาณิชย์ที่แปรรูปมีค่าใกล้เคียงกับธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดใหญ่ซึ่งได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ที่ถูกทางการแทรกแซง ดังภาพที่ 5.3

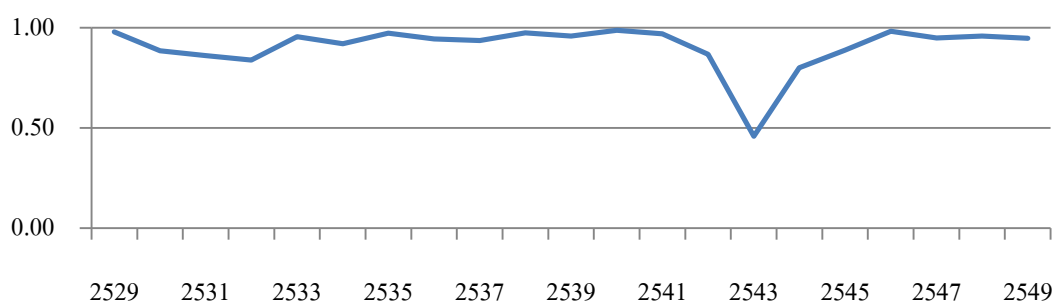
ภาพที่ 5.3 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549

หมายเหตุ: TE S หมายถึง ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่ถูกแปรรูป คือ ธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลัง พ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐและถูกแปรรูปในเวลาต่อมา

TE P หมายถึง ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารพาณิชย์เอกชน ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา

TE หมายถึง ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่ง
ที่มา: จากการคำนวณ

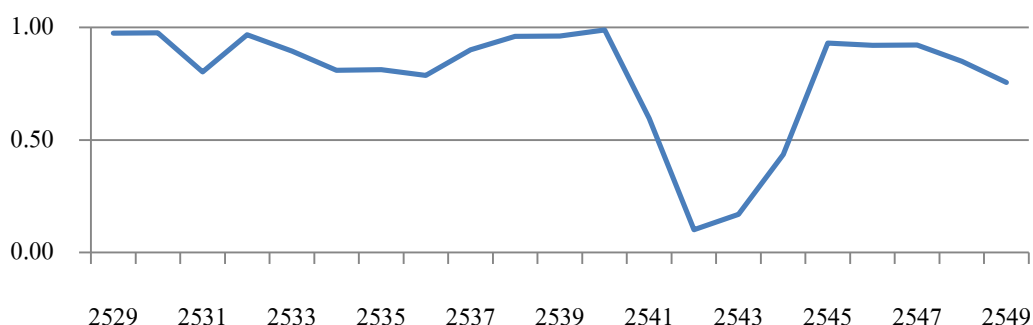
หากพิจารณาผลของการปรับโครงสร้างที่มีต่อค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของแต่ละธนาคารพบว่า แต่ละธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคแตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลาตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับแต่ละธนาคาร ดังภาพที่ 5.4-5.13

ภาพที่ 5.4 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารกรุงไทย พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

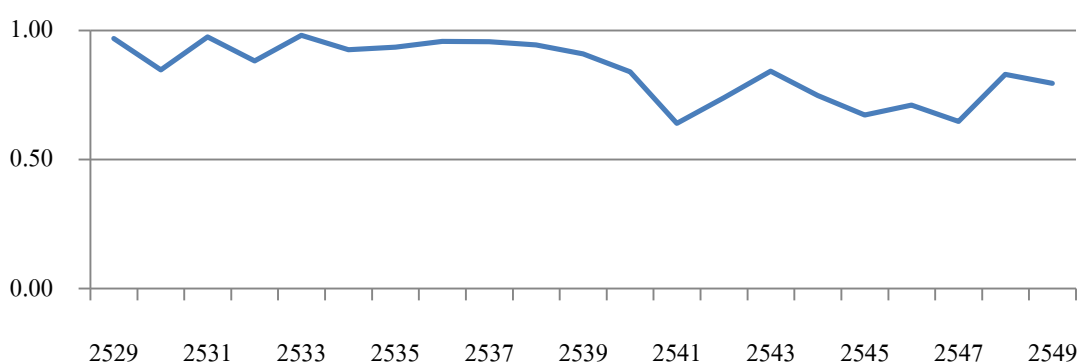
จากภาพที่ 5.4 ธนาคารกรุงไทยหลังจากปรับโครงสร้างธนาคารโดยการแปรรูปธนาคารครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2532 ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น ต่อมาธนาคารได้แปรรูปครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2536 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคยังคงปรับเพิ่มขึ้น และปรับตัวลดลงแรงหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เนื่องจากธนาคารต้องดำเนินการควบรวมกิจการกับธนาคารมหานคร และสินทรัพย์ดีของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ส่งผลให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ถือหุ้นในธนาคารเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 91.77 และค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543 และปรับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2544-2546 และเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2546 เนื่องจากธนาคารได้เร่งปล่อยสินเชื่อเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจตามนโยบายของรัฐบาล และธนาคารได้แปรรูปในปี พ.ศ. 2546 เพื่อลดสัดส่วนการถือนหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ แต่หลังแปรรูปค่าประสิทธิภาพของธนาคารกลับลดลง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากธนาคารประสบปัญหาการปล่อยสินเชื่อหละหลวม เงินกองทุนด้าสินทรัพย์เสี่ยงลดลง ทำให้ชะลอการปล่อยสินเชื่อ ประกอบกับธนาคารต้องตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นจากมาตรฐานบัญชีใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 5.5 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารยูโอบี พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

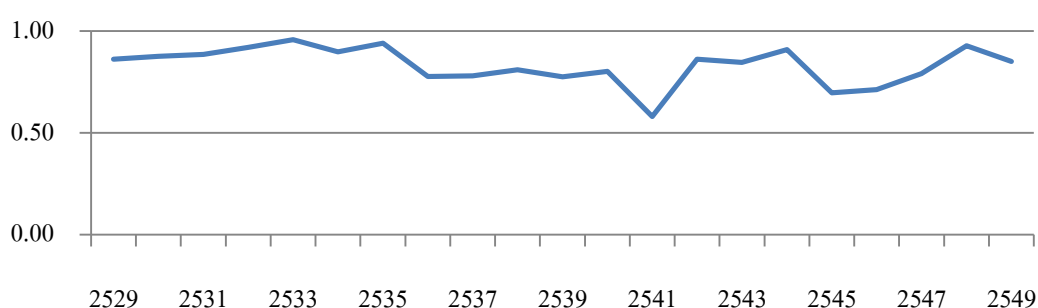
จากภาพที่ 5.5 ธนาคารยูโอบี เดิมคือ ธนาคารแหลมทองเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดเล็ก มีปัญหาการแย่งชิงอำนาจการบริหาร และการปล่อยกู้ให้กับธุรกิจครอบครัว ส่งผลให้ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคต่ำตั้งแต่ช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 และหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารถูกทางการเข้าแทรกแซงและควบรวมกับธนาคารรัตนสิน (1998) เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารรัตนสิน ต่อมาได้แปรรูปด้วยการขายสินทรัพย์ให้ธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ใน พ.ศ. 2542 พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารยูโอบี รัตนสิน มีการปรับโครงสร้างเป็นธนาคารพาณิชย์ลูกครึ่งไทย-ต่างประเทศ เปลี่ยนแปลงคณะกรรมการธนาคาร ผู้บริการ และแนวทางในการดำเนินธุรกิจ ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 หลังจากธนาคารได้ควบรวมกิจการกับธนาคารเอเชีย เนื่องจากต้องใช้เวลาในการปรับตัวหลังควบรวมกิจการ

ภาพที่ 5.6 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

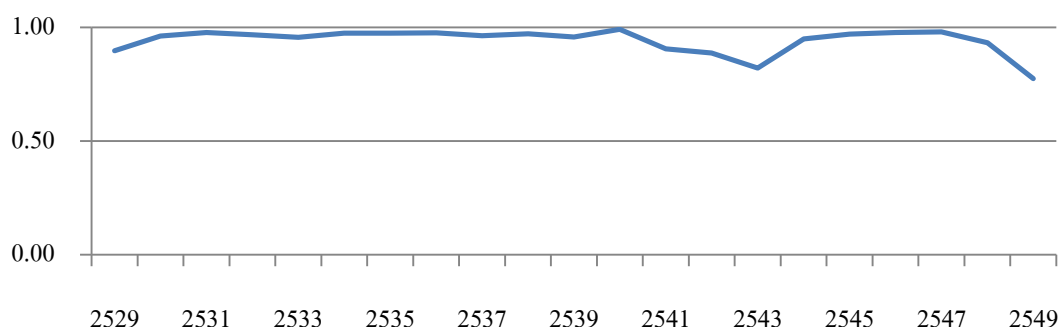
จากภาพที่ 5.6 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) เดิมชื่อธนาคารนครธน เป็นธนาคารของตระกูลห้วงหลี แต่ผู้บริหารค่อนข้างอนุรักษ์นิยม ทำให้ไม่ได้ปล่อยสินเชื่ออย่างหละหลวม ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคไม่ปรับตัวลดลงมากหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารถูกแปรรูปในปี พ.ศ. 2542 และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนคร ธนาคารได้เปลี่ยนโครงสร้างผู้ถือหุ้น คณะกรรมการธนาคาร และผู้บริหาร รวมทั้งนโยบายการดำเนินธุรกิจที่เน้นรายได้จากค่าธรรมเนียมมากกว่าการปล่อยสินเชื่อและลงทุนในหลักทรัพย์ ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคปรับลดลงต่อเนื่อง และฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2547 ต่อมาลดลงอีกครั้ง พ.ศ. 2549 หลังธนาคารควบรวมกับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด สาขากรุงเทพ

ภาพที่ 5.7 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารไทยธนาคาร พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

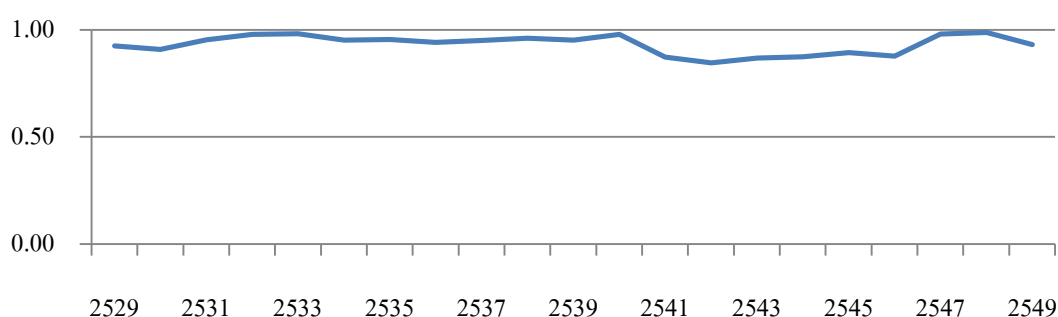
จากภาพที่ 5.7 ธนาคารไทยธนาคาร เดิมชื่อธนาคารสหธนาคารเป็นธนาคารที่มีปัญหาการแย่งชิงอำนาจการบริหารระหว่างผู้ถือหุ้นใหญ่ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับเกมการแย่งชิงการบริหารมากกว่าการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคาร ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 และเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารถูกทางการเข้าแทรกแซงและควบรวมกับสถาบันการเงินอีก 13 แห่ง เปลี่ยนสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์รัฐ ทางการได้เข้าช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2544 เนื่องจากธนาคารสามารถเดินหน้าปล่อยสินเชื่อต่อไปโดยไม่ต้องกังวลกับปัญหานี้เสีย ต่อมาธนาคารได้ปรับโครงสร้างด้วยการแปรรูปใน พ.ศ. 2545 เพื่อลดสัดส่วนการถือหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงในส่วนของคณะกรรมการและผู้บริหารธนาคาร ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารกลับปรับตัวลดลง และค่อย ๆ ปรับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2546-2548 และลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549 หลังธนาคารประสบปัญหาเรื่องการจัดสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญตามมาตรฐานบัญชีใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 5.8 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารหลวงไทย พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

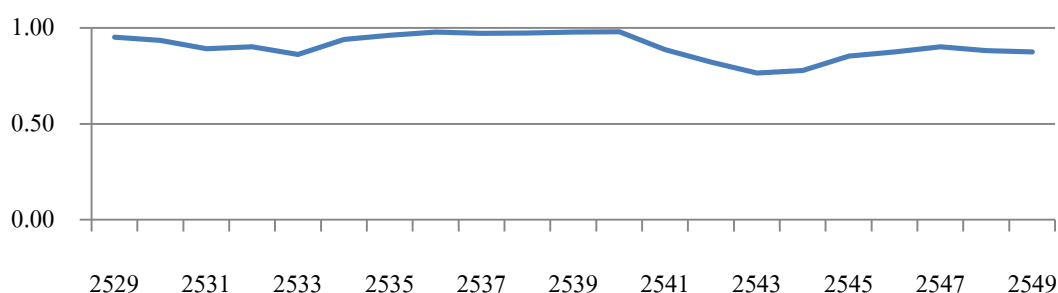
จากภาพที่ 5.8 ธนาคารหลวงไทยเป็นธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ภายใต้ความช่วยเหลือของทางการอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ธนาคารประสบปัญหาปล่อยกู้ให้ธุรกิจของผู้ถือหุ้น และขาดผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ ทำให้ธนาคารธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแก้ปัญหา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ทำให้ธนาคารแห่งนี้มีระบบและทีมงานที่ดีเมื่อเทียบกับธนาคารอื่น ๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าแทรกแซงหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคปรับลดลงเล็กน้อย หลังจากทางการได้ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาลินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้ธนาคารมีหนี้เสียต่ำสุดในระบบ ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2543-2544 ต่อมาธนาคารได้ควบรวมกิจการกับธนาคารศรีนครใน พ.ศ. 2545 และแปรรูปใน พ.ศ. 2546 ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้นช่วง พ.ศ. 2545-2547 จากนั้นปรับตัวลดลงในปี พ.ศ. 2548-2549 เนื่องจากธนาคารมีเงินให้สินเชื่อลดลง ขณะที่เงินฝากมีสูง

ภาพที่ 5.9 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารทหารไทย พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

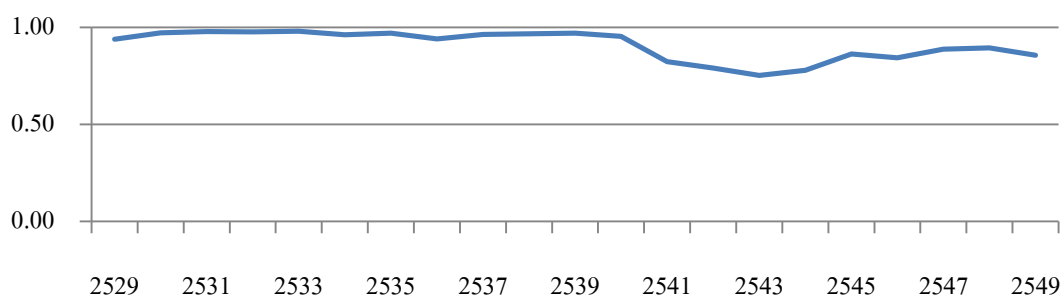
จากภาพที่ 5.9 ธนาคารทหารไทยมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสูง สะท้อนให้เห็นว่าธนาคารใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่เพื่อสร้างผลผลิตได้ใกล้เคียงกับระดับที่มีประสิทธิภาพ และมีการบริหารจัดการที่ดี เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ธนาคารไม่ได้รับผลกระทบมากนัก โดยค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคปรับตัวลดลงเพียงเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2541 ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ธนาคารได้ขอรับความช่วยเหลือจากกระทรวงการคลังในการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 เมื่อกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในธนาคารได้ช่วยเหลือเงินเพิ่มทุนให้ธนาคารอย่างต่อเนื่อง ทำให้ธนาคารสามารถปล่อยสินเชื่อได้โดยไม่ได้รับผลกระทบจากข้อจำกัดของอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และเป็นที่มาของค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ธนาคารได้ควมรวมกิจการกับธนาคารดีบีเอส ไทยทูล และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น แต่ลดลงในพ.ศ. 2549 เนื่องจากธนาคารยังต้องตั้งสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเพิ่มตามมาตรฐานบัญชีใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 5.10 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารกรุงเทพ พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

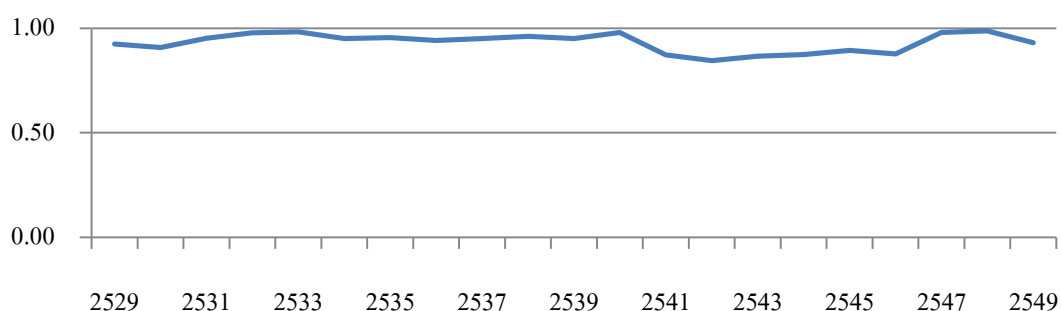
จากภาพที่ 5.10 ธนาคารกรุงเทพมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงในช่วงปี พ.ศ. 2533-2539 เนื่องจากเป็นธนาคารที่มีลักษณะการบริหารงานแบบมืออาชีพ และดึงผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน การธนาคารเข้ามาปรับปรุงระบบธนาคารให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543 โดยธนาคารได้เพิ่มทุนด้วยตัวเอง ทำให้ไม่มีการปรับโครงสร้างให้เห็นอย่างเด่นชัด อำนาจการบริหารธนาคารยังคงตกอยู่กับตระกูลโสภณพนิช แม้ว่าสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 47 แต่ไม่มีนักลงทุนต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการธนาคาร และค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเริ่มฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2544 สูงสุดในปี พ.ศ. 2547 และลดลงเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2548-2549

ภาพที่ 5.11 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารกสิกรไทย พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

จากภาพที่ 5.11 ธนาคารกสิกรไทยมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงช่วงก่อน พ.ศ. 2540 เนื่องจากธนาคารได้ปรับปรุงองค์กร บุคลากร เทคโนโลยี และผลิตภัณฑ์อย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 แต่ธนาคารกสิกรไทยแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ทำให้ต้องใช้เวลาในการดำเนินการ โดยธนาคารได้ขายหุ้นเพิ่มทุนในทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลให้สัดส่วนการถือหุ้นของตระกูลลำซำลดลง และสัดส่วนการถือหุ้นต่างชาติเพิ่มเป็นร้อยละ 48 แต่อำนาจการบริหารยังคงอยู่กับตระกูลลำซำ ทั้งนี้ หลังปรับโครงสร้างเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2542 ธนาคารมีประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2545 ลดลงเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2546 และปรับเพิ่มขึ้น พ.ศ. 2547-2548 แต่กลับลดลงในปี พ.ศ. 2549

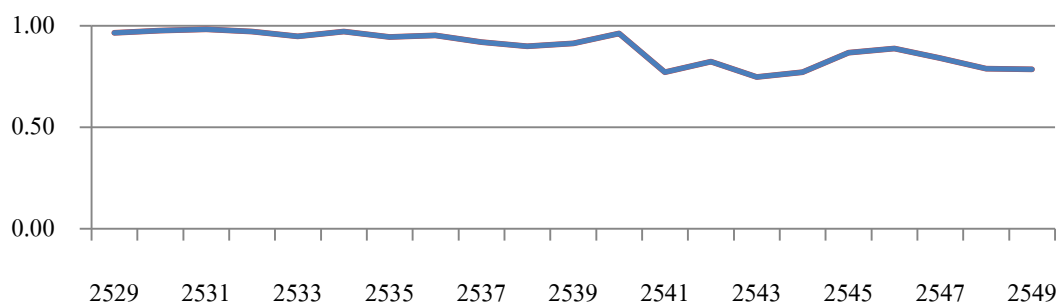

ภาพที่ 5.12 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารไทยพาณิชย์ พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

จากภาพที่ 5.12 ธนาคารไทยพาณิชย์อยู่ภายใต้การบริหารของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ยุคก่อตั้ง ส่งผลให้ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคสูง และเมื่อเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารได้ขอรับความช่วยเหลือจากกระทรวงการคลังในการ

เพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารลดลงเพียงเล็กน้อย หลังจากธนาคารได้ปรับโครงสร้างธนาคารใหม่เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2542 โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ และเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารธนาคารบางส่วน ทำให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคเพิ่มขึ้น ต่อเนื่องจนกระทั่งลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549

ภาพที่ 5.13 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคธนาคารกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

ธนาคารกรุงศรีอยุธยามีนโยบายอนุรักษ์นิยม ทำให้ธนาคารได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจไม่มากนัก เห็นได้จากค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารที่ปรับตัวลดลงเล็กน้อยใน พ.ศ. 2540 หลังจากนั้นธนาคารได้เพิ่มทุนด้วยตัวเอง และฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2542 และปรับลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2543 หลังจากนั้นฟื้นตัวอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2544 แต่เนื่องจากธนาคารมีอัตราการขยายตัวของสินเชื่อดังลดลง ขณะที่อัตราการขยายตัวของเงินฝากเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคปรับตัวลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546

ผลการศึกษาประสิทธิภาพทางต้นทุน

ประสิทธิภาพทางต้นทุนเป็นตัวแทนของค่าประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วยประสิทธิภาพทางเทคนิค ซึ่งเป็นประสิทธิภาพด้านการผลิต และประสิทธิภาพทางการจัดสรร หรือสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อก่อให้เกิดการใช้ต้นทุนต่ำสุด ซึ่งหากหน่วยผลิตไม่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์อาจเกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค คือ ไม่สามารถผลิตได้สูงสุดภายใต้ปัจจัยการผลิตที่มีจำกัด หรือ ใช้ปัจจัยการผลิตเกินกว่าที่ควรจะเป็น หรืออาจมาจากความไม่มีประสิทธิภาพทางการจัดสรร คือ ใช้ปัจจัยการผลิตผิดสัดส่วน ทำให้ไม่ก่อให้เกิดต้นทุนต่ำสุด แต่ข้อจำกัดเรื่องความซับซ้อนของการหาค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางการจัดสรร การศึกษาในครั้งนี้เลือกศึกษาเพียงประสิทธิภาพทางต้นทุนและประสิทธิภาพทางเทคนิคเท่านั้น โดยผลการศึกษา

ประสิทธิภาพทางต้นทุนมีหัวข้อ ดังนี้ ข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ผลการทดสอบแบบจำลอง ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ และค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

1. ข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549 ทำให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 ตัวอย่าง ซึ่งสรุปค่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 5.8 สรุปข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพทางต้นทุน

ตัวแปร	หน่วย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ต้นทุนรวม (C)	บาท	2.38e+10	2.29e+10	2.64e+08	1.14e+11
ผลผลิต (Y)	บาท	3.46e+11	3.07e+11	5.45e+09	1.22e+12
ราคาเงินทุน (P_F)	บาท	0.0626	0.0478	0.0092	0.5997
ราคาแรงงาน (P_L)	บาท	354,912.6	139,083	118,935	895,162
ราคาทุน (P_K)	บาท	0.2788	0.1179	0.0843	0.8383
ขนาดสินทรัพย์ (Size)	บาท	4.28e+11	3.75e+11	8.78e+09	1.59e+12
สภาพการแข่งขัน (HHI)		1,065.81	360.48	622.58	1,915.56
สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ (State)	ร้อยละ	21.28	30.42	0	100
การแปรรูป (Privatization)		0.2095	0.4079	0	1
การผ่อนคลายกฎระเบียบ(Deregulation)		0.4762	0.5006	0	1

ที่มา: จากการคำนวณด้วยโปรแกรม Stata 9.2

จากตารางที่ 5.8 จะพบว่าข้อมูลตัวแปร มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทยมีความแตกต่างระหว่างธนาคารค่อนข้างสูง ทั้งต้นทุนการผลิต ผลผลิต ราคาปัจจัยการผลิต และขนาดสินทรัพย์ ดังนั้นการเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางต้นทุนจากข้อมูลดิบอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้

2. ผลการทดสอบแบบจำลอง

ในการประมาณค่าแบบจำลองเพื่อหาค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนจะต้องทดสอบสมมติฐานแบบจำลองที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ใช้ศึกษา แบบจำลองมีความไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยทดสอบได้ด้วยวิธี Generalized Likelihood Ratio ซึ่งให้ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.9 ผลการทดสอบแบบจำลองเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเฟ้นสุ่ม

กำหนด	Unrestricted Model	Restricted Model	λ ทดสอบ	$\lambda_{0.95}$ วิกฤติ	การ พิจารณา
แบบจำลองที่ 1A (Truncated-Normal)	58.42				
แบบจำลองที่ 1B $H_0: \mu=\eta=0$ (Half-Normal ,Time-invariant)	58.42	75.23	-33.62	5.99	ยอมรับ H_0
แบบจำลองที่ 2 (Truncated-Normal and Translog)	97.18				
แบบจำลองที่ 2A $H_0: \beta_{ij}=0$ (Cobb Douglas)	97.18	66.98	60.4	18.31	ปฏิเสธ H_0
แบบจำลองที่ 2 $H_0: \gamma=\delta_0=\delta_1=\dots=\delta_5=0$ (No Inefficiency Effect)	97.18	54.49	85.38	14.07	ปฏิเสธ H_0
แบบจำลองที่ 2 $H_0: \beta_t=\gamma=0$ (No Technical Change)	97.18	67.76	58.84	12.59	ปฏิเสธ H_0
แบบจำลองที่ 2 $H_0: \delta_1=\delta_2=\dots=\delta_5=0$ (variable include in efficiency effect model no effect)	97.18	58.42	77.52	11.07	ปฏิเสธ H_0

หมายเหตุ: β_{ij} คือ second-order coefficient ของฟังก์ชัน Translog ที่มีอยู่ทุกค่า

β_t คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของ Time trend

δ_i คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระในสมการ Inefficiency effect

แบบจำลองที่ 1 เป็นแบบจำลอง Battese and Coelli (1992)

แบบจำลองที่ 2 เป็นแบบจำลอง Battese and Coelli (1995)

ที่มา: จากการคำนวณ

ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นกลุ่มมีการทดสอบสมมติฐานแบบจำลองในลักษณะเดียวกับฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเส้นกลุ่ม ซึ่งผลการทดสอบแบบจำลอง 1B ปรากฏว่ายอมรับสมมติฐานหลัก $H_0: \mu=\eta=0$ แสดงว่าแบบจำลองที่เหมาะสมเป็นแบบ Time invariant คือประสิทธิภาพของแต่ละธนาคารมีค่าคงที่เพียงค่าเดียว ซึ่งไม่ตรงกับจุดประสงค์การศึกษาที่ต้องการดูการเปลี่ยนแปลงของค่าประสิทธิภาพหลังจากมีการปรับโครงสร้างธนาคาร ดังนั้น แบบจำลองที่ 1 จึงไม่เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ ขณะที่แบบจำลองที่ 2 กำหนดให้ U_{it} ถูกกำหนดมาจากปัจจัยภายนอก และมีการเปลี่ยนแปลงตามเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา และยังกำหนดลักษณะการกระจายของ U_{it} แบบ Truncated-Normal ซึ่งมีความยืดหยุ่นกว่าแบบ Half-Normal ทำให้แบบจำลองที่ 2 เป็นแบบจำลองที่เหมาะสมในการศึกษาครั้งนี้ เมื่อเลือกแบบจำลองที่ 2 Battese and Coelli (1995) ที่กำหนดให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนเปลี่ยนแปลงตามเวลาและมีการกระจายแบบ Truncated -Normal ต้องทดสอบต่อไปว่าแบบจำลองดังกล่าวควรใช้รูปแบบ Cobb Douglas หรือ Translog โดยมีสมมติฐานหลัก คือ $H_0: \beta_{ij}=0$ โดยที่ β_{ij} คือ second-order coefficient ของฟังก์ชัน Translog ที่มีอยู่ทุกค่า ผลปรากฏว่าปฏิเสธสมมติฐานหลัก $H_0: \beta_{ij}=0$ ส่งผลให้รูปแบบที่เหมาะสมเป็นแบบ Translog จากนั้นทดสอบว่า มีค่าความไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในแบบจำลองหรือไม่ โดยมีสมมติฐานหลัก $H_0: \gamma=\delta_0=\delta_1=\dots=\delta_5=0$ ผลปรากฏว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก $H_0: \gamma=\delta_0=\delta_1=\dots=\delta_5=0$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งให้เห็นว่า มีความไม่มีประสิทธิภาพในแบบจำลอง นอกจากนี้ ทดสอบว่าแบบจำลองมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคหรือไม่ โดยมีสมมติฐานหลัก คือ $H_0: \beta_t=\gamma=0$ โดยที่ β_t คือค่าสัมประสิทธิ์ของ Time trend ผลปรากฏว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก $H_0: \beta_t=\gamma=0$ ซึ่งให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคในแบบจำลอง และสุดท้ายทดสอบว่าตัวแปรอธิบายทั้งหมดส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนหรือไม่ โดยมีสมมติฐานหลัก คือ $H_0: \delta_1=\delta_2=\dots=\delta_5=0$ ปรากฏว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก $H_0: \delta_1=\delta_2=\dots=\delta_5=0$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งให้เห็นว่าตัวแปรอธิบายทั้งหมดส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญ

3. ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์

การคาดประมาณค่าพารามิเตอร์ตามแบบจำลองพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นกลุ่มที่กำหนดด้วยวิธี Maximum Likelihood ได้ผลการประมาณค่าดังตารางที่ 5.10 ดังนี้

ตารางที่ 5.10 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงพื้นที่

ตัวแปร	พารามิเตอร์	สัมประสิทธิ์	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-ratio	p-value
constant	β_0	6.717	11.151	0.602	0.548
$\ln(P_F/P_K)$	β_1	0.261	0.871	0.299	0.765
$\ln(P_L/P_K)$	β_2	-0.888	1.203	-0.738	0.461
$\ln Y$	β_3	0.911	0.578	1.575	0.117
$\ln t$	β_4	-0.171	0.159	-1.074	0.284
$0.5 (\ln(P_F/P_K))^2$	β_5	-0.317***	0.043	-7.421	0.000
$\ln(P_F/P_K)\ln(P_L/P_K)$	β_6	0.297***	0.079	3.756	0.000
$0.5(\ln(P_L/P_K))^2$	β_7	-0.213	0.134	-1.588	0.114
$0.5(\ln Y)^2$	β_8	-0.081***	0.027	-2.979	0.003
$0.5t^2$	β_9	-0.006***	0.002	-3.894	0.000
$\ln(P_F/P_K)\ln Y$	β_{10}	-0.139***	0.024	-5.771	0.000
$\ln(P_L/P_K)\ln Y$	β_{11}	0.154***	0.034	4.605	0.000
$\ln(P_F/P_K)t$	β_{12}	-0.053***	0.008	-6.451	0.000
$\ln(P_L/P_K)t$	β_{13}	0.044***	0.013	3.295	0.001
$\ln Yt$	β_{14}	-0.018***	0.003	-5.570	0.000
inefficiency effect					
constant	δ_0	25.296***	2.762	9.157	0.000
$\ln \text{Size}$	δ_1	-0.912***	0.134	-6.832	0.000
$\ln \text{HHI}$	δ_2	-0.592***	0.174	-3.407	0.000
State	δ_3	0.001	0.001	0.807	0.421
Privatization	δ_4	0.570***	0.217	2.629	0.009
Deregulation	δ_5	1.315***	0.124	10.582	0.000
$\sigma^2 = \sigma_v^2 + \sigma_u^2$		0.291***	0.027	10.869	0.000
$\gamma = \sigma_u^2 / \sigma^2$		0.976***	0.009	110.691	0.000
Log likelihood		97.178			

หมายเหตุ: *** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณ

จากการประมาณค่าฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นแบบ Translog ทำให้ได้แบบจำลอง ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln(C/P_K) = & 6.717 + 0.261 \ln(P_F/P_K) - 0.888 \ln(P_L/P_K) + 0.911 \ln Y - 0.171 t - \frac{1}{2} 0.317 [\ln(P_F/P_K)]^2 \\ & (0.602) (0.299) \quad (-0.738) \quad (1.575) \quad (-1.074) \quad (-7.421)^{***} \\ & + 0.297 \ln(P_F/P_K) \ln(P_L/P_K) - \frac{1}{2} 0.213 [\ln(P_L/P_K)]^2 - \frac{1}{2} 0.081 (\ln Y)^2 - \frac{1}{2} 0.006 t^2 \\ & (3.756)^{***} \quad (-1.588) \quad (-2.979)^{***} \quad (-3.894)^{***} \\ & - 0.139 \ln(P_F/P_K) \ln Y + 0.154 \ln(P_L/P_K) \ln Y - 0.053 \ln(P_F/P_K) t + 0.044 (\ln P_L/P_K) t \\ & (-5.771)^{***} \quad (4.605)^{***} \quad (-6.451)^{***} \quad (3.295)^{***} \\ & - 0.018 \ln Y t \quad (5.3) \\ & (-5.570)^{***} \end{aligned}$$

*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

3.1 ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้น

เมื่อได้ฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นตามสมการที่ 5.3 สามารถแยกพิจารณาผลของการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ได้ ดังนี้

3.1.1 สัมประสิทธิ์ของตัวแปรราคาปัจจัยการผลิตและผลผลิต

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของราคาปัจจัยการผลิตตามแบบจำลองเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นจะพบว่า ราคาปัจจัยเงินทุน (ราคาปัจจัยเงินทุนเมื่อเทียบกับราคาปัจจัยทุน) ราคาแรงงาน (ราคาแรงงานเมื่อเทียบกับราคาปัจจัยทุน) และผลผลิต ไม่ผ่านการทดสอบค่าทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 แต่เนื่องจากปัจจัยเงินทุน และแรงงานเป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิต จึงไม่สามารถตัดออกจากสมการได้ มีรายละเอียดดังนี้

(1) ราคาปัจจัยเงินทุน (ราคาเงินทุนเทียบกับราคาทุน) มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.261 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 0.299 หมายถึง ราคาเงินทุนส่งผลทางบวกต่อต้นทุน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) อย่างไรก็ตาม ปัจจัยเงินทุนมีความสำคัญต่อการผลิตในธุรกิจธนาคาร ราคาปัจจัยเงินทุนจึงส่งผลต่อต้นทุนรวม ไม่สามารถละทิ้งราคาปัจจัยเงินทุนออกจากแบบจำลองได้

(2) ราคาปัจจัยแรงงาน (ราคาแรงงานเทียบกับราคาทุน) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.888 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -0.738 หมายถึง ราคาแรงงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับต้นทุนรวม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และค่าสัมประสิทธิ์ของราคาปัจจัยแรงงานมีค่าเป็นลบ หมายถึง เมื่อราคาปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้น ทำให้ต้นทุนรวมลดลง ซึ่งไม่ตรงกับคุณสมบัติ Monotonicity ที่ระบุว่าเมื่อมีราคาปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น ต้นทุนรวมจะเพิ่มขึ้น แต่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากปัจจัยเงินทุนเป็นเงื่อนไขจำเป็น จึงต้องทดสอบตามเงื่อนไขที่เพียงพอก่อน

(3) ผลผลิต มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.911 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 1.575 หมายถึง ผลผลิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับต้นทุนรวม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 แต่ผลผลิตเป็นส่วนประกอบสำคัญของต้นทุนรวม ไม่สามารถละทิ้งออกจากแบบจำลองได้

ราคาปัจจัยแรงงานที่ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ ดังนั้นจำเป็นต้องทดสอบเงื่อนไขที่เพียงพอ ($\frac{\partial \ln(C/P_K)}{\partial \ln(P_L/P_K)} > 0$) ซึ่งฟังก์ชันพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นร่วมในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบ Translog ทำให้การทดสอบเงื่อนไขที่เพียงพอให้ค่าสัดส่วนต้นทุนปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดต่อต้นทุนรวมทั้งหมด (S) ดังสมการต่อไปนี้

$$S_F = \frac{\partial \ln(C/P_K)}{\partial \ln(P_F/P_K)} = 0.261 - 0.317 \ln(P_F/P_K) + 0.297 \ln(P_L/P_K) - 0.139 \ln Y - 0.053t$$

$$S_L = \frac{\partial \ln C/P_K}{\partial \ln P_L/P_K} = -0.888 + 0.297 \ln(P_F/P_K) - 0.213 \ln(P_L/P_K) + 0.154 \ln Y + 0.044t$$

นอกจากนี้ ยังสามารถหาความยืดหยุ่นของต้นทุนต่อผลผลิตหรือส่วนกลับของการประหยัดจากขนาดได้จาก $\frac{\partial \ln C/P_K}{\partial \ln Y}$ ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงส่วนกลับของต้นทุนการผลิตต่อหน่วย ซึ่งหากมีค่ามากกว่า 1 หมายถึง ไม่มีการประหยัดจากขนาด เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตมีสัดส่วนมากกว่าการเพิ่มขึ้นของผลผลิต ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยในระยะยาวเพิ่มขึ้น หากมีค่าน้อยกว่า 1 หมายถึง มีการประหยัดจากขนาด เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตมีสัดส่วนน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของผลผลิต ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยในระยะยาวลดลง ซึ่งผลการคำนวณสัดส่วนต้นทุนปัจจัยการผลิตต่อต้นทุนรวม และส่วนกลับของการประหยัดจากขนาด ดังตารางที่ 5.11

ตารางที่ 5.11 สัดส่วนต้นทุนปัจจัยการผลิตต่อต้นทุนรวมและการประหยัดจากขนาด

ปี พ.ศ.	สัดส่วนค่าใช้จ่ายของปัจจัยการผลิตต่อต้นทุนทั้งหมด			ส่วนกลับของการ ประหยัดจากขนาด
	S_F	S_L	S_K	
2529	1.124	-0.226	0.101	1.121
2530	1.183	-0.289	0.106	1.146
2531	1.117	-0.234	0.117	1.118
2532	1.002	-0.130	0.128	1.068
2533	0.877	-0.001	0.124	1.018
2534	0.743	0.126	0.131	0.964
2535	0.806	0.070	0.124	0.995
2536	0.787	0.113	0.101	0.999
2537	0.781	0.139	0.080	1.007
2538	0.650	0.262	0.089	0.952
2539	0.586	0.316	0.098	0.927
2540	0.472	0.419	0.109	0.882
2541	0.401	0.457	0.142	0.852
2542	0.601	0.257	0.141	0.945
2543	0.704	0.162	0.134	0.999
2544	0.701	0.164	0.135	0.999
2545	0.690	0.175	0.135	0.998
2546	0.724	0.139	0.136	1.019
2547	0.824	0.044	0.132	1.067
2548	0.752	0.110	0.137	1.038
2549	0.473	0.361	0.166	0.920
พ.ศ. 2529-2549	0.762	0.116	0.122	1.002

ที่มา: จากการคำนวณ

จากการคำนวณสัดส่วนค่าใช้จ่ายของปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดต่อต้นทุนรวมพบว่า สัดส่วนค่าใช้จ่ายของปัจจัยเงินทุน ปัจจัยแรงงานต่อต้นทุนรวมมีค่าเป็นบวก ผ่านการทดสอบเงื่อนไขที่เพียงพอ ทำให้ผ่านคุณสมบัติ Monotonicity และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสัดส่วนค่าใช้จ่ายของ

ปัจจัยเงินทุน ปัจจัยแรงงาน ปัจจัยทุนต่อต้นทุนรวมในช่วงปี พ.ศ. 2529-2549 มีค่าเท่ากับ 0.762, 0.116 และ 0.122 ตามลำดับ ซึ่งให้เห็นว่า ในธุรกิจธนาคารมีการใช้จ่ายปัจจัยเงินทุนสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยทุน และลำดับสุดท้ายคือ ปัจจัยแรงงาน เนื่องจากผลผลิตหลักของธนาคารในปัจจุบันยังคงเป็นเงินให้สินเชื่อ แม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะพยายามเพิ่มสัดส่วนรายได้จากค่าธรรมเนียมให้เพิ่มสูงขึ้นก็ตาม ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนค่าใช้จ่ายแต่ละปัจจัยพบว่า สัดส่วนค่าใช้จ่ายของปัจจัยเงินทุนต่อต้นทุนรวมมีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจนในช่วงปี พ.ศ. 2538-2542 เนื่องจากหลังจากปี พ.ศ. 2537 ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ได้กู้เงินอัตราดอกเบี้ยต่ำจากต่างประเทศ ผ่านกิจการวิเทศธนกิจ และหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจมีสภาพคล่องสั้นตลาด ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่ำ ทำให้สัดส่วนค่าใช้จ่ายปัจจัยเงินทุนต่ำ แต่หลังจากนั้นสัดส่วนราคาปัจจัยเงินทุนเพิ่มขึ้นอีกครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2548 ก่อนจะปรับลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549 ด้านสัดส่วนปัจจัยแรงงานปรับตัวเพิ่มขึ้นมากในช่วงปี พ.ศ. 2539-2541 เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวธนาคารพาณิชย์หลายแห่งได้มีโครงการจ้างพนักงานให้ออกจากงานจำนวนมาก ทำให้มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานสูง และหลังจากนั้นปรับตัวลดลงต่อเนื่องหลังปรับโครงสร้าง ก่อนจะเพิ่มอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549 ขณะที่สัดส่วนปัจจัยทุนค่อย ๆ ปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยให้ความสำคัญกับการลงทุนทางด้านเทคโนโลยี และการขยายสาขาอีกครั้ง

สิ่งที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงปี พ.ศ. 2529-2549 ธนาคารพาณิชย์ไทยได้หันมาให้ความสำคัญกับปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนเพิ่มขึ้น และค่อย ๆ ลดบทบาทของปัจจัยเงินทุนลง เนื่องจากธนาคารหันมาหารายได้จากค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นแทนที่รายได้ดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียว สำหรับส่วนกลับของการประหยัดจากขนาดของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.1002 ซึ่งให้เห็นว่า โดยเฉลี่ยช่วงปี พ.ศ. 2529-2549 ธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งไม่มีการประหยัดจากขนาด โดยสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตมีมากกว่าสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของผลผลิต ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยในระยะยาวเพิ่มขึ้น ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายปีพบว่า ช่วงแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2533 ธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งไม่มีการประหยัดจากขนาด แต่หลังจากนั้นระหว่างปี พ.ศ. 2534-2545 ธนาคารพาณิชย์มีการประหยัดจากขนาด โดยสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของผลผลิตมากกว่าสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิต ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยในระยะยาวลดลง แต่ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2546-2548 ธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งไม่มีการประหยัดจากขนาด และกลับมามีการประหยัดจากขนาดอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549

3.1.2 สัมประสิทธิ์ของ Cross Term ราคาปัจจัยการผลิต

สัมประสิทธิ์ของ Cross Term ราคาปัจจัยการผลิต แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาปัจจัยการผลิต 2 ชนิด ซึ่งจากการประมาณค่าพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างราคาปัจจัยเงินทุนและราคาปัจจัยแรงงาน มีค่าเท่ากับ 0.297 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 3.756 นั่นคือปัจจัยเงินทุนและปัจจัยแรงงานมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ทำให้ปัจจัยการผลิตทั้ง 2 ชนิดใช้ทดแทนกันได้ ดังนั้นหากราคาปัจจัยเงินทุนเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ความต้องการปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้น และทำให้ราคาปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้นในที่สุด

3.1.3 สัมประสิทธิ์ของ Cross Term ราคาปัจจัยการผลิตและผลผลิต

สัมประสิทธิ์ Cross Term ราคาปัจจัยการผลิตและผลผลิต แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาปัจจัยการผลิตและผลผลิต ซึ่งจากการประมาณค่าพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างราคาปัจจัยเงินทุนและผลผลิตมีค่าเป็นลบ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างราคาปัจจัยแรงงานและผลผลิตมีค่าเป็นบวก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างราคาปัจจัยเงินทุนและผลผลิตเท่ากับ -0.139 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -5.771 นั่นคือราคาปัจจัยเงินทุนและผลผลิตมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการใช้ปัจจัยเงินทุนเพิ่มขึ้น แต่การใช้ปัจจัยเงินทุนจำนวนมากทำให้ราคาปัจจัยเงินทุนลดลง

(2) ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างราคาปัจจัยแรงงานและผลผลิตเท่ากับ 0.154 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 4.605 นั่นคือราคาปัจจัยแรงงานและผลผลิตมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นเมื่อผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการใช้ปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้น

3.2 ผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางต้นทุน

ผลจากการคาดประมาณค่าพารามิเตอร์ในส่วนของฟังก์ชันความไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency effect) ทำให้ทราบผลการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางต้นทุน ทั้งการแปรรูปเป็นกิจการของรัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของ

นักลงทุนต่างชาติโดยการผ่อนคลายกฎระเบียบเกี่ยวกับสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติในธนาคารพาณิชย์ ซึ่งแสดงในรูปของค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนและตัวแปรอธิบายซึ่งส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนได้แก่ ขนาดกิจการ สภาพการแข่งขัน สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการผ่อนคลายกฎระเบียบเรื่องการถือหุ้นของต่างชาติ ดังสมการที่ 5.4

$$U_{it} = 25.296 - 0.912 \ln \text{Size} - 0.592 \ln \text{HHI} + 0.001 \text{ State} + 0.570 \text{ Privatization} + 1.315 \text{ Deregulation}$$

$$(9.157)^{***} \quad (-6.832)^{***} \quad (-3.407)^{***} \quad (0.807) \quad (2.629)^{***} \quad (10.582)^{***} \quad (5.4)$$

*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ทั้งนี้ จากสมการ 5.4 พบว่าตัวแปรขนาดธนาคาร สภาพการแข่งขัน การแปรรูปรัฐวิสาหกิจและการผ่อนคลายกฎระเบียบเรื่องการถือหุ้นของต่างชาติ มีค่าสัมประสิทธิ์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ ณ ระดับร้อยละ 99 ซึ่งให้เห็นว่าตัวแปรข้างต้นมีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค และส่งผลต่อต้นทุนการผลิตของธนาคารพาณิชย์ ขณะที่สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐมีค่าสัมประสิทธิ์ไม่แตกต่างจากศูนย์ (ณ ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ ณ ระดับร้อยละ 90) มีรายละเอียดดังนี้

(1) ขนาดธนาคาร (Size) ซึ่งวัดจากสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.912 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -6.832 หมายถึง ขนาดธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากขนาดธนาคารเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลงร้อยละ 0.912 ในทางตรงข้ามหากขนาดธนาคารลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.912 สรุปได้ว่า ขนาดธนาคารที่ใหญ่ขึ้นจะส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาด โดยเมื่อมีการเพิ่มปริมาณการผลิต ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยของธนาคารลดลง ดังจะเห็นได้จากธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ เช่น ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์สามารถระดมเงินทุนได้โดยมีต้นทุนทางการเงินต่ำกว่าธนาคารที่มีขนาดเล็ก ขณะเดียวกันก็สามารถปล่อยสินเชื่อได้มากกว่าจำนวนสาขา และฐานลูกค้าที่มีจำนวนมาก ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำ ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนสูง ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กจะมี

ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนต่ำ เช่น ธนาคารยูโอบี ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย) และธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นต้น ดังตารางที่ 5.12

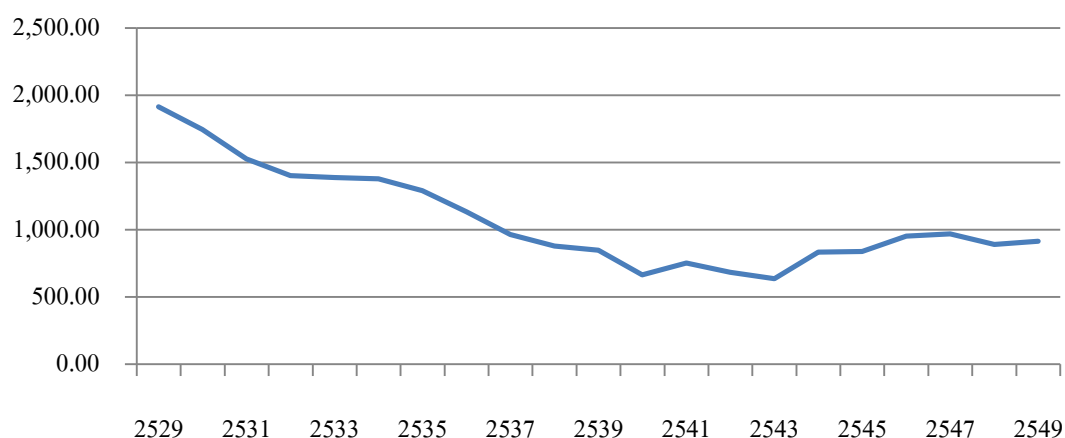
ตารางที่ 5.12 ค่าเฉลี่ยขนาดธนาคารพาณิชย์และค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปี พ.ศ. 2529-2549

ธนาคาร	สินทรัพย์ (ล้านบาท)	ประสิทธิภาพทาง ต้นทุน	อันดับค่า ประสิทธิภาพ ทางเทคนิค
กรุงเทพ	963,010.66	0.9092	2
กรุงไทย	689,118.11	0.9091	3
กสิกรไทย	555,863.38	0.8989	4
ไทยพาณิชย์	488,768.04	0.8946	5
กรุงศรีอยุธยา	342,709.15	0.8916	7
ทหารไทย	303,341.50	0.8935	6
นครหลวงไทย	229,034.06	0.9197	1
ไทยธนาคาร	117,612.54	0.8438	8
สแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด(ไทย)	56,227.38	0.7266	9
ยูโอบี	49,851.40	0.6353	10

ที่มา: จากการคำนวณ

(2) สภาพการแข่งขัน (HHI) วัดจากค่าดัชนี HHI ซึ่งหากดัชนี HHI มีค่าสูงจะสะท้อนให้เห็นว่าสภาพตลาดมีการผูกขาดสูง หรือมีการแข่งขันต่ำ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ของสภาพการแข่งขันมีค่าเท่ากับ -0.592 มีค่าสถิติ t เท่ากับ -3.407 หมายความว่า สภาพการผูกขาดมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากสภาพตลาดผูกขาดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลงร้อยละ 0.592 ในทางตรงข้ามหากสภาพตลาดผูกขาดลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.592 สรุปได้ว่าหากธนาคารมีการผูกขาดสูง (การแข่งขันน้อย) จะทำให้มีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากการผลิตในตลาดที่มีการแข่งขันสูงควรจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยผู้ผลิตจะผลิต ณ ระดับต้นทุนต่ำสุดเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ทำให้เกิดประสิทธิภาพทางต้นทุน แต่ข้อมูลที่ศึกษากลับให้ผลในทางตรงข้าม ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการผูกขาด ทำให้ธนาคารสามารถมีการแข่งขันด้านราคาปัจจัย

ต่ำ และขยายผลผลิตได้มาก เนื่องจากคู่แข่งน้อย ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพทางต้นทุนสูง ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2539 ธนาคารมีการผูกขาดน้อยลง แต่หลังจากฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ธนาคารผูกขาดเพิ่มขึ้น แต่ผูกขาดน้อยกว่าช่วงปี พ.ศ. 2529-2537 ดังภาพที่ 5.14

ภาพที่ 5.14 สภาพการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549

หมายเหตุ: ดัชนี HHI คัดจากส่วนแบ่งการตลาดของเงินให้สินเชื่อสุทธิเฉพาะธนาคารพาณิชย์ 10 แห่ง ที่ศึกษาเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณ

(3) สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ (State) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.001 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 0.807 หมายความว่า สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุน ดังนั้น หากสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลงร้อยละ 0.001 ในทางตรงข้ามหากสัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ ลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.001 ซึ่งให้เห็นว่า หากภาครัฐถือหุ้นในธนาคารเพิ่มขึ้นจะทำให้ธนาคารนั้นมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลง ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากการบริหารจัดการโดยเอกชนจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเอกชนมีจุดประสงค์ในการดำเนินธุรกิจที่มุ่งหวังต้นทุนต่ำสุด ขณะที่ ภาครัฐจะมีจุดประสงค์เรื่องอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น จุดประสงค์ด้านสังคม การเมือง และภาครัฐไม่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณการใช้จ่าย รวมทั้งมีการแทรกแซงจากนักการเมือง ทำให้การบริหารกิจการไม่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Megginson (2005b: 315) ซึ่งพบว่าการบริหารจัดการโดยรัฐด้อยกว่าและให้ผลตอบแทนกับผู้บริหารน้อยกว่าเอกชน ทำให้ผู้บริหารไม่

มุ่งมันที่จะทำให้บริษัทมีรายได้สูงสุด หรือต้นทุนต่ำสุด และกิจการของรัฐมีข้อจำกัดเรื่องการลงทุนที่เข้มงวดจากเจ้าของ นอกจากนี้ นักการเมืองผู้ดูแลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากผลการดำเนินงานที่แย่งของรัฐวิสาหกิจ ทำให้รัฐวิสาหกิจเผชิญกับข้อจำกัดเรื่องงบประมาณน้อยมาก และนักการเมืองยังใช้รัฐวิสาหกิจเพื่อประโยชน์ของผู้ให้การสนับสนุน ไม่ใช่เพื่อสังคมโดยรวม และทำให้รัฐวิสาหกิจนั้นขาดประสิทธิภาพ

(4) การแปรรูปธนาคาร (Privatization) ธนาคารที่มีการแปรรูปซึ่งในที่นี้หมายถึงการขายหุ้นให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ซึ่งอาจเป็นเพียงการแปรรูปบางส่วน หรือแปรรูปทั้งหมด ซึ่งการแปรรูปธนาคารส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นการแปรรูปเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยรัฐยังคงมีสัดส่วนการถือหุ้นในธนาคารที่ผ่านการแปรรูป โดยค่าสัมประสิทธิ์การแปรรูปธนาคารมีค่าเท่ากับ 0.570 มีค่าสถิติ t เท่ากับ 2.629 หมายความว่า การแปรรูปมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นหากมีการแปรรูปจะส่งผลให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากการแปรรูปธนาคารควรจะทำให้กิจการที่ถูกแปรรูปมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การแปรรูปในธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยการแปรรูปจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องความเป็นเจ้าของจากกิจการภาครัฐมาสู่กิจการเอกชน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนในการดำเนินกิจการเพื่อให้ได้ต้นทุนต่ำสุด อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลธนาคารพาณิชย์ที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปธนาคารเพียงบางส่วน โดยรัฐยังคงถือหุ้นในธนาคารที่ดำเนินการแปรรูป ซึ่งจากงานการศึกษาเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ผ่านมาพบว่า การแปรรูปบางส่วนไม่ได้ก่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐยังสามารถเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงานของกิจการดังกล่าวได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Yindeeyom (1998) และการแปรรูปส่วนใหญ่เกิดขึ้นหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งผ่านมา 3-7 ปี ส่วนใหญ่เป็นธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็ก และเปลี่ยนแนวทางการดำเนินธุรกิจ มีต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่าในระยะสั้นการแปรรูปส่งผลทางลบต่อประสิทธิภาพ (Villalonga, 2000)

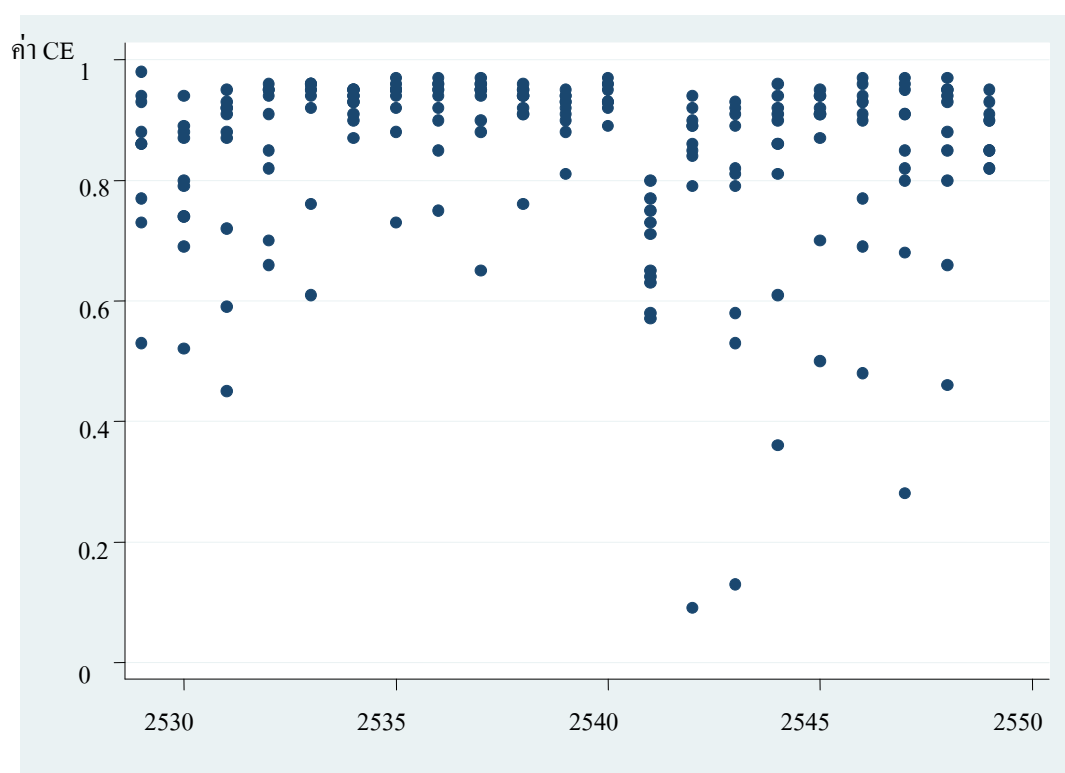
(6) การผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation) การผ่อนคลายกฎระเบียบในที่นี้หมายถึง การยอมให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารได้มากกว่าร้อยละ 25 ในกรณีที่ธนาคารต้องการแก้ปัญหาการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่มีผู้ถือหุ้นต่างชาติเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการบริหารจัดการที่เป็นระบบ

มากขึ้น และทำให้เกิดการแข่งขันเพิ่มขึ้นในธุรกิจธนาคาร ซึ่งทำประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยค่าสัมประสิทธิ์ของการลดกฎเกณฑ์มีค่าเท่ากับ 1.315 ค่าสถิติ t มีค่าเท่ากับ 10.582 หมายความว่า การผ่อนคลายกฎระเบียบเพื่อให้ต่างชาติได้เข้ามาถือหุ้นเพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นการผ่อนคลายกฎระเบียบให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากกฎระเบียบดังกล่าวยกเว้นไว้ในกรณีที่ธนาคารต้องการแก้ไขผลการดำเนินงานเท่านั้น และธนาคารที่มีต่างชาติเข้ามาถือหุ้นใหญ่จะเปลี่ยนนโยบายการทำธุรกิจจากเดิมที่เน้นการให้บริการสินเชื่อและเงินฝาก เป็นการเน้นให้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ซับซ้อนมากขึ้น เกิดต้นทุนในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร และการดำเนินนโยบายของธนาคาร แบ่งแยกตลาดกับธนาคารท้องถิ่น ซึ่งการศึกษาของ Okuda and Rungsomboon พบว่า ธนาคารพาณิชย์ต่างชาติและธนาคารพาณิชย์ไทยที่ต่างชาติซื้อกิจการส่วนใหญ่เน้นธุรกิจ Investment Banking และ Private Banking ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ท้องถิ่นเน้นธุรกิจรายย่อย เช่น การรับฝากเงิน และการให้สินเชื่อ ทำให้เกิดการแบ่งแยกตลาดอย่างชัดเจน การแข่งขันจึงเกิดขึ้นน้อย อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมาธนาคารพาณิชย์ไทยเริ่มหันมาให้บริการทางการเงินที่ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งในอนาคตผู้ศึกษาเชื่อว่า การเปิดให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นเพิ่มขึ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยจะส่งผลให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันสถาบันการเงินต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เช่น กลุ่ม GE ถือหุ้นธนาคารกรุงศรีอยุธยา กลุ่ม Nova Scotia ถือหุ้นธนาคารธนชาต กลุ่ม TPG Newbridge ถือหุ้นธนาคารไทยพาณิชย์ และกลุ่ม ING เจริญเพื่อถือหุ้นธนาคารทหารไทย เป็นต้น

4. ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารทั้ง 10 แห่งซึ่งได้จากการคำนวณด้วยโปรแกรม FRONTIER 4.1 มีค่ามากกว่า 1 หากต้องการให้ได้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนมีค่า 0-1 ตามหลักทั่วไป Tim Coelli ซึ่งเป็นผู้คิดโปรแกรมระบุว่าจะต้องนำค่าที่ได้จากการคำนวณด้วยโปรแกรมไปทำการอินเวอร์ส และการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามแนวทางข้างต้น ทำให้ได้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1 โดยค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งในช่วงปี พ.ศ. 2529-2549 มีค่า 0.7771 สะท้อนให้เห็นว่า โดยเฉลี่ยแล้วธนาคารไม่สามารถทำการผลิตที่ระดับต้นทุนรวมต่ำสุด ณ มูลค่าการผลิต และราคาปัจจัยการผลิตที่กำหนด ซึ่งหากธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งผลิตในระดับที่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนจะทำให้ธนาคารสามารถ

ลดต้นทุนการผลิตเฉลี่ยได้อีกร้อยละ 22.29 โดยไม่ทำให้ผลผลิตลดลง ณ ราคาปัจจัยการผลิตเดิม แม้ว่าการศึกษานี้ไม่มีธนาคารพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพทางต้นทุน แต่ธนาคารที่มีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนใกล้เคียงกับ 1 มากที่สุดจะเป็นธนาคารที่มีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนสูงสุด โดยค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ 10 แห่งมีการกระจายของค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนหนาแน่นระหว่างค่า 0.70-0.99 ซึ่งเห็นว่าธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่มีระดับการผลิตใกล้เคียงกับระดับที่มีประสิทธิภาพ โดยธนาคารสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกร้อยละ 1-30 โดยที่ไม่ได้ทำให้ผลผลิตลดลง ดังภาพที่ 5.15

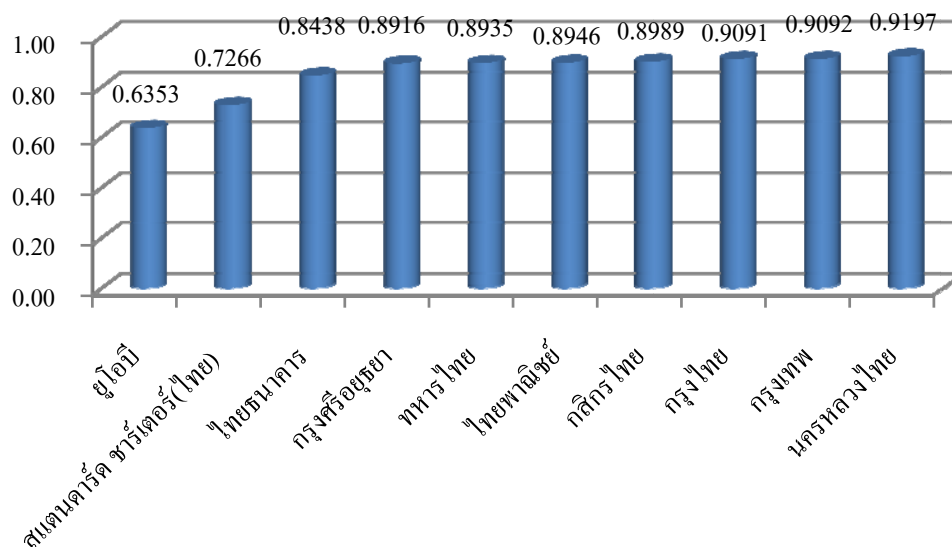
ภาพที่ 5.15 การกระจายตัวของค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

ที่มา: จากการคำนวณ

หากนำค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 มาหาค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุนเป็นรายธนาคารพบว่า ธนาคารนครหลวงไทยมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนสูงสุดที่ระดับ 0.9197 สะท้อนให้เห็นว่า ระดับการผลิตโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 ของธนาคารนครหลวงไทยใกล้เคียงกับระดับการผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉลี่ยธนาคารสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกร้อยละ 8.03 โดยไม่ทำให้ผลผลิตลดลง แม้ธนาคารนครหลวงไทยจะเป็นธนาคารขนาดกลางที่มี

มีปัญหาในการดำเนินงาน แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้ามาปรับปรุงการดำเนินงานตั้งแต่ พ.ศ. 2530 โดยธนาคารยังคงสภาพการเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชน และเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้แทรกแซงจนถือหุ้นในธนาคารนครหลวงไทยในสัดส่วนร้อยละ 100 และช่วยเหลือแก้ปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ต่อมาปี พ.ศ. 2545 ธนาคารได้ควมรวมกิจการกับธนาคารศรีนคร และดำเนินการแปรรูปในปี พ.ศ. 2546 ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น แต่ปรับตัวลดลงในปี พ.ศ. 2549 อันดับ 2 คือ ธนาคารกรุงเทพมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนที่ระดับ 0.9092 ซึ่งเป็นผลมาจากธนาคารกรุงเทพเป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ มีการประหยัดจากการระดมทุน ทำให้มีต้นทุนราคาปัจจัยการผลิตต่ำ แต่มีผลิตภาพแรงงานสูงและธนาคารมีการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างน้อย ทำให้มีต้นทุนการเปลี่ยนแปลงต่ำ

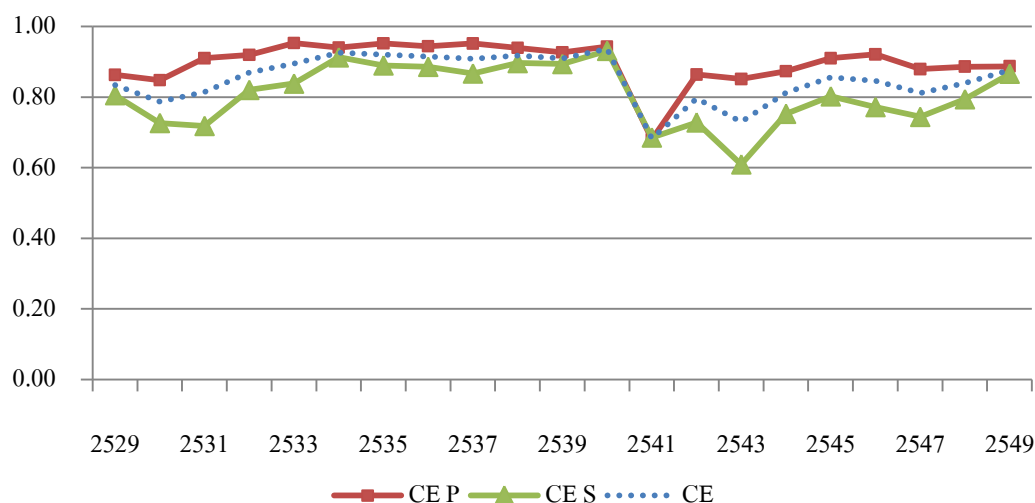
สำหรับธนาคารที่มีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนต่ำสุด ได้แก่ ธนาคารยูโอบี (ธนาคารแหลมทอง) อยู่ที่ระดับ 0.6353 สะท้อนให้เห็นว่าธนาคารสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกร้อยละ 36.47 โดยไม่ทำให้ผลผลิตเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เป็นผลมาจากธนาคารแหลมทองมีปัญหาแย่งชิงอำนาจการบริหาร ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนต่ำมากและเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ทางธนาคารได้เข้าแทรกแซง และดำเนินการแปรรูปโดยการขายสินทรัพย์ให้กับธนาคารยูโอบี สิงคโปร์ ต่อมาได้ควมรวมกับธนาคารเอเชียในปี พ.ศ. 2547 ทำให้ต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปทิศทางเดียวกัน และธนาคารยูโอบีให้ความสำคัญกับธุรกิจที่มีรายได้จากค่าธรรมเนียม ซึ่งต้องลงทุนด้านปัจจัยทุนและแรงงานสูง ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น รองลงมาธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด (ไทย) (ธนาคารนครชน) ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนที่ระดับ 0.7266 โดยลักษณะการปรับโครงสร้างของธนาคารนครชนและธนาคารแหลมทองมีลักษณะคล้ายกัน คือ การหันมาให้ความสำคัญกับการลงทุนในเทคโนโลยี และทรัพยากรบุคคล ส่งผลให้ธนาคารมีต้นทุนในการปรับโครงสร้างธนาคารสูง ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารต่ำ ดังภาพที่ 5.16

ภาพที่ 5.16 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่ง
ที่มา: จากการคำนวณ

หากพิจารณาในแง่ของการเปลี่ยนแปลงค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 พบว่า โดยค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนค่อย ๆ ปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วง 11 ปีแรกที่ทำการศึกษา (พ.ศ. 2529-2540) หลังจากเกิดวิกฤตสถาบันการเงินและวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปรับตัวลดลงเพียงปีเดียว และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2549 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปรับตัวขึ้นลงสลับกันในลักษณะฟันปลา แต่โดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากหลังวิกฤตเศรษฐกิจธนาคารหลายแห่งได้ควบรวมกิจการกัน ทำให้มีขนาดสินทรัพย์ใหญ่ขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนต่อหน่วยในการดำเนินงานปรับตัวลดลง และมีการแข่งขันด้านราคาเงินฝากน้อยกว่าในอดีต เนื่องจากสภาพคล่องสูง ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ที่ถูกแทรกแซง และทยอยแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนในเวลาต่อมา มีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดใหญ่ตั้งแต่ช่วงก่อนถูกแทรกแซง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นธนาคารขนาดเล็กและมีการบริหารจัดการแบบครอบครัว และเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลงมากกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน และธนาคารที่ถูกแทรกแซงฟื้นตัวอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2543 โดยธนาคารพาณิชย์ของรัฐได้ทยอยปรับโครงสร้างด้วยการแปรรูปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2546 ทำให้ธนาคารพาณิชย์ที่แปรรูปมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและในปี พ.ศ. 2549 ใกล้เคียงกับธนาคารพาณิชย์เอกชนขนาดใหญ่

เนื่องจากปี พ.ศ. 2546-2549 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์เอกชน 5 แห่งปรับตัวลดลง ดังภาพที่ 5.17

ภาพที่ 5.17 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549

หมายเหตุ: CE S หมายถึง ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่ถูกแปรรูป คือ ธนาคารกรุงไทยและธนาคารพาณิชย์เอกชนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงหลัง พ.ศ. 2540 ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครธนทำให้เปลี่ยนฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐและถูกแปรรูปในเวลาต่อมา

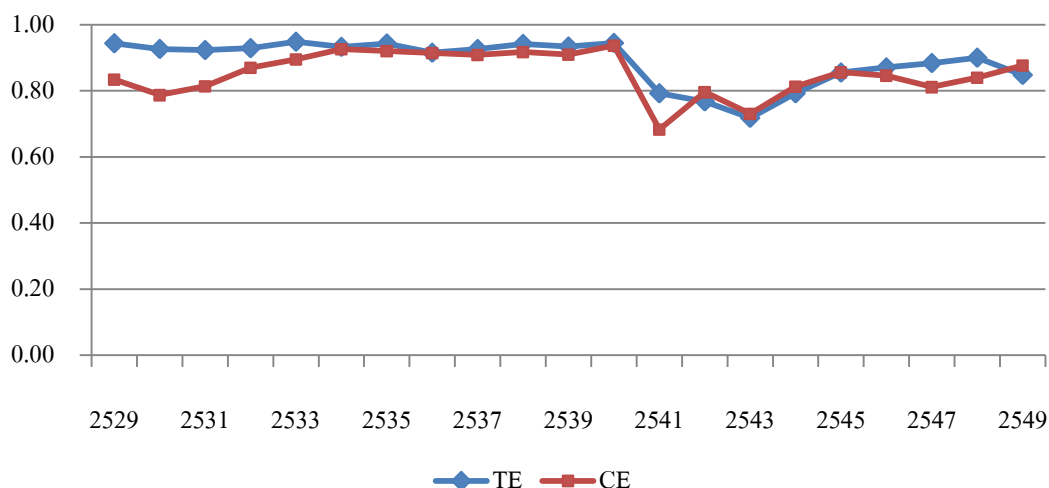
CE P หมายถึง ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์เอกชน ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา

CE หมายถึง ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

ที่มา: จากการคำนวณ

หากพิจารณาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนและประสิทธิภาพทางเทคนิคของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ทั้ง 10 แห่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 พบว่าค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนมีแนวโน้มต่างจากค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค โดยค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนค่อย ๆ ปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วง พ.ศ. 2529-2540 ขณะที่ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคค่อนข้างคงที่ แสดงให้เห็นว่าค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากประสิทธิภาพทางการจัดสรรปรับตัวดีขึ้น หลังจากเกิดวิกฤตสถาบันการเงินและวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

ปรับตัวลดลงเพียงปีเดียว หลังจากนั้นปรับตัวขึ้นลงสลับกัน ซึ่งต่างจากค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2543 ดังภาพที่ 5.18

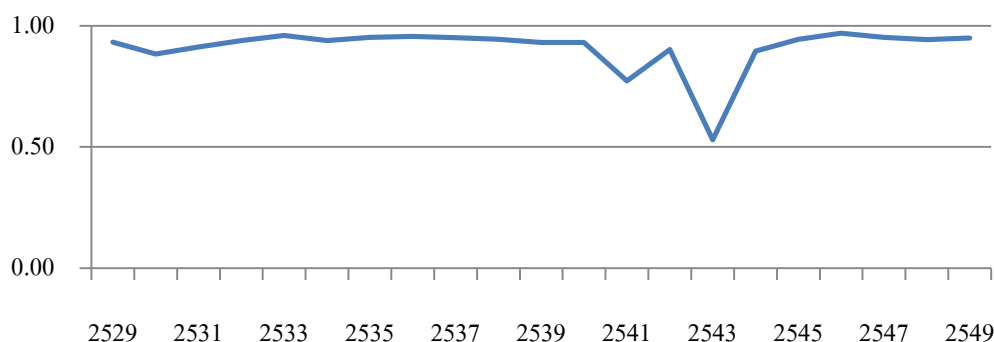
ภาพที่ 5.18 ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ปี พ.ศ. 2529-2549

หมายเหตุ: TE หมายถึง ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางเทคนิค

CE หมายถึง ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุน

ที่มา: จากการคำนวณ

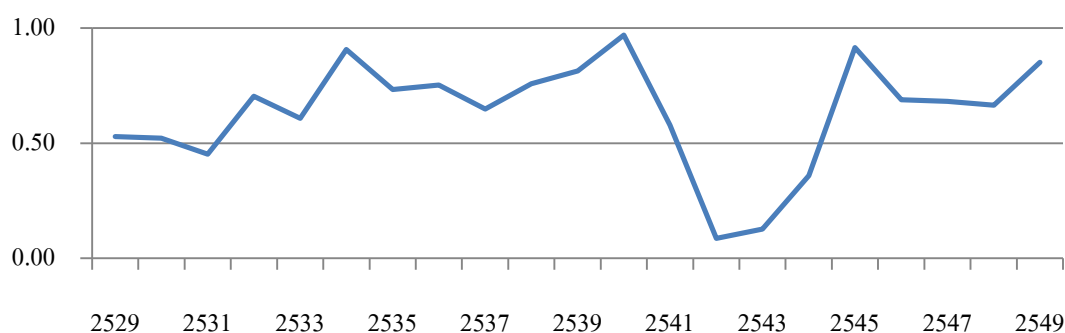
หากพิจารณาผลของการปรับโครงสร้างที่มีต่อค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของแต่ละธนาคารพบว่า มีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนแตกต่างออกไปในแต่ละช่วงเวลา ตามลักษณะการปรับโครงสร้างของแต่ละธนาคาร ดังภาพที่ 5.17-5.26

ภาพที่ 5.19 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารกรุงไทย พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

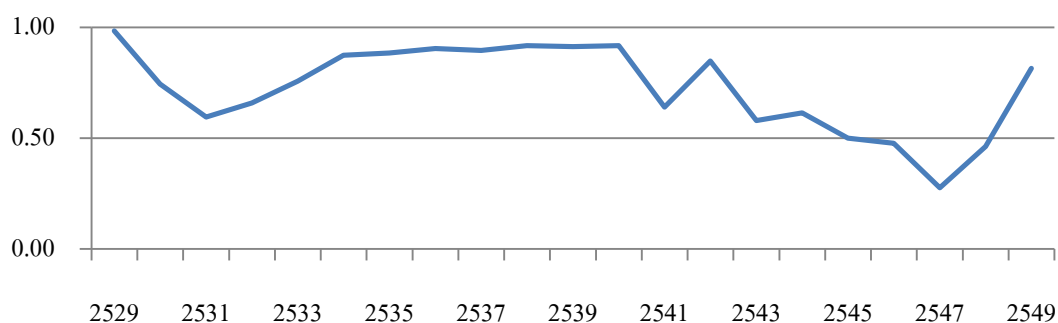
จากภาพที่ 5.19 ธนาकरกรุงไทยหลังจากปรับโครงสร้างธนาकरโดยการแปรรูปธนาकरครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2532 ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น ต่อมาธนาकरได้แปรรูปครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2536 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนค่อนข้างคงที่ และปรับตัวลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543 หลังจากธนาकरได้รวบรวมกิจการกับธนาकरมหานคร และรับโอนสินทรัพย์ดีของธนาकरกรุงเทพฯพาณิชย์การ ทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านปัจจัยเงินทุน แรงงานและทุนเพิ่มขึ้น แต่ธนาकरกลับสร้างผลผลิตได้น้อย เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว และธนาकरต้องเร่งแก้ปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ซึ่งเพิ่มขึ้นจากการรวบรวมกิจการ และค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปรับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2544-2546 หลังจากธนาकरปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น ขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากซึ่งเป็นราคาปัจจัยเงินทุนต่ำ เมื่อธนาकरแปรรูปใน พ.ศ. 2546 ประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลงเล็กน้อย

ภาพที่ 5.20 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาकरยูโอบี ปี พ.ศ. 2529-2549

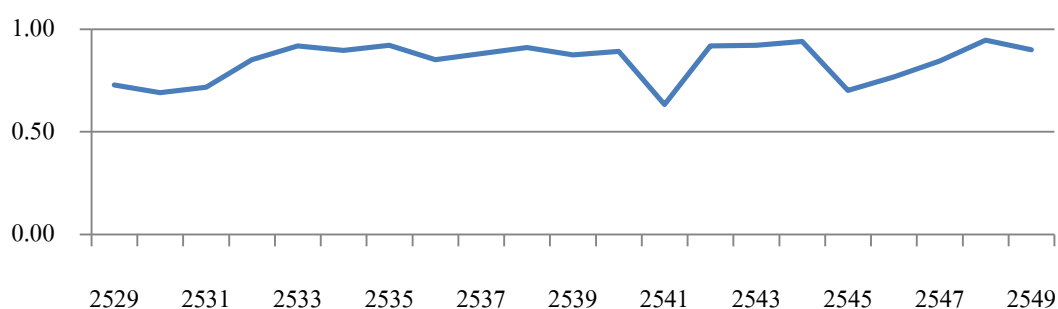
ที่มา: จากการคำนวณ

จากภาพที่ 5.20 ธนาकरยูโอบี เดิมชื่อ ธนาकरแหลมทองเป็นธนาकरพาณิชย์เอกชนขนาดเล็กที่มีปัญหาการแย่งชิงอำนาจการบริหาร และการปล่อยกู้ให้กับธุรกิจของผู้ถือหุ้นใหญ่ ทำให้ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2537 ธนาकरมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนต่ำ และเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2537-2540 เนื่องจากต้นทุนปัจจัยเงินทุนราคาถูกลงจากการกู้เงินดอกเบี้ยต่ำจากต่างประเทศมาปล่อยกู้ในประเทศ เมื่อประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาकरถูกทางการเข้าแทรกแซง และเปลี่ยนสถานะเป็นธนาकरพาณิชย์ของรัฐ ต่อมาได้แปรรูปโดยการขายสินทรัพย์ให้ธนาकरยูโอบี ingsco ในปี พ.ศ. 2542 พร้อมเปลี่ยนชื่อเป็นธนาकरยูโอบี รัตนสิน มีการปรับโครงสร้างเป็นธนาकरพาณิชย์ลูกครึ่งไทย-ต่างประเทศ เปลี่ยนคณะกรรมการธนาकर ผู้บริการ และแนวทางในการดำเนินธุรกิจ ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และปรับตัวลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2546 ต่อมาธนาकरยูโอบี รัตนสินได้รวบรวมกิจการกับธนาकरเอเชีย และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาकरยูโอบีใน พ.ศ. 2547 ทำให้ประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลงและเพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2548-2549

ภาพที่ 5.21 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) พ.ศ. 2529-2549
ที่มา: จากการคำนวณ

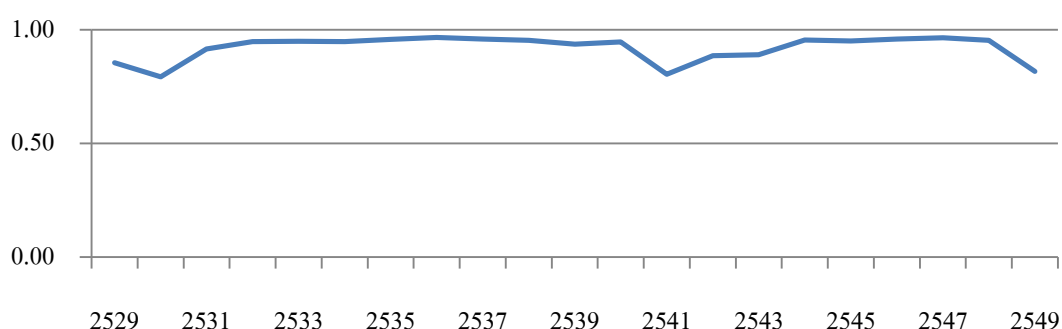
จากภาพที่ 5.21 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) เดิมชื่อธนาคารนครธน เป็นธนาคารที่มีมาตรฐานการดำเนินงานสูงแห่งหนึ่ง แม้ธนาคารเป็นของตระกูลหวังหลี แต่ผู้บริหารค่อนข้างอนุรักษ์นิยม ทำให้ธนาคารมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อ ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนไม่ปรับตัวลดลงมากหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ต่อมาหลังจากธนาคารแปรรูปในปี พ.ศ. 2542 และได้เปลี่ยนโครงสร้างผู้ถือหุ้น คณะกรรมการธนาคาร ผู้บริหาร รวมทั้งนโยบายการดำเนินธุรกิจที่เน้นรายได้จากค่าธรรมเนียมมากขึ้น และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนคร ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปรับตัวลดลงต่อเนื่อง และฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2548 หลังจากธนาคารได้ควบรวมกับธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด สาขากรุงเทพฯ

ภาพที่ 5.22 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารไทยธนาคาร พ.ศ. 2529-2549
ที่มา: จากการคำนวณ

จากภาพที่ 5.22 ธนาคารไทยธนาคารมีปัญหาการแย่งชิงอำนาจการบริหารระหว่างผู้ถือหุ้นใหญ่ เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารถูกทางการเข้าแทรกแซงและควบรวมกับสถาบันการเงินอีก 13 แห่ง เปลี่ยนสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

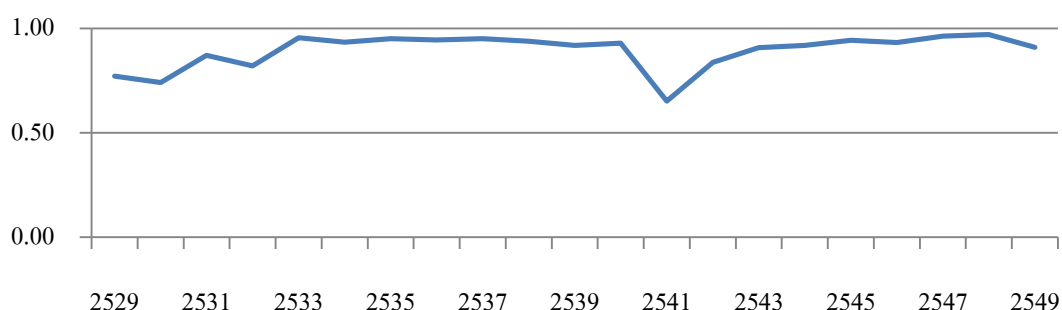
ปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2542-2544 เนื่องจากธนาคารสามารถปล่อยสินเชื่อและลงทุนในหลักทรัพย์ได้โดยไม่ต้องกังวลกับปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพและเงินกองทุน หลังจากทางการได้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต่อมาธนาคารได้ปรับโครงสร้างด้วยการแปรรูปในปี พ.ศ. 2545 เพื่อลดสัดส่วนการถือหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ แต่ไม่ได้เปลี่ยนคณะกรรมการ และผู้บริหารธนาคาร ซึ่งหลังจากแปรรูปแล้ว ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลง ต่อมาเพิ่มขึ้น พ.ศ. 2546-2548

ภาพที่ 5.23 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารนครหลวงไทย พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

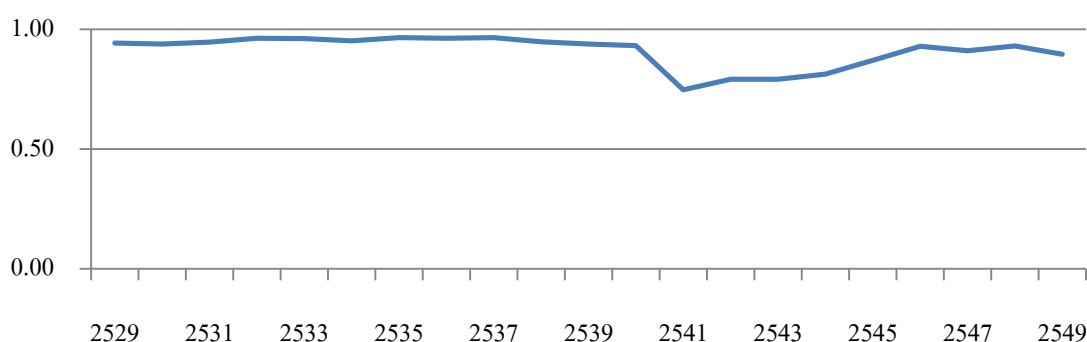
จากภาพที่ 5.23 ประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารนครหลวงไทยปรับลดลงเล็กน้อย เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ธนาคารได้รวบรวมกิจการกับธนาคารศรีนคร และแปรรูปเพื่อลดสัดส่วนการถือหุ้นของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ในปี พ.ศ. 2546 ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่กลับลดลงใน พ.ศ. 2548-2549 เนื่องจากธนาคารปล่อยกู้ได้ลดลง แต่ต้องรับภาระดอกเบี้ยจ่ายจากเงินฝากที่เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 5.24 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารทหารไทย พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

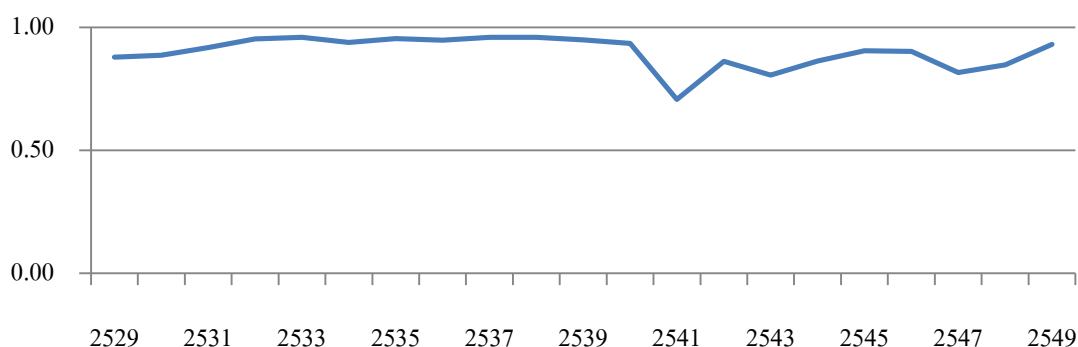
จากภาพที่ 5.24 ธนาคารทหารไทยมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลงมาก ในปี พ.ศ. 2541 ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ธนาคารได้ขอรับความช่วยเหลือจากกระทรวงการคลังในการเพิ่มเงินกองทุน ขั้นที่ 1 ทำให้กระทรวงการคลังกลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ และผลจากการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทำให้ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ธนาคารได้ควบรวมกิจการกับธนาคารดีบีเอส ไทยท努 และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางด้านต้นทุนเพิ่มต่อเนื่อง และปรับลดลงใน พ.ศ. 2549

ภาพที่ 5.25 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารกรุงเทพ พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

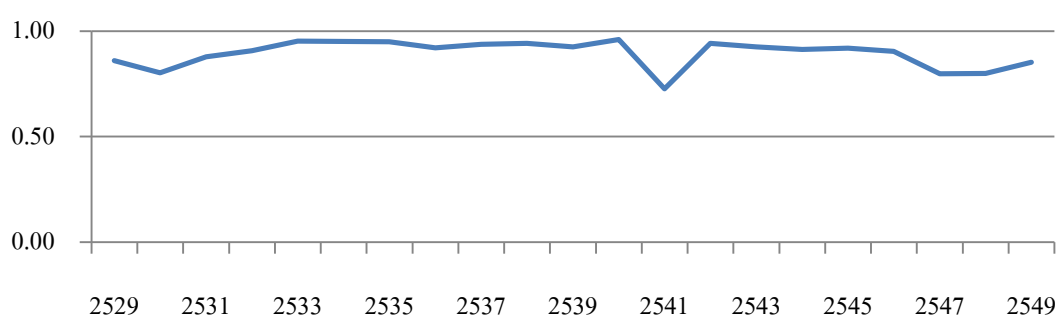
จากภาพที่ 5.25 ธนาคารกรุงเทพมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนสูงในช่วงปี พ.ศ. 2533-2536 เนื่องจากเป็นธนาคารที่มีลักษณะการบริหารงานแบบมืออาชีพ และปรับปรุงระบบธนาคารให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากธนาคารระบบครอบครัวทั่วไป หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2541 หลังจากธนาคารได้เพิ่มทุนด้วยตัวเองในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 ทำให้สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 47 แต่ไม่มีการปรับโครงสร้างให้เห็นอย่างเด่นชัด อำนาจการบริหารยังคงตกอยู่กับตระกูลโสภณพนิช และไม่มีนักลงทุนต่างชาติเป็นคณะกรรมการธนาคาร ทั้งนี้ ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2542-2546 หลังจากนั้นปรับขึ้นลงสลับกันไป

ภาพที่ 5.26 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารกสิกรไทย พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

จากภาพที่ 5.26 ธนาคารกสิกรไทยเป็นธนาคารที่มีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนสูงในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 และลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2541 ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ธนาคารได้ขายหุ้นเพิ่มทุนในทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลให้สัดส่วนการถือหุ้นของตระกูลลำชาลดลง และสัดส่วนการถือหุ้นต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 48 รวมทั้งมีคณะกรรมการธนาคารเป็นชาวต่างชาติ แต่อำนาจการบริหารยังคงอยู่กับตระกูลลำชา ผลจากการปรับโครงสร้างทำให้ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2542 และลดลงในปีถัดมา ก่อนจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2546 ลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 และปรับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในพ.ศ. 2548-2549

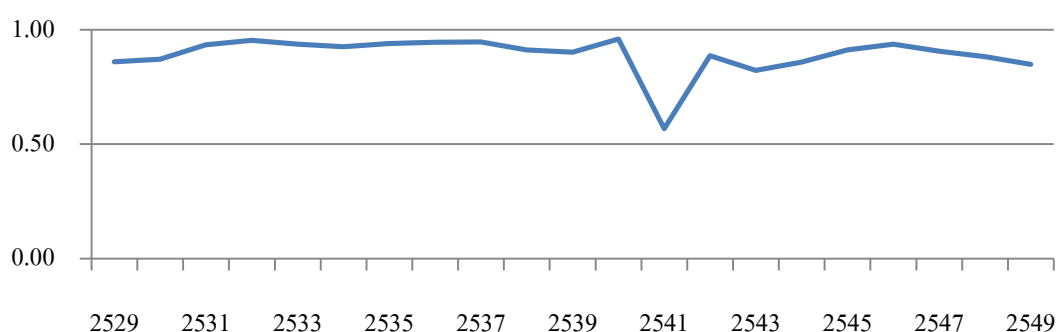

ภาพที่ 5.27 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารไทยพาณิชย์ พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

จากภาพที่ 5.27 ธนาคารไทยพาณิชย์อยู่ภายใต้การบริหารของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ยุคก่อตั้ง ส่งผลให้ธนาคารมีค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนสูง และเมื่อเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ธนาคารได้ขอรับความช่วยเหลือจากกระทรวงการคลังในการ

เพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารลดลงเพียงเล็กน้อย หลังจากธนาคารได้ปรับโครงสร้างธนาคารใหม่เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2542 โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ และเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารธนาคารบางส่วน ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนค่อย ๆ ขยับเพิ่มขึ้น แต่หลังจากนั้นค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารค่อนข้างคงที่ และปรับลดลงในปี พ.ศ. 2547 ก่อนจะปรับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2548-2549

ภาพที่ 5.28 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนธนาคารกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

ส่วนธนาคารกรุงศรีอยุธยาเป็นธนาคารขนาดกลางที่มีนโยบายอนุรักษ์นิยม ทำให้ธนาคารได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจไม่มากนัก แม้จะไม่ได้ขอรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลก็สามารถผ่านวิกฤตเศรษฐกิจมาได้ โดยค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารปรับตัวลดลงแรงในปี พ.ศ. 2541 หลังจากค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนได้ฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2542 และปรับลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2543 หลังจากนั้นฟื้นตัวอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2544 แต่เนื่องจากธนาคารมีอัตราการขยายตัวของสินเชื่อดลดลง ขณะที่อัตราการขยายตัวของเงินฝากเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปรับตัวลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546

สรุปผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณเกี่ยวกับผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน ดังนี้

(1) การผลิตและค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค

ปัจจัยการผลิตของธนาคารพาณิชย์ไทยช่วง พ.ศ. 2529-2549 ได้แก่ ปัจจัยเงินทุน แรงงาน และทุน โดยปัจจัยเงินทุนมีสัดส่วนเฉลี่ยสูงสุดแต่มีแนวโน้มลดลง ขณะที่ปัจจัยแรงงาน และทุนมีความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ไทยให้ความสำคัญกับปัจจัย แรงงานและปัจจัยทุนเพิ่มขึ้นจากเดิมที่เน้นใช้ปัจจัยเงินทุนเป็นหลัก ทั้งนี้ ช่วง พ.ศ. 2529-2549 ธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่งมีค่าเฉลี่ยผลได้ต่อขนาดลดลงและค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเฉลี่ย มี ค่าเท่ากับ 0.8879 มีค่าต่ำกว่า 1 สะท้อนให้เห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพในการผลิต หากธนาคารทำการ ผลิตที่ระดับที่มีประสิทธิภาพแล้วจะสามารถเพิ่มผลผลิตได้อีกร้อยละ 11.21 โดยใช้ปัจจัยการผลิต เท่าเดิม อย่างไรก็ตาม ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคส่วนใหญ่กระจายอยู่ระหว่างค่า 0.80-0.99 ซึ่งให้เห็นว่าโดยภาพรวมแล้วธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่มีระดับการผลิตที่ใกล้เคียงกับระดับการ ผลิตที่มีประสิทธิภาพ ธนาคารสามารถเพิ่มผลผลิตได้อีกร้อยละ 1-20 โดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม โดยค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคค่อนข้างคงที่ในช่วงปีพ.ศ. 2529-2540 และปรับตัวลดลงหลังเกิด วิกฤตเศรษฐกิจต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543 พื้นตัวในปี พ.ศ. 2544 และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนกระทั่ง พ.ศ. 2548 และลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549 โดยธนาคารที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคเฉลี่ยสูงสุด คือ ธนาคาร นครหลวงไทย ต่ำสุด คือ ธนาคารยูโอบี

(2) ต้นทุนและค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

ค่าเฉลี่ยสัดส่วนค่าใช้จ่ายของปัจจัยเงินทุน ปัจจัยแรงงาน ปัจจัยทุนต่อต้นทุนรวมใน การผลิตเงินให้สินเชื่อและเงินลงทุนในหลักทรัพย์สุทธิของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่งช่วง พ.ศ. 2529-2549 มีค่าเท่ากับ 0.762, 0.116 และ 0.122 ตามลำดับ ซึ่งให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ไทยมี ค่าใช้จ่ายปัจจัยเงินทุนสูงสุด รองลงมา คือ ปัจจัยทุน และปัจจัยแรงงาน โดยสัดส่วนค่าใช้จ่ายปัจจัย เงินทุนต่อต้นทุนรวมมีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจนในช่วงปี พ.ศ. 2529-2541 และปรับตัวเพิ่มขึ้นอีก ครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2547 จากนั้นลดลงในปี พ.ศ. 2548-2549 ด้านสัดส่วนปัจจัยแรงงานปรับตัว เพิ่มขึ้นช่วงปี พ.ศ. 2529-2541 หลังจากนั้นปรับตัวลดลงต่อเนื่อง ก่อนเพิ่มอีกครั้งในปี พ.ศ. 2548 ขณะที่สัดส่วนปัจจัยทุน ปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากธนาคารหันมาให้ความสำคัญกับการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีและขยายสาขาอีกครั้ง ด้านค่าเฉลี่ยส่วนกลับของการ ประหยัดจากขนาดของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 เท่ากับ 0.1002 ซึ่งให้เห็นว่าไม่มีการประหยัดจากขนาด โดยช่วงที่ธนาคารมีการประหยัดจากขนาด คือ พ.ศ. 2534-2545 และค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งในช่วงปี พ.ศ. 2529-

2549 มีค่า 0.7771 สะท้อนให้เห็นว่า ธนาคารไม่สามารถทำการผลิตที่ระดับต้นทุนรวมต่ำสุด ณ หากธนาคารผลิตในระดับที่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนจะทำให้ลดต้นทุนการผลิตเฉลี่ยได้อีกร้อยละ 22.29 โดยไม่ทำให้ผลผลิตลดลง ณ ราคาปัจจัยการผลิตเดิม แต่ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของ ธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่งกระจายหนาแน่นระหว่างค่า 0.70 -0.99 ซึ่งให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ ไทยลดต้นทุนการผลิตลงได้อีกร้อยละ 1-30 โดยไม่ทำให้ผลผลิตลดลง ทั้งนี้ ค่าประสิทธิภาพทาง ต้นทุนปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วง พ.ศ. 2529-2540 หลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ค่าประสิทธิภาพทาง ต้นทุนปรับตัวลดลงเพียงปีเดียว หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2542-2549 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

(3) ผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและ ประสิทธิภาพทางต้นทุน

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยด้วยการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐส่งผล ทางบวกต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และความไม่มีประสิทธิภาพทางต้นทุน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับร้อยละ 90) หมายถึง สัดส่วนการถือหุ้นของรัฐที่เพิ่มขึ้น ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนลดลง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากภาครัฐมีจุดประสงค์ทางด้านสังคม นอกเหนือจากด้าน เศรษฐศาสตร์ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ มีการแทรกแซงจากนักการเมือง โดยนักการเมืองไม่ ต้องรับผิดชอบกับความเสียหายหรือกำไรที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงาน ทำให้มีแรงจูงใจในการ ทำงานต่ำ และการควบคุมจากเจ้าของมีน้อย

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยด้วยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจส่งผลทางบวกต่อ ความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยการแปรรูปธนาคารพาณิชย์ของรัฐจะส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและค่า ประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการแปรรูปธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นการแปรรูปเพียงบางส่วน รัฐยังคงมีบทบาทในการบริหารจัดการ เกิด การแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับสัดส่วนการถือหุ้นภาครัฐ ที่ส่งผลให้ค่า ประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง นอกจากนี้ช่วงเวลาที่แปรรูป คือ พ.ศ. 2542-2546 ขอบเขตการศึกษา คือ 2529-2549 ทำให้ระยะเวลาหลังแปรรูปค่อนข้างสั้น คือ 3-7 ปี ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าใน ระยะสั้นการแปรรูปส่งผลทางลบต่อประสิทธิภาพ

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยด้วยการผ่อนคลายกฎระเบียบด้วยการให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารได้ร้อยละ 100 ในกรณีที่ธนาคารต้องปรับปรุงผลการดำเนินงาน ส่งผลทางบวกต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เมื่อมีการผ่อนคลายกฎระเบียบให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารได้มากขึ้น ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากการเข้ามาของต่างชาติจะทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์การเงิน ทักษะด้านการตลาดและการจัดการรูปแบบใหม่ และมีบรรษัทภิบาล ส่งผลให้ต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ลดลง เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน แต่การศึกษากลับพบว่า การแก้ไขกฎระเบียบ ทำให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคและต้นทุนลดลง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากกฎระเบียบยกเว้นให้ในกรณีที่ธนาคารต้องการแก้ไขผลการดำเนินงานเท่านั้น ทำให้ธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นเป็นธนาคารที่มีปัญหาต้องแก้ไขผลการดำเนินงาน จึงต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูการดำเนินงาน นอกจากนี้ ธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นใหญ่จะเปลี่ยนผู้บริหาร ลักษณะการดำเนินงาน ทำให้เกิดต้นทุนการเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจ

ทั้งนี้ ขนาดธนาคารส่งผลทางลบต่อค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นหากธนาคารมีขนาดใหญ่ขึ้นจะส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ เนื่องจากธนาคารที่มีขนาดใหญ่ มีสาขา ฐานลูกค้าเงินฝาก และฐานลูกค้าเงินกู้จำนวนมาก ทำให้ธนาคารปล่อยสินเชื่อได้เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการปรับโครงสร้างด้วยการควบรวมกิจการซึ่งทำให้ขนาดสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและต้นทุนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสภาพการผูกขาดที่ส่งผลทางลบต่อค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากธนาคารพาณิชย์ไทยมีการผูกขาดเพิ่มขึ้น หรือการแข่งขันลดลงจะส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการผูกขาดทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยสามารถใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อสร้างผลผลิตได้เต็มที่ ต้นทุนในการระดมทุนลดลง ไม่จำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการให้บริการหรือลงทุนเพิ่มด้านปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุน

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ธนาคารพาณิชย์ไทยปรับเชิงโครงสร้างอย่างชัดเจนหลังประสบวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ทั้งการแปรรูปเป็นกิจการของรัฐ การควบรวมกิจการ การเข้าซื้อกิจการ) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการคงสถานะเดิม แต่เปลี่ยนแปลงด้านสัดส่วนการถือหุ้นของกลุ่มทุนเดิมที่ลดลง และแทนที่ด้วยกลุ่มนักลงทุนสถาบัน และนักลงทุนรายย่อยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากแผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน และการปรับตัวของธนาคารพาณิชย์เพื่อรองรับกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน การเปิดเสรีทางการเงิน และมาตรการที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทย เช่น เกณฑ์การดำรงเงินกองทุนตามมาตรฐาน Basel II และมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 39 (IAS 39) เป็นต้น ซึ่งผลของการปรับโครงสร้าง ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของความเป็นเจ้าของจากกลุ่มทุนเดิมสู่การเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐ และธนาคารพาณิชย์ของต่างชาติ และนักลงทุนรายย่อยมากขึ้น การบริหารงานมีความเป็นสากลมากขึ้น และเน้นรายได้จากค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นจากเดิมที่เป็นรายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล แต่ผลจากการปรับโครงสร้างส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยบางแห่งประสบปัญหา เช่น ปัญหาเงินกองทุนไม่เพียงพอ ปัญหาการปล่อยสินเชื่อ และสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญต่อการเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้น แนวทางการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์จึงควรเป็นไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความแข็งแกร่ง

การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย และศึกษาผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางด้านทุน รวมทั้งวัดค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางด้านทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยศึกษาธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ธนาคารยูโอบี ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารทหารไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2540 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเป็นการศึกษาการปรับโครงสร้างของ

ธนาคารพาณิชย์ไทย และผลการดำเนินงานทางการเงินด้วยการวิเคราะห์ตามหลักการ CAMEL ได้แก่ ความมั่นคงเพียงพอของเงินกองทุน คุณภาพสินทรัพย์ คุณภาพในการจัดการหรือบริหารความสามารถในการทำกำไร และฐานะสภาพคล่อง และการวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นการศึกษาผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน และวัดค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยใช้ Stochastic Frontier Analysis โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางผสมเวลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549

การวิเคราะห์เชิงพรรณนาซึ่งเป็นการศึกษาผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่า การปรับโครงสร้างด้วยการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินด้านความมั่นคงของเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านคุณภาพในการบริหารในแง่การสร้างรายได้ลดลง แต่การบริหารต้นทุนดีขึ้น ด้านความสามารถในการทำกำไรในแง่ของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง หากเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 แต่ปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับช่วง พ.ศ. 2541 และด้านฐานะสภาพคล่องเพิ่มขึ้นและลดลงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินด้านความมั่นคงของเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านคุณภาพสินทรัพย์ดีขึ้น ด้านคุณภาพในการบริหารดีขึ้นทั้งในแง่การสร้างรายได้และการบริหารต้นทุน ด้านความสามารถในการทำกำไรส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นทั้งในแง่อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น แต่ต้องใช้เวลาปรับตัวหลังจากเพิ่งผ่านวิกฤตเศรษฐกิจ และด้านฐานะสภาพคล่องลดลงจากช่วงก่อนแปรรูปเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยปล่อยสินเชื่อได้เพิ่มขึ้น

การควบรวมกิจการ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินด้านความมั่นคงของเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านคุณภาพสินทรัพย์ดีขึ้น ด้านคุณภาพในการบริหารส่วนใหญ่ดีขึ้นทั้งในแง่การสร้างรายได้และการบริหารต้นทุนเนื่องจากธนาคารมีขนาดใหญ่ขึ้น ส่งผลให้เกิดการประหยัดจากขนาด ด้านความสามารถในการทำกำไรส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นทั้งในแง่อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และด้านฐานะสภาพคล่องเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ และการผ่อนคลายกฎระเบียบให้ต่างชาติถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยได้ร้อยละ 100 เฉพาะธนาคารพาณิชย์ไทยที่ต้องปรับปรุงผลการดำเนินงาน ส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินด้านความมั่นคงของเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านคุณภาพสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ด้านคุณภาพในการบริหารในแง่การสร้างรายได้ลดลง แต่ในแง่การบริหารต้นทุนดีขึ้น ด้านความสามารถในการทำกำไรทั้ง

ในแง่อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนปรับลดกฎระเบียบ แต่ปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2545-2548 ด้านฐานะสภาพคล่องเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงก่อนช่วงก่อนผ่อนคลายกฎระเบียบ

การวิเคราะห์เชิงปริมาณเกี่ยวกับผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน ได้ผลสรุป ดังนี้

(1) การผลิต และค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค

ปัจจัยการผลิตเงินธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วง พ.ศ. 2529-2549 ได้แก่ ปัจจัยเงินทุน แรงงาน และทุน โดยปัจจัยเงินทุนมีสัดส่วนเฉลี่ยสูงสุดแต่มีแนวโน้มลดลง ขณะที่ปัจจัยแรงงานและทุนมีความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าหลังปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยให้มีความสำคัญกับปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนเพิ่มขึ้นจากเดิมที่เน้นใช้ปัจจัยเงินทุนเป็นหลัก ทั้งนี้ ช่วง พ.ศ. 2529-2549 ธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่งมีค่าเฉลี่ยผลได้ต่อขนาดลดลงและค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.8879 สะท้อนให้เห็นว่าธนาคารไม่มีประสิทธิภาพในการผลิต หากธนาคารทำการผลิตที่ระดับที่มีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มผลผลิตได้อีกร้อยละ 11.21 โดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม อย่างไรก็ตาม ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคส่วนใหญ่กระจายอยู่ระหว่างค่า 0.80-0.99 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโดยภาพรวมแล้วธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่มีระดับการผลิตที่ใกล้เคียงกับระดับที่มีประสิทธิภาพ โดยธนาคารสามารถเพิ่มผลผลิตได้อีกร้อยละ 1-20 โดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม ทั้งนี้ ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคค่อนข้างคงที่ในช่วงปีพ.ศ. 2529-2540 และปรับตัวลดลงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543 พื้นตัวในปี พ.ศ. 2544 และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนกระทั่ง พ.ศ. 2548 และลดลงในปี พ.ศ. 2549

(2) ต้นทุนและค่าประสิทธิภาพทางต้นทุน

ค่าเฉลี่ยสัดส่วนค่าใช้จ่ายของปัจจัยเงินทุน ปัจจัยแรงงาน ปัจจัยทุนต่อต้นทุนรวมในการผลิตเงินให้สินเชื่อและเงินลงทุนในหลักทรัพย์สุทธิของธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่งช่วง พ.ศ. 2529-2549 มีค่าเท่ากับ 0.762, 0.116 และ 0.122 แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ไทยมีค่าใช้จ่ายปัจจัยเงินทุนสูงสุด รองลงมา คือ ปัจจัยทุน และปัจจัยแรงงาน โดยสัดส่วนค่าใช้จ่ายปัจจัยเงินทุนต่อต้นทุนรวมมีแนวโน้มลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2529-2541 และปรับตัวเพิ่มขึ้นอีกครั้งช่วง พ.ศ. 2542-2548 จากนั้นลดลงในปี พ.ศ. 2548-2549 ด้านสัดส่วนปัจจัยแรงงานปรับตัวเพิ่มขึ้นช่วงปี พ.ศ.

2529-2541 หลังจากนั้นปรับตัวลดลงต่อเนื่อง ก่อนเพิ่มอีกครั้งในปี พ.ศ. 2548-2549 ขณะที่สัดส่วนปัจจัยทุนปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยให้ความสำคัญกับการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีและขยายสาขาอีกครั้ง ด้านค่าเฉลี่ยส่วนกลับของการประหยัดจากขนาดธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 เท่ากับ 0.1002 ซึ่งให้เห็นว่าไม่มีการประหยัดจากขนาด ซึ่งช่วงเวลาที่ธนาคารพาณิชย์ไทยมีการประหยัดจากขนาด คือ พ.ศ. 2534-2545 และค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพทางต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 10 แห่งในช่วงปี พ.ศ. 2529-2549 มีค่า 0.7771 สะท้อนว่า โดยเฉลี่ยธนาคารไม่สามารถผลิตที่ระดับต้นทุนรวมต่ำสุด หากธนาคารพาณิชย์ไทยผลิตในระดับที่มีประสิทธิภาพทางต้นทุนจะสามารถลดต้นทุนการผลิตเฉลี่ยได้อีกร้อยละ 22.29 โดยไม่ทำให้ผลผลิตลดลง ณ ราคาปัจจัยการผลิตเดิม อย่างไรก็ตาม ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนกระจายหนาแน่นระหว่าง 0.70 -0.99 ซึ่งให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกร้อยละ 1-30 โดยไม่ทำให้ผลผลิตลดลง ทั้งนี้ ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนเพิ่มขึ้นช่วง 11 ปีแรกที่ทำการศึกษา (พ.ศ. 2529-2540) หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนปรับตัวลดลงเพียงปีเดียว หลังจากนั้นค่าประสิทธิภาพทางต้นทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

(3) ผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยด้วยการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐส่งผลทางบวกต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และความไม่มีประสิทธิภาพทางด้านต้นทุน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับร้อยละ 90) ดังนั้น สัดส่วนการถือหุ้นของรัฐที่เพิ่มขึ้น ทำให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนลดลง เนื่องจากภาครัฐมีจุดประสงค์ทางด้านสังคม นอกเหนือจากด้านเศรษฐศาสตร์ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ มีการแทรกแซงจากนักการเมือง ซึ่งนักการเมืองไม่ต้องรับผิดชอบกับความเสียหายหรือกำไรที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงาน ทำให้มีแรงจูงใจในการทำงานต่ำ และการควบคุมจากเจ้าของมีน้อย

การปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยด้วยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจส่งผลทางลบต่อทั้งความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยเมื่อมีการแปรรูปธนาคารพาณิชย์ของรัฐจะส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนลดลง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการแปรรูปธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นการแปรรูปเพียงบางส่วน รัฐยังคงมีบทบาทในการบริหารจัดการ เกิดการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ทำให้

ประสิทธิภาพลดลง ซึ่งสอดคล้องกับสัดส่วนการถือหุ้นภาครัฐ ที่ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคลดลง นอกจากนี้ช่วงเวลาที่แปรรูป คือ พ.ศ.2542-2546 ขณะที่ขอบเขตการศึกษา คือพ.ศ. 2529-2549 ทำให้ระยะเวลาหลังแปรรูปค่อนข้างสั้น คือ 8-7 ปี ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าในระยะสั้นการแปรรูปส่งผลทางลบต่อประสิทธิภาพ

การปรับโครงสร้างด้วยการผ่อนคลายกฎระเบียบด้วยการให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารได้ร้อยละ 100 ในกรณีที่ธนาคารต้องปรับปรุงการดำเนินงาน ส่งผลทางบวกต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เมื่อมีการผ่อนคลายกฎระเบียบให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารได้มากขึ้น ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุนลดลง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากกฎระเบียบยกเว้นให้ในกรณีที่ธนาคารต้องการแก้ไขผลการดำเนินงานเท่านั้น ทำให้ธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นเป็นธนาคารที่มีปัญหาต้องแก้ไขผลการดำเนินงาน จึงต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูการดำเนินงาน นอกจากนี้ ธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นใหญ่จะเปลี่ยนผู้บริหาร ลักษณะการดำเนินงาน ทำให้เกิดต้นทุนการเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจ

การปรับโครงสร้างด้วยการควบรวมกิจการซึ่งทำให้ขนาดสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและต้นทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ขนาดธนาคารส่งผลทางลบต่อทั้งค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น หากธนาคารมีขนาดใหญ่ขึ้นจะส่งผลให้ทั้งค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากธนาคารที่มีขนาดใหญ่ มีสาขา ฐานลูกค้าเงินฝาก และฐานลูกค้าเงินกู้จำนวนมาก ทำให้ธนาคารปล่อยสินเชื่อได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการผูกขาดที่ส่งผลทางลบต่อค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้นหากธนาคารพาณิชย์ไทยมีการผูกขาดเพิ่มขึ้น หรือการแข่งขันลดลงส่งผลให้ทั้งค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางต้นทุนเพิ่มขึ้น ไปด้วย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการผูกขาดทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยสามารถใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อสร้างผลผลิตได้เต็มที่ โดยไม่ต้องพัฒนารูปแบบการให้บริการ และลงทุนเพิ่มด้านปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. รัฐควรดำเนินการแปรรูปธนาคารพาณิชย์โดยขายหุ้นในเอกชนร้อยละ 100 เนื่องจากการแปรรูปเพียงบางส่วนโดยหน่วยงานภาครัฐยังคงถือหุ้นใหญ่ ไม่ทำให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางด้านต้นทุนเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด
2. รัฐควรเพิ่มสิทธิประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นการรวบรวมกิจการของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดเล็กเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน
3. เมื่อธนาคารพาณิชย์เอกชนเกิดปัญหาในการดำเนินงาน รัฐควรดำเนินนโยบายเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ที่ต้องการซื้อกิจการธนาคารดังกล่าวแทนการแทรกแซงด้วยตัวเอง เนื่องจากการที่รัฐเข้าไปถือหุ้นในธนาคารส่งผลให้ประสิทธิภาพของธนาคารลดลง
4. รัฐควรเปิดโอกาสให้พันธมิตรต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยได้ง่ายขึ้น ไม่เฉพาะธนาคารที่มีปัญหาในการดำเนินงานเท่านั้น
5. ธนาคารพาณิชย์ควรเน้นลงทุนในปัจจัยทุนเพื่อเพิ่มผลผลิต (เงินให้สินเชื่อสุทธิและเงินลงทุนในหลักทรัพย์สุทธิ) และควรลงทุนด้านแรงงานไปพร้อม ๆ กันเพราะปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่ใช้ประกอบกัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางการจัดสรร ซึ่งทำให้ทราบผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ควรเพิ่มรายได้จากค่าธรรมเนียมเข้าไปในผลผลิตธนาคารพาณิชย์ด้วย เนื่องจากทำให้ได้ค่าประสิทธิภาพที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น และควรนำตัวแปรทางด้านนโยบายควบคุมธนาคารพาณิชย์ที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทย เช่น เกณฑ์การการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง การตั้งสำรองสินเชื่อด้อยคุณภาพ มาตรฐานบัญชีใหม่ เป็นต้น เข้ามาศึกษาเพิ่มเพื่อดูผลกระทบต่อประสิทธิภาพของธนาคาร

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมการค้าภายใน. 2544. คำศัพท์องค์การอุตสาหกรรม เศรษฐศาสตร์และกฎหมายแข่งขัน.

(Online). www.dit.go.th/songserm/kangkun1.html, 4 กุมภาพันธ์ 2551.

คณะกรรมการศึกษาและเสนอแนะมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบการเงินของประเทศเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ. 2547ก. รายงานสรุปและเสนอแนะมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบการเงินของประเทศเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: ม. ป. พ.

_____. 2547ข. รายงานผลการศึกษาการโอนหนี้เอกชนมาเป็นหนี้สาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: ม. ป. พ.

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2550. ศัพท์เศรษฐศาสตร์. (Online). www.library.cmu.ac.th/faculty/econ/index.php, 4 กุมภาพันธ์ 2551.

จรินทร์ เทศวานิช. 2535. เงิน ตลาดเงินและสถาบันการเงิน. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ฐานเศรษฐกิจ. 2549. กรุงเทพมหานคร: 3-6 กันยายน 2549.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2538ก. แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน. (Online). www.bot.or.th/bothomepage/BankAtWork/FinInstitute/FISystemDevPlan/ThaiVer/mainpage.asp, 3 มิถุนายน 2550.

_____. 2538ข. ร่างหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเงินกองทุนตาม Basel. (Online). www.bot.or.th/bothomepage/BankAtWork/Financial_Supervision/Basel2/first_draft.asp, 2 มิถุนายน 2550.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2544. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.

ประชาชาติธุรกิจ. 2548. กรุงเทพมหานคร: 17 มีนาคม 2548. หน้า 10.

พรนพ พุกกะพันธุ์. 2548. การบริหารธนาคารพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพโรจน์ ทวีสุข. 2546. การศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคการประปาส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มติชนรายวัน. 2550. กรุงเทพมหานคร: 25 มิถุนายน 2550. หน้า 20.

วิรัตน์ แสงทองคำ. 2548. **The Fall of Thai Banking**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท รามาการพิมพ์ จำกัด.

วิรัช สันตพันธุ์. 2538. **IAS 39 คืออะไร และสำคัญอย่างไร**. (Online). www.bot.or.th/BOTHOMEPAGE/Publication/article07_04_17.pdf, 5 มกราคม 2550.

สมาคมสถาบันการศึกษาการธนาคารและการเงินไทย. 2546. **คู่มือการเงินการธนาคารสำหรับนักการธนาคารไทย**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอราวัณการพิมพ์.

สิรินาถ กุัสกุลไพบูลย์. 2547. **ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทประกันวินาศภัย**. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชาย พิงคะตุ. 2550. “10 ปีวิกฤตต้มยำกุ้ง ไทยธนาคาร ชากเศรษฐกิจที่ยังบรูณะไม่จบสิ้น.” **ดอกเบี๋ย**. (กรกฎาคม 2550): 34-42.

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง. 2542. **ข่าวกระทรวงการคลัง ที่ 103/2542 เรื่อง ชี้แจงข้อเท็จจริง**. 31 สิงหาคม 2542.

สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี. 2542. **มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง รายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริง กรณีปัญหาธนาคารกรุงไทย**. 19 ตุลาคม 2542.

อัครพงษ์ ปั่นทอง. 2546. **คู่มือการใช้ Limdep และ Frontier Version 4.1 เพื่อการวิเคราะห์ฟังก์ชันการผลิต**. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อட்சำเนา)

- อัจฉรา ประเสริฐบัญชาชัย. 2544. **ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์.**
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. 2546. **วิกฤตเศรษฐกิจกับการปรับตัวของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.**
กรุงเทพมหานคร: เซเวนเพรส แอนโพรโมชั่น.
- _____, รัตพงษ์ สอนสุภาพ. 2549. **ธนาคารพาณิชย์ไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ: พลวัต การปรับตัว
และการแข่งขันใหม่.** (Online). [www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/
index.html](http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/index.html), 20 มิถุนายน 2550.
- Battese, G. E. and Coelli, T. J. 1992. "Frontier Production Functions, Technical Efficiency and
Panel Data: With Application to Paddy Farmers in India." **The Journal of Productivity
Analysis** 3: 153-169.
- _____. 1995. "A Model for Technical Inefficiency Effects in a Stochastic Frontier Production
Function for Panel Data." **Empirical Economics** 20: 325-332.
- Bai, C., Lu, J., and Tao, Z. 2007. **How Does Privatization Work in China?** (Online).
www.aeaweb.org, April 18, 2007.
- Bonin, J.P., Hasan, I., and Wachtel, P. 2005. "Bank performance, efficiency and ownership
in transition countries." **Journal of Banking & Finance** 29: 31-53.
- Bozec, R., Dia, M., and Breton, G. 2006. "Ownership-efficiency relationship and the
measurement selection bias." **Accounting and Finance** 46: 733-754.
- Chirwa, E. W. 2001. "Privatization and Technical Efficiency: Evidence from the Manufacturing
Sector in Malawi." **African Development Review** 13: 276-307.
- Chen, X., Skully, M., and Brown, K. 2005. "Banking efficiency in China: Application of DEA
to pre- and post-deregulation eras: 1993-2000." **China Economic Review** 16: 229-245.

- Clarke, G. R. G. and Cull, R. 2002. "Political and economic determinants of the likelihood of privatizing Argentina public banks." **Journal of Law and Economics** 45: 165–197.
- _____, Shirley, M. 2005. "Bank privatization in developing countries: a summary of lessons and findings." **Journal of Banking and Finance** 29: 1905–1930
- Coelli, T., Rao, D. S. P., and Battese, G. E. 2004. **An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis**. Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Fries, S. and Taci, A. 2005. "Cost efficiency of banks in transition: Evidence from 289 banks in 15 post-communist countries." **Journal of Banking & Finance** 29: 55-81.
- Guo, K. and Yao, Y. 2005. "Causes of Privatization in China: Testing Several Hypotheses." **Economics of Transition** 13: 211-238.
- Hemaratna, W. 2001. **Privatization and Technical Efficiency: Empirical Analysis of the Airline Industry**. Master of Economics Thesis, Thammasat University.
- Kuenzile, M. 2005. **Cost Efficiency in Network Industries: Application of Stochastic Frontier Analysis**. Doctor of Sciences Thesis , Swiss Federal Institute of Technology Zurich.
- Lensink, R., Meesters, A., and Naaborg, I. 2007. "Bank efficiency and foreign ownership: Do good institutions matter?." **Journal of Banking & Finance**, forthcoming.
- Lin, P. W. 2005. "An Empirical Analysis of Bank Mergers and Cost Efficiency in Taiwan." **Small Business Economics** 25: 197-206.
- Lovell, C. A. K. and Kumbakar, S. 2000. **Stochastic Frontier Analysis**. New York: Cambridge University Press.

- Meggison, W. and Netter, J. 2001. "From State to Market: A Survey of Empirical Studies on Privatization." **Journal of Economic Literature** 39 : 321-389.
- _____. 2005a. "The economics of bank privatization." **Journal of Banking & Finance** 29: 1931-1980.
- _____. 2005b. **The Financial Economics of Privatization**. New York: Oxford University Press, Inc.
- Montreevat, S. 1999. "Impact of Foreign Entry on the Thai Banking Sector: Initial Stage of Bank Restructuring". **Thammasat Economic Journal** 17: 29-59.
- _____, Rajan, R. S. 2007. **Financial Crisis, Bank Restructuring and Foreign Bank Entry: An Analytic Case Study of Thailand**. (Online). www.papers.ssrn.com, April 25, 2007.
- Nakornthab, D. 1995. **Thai Commercial Banks One Decade after the Crisis: Assessment of Risk to Financial Stability**. (Online). www.bot.or.th/BOTHomepage/DataBank/Econcond/seminar/Discuss/index_th_i.asp, December 13, 2007.
- Nananga, D. M. and Ghebremichael, A. 2006. "Inter-regional comparisons of production technology in Canada's timber harvesting industries." **Forest Policy and Economics** 8: 797-810.
- Okten, C. and Arin, K. P. 2006. "The Effects of Privatization on Efficiency: How Does Privatization Work?." **World Development** 34: 1537–1556.
- Okuda, H. and Rungsomboon, S. 2006. "Comparative cost study of foreign and Thai domestic banks in 1990–2002: Its policy implications for a desirable banking industry structure." **Journal of Asian Economics** 17: 714–737.

- Pombo, C. and Ramirez, M. 2003. **Privatization in Columbia: Plant Performance Analysis.** Inter-American Development Bank. (Mimerographed)
- Sensarma, R. 2006. "Are foreign banks always the best? Comparison of state-owned, private and foreign banks in India." **Economic Modelling** 23: 717–735.
- Songsrirote, N. and Singhapreecha, C. 2007. "Technical Efficiency and Its determinants on Conventional and Certified Organic Jasmine Rice Farms in Yasothon Province." **Thammasat Economic Journal** 25: 96-133.
- Suraratdecha, C. and Okunade, A. A. "Measuring operational efficiency in a health care system: A case study from Thailand." **Health Policy** 77: 2-23.
- Word Bank. 2007. **Privatization Database.** (Online). www.rru.worldbank.org/privatization, March 12, 2007.
- Yindeeyom, C. 1998. **Privatization and efficiency improvement: the evidence on Krung Thai Bank.** Master of Economics Thesis, Thammasat University.
- Yu-yong and Y Huai-jing, J. 2007. "Estimation of the Asian telecommunication technical efficiencies with panel data." **The Journal of China Universities of Post and Telecommunications** 14: 111-114.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณผลของการปรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทย
ที่มีต่อประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางต้นทุน

**ตารางผนวกที่ ก 1 ตัวแปรที่ใช้ในการคาดประมาณฟังก์ชันพรมแดนการผลิตเชิงเฟ้นสุ่ม พรมแดน
ต้นทุนเชิงเฟ้นสุ่ม และแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพ**

									ln	ln		Privati
firm	time	lnY	lnF	lnL	LnK	lnC	ln(P _F /P _K)	ln(P _L /P _K)	size	HHI	state	zaton
1.00	1.00	25.46	25.54	8.74	23.19	24.48	-1.27	13.57	25.65	6.82	7.01	0.00
1.00	2.00	25.59	25.69	8.83	23.26	24.06	-1.92	13.25	25.82	6.73	7.01	0.00
1.00	3.00	25.74	25.81	8.91	23.30	24.12	-1.96	13.20	25.94	6.76	6.18	0.00
1.00	4.00	25.93	26.03	9.03	23.36	24.28	-2.01	13.16	26.17	7.56	6.18	0.00
1.00	5.00	26.24	26.23	9.14	23.43	25.15	-1.26	13.69	26.41	7.47	4.73	0.00
1.00	6.00	26.42	26.38	9.18	23.41	25.42	-1.11	13.63	26.56	7.33	4.16	0.00
1.00	7.00	26.58	26.55	9.33	23.52	25.49	-1.27	13.89	26.71	7.25	4.12	0.00
1.00	8.00	26.68	26.72	9.43	23.58	26.24	-0.68	14.56	26.84	7.24	4.12	0.00
1.00	9.00	26.77	26.77	9.45	23.55	26.05	-0.98	14.52	26.92	7.23	4.12	0.00
1.00	10.00	26.95	26.91	9.47	23.51	26.30	-0.83	14.63	27.07	7.16	4.12	0.00
1.00	11.00	27.08	27.04	9.47	23.45	26.18	-1.07	14.31	27.19	7.03	4.00	0.00
1.00	12.00	27.22	27.20	9.45	23.38	26.06	-1.46	14.86	27.42	6.87	3.99	0.00
1.00	13.00	27.10	27.17	9.41	23.27	26.24	-1.08	14.09	27.32	6.78	2.58	0.00
1.00	14.00	27.12	27.13	9.26	23.11	25.72	-1.70	14.39	27.29	6.74	2.58	0.00
1.00	15.00	27.12	27.17	9.25	23.09	25.66	-1.86	14.42	27.31	6.43	2.35	0.00
1.00	16.00	27.07	27.17	9.25	23.07	25.41	-2.19	14.35	27.30	6.64	2.05	0.00
1.00	17.00	27.06	27.11	9.28	23.09	25.26	-2.37	14.37	27.23	6.53	1.73	0.00
1.00	18.00	27.09	27.15	9.29	23.09	25.18	-2.66	14.56	27.31	6.47	1.26	0.00
1.00	19.00	27.12	27.14	9.40	23.17	25.02	-3.15	14.59	27.30	6.74	1.01	0.00
1.00	20.00	27.14	27.11	9.50	23.22	25.05	-3.15	14.52	27.33	6.74	0.87	0.00
1.00	21.00	27.22	27.29	9.60	23.28	25.38	-2.51	14.34	27.48	6.79	0.80	0.00
2.00	1.00	26.81	26.84	9.90	22.65	25.48	-1.56	13.47	26.99	6.82	5.81	0.00
2.00	2.00	26.91	26.93	9.89	22.65	25.28	-1.90	13.49	27.04	6.73	5.81	0.00
2.00	3.00	27.02	27.05	9.91	22.63	25.37	-1.92	13.53	27.16	6.76	4.96	0.00
2.00	4.00	27.14	27.15	9.94	22.60	25.57	-1.77	13.52	27.27	7.56	4.41	0.00
2.00	5.00	27.31	27.34	10.01	22.72	25.88	-1.62	13.58	27.44	7.47	4.41	0.00
2.00	6.00	27.42	27.41	10.07	23.05	26.38	-1.17	13.87	27.52	7.33	4.13	0.00
2.00	7.00	27.51	27.48	10.09	23.12	26.19	-1.47	13.98	27.59	7.25	3.50	0.00
2.00	8.00	27.61	27.59	10.11	24.12	27.01	-0.78	14.84	27.72	7.24	3.50	0.00
2.00	9.00	27.70	27.68	10.14	24.14	26.95	-0.96	14.94	27.81	7.23	3.50	0.00

ตารางผนวกที่ ก 1 (ต่อ)

firm	time	lnY	lnF	lnL	lnK	lnC	ln(P _F /P _K)	ln(P _L /P _K)	ln size	ln HHI	state	Privati zaton
2.00	10.00	27.78	27.75	10.18	24.14	26.75	-1.21	14.40	27.90	7.16	3.41	0.00
2.00	11.00	27.83	27.80	10.17	24.19	26.74	-1.27	14.35	27.95	7.03	3.41	0.00
2.00	12.00	27.83	27.78	10.13	24.28	27.18	-0.79	14.92	28.09	6.87	3.41	0.00
2.00	13.00	27.63	27.70	9.98	24.15	27.18	-0.66	14.74	27.91	6.78	3.41	0.00
2.00	14.00	27.56	27.71	9.93	24.14	26.22	-1.75	14.04	27.84	6.74	2.33	0.00
2.00	15.00	27.55	27.77	9.90	24.27	25.90	-2.27	13.97	27.87	6.43	2.33	0.00
2.00	16.00	27.56	27.78	9.84	24.13	25.48	-2.81	13.71	27.86	6.64	2.33	0.00
2.00	17.00	27.64	27.76	9.82	24.12	25.38	-2.97	13.72	27.85	6.53	2.33	0.00
2.00	18.00	27.69	27.79	9.83	24.10	25.82	-2.48	14.47	27.92	6.47	2.33	0.00
2.00	19.00	27.72	27.79	9.84	24.06	25.29	-3.31	14.11	27.92	6.74	1.79	0.00
2.00	20.00	27.68	27.71	9.85	24.13	25.62	-2.85	14.59	27.87	6.74	1.79	0.00
2.00	21.00	27.67	27.72	9.86	24.03	25.98	-2.19	14.62	27.89	6.79	1.79	0.00
3.00	1.00	25.82	25.86	9.16	21.46	24.34	-1.72	13.06	26.02	6.82	76.35	0.00
3.00	2.00	26.07	26.18	9.33	21.65	24.24	-2.19	12.98	26.33	6.73	76.35	0.00
3.00	3.00	26.21	26.34	9.41	21.64	24.30	-2.27	12.91	26.47	6.76	82.16	0.00
3.00	4.00	26.39	26.51	9.48	21.71	24.50	-2.20	12.87	26.63	7.56	69.60	1.00
3.00	5.00	26.61	26.63	9.56	21.90	24.85	-1.94	12.91	26.76	7.47	69.40	1.00
3.00	6.00	26.77	26.82	9.65	22.19	25.28	-1.67	13.02	26.95	7.33	69.59	1.00
3.00	7.00	26.85	26.87	9.70	22.28	25.18	-1.87	13.16	26.98	7.25	69.58	1.00
3.00	8.00	26.97	27.00	9.71	22.54	25.17	-2.06	13.45	27.11	7.24	59.84	1.00
3.00	9.00	27.18	27.19	9.72	23.33	26.02	-1.38	14.19	27.33	7.23	59.84	1.00
3.00	10.00	27.30	27.26	9.72	23.51	26.38	-1.05	14.33	27.42	7.16	59.84	1.00
3.00	11.00	27.34	27.33	9.71	23.60	26.46	-1.03	14.44	27.47	7.03	59.92	1.00
3.00	12.00	27.36	27.25	9.70	23.59	26.36	-1.07	14.40	27.52	6.87	59.93	1.00
3.00	13.00	27.52	27.48	9.82	23.76	26.58	-1.04	14.19	27.74	6.78	73.55	1.00
3.00	14.00	27.39	27.48	9.81	23.70	26.15	-1.60	14.49	27.66	6.74	91.77	1.00
3.00	15.00	26.76	27.50	9.66	23.61	25.83	-1.98	14.33	27.64	6.43	91.77	1.00
3.00	16.00	27.30	27.49	9.63	23.56	25.57	-2.34	14.35	27.61	6.64	91.77	1.00
3.00	17.00	27.47	27.59	9.59	23.44	25.43	-2.58	14.26	27.69	6.53	91.77	1.00
3.00	18.00	27.62	27.62	9.58	23.40	25.39	-2.73	14.46	27.74	6.47	91.77	1.00
3.00	19.00	27.53	27.60	9.61	23.46	25.68	-2.56	15.06	27.73	6.74	60.91	1.00

ตารางผนวกที่ ก 1 (ต่อ)

									ln	ln		Privati
firm	time	lnY	lnF	lnL	LnK	lnC	ln(P _F /P _K)	ln(P _L /P _K)	size	HHI	state	zaton
3.00	20.00	27.50	27.55	9.61	23.48	25.61	-2.69	15.11	27.69	6.74	59.63	1.00
3.00	21.00	27.50	27.54	9.65	23.56	25.87	-2.20	15.04	27.68	6.79	60.90	1.00
4.00	1.00	24.92	24.98	8.48	21.54	24.42	-0.73	13.72	25.09	6.82	0.00	0.00
4.00	2.00	25.18	25.19	8.54	21.65	24.13	-1.30	13.56	25.34	6.73	0.00	0.00
4.00	3.00	25.44	25.40	8.60	21.73	24.26	-1.36	13.50	25.55	6.76	0.00	0.00
4.00	4.00	25.66	25.63	8.66	21.80	24.53	-1.27	13.50	25.77	7.56	0.00	0.00
4.00	5.00	25.90	25.90	8.81	22.40	25.41	-0.63	14.01	26.03	7.47	0.00	0.00
4.00	6.00	26.02	25.97	8.93	22.63	25.74	-0.35	14.11	26.13	7.33	0.00	0.00
4.00	7.00	26.12	26.11	8.96	22.63	25.42	-0.86	14.10	26.25	7.25	0.00	0.00
4.00	8.00	26.26	26.21	9.03	22.92	25.63	-0.78	14.36	26.36	7.24	0.00	0.00
4.00	9.00	26.55	26.57	9.17	23.09	25.77	-1.01	14.51	26.92	7.23	0.00	0.00
4.00	10.00	26.73	26.76	9.30	23.33	26.33	-0.59	14.68	26.86	7.16	0.00	0.00
4.00	11.00	26.81	26.81	9.34	23.42	26.49	-0.47	14.81	26.92	7.03	0.00	0.00
4.00	12.00	26.87	24.90	9.42	23.44	26.31	1.25	14.55	27.04	6.87	0.00	0.00
4.00	13.00	26.69	26.82	9.41	23.34	26.41	-0.53	14.24	26.94	6.78	0.00	0.00
4.00	14.00	26.67	26.73	9.21	23.29	25.78	-1.21	14.63	26.85	6.74	0.00	0.00
4.00	15.00	26.57	26.71	9.18	23.25	25.43	-1.58	14.34	26.81	6.43	0.00	0.00
4.00	16.00	26.63	26.71	9.13	23.33	25.37	-1.68	14.38	26.81	6.64	0.00	0.00
4.00	17.00	26.72	26.76	8.95	23.28	25.19	-1.91	14.30	26.86	6.53	0.00	0.00
4.00	18.00	26.78	26.81	8.93	23.26	25.05	-2.19	14.41	26.95	6.47	0.00	0.00
4.00	19.00	26.80	26.91	8.98	23.17	24.66	-2.91	14.33	27.02	6.74	0.00	0.00
4.00	20.00	26.83	26.98	9.03	23.36	24.85	-2.79	14.48	27.09	6.74	0.00	0.00
4.00	21.00	26.82	26.96	9.02	23.32	25.14	-2.22	14.35	27.09	6.79	0.00	0.00
5.00	1.00	25.90	26.00	9.28	22.57	25.17	-1.03	13.65	26.12	6.82	0.00	0.00
5.00	2.00	26.05	26.10	9.34	22.55	24.61	-1.78	13.23	26.22	6.73	0.00	0.00
5.00	3.00	26.20	26.23	9.42	22.51	24.48	-2.06	13.01	26.35	6.76	0.00	0.00
5.00	4.00	26.42	26.43	9.46	22.52	24.95	-1.70	13.27	26.54	7.56	0.00	0.00
5.00	5.00	26.68	26.65	9.55	22.65	25.36	-1.46	13.41	26.77	7.47	0.00	0.00
5.00	6.00	26.72	26.74	9.62	22.74	25.64	-1.25	13.52	26.86	7.33	0.00	0.00
5.00	7.00	26.87	26.87	9.67	22.93	25.51	-1.57	13.69	26.99	7.25	0.00	0.00
5.00	8.00	27.00	27.02	9.70	23.39	26.10	-1.13	14.31	27.15	7.24	0.00	0.00

ตารางผนวกที่ ก 1 (ต่อ)

									ln	ln		Privati
firm	time	lnY	lnF	lnL	LnK	lnC	ln(P _F /P _K)	ln(P _L /P _K)	size	HHI	state	zaton
5.00	9.00	27.13	27.11	9.70	23.59	26.16	-1.20	14.53	27.24	7.23	0.00	0.00
5.00	10.00	27.22	27.19	9.69	23.77	26.40	-1.03	14.72	27.33	7.16	0.00	0.00
5.00	11.00	27.27	27.23	9.66	23.88	26.41	-1.04	14.58	27.37	7.03	0.00	0.00
5.00	12.00	27.28	27.25	9.64	23.86	26.27	-1.21	14.51	27.52	6.87	0.00	0.00
5.00	13.00	27.06	27.15	9.61	23.75	26.34	-0.97	14.21	27.32	6.78	0.00	0.00
5.00	14.00	27.09	27.26	9.50	23.70	25.78	-1.79	14.31	27.35	6.74	0.00	0.00
5.00	15.00	27.04	27.30	9.35	23.88	25.45	-2.34	14.41	27.39	6.43	0.00	0.00
5.00	16.00	27.05	27.30	9.26	23.83	25.73	-2.03	14.97	27.38	6.64	0.00	0.00
5.00	17.00	27.12	27.28	9.18	23.81	25.37	-2.40	14.50	27.36	6.53	0.00	0.00
5.00	18.00	27.15	27.32	9.20	23.78	25.35	-2.53	14.64	27.42	6.47	0.00	0.00
5.00	19.00	27.18	27.27	9.22	23.63	24.94	-3.30	14.67	27.39	6.74	0.00	0.00
5.00	20.00	27.19	27.21	9.24	23.67	25.03	-3.21	14.83	27.37	6.74	0.00	0.00
5.00	21.00	27.22	27.27	9.33	23.68	25.19	-2.71	14.45	27.43	6.79	0.00	0.00
6.00	1.00	23.81	23.83	7.75	21.03	23.46	-0.61	13.63	23.99	6.82	7.33	0.00
6.00	2.00	23.95	23.96	7.78	21.01	23.29	-0.97	13.65	24.12	6.73	7.33	0.00
6.00	3.00	24.07	24.06	7.82	20.99	23.22	-1.16	13.61	24.28	6.76	6.60	0.00
6.00	4.00	24.22	24.17	7.87	20.98	23.36	-1.08	13.54	24.38	7.56	6.60	0.00
6.00	5.00	24.46	24.40	7.94	20.98	23.63	-0.97	13.51	24.60	7.47	7.04	0.00
6.00	6.00	24.48	24.46	7.92	21.00	23.86	-0.76	13.58	24.62	7.33	7.04	0.00
6.00	7.00	24.55	24.45	7.95	21.02	23.60	-1.10	13.66	24.68	7.25	7.04	0.00
6.00	8.00	24.64	24.60	8.00	21.58	24.40	-0.45	14.57	24.78	7.24	7.04	0.00
6.00	9.00	24.70	24.61	8.02	21.58	23.83	-1.10	14.05	24.83	7.23	7.04	0.00
6.00	10.00	24.85	24.76	8.01	21.59	24.09	-0.92	14.07	24.98	7.16	7.04	0.00
6.00	11.00	24.93	24.94	7.97	21.63	24.09	-1.08	14.01	25.06	7.03	7.04	0.00
6.00	12.00	24.93	24.79	7.91	21.65	24.16	-0.83	14.00	25.14	6.87	7.38	0.00
6.00	13.00	24.65	24.94	7.73	21.65	24.03	-1.11	13.93	24.98	6.78	99.99	0.00
6.00	14.00	25.84	25.95	8.02	21.89	23.87	-2.32	13.14	26.31	6.74	99.99	0.00
6.00	15.00	25.78	25.94	7.84	21.72	24.22	-1.92	14.07	26.19	6.43	99.31	0.00
6.00	16.00	25.80	25.89	7.85	21.81	24.10	-2.06	14.26	26.32	6.64	48.98	1.00
6.00	17.00	25.69	26.19	7.75	22.14	24.36	-2.12	14.66	26.11	6.53	48.98	1.00
6.00	18.00	25.60	26.00	7.72	21.83	23.81	-2.55	14.29	26.25	6.47	48.98	1.00

ตารางผนวกที่ ก 1 (ต่อ)

									ln	ln		Privati
firm	time	lnY	lnF	lnL	LnK	lnC	ln(P _F /P _K)	ln(P _L /P _K)	size	HHI	state	zaton
6.00	19.00	25.65	25.91	7.75	21.65	23.38	-3.04	14.12	26.12	6.74	48.98	1.00
6.00	20.00	25.83	25.92	7.82	21.72	23.48	-2.93	14.12	26.23	6.74	48.98	1.00
6.00	21.00	25.76	25.83	7.93	22.00	23.99	-2.19	14.18	25.97	6.79	48.98	1.00
7.00	1.00	24.91	25.00	8.41	21.37	23.93	-1.31	13.49	25.16	6.82	43.33	0.00
7.00	2.00	25.12	25.21	8.51	21.60	24.01	-1.49	13.64	25.35	6.73	41.13	0.00
7.00	3.00	25.37	25.39	8.61	21.62	24.14	-1.51	13.58	25.54	6.76	40.41	0.00
7.00	4.00	25.56	25.53	8.69	21.67	24.55	-1.42	13.50	25.68	7.56	37.72	0.00
7.00	5.00	25.71	25.66	8.78	21.90	24.49	-1.36	13.39	25.83	7.47	33.23	0.00
7.00	6.00	25.83	25.83	8.89	22.13	25.03	-0.95	13.67	25.97	7.33	31.53	0.00
7.00	7.00	26.00	25.98	8.90	22.35	24.61	-1.61	13.49	26.12	7.25	34.65	0.00
7.00	8.00	26.19	26.16	8.99	22.83	25.15	-1.24	13.94	26.32	7.24	34.08	0.00
7.00	9.00	26.32	26.27	9.03	22.87	25.42	-1.07	14.31	26.44	7.23	34.08	0.00
7.00	10.00	26.49	26.43	9.08	22.99	25.85	-0.74	14.41	26.61	7.16	34.05	0.00
7.00	11.00	26.58	26.55	9.04	23.14	26.00	-0.70	14.48	26.71	7.03	34.04	0.00
7.00	12.00	26.57	26.43	9.01	23.11	25.70	-0.91	14.30	26.80	6.87	33.66	0.00
7.00	13.00	26.44	26.45	8.97	22.95	25.52	-1.07	13.55	26.64	6.78	28.74	0.00
7.00	14.00	26.39	26.43	8.93	22.90	25.25	-1.39	13.98	26.58	6.74	27.54	0.00
7.00	15.00	26.44	26.45	8.89	22.85	24.99	-1.75	14.07	26.56	6.43	27.54	0.00
7.00	16.00	26.50	26.52	8.86	22.84	24.76	-2.09	13.89	26.64	6.64	19.06	0.00
7.00	17.00	26.52	26.58	8.71	22.78	24.69	-2.29	14.25	26.69	6.53	19.05	0.00
7.00	18.00	26.49	26.50	8.69	22.96	24.67	-2.26	14.18	26.64	6.47	4.10	0.00
7.00	19.00	27.03	26.98	8.98	23.26	24.77	-2.81	14.34	27.19	6.74	27.11	0.00
7.00	20.00	27.08	27.01	9.03	23.10	24.89	-2.64	14.40	27.21	6.74	25.92	0.00
7.00	21.00	27.04	27.08	9.12	23.12	25.36	-2.04	14.47	27.21	6.79	25.91	0.00
8.00	1.00	24.54	24.61	7.86	20.80	25.22	0.55	14.16	24.71	6.82	0.00	0.00
8.00	2.00	24.76	24.78	8.13	20.85	23.93	-1.07	13.90	24.91	6.73	4.87	0.00
8.00	3.00	25.01	24.96	8.15	20.90	23.89	-1.27	13.68	25.14	6.76	4.87	0.00
8.00	4.00	25.13	25.09	8.19	20.97	24.11	-1.14	13.62	25.27	7.56	4.87	0.00
8.00	5.00	25.29	25.26	8.27	21.18	24.51	-0.88	13.80	25.43	7.47	4.87	0.00
8.00	6.00	25.43	25.37	8.36	21.43	24.88	-0.61	13.93	25.57	7.33	4.87	0.00
8.00	7.00	25.57	25.51	8.44	21.48	24.48	-1.20	13.76	25.70	7.25	4.87	0.00

ตารางผนวกที่ ก 1 (ต่อ)

									ln	ln		Privati
firm	time	lnY	lnF	lnL	lnK	lnC	ln(P _F /P _K)	ln(P _L /P _K)	size	HHI	state	zaton
8.00	8.00	25.77	25.71	8.52	21.42	24.27	-1.62	13.52	25.93	7.24	8.54	0.00
8.00	9.00	25.99	25.93	8.59	22.13	24.86	-1.28	14.17	26.10	7.23	8.54	0.00
8.00	10.00	26.15	26.09	8.65	22.35	25.37	-0.87	14.32	26.26	7.16	8.54	0.00
8.00	11.00	26.22	26.17	8.72	22.51	25.46	-0.86	14.33	26.35	7.03	8.54	0.00
8.00	12.00	26.23	26.02	8.72	22.55	24.97	-1.24	13.73	26.80	6.87	8.54	0.00
8.00	13.00	26.17	26.17	8.59	22.45	25.46	-0.84	14.16	26.64	6.78	100.00	0.00
8.00	14.00	26.17	26.19	8.61	22.47	24.95	-1.43	13.96	26.58	6.74	100.00	0.00
8.00	15.00	26.11	26.24	8.47	22.40	24.67	-1.81	14.06	26.56	6.43	100.00	0.00
8.00	16.00	26.29	26.32	8.34	22.28	24.37	-2.22	13.89	26.64	6.64	100.00	0.00
8.00	17.00	26.75	26.77	8.69	22.79	24.98	-2.05	14.18	26.69	6.53	100.00	0.00
8.00	18.00	26.74	26.71	8.74	22.75	24.65	-2.43	14.05	26.64	6.47	100.00	1.00
8.00	19.00	26.71	26.63	8.76	22.82	24.44	-2.75	14.21	27.19	6.74	79.35	1.00
8.00	20.00	26.62	26.58	8.80	22.77	24.36	-2.83	14.18	27.21	6.74	47.58	1.00
8.00	21.00	26.36	26.46	8.83	22.67	24.58	-2.26	13.98	27.21	6.79	47.58	1.00
9.00	1.00	22.71	22.64	5.58	18.58	21.64	-1.15	13.71	23.02	6.82	2.06	0.00
9.00	2.00	22.73	22.68	5.73	18.75	21.52	-1.38	13.53	22.97	6.73	2.06	0.00
9.00	3.00	22.68	22.79	5.90	18.65	21.39	-1.61	13.46	22.90	6.76	2.06	0.00
9.00	4.00	22.83	22.74	6.00	18.58	21.26	-1.69	13.16	23.01	7.56	2.10	0.00
9.00	5.00	22.96	22.96	6.10	18.85	21.86	-1.56	13.14	25.47	7.47	2.10	0.00
9.00	6.00	23.22	23.31	6.45	20.01	21.91	-1.39	13.09	23.46	7.33	2.06	0.00
9.00	7.00	23.53	23.64	6.59	19.99	22.21	-1.66	13.31	23.75	7.25	2.07	0.00
9.00	8.00	23.74	23.89	6.66	20.01	22.28	-1.83	13.32	24.00	7.24	2.07	0.00
9.00	9.00	23.91	24.05	6.71	21.48	23.69	-0.60	14.78	24.16	7.23	2.07	0.00
9.00	10.00	24.18	24.27	6.80	21.50	23.94	-0.52	14.78	24.42	7.16	2.08	0.00
9.00	11.00	24.41	24.47	6.93	21.56	24.05	-0.61	14.69	24.61	7.03	2.14	0.00
9.00	12.00	24.59	24.14	7.07	21.62	24.00	-0.34	14.60	24.78	6.87	2.17	0.00
9.00	13.00	24.20	24.47	7.16	21.55	24.13	-0.50	14.30	24.64	6.78	99.99	0.00
9.00	14.00	22.42	24.51	7.14	21.10	22.94	-1.89	13.67	24.86	6.74	99.99	1.00
9.00	15.00	23.01	24.63	7.11	21.06	22.82	-2.24	13.99	24.74	6.43	24.97	1.00
9.00	16.00	23.83	24.47	7.04	20.80	22.46	-2.58	14.01	24.74	6.64	24.97	1.00
9.00	17.00	24.58	24.28	7.09	20.83	22.33	-2.64	13.96	24.65	6.53	24.97	1.00

ตารางผนวกที่ ก 1 (ต่อ)

firm	time	lnY	lnF	lnL	LnK	lnC	ln(P _F /P _K)	ln(P _L /P _K)	ln size	ln HHI	ln state	Privatization
9.00	18.00	24.59	24.48	7.13	20.52	21.88	-3.53	13.69	24.73	6.47	21.17	1.00
9.00	19.00	24.47	24.15	7.11	20.48	21.75	-3.57	13.74	24.65	6.74	21.17	1.00
9.00	20.00	25.75	25.70	8.20	21.94	22.73	-4.29	13.26	25.96	6.74	16.22	1.00
9.00	21.00	25.64	25.61	8.29	21.94	22.99	-3.53	13.31	25.83	6.79	0.00	1.00
10.00	1.00	23.02	23.01	6.40	19.36	20.81	-1.35	13.55	23.23	6.82	0.00	0.00
10.00	2.00	23.17	23.32	6.49	19.78	21.62	-1.41	13.71	23.42	6.73	0.00	0.00
10.00	3.00	23.47	23.47	6.60	20.18	22.43	-1.31	13.76	23.69	6.76	0.00	0.00
10.00	4.00	23.70	23.79	6.70	20.17	22.73	-1.26	13.77	23.90	7.25	0.00	0.00
10.00	5.00	23.99	24.03	6.65	20.47	23.34	-0.84	14.27	24.15	7.24	0.00	0.00
10.00	6.00	24.15	24.16	7.02	20.57	23.67	-0.62	13.99	24.29	7.23	0.00	0.00
10.00	7.00	24.35	24.33	7.19	20.79	23.56	-0.95	14.06	24.46	7.16	7.85	0.00
10.00	8.00	24.55	24.49	7.31	21.05	23.85	-0.84	14.35	24.66	7.03	7.85	0.00
10.00	9.00	24.68	24.62	7.39	21.49	24.18	-0.66	14.76	24.81	6.87	7.85	0.00
10.00	10.00	24.87	24.82	7.52	21.59	24.52	-0.46	14.69	24.99	6.78	7.76	0.00
10.00	11.00	24.96	24.89	7.61	21.70	24.65	-0.40	14.74	25.06	6.74	7.72	0.00
10.00	12.00	24.96	24.76	7.67	22.07	24.92	-0.03	15.06	25.14	6.43	7.64	0.00
10.00	13.00	24.74	24.91	7.63	21.96	24.70	-0.36	14.49	25.07	6.64	5.10	0.00
10.00	14.00	24.77	24.65	7.57	21.65	23.74	-1.33	14.67	24.91	6.53	99.97	1.00
10.00	15.00	24.87	24.82	7.38	21.57	23.18	-2.43	14.74	25.02	6.47	24.97	1.00
10.00	16.00	24.83	24.78	7.44	21.61	23.17	-2.41	14.64	24.98	6.74	24.97	1.00
10.00	17.00	24.66	24.67	7.31	21.56	23.05	-2.55	14.76	24.86	6.74	24.97	1.00
10.00	18.00	24.72	24.54	7.34	21.43	22.66	-3.12	14.45	24.83	6.79	24.97	1.00
10.00	19.00	24.65	24.52	7.40	21.30	22.48	-3.73	14.41	24.83	6.82	24.97	1.00
10.00	20.00	25.24	25.31	7.72	21.21	22.60	-3.99	14.14	25.57	6.73	0.00	1.00
10.00	21.00	25.14	25.27	7.76	21.06	23.07	-2.83	14.20	25.81	6.76	0.00	1.00

หมายเหตุ: 1=ไทยพาณิชย์ 2=กรุงเทพ 3= กรุงไทย 4=กรุงศรีอยุธยา 5=กสิกรไทย 6=ไทยธนาคาร 7=

ทหารไทย 8=นครหลวงไทย 9=ยูโอบี 10=สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)

ตัวแปร deregulation มีค่าเท่ากับ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2549 อื่น ๆ เท่ากับ 0

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารพาณิชย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์

Output from the program FRONTIER (Version 4.1c)

instruction file = te.ins

data file = te.prn

Tech. Eff. Effects Frontier (see B&C 1993)

The model is a production function

The dependent variable is logged

the ols estimates are :

	coefficient	standard-error	t-ratio
beta 0	0.82874186E+02	0.45118418E+02	0.18368150E+01
beta 1	-0.11810109E+02	0.39901004E+01	-0.29598525E+01
beta 2	0.80166504E+01	0.59353022E+01	0.13506727E+01
beta 3	0.37279696E+01	0.28907132E+01	0.12896366E+01
beta 4	0.13238736E+01	0.38708979E+00	0.34200686E+01
beta 5	0.10060988E+01	0.17797849E+00	0.56529235E+01
beta 6	-0.59244077E+00	0.24549556E+00	-0.24132443E+01
beta 7	-0.31983620E+00	0.17904898E+00	-0.17863056E+01
beta 8	-0.97559303E-01	0.21137479E-01	-0.46154654E+01
beta 9	0.98794828E-01	0.44140063E+00	0.22382122E+00
beta10	0.24787535E+00	0.19335385E+00	0.12819778E+01
beta11	0.91166855E-01	0.26656737E-01	0.34200306E+01
beta12	0.10190859E+00	0.11978124E+00	0.85078923E+00
beta13	0.15093482E-01	0.11503599E-01	0.13120661E+01
beta14	0.70833144E-02	0.22191417E-02	0.31919162E+01
sigma-squared	0.41556755E-01		

log likelihood function = 0.43777246E+02

the final mle estimates are :

	coefficient	standard-error	t-ratio
beta 0	-0.10323671E+01	0.15534915E+02	-0.66454634E-01
beta 1	-0.41507383E+01	0.13622298E+01	-0.30470178E+01
beta 2	-0.38119986E+01	0.19126062E+01	-0.19930911E+01
beta 3	0.75028901E+01	0.93901181E+00	0.79901978E+01
beta 4	0.36502309E+00	0.14520138E+00	0.25139092E+01
beta 5	0.67375557E+00	0.64877590E-01	0.10385028E+02
beta 6	-0.12553450E+00	0.79406652E-01	-0.15809066E+01
beta 7	-0.48888341E+00	0.57672030E-01	-0.84769585E+01
beta 8	-0.50402856E-01	0.86071779E-02	-0.58559096E+01
beta 9	-0.53466237E+00	0.13941926E+00	-0.38349248E+01
beta10	0.52539394E+00	0.62028447E-01	0.84702095E+01
beta11	0.54306250E-02	0.88969310E-02	0.61039306E+00
beta12	0.13215292E-01	0.45654399E-01	0.28946371E+00
beta13	0.40213292E-01	0.44807419E-02	0.89746951E+01
beta14	0.11098732E-02	0.98423937E-03	0.11276456E+01
delta 0	0.12589094E+02	0.10104094E+01	0.12459399E+02
delta 1	-0.45935663E+00	0.24119088E-01	-0.19045357E+02
delta 2	-0.70112737E+00	0.10752917E+00	-0.65203458E+01
delta 3	0.11397419E-01	0.25463753E-02	0.44759385E+01
delta 4	0.90088730E+00	0.10271240E+00	0.87709688E+01
delta 5	0.18407152E+01	0.13495160E+00	0.13639818E+02
sigma-squared	0.40084000E+00	0.41228745E-01	0.97223430E+01
gamma	0.99826954E+00	0.70465952E-03	0.14166693E+04

log likelihood function = 0.21228329E+03

LR test of the one-sided error = 0.33701208E+03

with number of restrictions = 7

[note that this statistic has a mixed chi-square distribution]

number of iterations = 93

(maximum number of iterations set at : 100)

number of cross-sections = 10

number of time periods = 21

total number of observations = 210

Output from the program FRONTIER (Version 4.1c)

instruction file = ce.ins

data file = ce.prn

Tech. Eff. Effects Frontier (see B&C 1993)

The model is a cost function

The dependent variable is logged

the ols estimates are :

	coefficient	standard-error	t-ratio
beta 0	0.42438241E+02	0.20176114E+02	0.21033903E+01
beta 1	0.20201422E+01	0.14889901E+01	0.13567198E+01
beta 2	0.42260642E+00	0.27276732E+01	0.15493294E+00
beta 3	-0.26007841E+01	0.57992904E+00	-0.44846591E+01
beta 4	0.36385718E+00	0.29077545E+00	0.12513339E+01
beta 5	-0.20252797E+00	0.57930844E-01	-0.34960300E+01
beta 6	0.80176511E-01	0.97068547E-01	0.82597828E+00
beta 7	-0.16188767E+00	0.20175301E+00	-0.80240523E+00
beta 8	0.10737500E+00	0.20773165E-01	0.51689283E+01
beta 9	-0.27694275E-02	0.23687045E-02	-0.11691739E+01
beta10	-0.88707922E-01	0.24120107E-01	-0.36777582E+01
beta11	0.68498209E-01	0.38657035E-01	0.17719468E+01
beta12	-0.38099173E-01	0.11591103E-01	-0.32869323E+01
beta13	0.29775398E-01	0.20140045E-01	0.14784176E+01
beta14	-0.31117847E-01	0.39392102E-02	-0.78995144E+01
sigma-squared	0.37527250E-01		

log likelihood function = 0.54486485E+02

the final mle estimates are :

	coefficient	standard-error	t-ratio
beta 0	0.67174695E+01	0.11150758E+02	0.60242265E+00
beta 1	0.26062919E+00	0.87134877E+00	0.29911007E+00
beta 2	-0.88827280E+00	0.12030607E+01	-0.73834415E+00
beta 3	0.91109835E+00	0.57838949E+00	0.15752332E+01
beta 4	-0.17118011E+00	0.15934026E+00	-0.10743055E+01
beta 5	-0.31727796E+00	0.42756252E-01	-0.74206213E+01
beta 6	0.29760207E+00	0.79237604E-01	0.37558187E+01
beta 7	-0.21296300E+00	0.13411395E+00	-0.15879258E+01
beta 8	-0.80706936E-01	0.27089159E-01	-0.29793075E+01
beta 9	-0.62509043E-02	0.16052032E-02	-0.38941515E+01
beta10	-0.13905128E+00	0.24095115E-01	-0.57709323E+01
beta11	0.15446977E+00	0.33544667E-01	0.46048980E+01
beta12	-0.53005586E-01	0.82162615E-02	-0.64513022E+01
beta13	0.43512513E-01	0.13205321E-01	0.32950742E+01
beta14	-0.17793243E-01	0.31943817E-02	-0.55701681E+01
delta 0	0.25296420E+02	0.27624456E+01	0.91572551E+01
delta 1	-0.91231700E+00	0.13353500E+00	-0.68320440E+01
delta 2	-0.59165639E+00	0.17367701E+00	-0.34066476E+01
delta 3	0.10819376E-02	0.13411875E-02	0.80670123E+00
delta 4	0.57022746E+00	0.21693179E+00	0.26286026E+01
delta 5	0.13146144E+01	0.12422545E+00	0.10582488E+02
sigma-squared	0.29050537E+00	0.26727880E-01	0.10869001E+02
gamma	0.97563699E+00	0.88139802E-02	0.11069199E+03

log likelihood function = 0.97177970E+02

LR test of the one-sided error = 0.85382970E+02

with number of restrictions = 7

[note that this statistic has a mixed chi-square distribution]

number of iterations = 100

(maximum number of iterations set at : 100)

number of cross-sections = 10

number of time periods = 21

total number of observations = 210

thus there are: 0 obsns not in the panel

ภาคผนวก ค

แบบจำลองพรมแดนต้นทุนเชิงเส้นคู่

แบบจำลองเส้นพรมแดนต้นทุนเชิงเฟ้นสุ่ม

รูปแบบทั่วไปของ Translog cost frontier function คือ

$$\ln C_{it} = \beta_0 + \sum_j \beta_j \ln P_{jit} + \beta_m \ln Y_{mit} + \beta_t t + \frac{1}{2} \sum_k \sum_j \beta_{jk} \ln P_{jit} \ln P_{kit} + \frac{1}{2} \beta_{m2} (\ln Y_{mit})^2 + \frac{1}{2} \beta_{t2} t^2 + \sum_j \beta_{jm} \ln P_{jit} \ln Y_{mit} + \sum_j \beta_{jt} \ln P_{jit} t + \beta_{mt} \ln Y_{mit} t + V_{it} + U_{it} \quad (1)$$

กำหนดให้ราคาปัจจัยการผลิต คือ ราคาปัจจัยเงินทุน (P_F) ราคาปัจจัยแรงงาน (P_L) และราคาปัจจัยทุน (P_K) เป็นสิ่งที่กำหนดมาจากภายนอก และ second-order partial derivatives มีคุณสมบัติ Symmetry คือ $\beta_{jk} = \beta_{kj}$ โดยที่ j, k คือตัวแปรราคาปัจจัยการผลิตได้ฟังก์ชันพรมแดนเชิงเฟ้นสุ่มคือ

$$\begin{aligned} \ln C_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \ln P_{Fit} + \beta_2 \ln P_{Lit} + \beta_3 \ln P_{Kit} + \beta_4 \ln Y_{it} + \beta_5 t \\ & + \frac{1}{2} \beta_6 (\ln P_{Fit})^2 + \beta_7 \ln P_{Fit} \ln P_{Lit} + \beta_8 \ln P_{Fit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_9 (\ln P_{Lit})^2 \\ & + \beta_{10} \ln P_{Lit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_{11} (\ln P_{Kit})^2 + \frac{1}{2} \beta_{12} (\ln Y_{it})^2 + \frac{1}{2} \beta_{13} t^2 \\ & + \beta_{14} \ln P_{Fit} \ln Y_{it} + \beta_{15} \ln P_{Lit} \ln Y_{it} + \beta_{16} \ln P_{Kit} \ln Y_{it} + \beta_{17} \ln P_{Fit} t + \beta_{18} \ln P_{Lit} t \\ & + \beta_{19} \ln P_{Kit} t + \beta_{20} \ln Y_{it} t + V_{it} + U_{it} \end{aligned} \quad (2)$$

ฟังก์ชันต้นทุนเชิงเฟ้นสุ่มต้องมีคุณสมบัติ Linear homogeneity in price กำหนดให้ $\sum_j \beta_j = 1, \sum \beta_{jk} = 0 \forall k, \sum \beta_{jm} = 0 \forall j, \sum \beta_{jt} = 0$ โดยที่ j, k คือตัวแปรราคาปัจจัยการผลิต (PF, PL และ PK) m คือตัวแปรผลผลิต (Y) หาคำนวนพันธ์ของ $\ln C$ เมื่อคำนึงถึงลอการิทึมของราคาปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดจะได้สมการส่วนแบ่งต้นทุน (cost share equations) ดังนี้

$$\begin{aligned} S_F &= \beta_1 + \beta_6 (\ln P_{Fit}) + \beta_7 \ln P_{Lit} + \beta_8 \ln P_{Kit} + \beta_{14} \ln Y_{it} + \beta_{17} t \\ S_L &= \beta_2 + \beta_7 (\ln P_{Fit}) + \beta_9 \ln P_{Lit} + \beta_{10} \ln P_{Kit} + \beta_{15} \ln Y_{it} + \beta_{18} t \\ S_K &= \beta_3 + \beta_8 (\ln P_{Fit}) + \beta_{10} \ln P_{Lit} + \beta_{11} \ln P_{Kit} + \beta_{16} \ln Y_{it} + \beta_{19} t \end{aligned} \quad (3)$$

ผลรวมของส่วนแบ่งต้นทุน (cost share) มีค่าเท่ากับ 1 เสมอ ($S_F + S_L + S_K = 1$) เมื่อกำหนดให้ $\beta_1 + \beta_2 + \beta_3 = 1$ ดังนั้น $\beta_6 + \beta_7 + \beta_8 = 0, \beta_7 + \beta_9 + \beta_{10} = 0, \beta_8 + \beta_{10} + \beta_{11} = 0, \beta_{14} + \beta_{15} + \beta_{16} = 0$ และ $\beta_{17} + \beta_{18} + \beta_{19} = 0$ สามารถจัดค่าสัมประสิทธิ์ในรูปใหม่ ดังนี้

$$\beta_3 = 1 - \beta_1 - \beta_2, \beta_8 = -\beta_6 - \beta_7, \beta_{10} = -\beta_7 - \beta_9, \beta_{11} = -\beta_8 - \beta_{10}, \beta_{16} = -\beta_{14} - \beta_{15}, \beta_{19} = -\beta_{17} - \beta_{18} \quad (4)$$

นำสัมประสิทธิ์ในสมการที่ (4) ใส่ในสมการที่ 2 ได้สมการใหม่ ดังนี้

$$\begin{aligned}
\ln C_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \ln P_{Fit} + \beta_2 \ln P_{Lit} + (1 - \beta_1 - \beta_2) \ln P_{Kit} + \beta_4 \ln Y_{it} + \beta_5 t \\
& + \frac{1}{2} \beta_6 (\ln P_{Fit})^2 + \beta_7 \ln P_{Fit} \ln P_{Lit} + (-\beta_6 - \beta_7) \ln P_{Fit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_9 (\ln P_{Lit})^2 \\
& + (-\beta_7 - \beta_9) \ln P_{Lit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} (-\beta_8 - \beta_{10}) (\ln P_{Kit})^2 + \frac{1}{2} \beta_{12} (\ln Y_{it})^2 + \frac{1}{2} \beta_{13} t^2 \\
& + \beta_{14} \ln P_{Fit} \ln Y_{it} + \beta_{15} \ln P_{Lit} \ln Y_{it} + (-\beta_{14} - \beta_{15}) \ln P_{Kit} \ln Y_{it} + \beta_{17} \ln P_{Fit} t + \beta_{18} \ln P_{Lit} t \\
& + (-\beta_{17} - \beta_{18}) \ln P_{Kit} t + \beta_{20} \ln Y_{it} t + V_{it} + U_{it}
\end{aligned} \quad (5)$$

แทนค่าสัมประสิทธิ์ $\beta_8 = -\beta_6 - \beta_7$, $\beta_{10} = -\beta_7 - \beta_9$ เพื่อกำจัดตัวแปรทั้งสองออกจากสมการ หลังจากนั้นกระจายค่า เพื่อจัดกลุ่มสัมประสิทธิ์แต่ละตัวไว้ด้วยกัน

$$\begin{aligned}
\ln C_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \ln P_{Fit} + \beta_2 \ln P_{Lit} - \ln P_{Kit} - \beta_1 \ln P_{Kit} - \beta_2 \ln P_{Kit} + \beta_4 \ln Y_{it} + \beta_5 t \\
& + \frac{1}{2} \beta_6 (\ln P_{Fit})^2 + \beta_7 \ln P_{Fit} \ln P_{Lit} - \beta_6 \ln P_{Fit} \ln P_{Kit} - \beta_7 \ln P_{Fit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_9 (\ln P_{Lit})^2 \\
& - \beta_7 \ln P_{Lit} \ln P_{Kit} - \beta_9 \ln P_{Lit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_6 (\ln P_{Kit})^2 + \frac{1}{2} \beta_7 (\ln P_{Kit})^2 + \frac{1}{2} \beta_7 (\ln P_{Kit})^2 \\
& + \frac{1}{2} \beta_9 (\ln P_{Kit})^2 + \frac{1}{2} \beta_{12} (\ln Y_{it})^2 + \frac{1}{2} \beta_{13} t^2 + \beta_{14} \ln P_{Fit} \ln Y_{it} + \beta_{15} \ln P_{Lit} \ln Y_{it} \\
& - \beta_{14} \ln P_{Kit} \ln Y_{it} - \beta_{15} \ln P_{Kit} \ln Y_{it} + \beta_{17} \ln P_{Fit} t + \beta_{18} \ln P_{Lit} t - \beta_{17} \ln P_{Kit} t - \beta_{18} \ln P_{Kit} t \\
& + \beta_{20} \ln Y_{it} t + V_{it} + U_{it}
\end{aligned} \quad (6)$$

จัดกลุ่มสัมประสิทธิ์ใหม่ ดังนี้

$$\begin{aligned}
\ln C_{it} - \ln P_{Kit} = & \beta_0 + (\beta_1 \ln P_{Fit} - \beta_1 \ln P_{Kit}) + (\beta_2 \ln P_{Lit} - \beta_2 \ln P_{Kit}) + \beta_4 \ln Y_{it} + \beta_5 t \\
& + \left[\frac{1}{2} \beta_6 (\ln P_{Fit})^2 - \beta_6 \ln P_{Fit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_6 (\ln P_{Kit})^2 \right] \\
& + \left[\beta_7 \ln P_{Fit} \ln P_{Lit} - \beta_7 \ln P_{Fit} \ln P_{Kit} - \beta_7 \ln P_{Lit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_7 (\ln P_{Kit})^2 + \frac{1}{2} \beta_7 (\ln P_{Kit})^2 \right] \\
& + \left[\frac{1}{2} \beta_9 (\ln P_{Lit})^2 - \beta_9 \ln P_{Lit} \ln P_{Kit} + \frac{1}{2} \beta_9 (\ln P_{Kit})^2 \right] + \frac{1}{2} \beta_{12} (\ln Y_{it})^2 + \frac{1}{2} \beta_{13} t^2 \\
& + (\beta_{14} \ln P_{Fit} \ln Y_{it} - \beta_{14} \ln P_{Kit} \ln Y_{it}) + (\beta_{15} \ln P_{Lit} \ln Y_{it} - \beta_{15} \ln P_{Kit} \ln Y_{it}) \\
& + (\beta_{17} \ln P_{Fit} t - \beta_{17} \ln P_{Kit} t) + (\beta_{18} \ln P_{Lit} t - \beta_{18} \ln P_{Kit} t) + \beta_{20} \ln Y_{it} t + V_{it} + U_{it}
\end{aligned} \quad (7)$$

ใช้คุณสมบัติการดึงตัวร่วม $(A-B)^2 = (A^2 - 2AB + B^2)$, $A(B-C) = AB - AC$ และลอการิทึม

$\ln \frac{A}{B} = \ln A - \ln B$ ได้สมการใหม่ คือ

$$\begin{aligned}
\ln \left(\frac{C_{it}}{P_{Kit}} \right) = & \beta_0 + \beta_1 \ln \left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}} \right) + \beta_2 \ln \left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}} \right) + \beta_4 \ln Y_{it} + \beta_5 t + \frac{1}{2} \beta_6 \left[\ln \left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}} \right) \right]^2 \\
& + \beta_7 \ln \left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}} \right) \ln \left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}} \right) + \frac{1}{2} \beta_9 \left[\ln \left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}} \right) \right]^2 + \frac{1}{2} \beta_{12} (\ln Y_{it})^2 + \frac{1}{2} \beta_{13} t^2 \\
& + \beta_{14} \ln \left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}} \right) \ln Y_{it} + \beta_{15} \ln \left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}} \right) \ln Y_{it} + \beta_{17} \ln \left(\frac{P_{Fit}}{P_{Kit}} \right) t + \beta_{18} \ln \left(\frac{P_{Lit}}{P_{Kit}} \right) t \\
& + \beta_{20} \ln Y_{it} t + V_{it} + U_{it}
\end{aligned} \quad (8)$$

ภาคผนวก ง

**แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เกณฑ์ Basel II
การเปิดเผยทางการเงิน และมาตรฐานบัญชี IAS 39**

แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ฉบับที่ 1

เฉพาะส่วนของมาตรการส่งเสริมประสิทธิภาพระบบสถาบันการเงินไทย¹⁶

วิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของระบบสถาบันการเงินต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม รวมทั้งตระหนักถึงสิ่งที่ระบบสถาบันการเงินไทยสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เช่น การพัฒนาประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน และการปรับความสมดุลในระบบการเงินโดยการพัฒนาตลาดทุนควบคู่กันไปกับการพัฒนาระบบสถาบันการเงิน โดยมาตรการส่งเสริมประสิทธิภาพระบบสถาบันการเงิน มีรายละเอียด ดังนี้

(1) จัดรูปแบบและบทบาทของสถาบันการเงินให้มีความชัดเจน เพื่อให้ระบบสถาบันการเงินสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนจากการมีสถาบันการเงินหลากหลายประเภทที่ให้บริการแบบเดียวกันแก่ลูกค้ากลุ่มเดียวกันในระบบ และสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มในอนาคต ดังนี้

(1.1) จัดระเบียบสถาบันการเงินไทย โดยสถาบันการเงินไทยจะมีเพียง 2 รูปแบบ คือ

ก. ธนาคารพาณิชย์ (ธพ.) สำหรับสถาบันการเงินที่มีความสามารถและมีทุนเพียงพอ โดยธนาคารพาณิชย์ประเภทนี้จะสามารถให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้าได้ทุกกลุ่มและทำธุรกรรมทางการเงินได้เกือบทุกประเภท ยกเว้นการออกกรมธรรม์ประกันภัยหรือประกันชีวิต การ Underwrite ตราสารทุน และการเป็นนายหน้าและผู้ค้าตราสารทุน ทั้งนี้ ธพ. จะต้องมีเงินกองทุนชั้นที่ 1 ไม่น้อยกว่า 5,000 ล้านบาท

ข. ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย (ธย.) สำหรับสถาบันการเงินที่มีความสามารถ แต่มีเงินทุนน้อยกว่า ธนาคารพาณิชย์ประเภทนี้จะให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้เงื่อนไขด้านปริมาณการให้สินเชื่อต่อรายตามที่ ธพท. กำหนด สามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้เกือบทุกประเภท แต่มีข้อยกเว้นเช่นเดียวกับ ธพ. ที่มีใช้ ธย. และยกเว้นธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการ

¹⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2538. แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน. (Online). www.bot.or.th/bothomepage/BankAtWork/FinInstitute/FISystemDevPlan/ThaiVer/mainpage.asp, 3 มิถุนายน 2550.

กระทรวงการคลัง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตราสารอนุพันธ์ เว้นแต่จะเป็นการป้องกันความเสี่ยง
สำหรับตนเอง ทั้งนี้ ธย. จะต้องมีเงินกองทุนชั้นที่ 1 ไม่ต่ำกว่า 250 ล้านบาท

ในช่วง 1-3 ปีแรกจะให้เฉพาะบริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ที่เปิด
ดำเนินการอยู่ในขณะนี้และ เป็นผู้ที่มีฐานะแข็งแกร่งมีความพร้อม และมีความสามารถในการ
ประกอบธุรกิจ โดยต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาเบื้องต้นทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (ได้แก่
เกณฑ์คุณภาพการจัดการ เกณฑ์อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงถ่วงน้ำหนัก และเกณฑ์
อัตราส่วนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพต่อสินทรัพย์รวม) สามารถยื่นขออนุญาตปรับสถานะเป็น ธพ. หรือ
ธย. เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการแข่งขันระหว่างสถาบันการเงินประเภทต่างๆ โดยไม่คิด
ข้อจำกัดด้านขอบเขตการประกอบธุรกิจดังเช่นที่ผ่านมา โดยในกรณีที่ยื่นขอจัดตั้ง ธพ. ที่มีใช้ ธย. ผู้
ยื่นคำขอจะต้องมีแผนที่จะควบรวมกับบริษัทเงินทุน/บริษัทเครดิตฟองซิเอร์อย่างน้อยอีก 1 แห่งด้วย
ภายหลัง 3 ปีแรกและภาวะเศรษฐกิจมีความเหมาะสม อาจเปิดโอกาสให้ ธย. ที่เปิดดำเนินการแล้วไม่
ต่ำกว่า 3 ปี สามารถขอยกระดับเป็น ธพ. ซึ่งมีขอบเขตการประกอบธุรกิจกว้างกว่าได้เมื่อมีความ
พร้อม และอาจเปิดให้ผู้ลงทุนรายใหม่สามารถขออนุญาตประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ได้เป็น
ลำดับต่อไป เพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน อันจะช่วยกระตุ้นให้สถาบัน
การเงินพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการทางการเงิน

(1.2) จัดระเบียบสถาบันการเงินต่างประเทศ เปิดโอกาสให้สถาบันการเงินต่างประเทศมี
บทบาทมากขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดรูปแบบองค์กรที่เหมาะสม และจะ
ให้มีสถาบันการเงินต่างประเทศเพียง 2 รูปแบบ ได้แก่

ก. ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ (Subsidiary) สามารถ
ประกอบธุรกิจได้เหมือน ธพ. และสามารถขอเปิดสำนักงานสาขาได้ 1 สาขาในกรุงเทพฯ และเขต
ปริมณฑล และ 3 สาขา นอกกรุงเทพฯ และเขตปริมณฑล ทั้งนี้ จะต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้ว
ไม่ต่ำกว่า 4,000 ล้านบาท

ข. สาขาของธนาคารต่างประเทศ (Full Branch) สามารถประกอบธุรกิจได้เหมือน
ธพ. แต่ไม่สามารถมีสำนักงานสาขาได้ โดยจะต้องมีเงินกองทุนไม่ต่ำกว่า 3,000 ล้านบาท

ในช่วง 1-3 ปีแรก จัดระเบียบสถาบันการเงินต่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดย

(1) สนับสนุนให้กิจการวิเทศธนกิจ (Stand-alone BIBF) ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแปลงสภาพเป็น Full Branch หรือ Subsidiary พร้อมทั้งยกเลิกการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกรรม Out-in และคงเหลือเฉพาะสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกรรม Out-out ที่ดำเนินการภายในสถาบันการเงิน ทั้งนี้ ธนาคารต่างประเทศที่มี Stand-alone BIBF ซึ่งประสงค์จะยื่นขออนุญาตปรับสถานะเป็น Subsidiary จะต้องเป็นแกนในการควบรวมกับสถาบันการเงินอื่นอย่างน้อยอีก 1 แห่งด้วย นอกจากนี้ หากสำนักงานวิเทศธนกิจที่ขอปรับสถานะเป็น Full Branch และได้รับอนุญาตให้ยกฐานะแล้ว และต่อมาประสงค์จะยื่นคำขอจัดตั้ง Subsidiary จะต้องมีเงินกองทุนครบถ้วน และมีแผนการที่จะรับโอนกิจการของสถาบันการเงินไทย

(2) เปิดโอกาสให้สถาบันการเงินต่างประเทศมีบทบาทในการพัฒนาระบบสถาบันการเงินมากขึ้น โดยธนาคารต่างประเทศที่มี Full branch ในปัจจุบันสามารถขออนุญาตปรับสถานะเป็น Subsidiary ภายหลัง 3 ปีแรกและภาวะเศรษฐกิจมีความเหมาะสม จะเปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนต่างประเทศรายใหม่สามารถขออนุญาตประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ได้ เพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน อันจะช่วยกระตุ้นให้สถาบันการเงินพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการทางการเงิน

(1.3) นโยบายสถาบันการเงิน 1 รูปแบบ (One Presence)

กลุ่มธุรกิจการเงินในปัจจุบันมีสถาบันการเงินที่รับเงินฝากจากประชาชนหลายแห่งอยู่ภายในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน เนื่องจากขอบเขตการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินในปัจจุบันมีความแตกต่างกันตามประเภทของสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดรูปแบบของสถาบันการเงินจะสามารถแก้ไขปัญหาความแตกต่างของขอบเขตการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินแต่ละประเภทข้างต้น กลุ่มธุรกิจการเงินแต่ละกลุ่มจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีสถาบันการเงินหลายประเภทอยู่ภายในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบสถาบันการเงินตามแผนพัฒนาฯ นี้ จึงเห็นควรมีสถาบันการเงินที่รับเงินฝากจากประชาชนเพียง 1 รูปแบบ (One Presence) เท่านั้น เพื่อให้ได้รับประโยชน์จาก Economy of scale อย่างเต็มที่ และลดความซ้ำซ้อนในระบบสถาบันการเงิน

(1.4) การให้แรงจูงใจสำหรับการให้สินเชื่อแก่ประชาชนรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมให้แรงจูงใจสำหรับการให้สินเชื่อแก่ประชาชนรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อม โดยสินเชื่อที่มีลักษณะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. จะประกาศกำหนด ซึ่งมีน้ำหนักความเสี่ยงที่ลดลง เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะความเสี่ยงของสินเชื่อประเภท Retail Portfolio

(2) ให้มีกฎ ระเบียบที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ดังนี้

(2.1) ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการปรับปรุงประสิทธิภาพสถาบันการเงิน ได้แก่

(2.1.1) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงิน

(2.1.2) ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาด้านข้อมูลเครดิตของ Credit Bureau

(2.1.3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากForeclosure Law และBankruptcy Law

(2.2) แก้ไขอุปสรรคต่อการควมรวมกันระหว่างสถาบันการเงินทางด้านภาษี

(2.2.1) ผ่อนปรนหลักเกณฑ์ทางด้านภาษีเพื่อส่งเสริมการควมรวมกันระหว่างสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้สถาบันการเงินได้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด (Economy of scale)

(2.3) การพิจารณาผ่อนปรนกฎเกณฑ์ที่ขัดขวางการพัฒนาประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน ได้แก่

(2.3.1) ยกเลิกหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่ต้องการเปิดสาขาในเขตที่มีธนาคารพาณิชย์หนาแน่นกระจายการเปิดสาขาออกไปยังเขตอำเภอรอบนอก

(2.3.2) ปรับเงื่อนไขเรื่องการปิดสาขาแห่งสุดท้ายในเขตอำเภอหนึ่ง ๆ ให้ยืดหยุ่นขึ้น โดยให้ธนาคารพาณิชย์เสนอช่องทางให้บริการทางการเงินทดแทน

(2.3.3) ยกเลิกเงื่อนไขที่กำหนดให้สาขาธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคต้องให้สินเชื่อในภูมิกานั้น ไม่น้อยกว่า 60% ของเงินฝาก

(2.3.4) ผ่อนปรนการกำหนดจำนวนบุคลากรชาวต่างประเทศที่ปฏิบัติงานในธนาคารพาณิชย์ที่ ธปท. จะรับรองต่อกองตรวจคนเข้าเมือง

(2.3.5) ยกเลิกเงื่อนไขที่กำหนดให้สาขาธนาคารต่างประเทศให้สินเชื่อและประกอบธุรกิจในประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 70% ของเงินฝากและเงินกู้ยืมในประเทศ

(2.3.6) ปรับกระบวนการพิจารณาอนุญาตให้สถาบันการเงินประกอบธุรกรรมใหม่ให้รวดเร็วขึ้น โดยจะอนุญาตเป็นรายกลุ่มธุรกรรม (Product Group) แทนการอนุญาตเป็นรายธุรกรรม

(2.4) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันการเงิน ได้แก่

(2.4.1) ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถด้านการบริหารความเสี่ยง

(2.4.2) ส่งเสริมหลักการธรรมาภิบาล

(2.4.3) ส่งเสริมให้สถาบันการเงินมีความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจมากขึ้น โดยสถาบันการเงินสามารถเลือกที่จะมีโครงสร้างกลุ่มธุรกิจในรูปแบบ Bank-parent structure หรือ Holding company structure ก็ได้ และมีขอบเขตการประกอบธุรกิจที่กว้างขึ้น

(2.4.4) สนับสนุนให้สถาบันการเงินพิจารณา Alternative Business Model ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น Outsourcing, Back-office sharing เป็นต้น

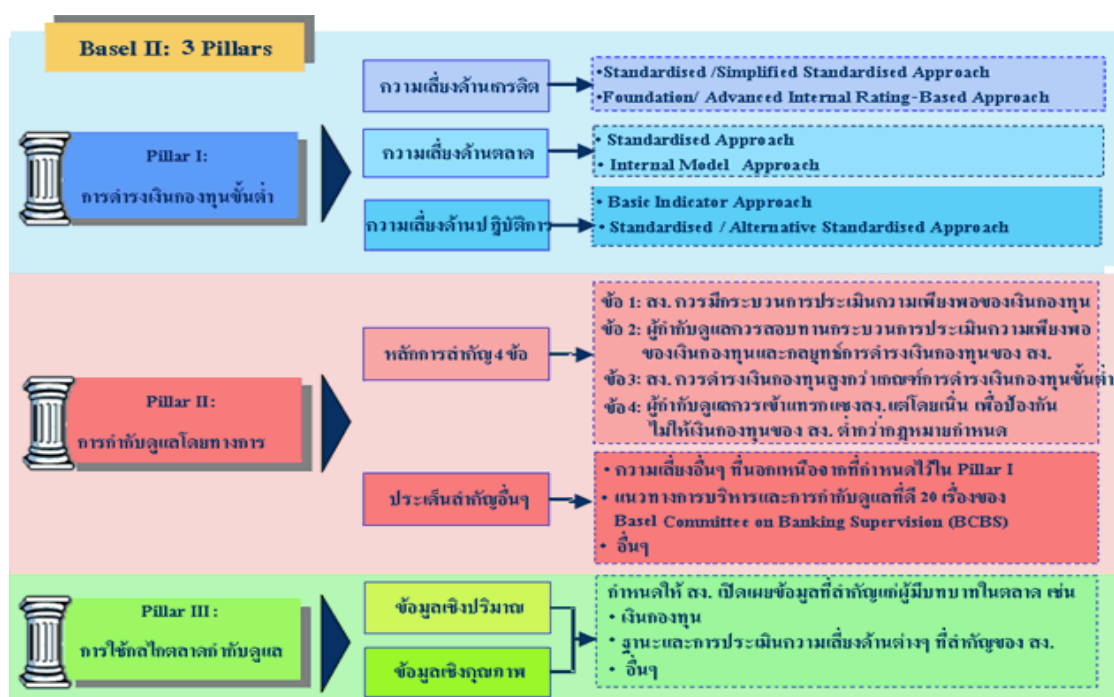
(2.5) ส่งเสริมให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

(2.5.1) จัดให้มี Exit procedure ที่ชัดเจนเพื่อให้การแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาด้านสภาพคล่องหรือสถานะทางการเงินเป็นไปอย่างทันท่วงที

(2.5.2) พัฒนาตลาดทุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นทางเลือกหนึ่งในการระดมทุนที่สามารถเทียบเท่ากับการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินได้

Basel II¹⁷

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จะนำหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเงินกองทุนของสถาบันการเงิน (สง.) ตาม Basel II มาบังคับใช้กับธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง เพื่อให้หลักเกณฑ์การกำกับดูแลเงินกองทุนสามารถสะท้อนความเสี่ยงได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับภาวะตลาดการเงินที่มีความซับซ้อนขึ้น และครอบคลุมประเภทความเสี่ยงที่สำคัญจากการดำเนินธุรกิจของ สง. นอกจากนี้ เพื่อบรรเทาผลกระทบของ ธปท. ในการดูแลให้ สง. มีระบบบริหารความเสี่ยงและเงินกองทุนที่เหมาะสมกับระดับความเสี่ยง ขนาดและลักษณะธุรกรรมของแต่ละ สง. รวมถึงการให้ความสำคัญต่อบทบาทของกลไกตลาด โดยกำหนดกรอบการเปิดเผยข้อมูลของ สง. เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในตลาดสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวในการประเมิน สง. ได้ โดย Basel II ประกอบด้วย 3 หลักการ ได้แก่ Pillar I หลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำ เพื่อบริหารความเสี่ยงด้านเครดิต ด้านตลาด และด้านปฏิบัติการ Pillar II การกำกับดูแลโดยทางการ และ Pillar III การใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแล โดยมีเนื้อหาสรุปดังแผนภาพ

ภาพผนวกที่ 1 Basel II: 3 Pillars

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2550)

¹⁷ ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2538. ร่างหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเงินกองทุนตาม Basel. (Online). www.bot.or.th/bothomepage/BankAtWork/Financial_Supervision/Basel2/first_draft.asp, 2 มิถุนายน 2550.

การเปิดเสรีทางการเงิน¹⁸

ข้อตกลงตามกรอบ WTO ทำให้ประเทศไทยต้องเปิดตลาดบริการด้านการเงินอย่างน้อย 2 ประเภท คือ ประเภทแรก การให้คำปรึกษาทางการเงิน และประเภทที่สอง การประมวลผลข้อมูลทางการเงิน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเปิดเสรีการเงินอย่างกว้างขวางในอนาคต ส่วนข้อตกลงตามกรอบของ FTA ประเทศไทยได้ทำข้อตกลงไปแล้วกว่า 10 ประเทศ แต่ประเทศที่มีการเจรจาทางการเงินและการธนาคารมี 4 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และบาร์เรน ซึ่งประเทศคู่เจรจาที่มีความสำคัญจะมีผลกระทบต่อสถาบันการเงินของไทยอย่างมาก คือ สหรัฐอเมริกา เพราะเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านนวัตกรรมทางการเงินอย่างมาก ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้กำกับดูแลระบบการเงินของไทยยังเข้าไปไม่ถึง ซึ่งประเด็นเจรจา FTA ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีทางการเงินจะมีด้วยกัน 4 ประเด็นหลัก คือ

(1) อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non Bank) และบริษัทประกันของสหรัฐอเมริกาสามารถเข้าร่วมในองค์กรหรือระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินของไทยได้อย่างเท่าเทียมกับสถาบันการเงินของไทยภายใต้หลักการไม่กีดกันทางเชื้อชาติ ไม่ว่าจะเป็นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศูนย์บริการข้อมูลเครดิต กลุ่มเอทีเอ็ม และระบบการชำระเงิน

(2) อนุญาตให้ผู้ให้บริการทางการเงินของสหรัฐอเมริกาสามารถให้บริการในลักษณะข้ามพรมแดนได้ โดยไม่จำเป็นต้องมาตั้งสำนักงานและศูนย์ปฏิบัติการในประเทศไทย

(3) อนุญาตให้สถาบันการเงินของสหรัฐอเมริกาสามารถเสนอบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ๆ ที่ยังไม่มีในประเทศไทยได้

(4) ถ้าประเทศคู่สัญญากับสหรัฐอเมริกาต้องการควบคุมเงินทุนไหลเข้าออกประเทศ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ประเทศนั้นจะต้องเลือกดำเนินการด้วยวิธีกลไกตลาด เช่น การขึ้นภาษีหรือการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นมาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินทุนแทนการควบคุมทางด้านปริมาณจากการ

¹⁸ อุทกฤษฎ์ ปัทมานันท์และรัตพงษ์ สอนสุภาพ. 2549. ธนาคารพาณิชย์ไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ: พลวัต การปรับตัวและการแข่งขันใหม่. (Online). www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/index.html, 20 มิถุนายน 2550.

นักวิชาการไทยและกลุ่มผู้ติดตามความเคลื่อนไหวการเจรจา FTA มีความเห็นตรงกันว่า สหรัฐอเมริกาได้เปรียบไทยแทบทุกด้าน เพราะสามารถเข้าถึงระบบข้อมูลต่างๆ ของธุรกิจฝ่ายไทย ได้โดยไม่ต้องลงทุนขึ้นต้นแต่อย่างใด ขณะที่ฝ่ายไทยจะต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบเนื่องจากสถาบันการเงินไทยยังไม่ชำนาญผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ๆ และทางการไทยยังขาดความชำนาญและมีประสบการณ์ในการกำกับดูแลและตรวจสอบธุรกิจบริการการเงินใหม่ ๆ อาจกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงต่อระบบการเงินของประเทศได้ เช่น ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการควบคุมปริวรรตเงินตราให้เป็นไปตามกลไกตลาด หากนำมาใช้เต็มรูปแบบในเวลานี้จะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี

นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ไทยยังไม่พร้อมรับมือในการเปิดเสรีทางการเงิน จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทางการเงินได้ชี้ว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยจะดำรงอยู่ได้ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว จะต้องมีความพร้อม 3 ด้าน ได้แก่ เป็นธนาคารที่มีขนาดของสินทรัพย์ไม่น้อยกว่า 1 ล้านล้านบาท ให้บริการทางการเงินครบวงจร (Universal Banking) และมีทีมผู้บริหารที่มีศักยภาพ มีทักษะมีวิสัยทัศน์พร้อมแข่งขัน

มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 39 (IAS 39)¹⁹

International Accounting Standards Board (IASB) เป็นเป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศเพื่อให้ธุรกิจต่างๆ ทั่วโลกใช้วิธีการบัญชีในระบบและมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อให้ให้นักวิเคราะห์หรือผู้ใช้งบการเงินสามารถเปรียบเทียบข้อมูลทางการเงินระหว่างกันได้ ซึ่งสถาบันการเงินก็เป็นธุรกิจหนึ่งที่มีการเปิดสาขาและมีการลงทุนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบการบัญชีและการรายงานที่สอดคล้องกันและเป็นมาตรฐานที่เชื่อถือได้ และสถาบันการเงินไทยก็คงไม่อาจหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สากลนี้ ซึ่งได้ริเริ่มครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 39 (IAS 39) เรื่อง Financial Instruments: Recognition and Measurement มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับตราสารทางการเงินต่างๆ เช่น เงินให้สินเชื่อ เงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน สัญญาอนุพันธ์ทางการเงินที่ใช้เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยหรืออัตราแลกเปลี่ยน และเงินที่สถาบันการเงินกู้ยืมจากภายนอก โดยสถาบันการเงินประเทศต่างๆ เช่น สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย ฮองกง ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ได้นำ IAS 39 มาประยุกต์ใช้แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548

โดยเนื้อหาของ IAS 39 ครอบคลุมเรื่องที่สำคัญ คือ (1) การรับรู้ การวัดมูลค่า และการตัดรายการสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงิน (2) การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน และ (3) การบัญชีป้องกันความเสี่ยง โดยหัวใจสำคัญ คือ ต้องการให้มูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่ปรากฏในงบการเงินแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินสามารถสะท้อนฐานะที่แท้จริงของกิจการซึ่งในทางปฏิบัติมูลค่ายุติธรรม จะหมายถึง ราคาตลาด เช่น ราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ หรือราคาของผู้ซื้อและผู้ขายที่มีความรอบรู้ เต็มใจตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กัน ซึ่งตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กิจการจะต้องเริ่มบันทึกการสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินทุกประเภทในครั้งแรกด้วยมูลค่ายุติธรรมหรือต้นทุนในการจัดทำรายการ ยกเว้นเงินให้สินเชื่อซึ่งจะบันทึกด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย (ซึ่งคือ จำนวนเงินที่สถาบันการเงินได้ให้ลูกหนี้กู้ยืมไปตามสัญญาตั้งแต่วันเบิกถอนเงิน ปรบลดมูลค่าลงด้วยจำนวนเงินที่ลูกหนี้ได้จ่ายชำระคืน หรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่นๆ ตามสัญญา) และหลังจากนั้นทุกงวดการบัญชีกิจการจะต้องมีการวัดมูลค่ายุติธรรมของตราสารทางการเงินและบันทึกรับรู้ผลขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนเงินให้สินเชื่อกิจการหรือสถาบันการเงินจะต้องพิจารณาข้อบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าสถาบันการเงินอาจมีความเสี่ยง

¹⁹ วิรัช สันตพันธุ์. 2538. IAS 39 คืออะไร และสำคัญอย่างไร. (Online) www.bot.or.th/BOTHOMEPAGE/Publication/article07_04_17.pdf, 5 มกราคม 2550.

ในการได้รับชำระเงินคืนจากลูกหนี้ไม่เต็มตามเงื่อนไขที่ระบุในสัญญาเงินให้สินเชื่อเดิม เช่น ลูกหนี้เริ่มผิดนัดชำระหนี้ หรือลูกหนี้ล้มละลาย โดยจะต้องพิจารณาการด้อยค่าของเงินให้สินเชื่อจากผลต่างระหว่างยอดคงค้างตามบัญชี กับมูลค่ายุติธรรม (มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากลูกหนี้) และต้องบันทึกมูลค่าของเงินให้สินเชื่อใหม่ด้วยมูลค่ายุติธรรมดังกล่าว นอกจากนี้ ในกรณีที่กิจการหรือสถาบันการเงินมีการทำสัญญาอนุพันธ์ทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง สถาบันการเงินจะต้องบันทึกบัญชีสำหรับรายการนั้นโดยหักกลับ กำไร/ขาดทุน จากการวัดมูลค่ายุติธรรมของรายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยงกับตราสารอนุพันธ์ที่ใช้ในการป้องกันความเสี่ยง เช่น กรณีที่สถาบันการเงินมีเงินกู้ยืมเป็นเงินตราต่างประเทศที่จะครบกำหนดในอีก 3 เดือนข้างหน้า และต้องการป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนโดยการซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (สัญญา Forward) สถาบันการเงินจะต้องวัดมูลค่ายุติธรรม (Mark to Market) ทั้งรายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยง (เงินกู้ยืม) และตราสารอนุพันธ์ที่ใช้ในการป้องกันความเสี่ยงด้วย

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้เริ่มนำหลักการของ IAS 39 ด้านการพิจารณาการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินมาใช้กับเกณฑ์การกันสำรองสำหรับเงินให้สินเชื่อเฉพาะที่เป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ (Non-Performing Loans – NPLs) ของสถาบันการเงินเป็นลำดับแรกเมื่อปลายปี พ.ศ. 2549 ก็เนื่องจากเงินให้สินเชื่อถือเป็นสินทรัพย์หลักในงบดุลของสถาบันการเงิน โดย ณ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 เงินให้สินเชื่อมียอดคงค้างประมาณร้อยละ 69.2 ของยอดสินทรัพย์รวมในระบบธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งอาจได้รับผลกระทบมากที่สุดหากมีการบังคับใช้ IAS 39 อย่างเป็นทางการดังนั้น ธปท. จึงได้ออกหลักเกณฑ์ให้สถาบันการเงินกันเงินสำรองสำหรับเงินให้สินเชื่อตาม IAS 39 โดยทยอยนำมาใช้กับลูกหนี้ที่เป็นสินเชื่อด้อยคุณภาพในแต่ละกลุ่มตามช่วงเวลาที่เหมาะสมเป็น 3 ช่วง คือ (1) ลูกหนี้ที่อยู่ระหว่างกระบวนการดำเนินคดี สถาบันการเงินต้องกันเงินสำรองตาม IAS 39 ตั้งแต่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 (2) ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นสงสัยหรือสงสัยจะสูญ หรือลูกหนี้ที่ค้างชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 6 เดือน สถาบันการเงินจะต้องกันเงินสำรองตาม IAS 39 ให้แล้วเสร็จภายใน 30 มิถุนายน พ.ศ. 2550 และ (3) ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน หรือลูกหนี้ที่ค้างชำระหนี้เงินต้นหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 3 เดือน สถาบันการเงินจะต้องกันเงินสำรองให้เสร็จสิ้นภายใน 31 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ดังนั้น เมื่อถึงปี พ.ศ. 2551 เงินให้สินเชื่อด้อยคุณภาพทั้งหมดก็จะกันสำรองตามหลักการของ IAS 39 ครบถ้วน

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล

นางสาววิลาวัณย์ แก้ววันเพ็ญ

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 6 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2523

สถานที่เกิด

จังหวัดพัทลุง

ประวัติการศึกษา

เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ข่าวหุ้นธุรกิจรายวัน

ทุนการศึกษาที่ได้รับ

ทุนอุดหนุนการค้นคว้าและวิจัยประเภท

วิทยานิพนธ์ ประจำปีงบประมาณ 2550

ทุนสมาคมเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปี 2550